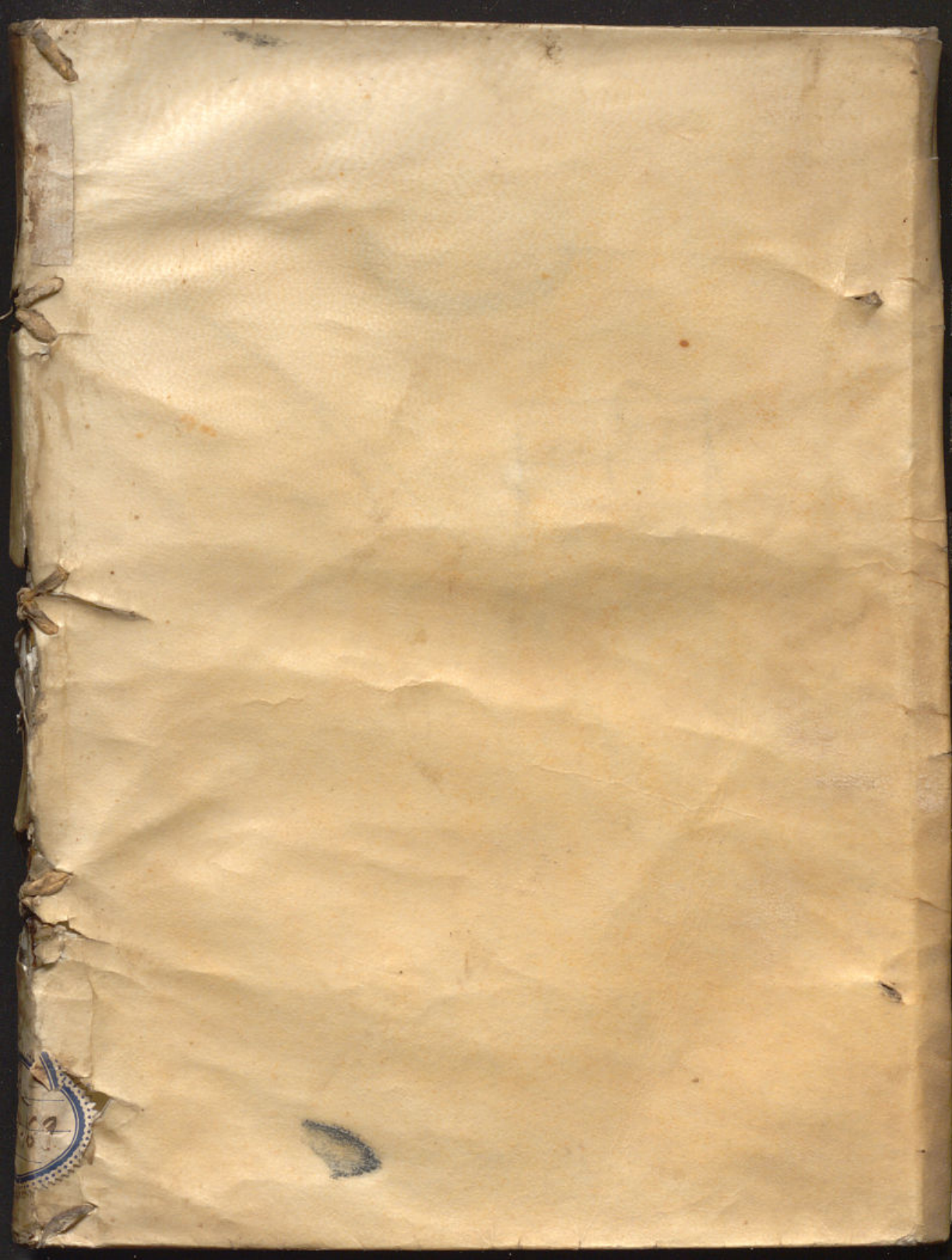

No

A

34-162

13.a.7-

33.

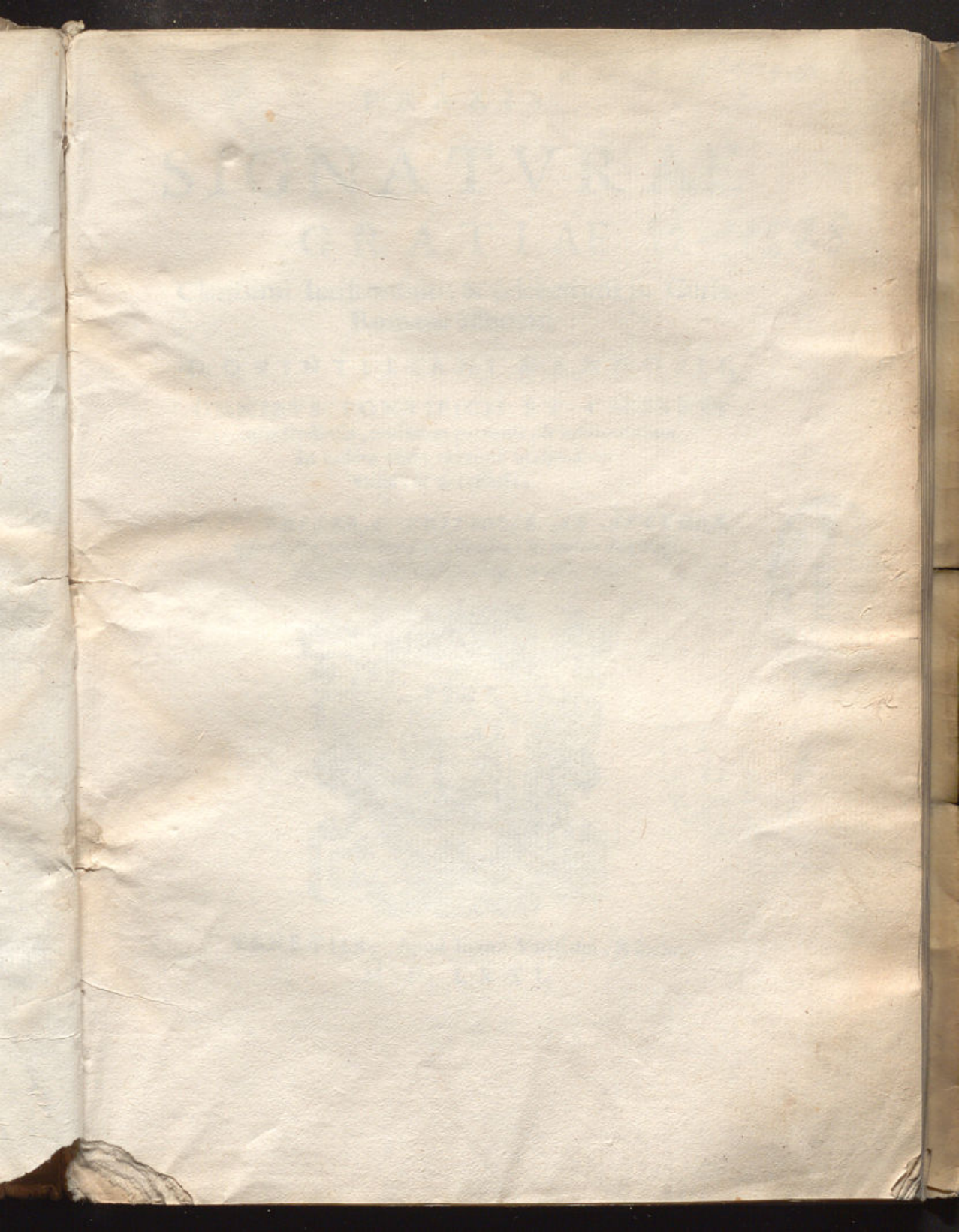
501

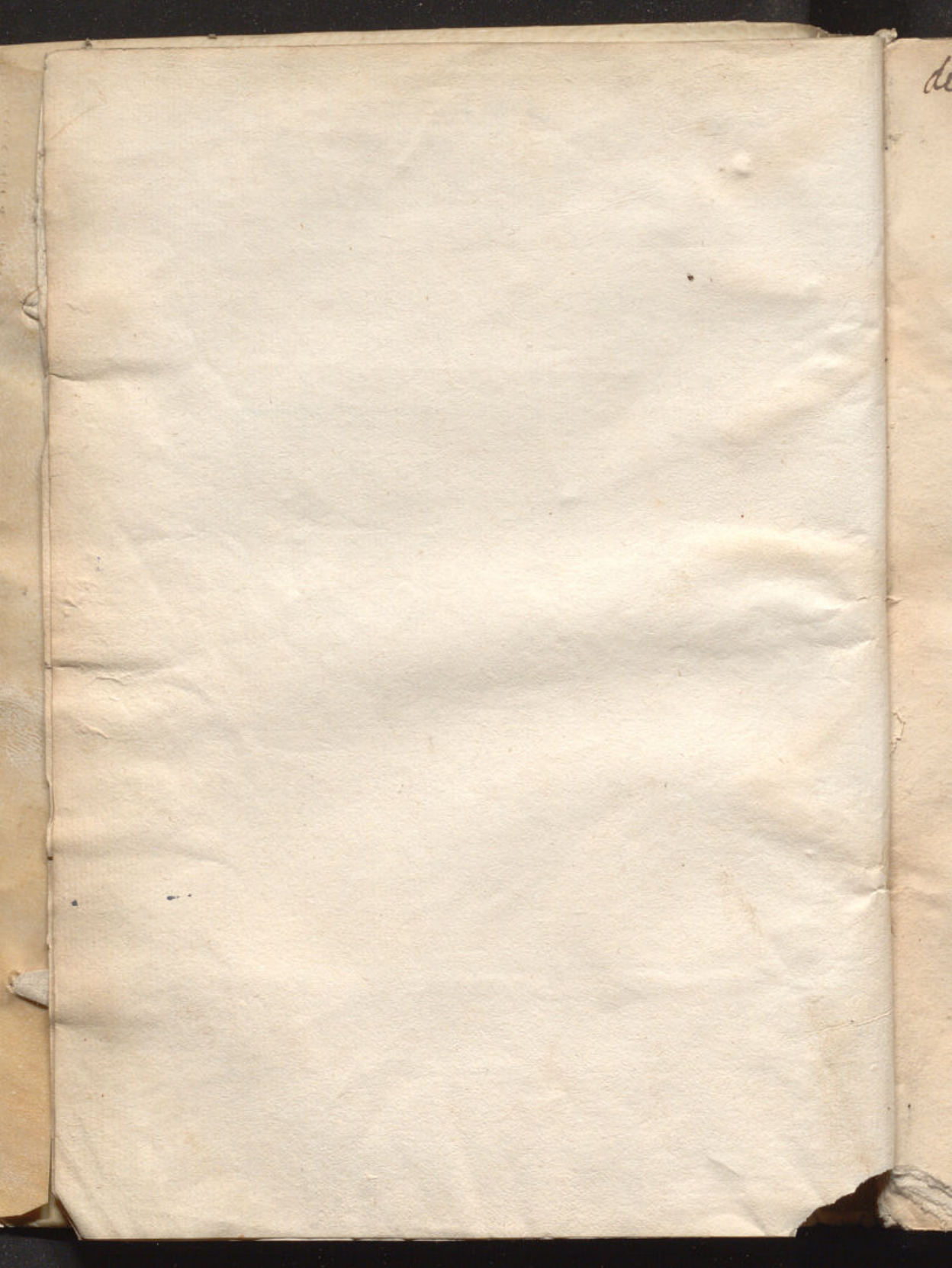

Biblioteca Universitaria	
MEXICO	
Caja	A
Estante	34
Página	169

182

del collegio de la comp^a de J^{es} de granada B^g

P R A X I S

SIGNATURAE

GRATIAE R-11528

Clarissimi Iurisperiti, & celeberrimi in Curia
Romana aduocati

D. QVINTILIANI MANDOSII,

OMNIBVS PONTIFICII ET CAESAREI

iuris studiosis, causarum patronis, & iudicantibus
in eadem curia maximè versantibus
vtilis, & necessaria,

HAC POSTERA EDITIONE AB AVCTORE

ipso reuisa, meliori ordine disposita, ac multis magnisq;
eiusdem additionibus ubiq; locupletata.

VENETIIS, Apud Ioan. Variscum, & socios.

M D LXXI.

del. coll. de la comp. de St. Germain de Paris
PARIS

SIGNATAE

GRATIAE 6-11288

Christiani Iuriconsulti, & celeberrimi in Curia
Romanae advocati

D. QVINCELIANI MANDOSII

OMNIBUS PONTIFICI ET CAESARI

in libello, cuiusvis tenoris, & indolis
in eadem causa inter nos interposita
viam, & negotia

HAC POSTERAE EDITIONE NE AVCTORE

ipso scripto, nec aliis verbis, sed
ceteris adhibendis verbis, & signis

VENETIS, Apud Ioh. Vallonem, Bibliop.

M. D. LXXI.

135

2

DIVO PIO V. PONT.

M A X.

QVINTILIANVS MANDOSIVS.

VM iam Pater Sanctissime libellum super Signaturæ gratiæ stylo edidisse, quem postea pluribus additis, & immutatis uberiorem, atque emendatiorem reddidi, nunc pro communi omnium utilitate typis excudendum tradere, tuoque sacratissimo numini dicare, omnibus ex causis decreui. Atque (ut cæteras omittam) ea est potissima, quòd si de Signaturæ obseruatione in concedendis, dene-gandis, seu limitandis rescriptis gratiam concernentibus, ac de Signaturæ gratiæ praxi, & theoria apud te omnium qui sunt, fuerunt, & erunt, uirtute, sapientia, & gloria longè principem tractarem, meritò reprehensione dignus uiderer, quippe qui, Dei uices in terris gerens, Signaturæ huiusmodi curam peculiarem habere uideris: pieque, & prudenter eam immutas, moderaris, instauras. Quamobrem ni scripta mea tuo sano iudicio, ac censuræ subijcerem, profitererque, si a te illa comprobentur apud omnes ualida futura, fateri profectò cogerer, me in Phormionis peripatetici errorem incidisse, qui cum apud Annibalem, qui multos annos de imperio cū populo Romano omnium gentium uictore strenuè certauerat, de officio Imperatoris copiosissimè differuisset, non iniuria reprehendi meruit. Accipe igitur diuine princeps æquo animo obsecro hūc libellū, & me admitte, & uiue diu fœlicissimè.

A 2 DOMINI

DOMINI QVINTILIANI MANDOSII ADVOCATI

ROMANI,

PRAXIS

SIGNATVRAE GRATIAE,

Cum suis claufulis, quibus concedi, denegari, & limitari solet, omnibus (præsertim in Romana curia uerfantibus) utilis & necessaria, ab eodem auctore recognita, meliori ordine disposita, & multis magisq; additionibus ubique amplificata.

SIGNATVRAE Gratia amplissimus est campus, eiusque obseruationes diuersis temporibus diuersæ fuerunt. Quot, & quibus modis gratia beneficiaræ, & aliæ signentur, tractaui super Regula xxxiiij. de signa. per fiat, & per concessum, ubi etiam alia non uulgaria pro signatura Gratiaë prosequutus sum: Nunc stilum eiusdem signaturæ percurram: Et quia is potissimum circa beneficiorum prouisiones uersatur, ab illis exordiar. Et quia plura a sacro Concilio Tridentino nouissime immutata fuere super ipsa signatura, ac gratiis cõcedendis, uel denegandis, nunquam tempus opportunius sese obrulit, q̃ nunc super huiusmodi signaturæ postremam apponere manum: Decretaque sacrosancti concilij prædicti proprijs in signaturæ locis simpliciter, & prout iacent, citare.

Prius tractandum esset, quot modis gratia sumatur, pro quo diuus Thomas prima secundæ q̃6. 1. 10. art. 1. primò pro dilectione alicuius, secundò pro aliquo dono gratia dato, tertio pro recompensatione beneficii gratis dati, uideantur glo. & Docto. in cle. 1. de magi. & Archi in c. gratia 1. quæst. 1. ubi docet in scripturis octo modis accipi gratiam, sequitur Luc. de pen. subdens gratiam esse nomẽ generale, sicut est res, in l. 3. in uer. gratia. C. de iu. fisci. lib. x. Gratiam facere, est ex strictiori iure aliquid imminuere, uel remittere. Liuius lib. 3. Omnium tibi Appi Claudi, quæ impiè, nefarieque per biennium alia super alia es ausus, gratiam tibi facio. Sic & facere gratiam ius iurandi, est iusurandum remittere. Plaut. in Rud. Nihil hic tibi est, ne tu speres, iusurandi uolo gratiam facere. Gratia etiam pro dono, seu præmio 1. ad Corinth. 13. Gratia autem Dei sum id quod sum: & gratia eius in me uacua non fuit etc. & 2. ad Corinth. 6. Adiurantes autem exortamur ne in uanum gratiam Dei recipiatis. Gratia item pro amore, dilectione, beneuolentia, seu fauore. Nume. 11. Et inueniam gratiã in oculis tuis. Cæsar lib. 3. Belli Galli. non multum post prin. Id factum (inquit) grauius tulit Induciomarus suam gratiam inter suos minui. M. Tullius in prin. Oratio pro P. Quin. Quæ sunt rescripta gratiaë, & quæ iustitiæ, & in quibus inter se differant, uidere

viderè est apud Rebuff. in Praxi beneficiaria, sub titulo Diuifio refcriptorum, & rub; feq. de Differentijs inter refcripta gratiæ, & iuftitiæ.

PROVISIONES.

Prouifionis nomen latiffimum eft, comprehédens nominationem, poftulationem, præfentationem, & collationem. cle. fi. iun. glo. in uer. prouifione, de electio. cle. audi tor, de refcr. Rot. 2 12. fecundùm omnes, in fi. in no. Bellame. Dec. 62 1. Nos autè loquimur de prouifionibus, quæ à fummo pontifice fiunt de beneficijs uacatibus per obitum, per refignationem, per mutationem, ceflionem, feu alios fimiles modos.

Prouifiones ecclefiarum cathedralium, fiue per obitum, uel per refignationem, feu alias, alio modo conceduntur, q̄ prouifiones beneficiorum inferiorum: quippe quæ in conciftorio proponuntur per aliquem Cardinalem, qui poftea cedulã fignat, quæ incipere folet. Hodie ad relationem noftram fanctiffimus D. N. de cathedrali ecclefiã & c. Fit etiam contradedula per uicecancellarium, quæ fimiliter incipit, Hodie ad relationem Reuerendifsimi D. mei N. Cardinalis & c. Sanctiff. D. N. de ecclefiã & c. & contradedula confueuit eſſe breuior, fuper qua literę poftea expediuntur, ut pragmatici omnes norunt. Et quòd literarum expeditio requiratur, alioqui promoti nec ad miniftrationem ecclefiarum, quibus præfcti funt, accipere poſſunt, nec admitti, & recipi debent, prout cauetur extra. In iunctæ Boni. VIII. de electio. 1. inter cõmū. quę confirmata fuit per Ale. 6. Pium II. Innocentium VIII. & alios fũmos Pontifices.

An autem cedulæ prædictæ conciftoriali ftandum fit, & credatur, & magis quàm contradedulæ? affirmatiuè reſpondendum eſſe uidetur, hæ enim Originales funt. ad Bar. in l. Sempronius Proculo ff. de lega. 2. Abba. in c. cum ex literis, in penul. not. de in inte. reſti. & Fely. in c. paſtoralis, col. penul. uerſi. amplia. de iudi. & in c. cum P. Tabellio. in prin. de fi. in tr. In fuper Cardinali creditur in ſibi commiffis, præfertim quando in ſcriptis atteltatur, maximè cum appoſitione ſigilli, etiam ex confuetudine Ro. Cu. ad tradi. per Ant. in c. q̄ ſuper his cir. medium, & Abba. cir. fi. de fi. in ſtru. & ad Dec. Bellame. 636. in fi. & 183. Breuiter contrarium concludum fuit in Rota, quòd immo cedulæ Cardinalis proponentis fides non adhibetur, fed contradedulæ. in cauſa Brixien. fruſtuum coram Sarnen. 9. Iunij. 1542. prout Dec. Putei 2. de fi. in ſtru. cauſa erat inter Patriarcham Conſtant. cuius ego Aduocatus eram, & Hoſpitale magnum Brixie.

De qualitatibus Cathedrali præficiendi, & quæ propoſitionem præcedere debeant, relatione faciendã, & referuando iudicio in aliud conciftorium, & aliis circa hanc materiam, habemus nouiffimè cap. 1. Decreti de reformatio. Sefſio 24. alias 8. ſub Pio III. concii Tridenti.

In ſpplicationibus prouifionum per obitum ſignandis per Papam nulla referuatio expreſſa uel exprimenda denegari confueuit, & propterea admittitur clauſula uidelicet [ſpecialiter, uel generaliter referuatum] & altera. Et cum clauſula generalè referuationem importante ex quauis cauſa, etiam diſpoſitiuè, uel cõditionaliter exprimèda. De referuationibus generalibus, & ſpecialibus uideatur Rot. 788. in anti. 338. in no. Fely. in c. in noſtra, in 5. core. de refcr. Et pro clauſulis præmiſſis Gemin. conſi. 12. ubi etiam declarat quot ſint referuationes, poſt medium, uer. ſecundo quia tacuit referuationes, uſque ad fi. conſi. Sarnen. in tracta. Manda. de prouiden. nu. 114. & Rebuff. in Praxi in forma ſignaturæ, in uer. ſpecialiter, uel generaliter, cū iis quæ ſubiicit pag. 3. & ſeq. & pag. 123. in uer. & cum clauſula generalem referuationem,

Beneficia ſi uacant per aſſecutionem, aut conſt. execrabilis, ſeu c. de multa. de pb. uel per deuolutionem, ſeu non promotionem ad ſacros ordines, & ſic de aliis uacã

QVINT. MANDOSII.

di modis, ubi beneficia habent possessores, tunc in simplicibus per Cardinale signan-
dis referuatio prædicta etiam deleri non debet.

Olim quomodo beneficia extra curiam uacabant per ingressum religionis, aut con-
tractum matrimonij, uel resignationem, nulla cancellabatur referuatio.

Beneficia ualoris annui infra cc. duceos non conceduntur Cardinalibus, neque
in titulum, neque in commendam, obstantæ Cõcilio ult. Lateranen. de quo per Cas-
sa. Dec. 2. de præben. & per Rebuff. in sua praxi, de rescr. in for. commu. num. 2. ubi
tamen quædam uerba parum decentia, ac maledica subdit. Ego pro Illustriss. D. meo
Cardinali Neapolitano obtinui cõcilio prædicto Lateranen. derogari: nec uolui dubita-
tioni locum relinquere, an, ex quo Papa ex certa sciẽtia commendabat, uideretur ha-
bilitare aduersus Concilium: Conciliaris enim constitutionis expressa derogatio re-
quiritur. Arch. in c. 1. in uer. noscatur, in fi. de consti. li. 6. Ioan. Andr. in c. 1. de exceſ-
prela. eo. lib. Feli. in c. nonnulli, post nu. 2. de rescr.

Quando Cardinalis in supplicatione commendæ de beneficio per obitum uacã-
te sibi faciendâ narrat defunctum fuisse familiarem suum continuum commẽsalẽ,
additur clausula. [Et q̄ dispositiue dicatur, quod fuit familiaris continuus commẽ-
salis dicti Cardinalis.] alioqui forsân poneretur familiaritas cõditionaliter, nisi
lominus ualeret commenda, hoc Papa non uult: pro qua additione uide Sarnen. de
manda. de prouiden. post nu. 115. uer. pro quo facit quod in simili & c.

Sex menses dantur Cardinalibus quo ad beneficia suorum familiarium obtinenda,
ut scilicet infra sex menses illa beneficia resignare, seu dimittere debeãt: & licet ui-
deretur dicendum, q̄ currant à die habitæ possessionis, prout in similibus, & diffi-
milibus casibus uolunt iura, ut in l. in diem, & ibi per Bar. ff. de condi. & demon. ubi
q̄ hæres iussus dare infra 30. dies, ante hæreditatis aditionem cogi non potest in c.
de multa, iunc. ibi nota. de præben. ubi Abb. nu. 6. in c. licet canon. S. is autem, iunc.
glo. in uer. annum. & in c. commissã. S. annus, de electio. lib. 6. glo. fi. in c. si tibi cõces-
so, de præben. eo. lib. & Sarnen. q. 47. de Anna. Fuit tamen conclusum in Rota in eã
Sabinen. Archipresbyteratus coram R. P. D. Anto. Augustino 26. Octob. 1548. sex
menses huiusmodi non a die habitæ possessionis, sed à die prouisionis currere. Item
quando in supplicatione dicitur a die habitæ possessionis, q̄ requiratur derogatio
concilij Lateranen. prout in Dec. Cardina. Putei 25. de constitutio.

Beneficia uacantia infra duas dietas a Ro. Cu. Pontifex confert, illorumque proui-
sionum supplicationes signat: Ratio est, quia sicut solus Papa confert beneficia uacã-
tia in Curia, quippe quæ sibi referuata sunt, & nemo alius in illorũ collatione se
intromittere potest. c. 2. de præb. lib. 6. extra. ex debito. inter communes, de electio.
quæ constitutio ampliatur etiam procedere in beneficiis infra duas dietas uacanti-
bus. c. præfenti de præb. lib. 6. sic & solus Papa beneficia intra duas dietas uacantia
confert, supplicationesque collationum huiusmodi signat.

Intelligenda sunt proximè dicta, ut uenientes ad Rom. Cu. seu ab ea recedentes
infra duas dietas non habeant proprium domicilium. præalle. c. præfenti, uerf. Dum
modo ibi (etiam si erat ad ipsam curiam reuersurus) eius domicilium, seu domus
propria non existat. & in libro nuncupato prouinciale, fol. 58. uerf. Item beneficia
Cardinalium.

Clausula [De præfenti mense Martij, seu alio ueriori in literis exprimẽdo.] rarò cõ-
ceditur: tolluntur. n. omnia illa uerba [Seu alio ueriori in literis exprimẽdo.] Ra-
tio præcipua est, quia Paulus III. statuit episcopos residentes in sex anni mensibus,
non residentes uerò in quatuor beneficia suarum diocesium conferre posse. Vult Pa-
pa in collatione beneficiorum per obitum uacantium certior reddi, an ille mensis
uacationis sit episcopi, an suus, licet enim cum quocunque ordinario concurrere
possit

possit, & beneficia totius orbis, etiam antequam uacent, conferre, & de illis ad libitum disponere, etiam cessante negligentia ordinariorum c. cuncta per mundum 9. quæst. 3. c. 2. de præben. lib. vi. cle. 1. in fi. ut lit. penden. Bald. in l. rescripta. C. de preci. impe. offe. Abb. in c. quia diuersitatem, in 2. not. de cõcessi. præb. tamen quia Papa per suam Regulam concessit ordinariis, ut liberè conferre possint in mensibus sex, uel quatuor, ut supra, non censetur eorum iuri præiudicare uelle. c. ex parte 2. in fi. & c. super eo, uersus fi. de off. dele. c. quamuis, de rescrip. lib. vi.

Quando petitur, quod uerus ualor exprimi possit, Papa tollit clausulam, alioqui posset exprimi ualor ad quancunque summam: quod maximè procederet, cum de iure ualoris huiusmodi expressio non requiratur, glos. in cle. 1. in uer. dispensantes. ante mediũ, quã ibi sequuntur Card. & Imol. de præb. Abb. in c. ad aures, col. 3. & Feli. in 1. conclu. de rescr. & sic in materia fauorabili clausula illa indefinita multũ operabit.

Sed quando conceditur clausula [quod uerior ualor augeri possit.] tunc uenit tertia pars tantum: Hinc cognosces quod clausula per Rebus. in Praxi beneficiaria in 3. par. signa. in uer. necnon uerus ualor, posita parum inseruit, ex quo regulariter deletur, de stylo enim ualor exprimi debet ex forma regulæ de ualore, & ad ea quæ scribunt Abb. & Feli. in c. ad aures, de rescr. sed illa clausula [Quod uerior ualor augeri possit] seu altera uidelicet. [Augendo, uel minuendo] quæ semper concedi solet, ualde utilis est, de qua uideatur per Rebus. ubi supra in uer. etiam in hac signatura.

Rotæ stilus antiquus est, ut si expressio ualoris minus sexta parte quæ deberit, facta sit, ualida habeatur: nec Regulæ de ualore sit locus, quando camera legitur solum in sexta parte: Rationem huius stili, & limitationis ad sextam partem credo esse, quia sexta pars dicitur modica, seu parua quantitas, prout per Bar. in l. si societatem. §. arbitratorum, nu. 25. ff. pro socio. & Ancha. consi. 138. de natura, ante nume. 2.

Et in simili uidemus, quod licet res ecclesiastica in emphiteusim concedi non possit nisi ad sit ecclesiæ utilitas. toto titu. de reb. eccl. non alie. & extrana. Ambrosius Pauli, 11. eo. titu. inter commu. si tamẽ in locatione, seu Emphiteusi rei ecclesiasticæ pensio sit sexta parte minor quã ipsius rei redditus, non dicitur locatio in damnum ecclesiæ. §. quia uerò Leonis. in Auth. de non alie. §. seu Vers. in prædictis uerò, in Authen. de alie. & emphi. collat. 9. auth. perpetua. C. de sacro. san. ecclie. canonizata in c. 2. §. perpetua. 10. quæst. 2. Alex. consi. 79. circa primum, nu. 6 lib. 1.

Nunquã debet dari clausula uidelicet [quod diocesis uera exprimi possit] nisi ponantur uerba uidelicet. In Italia, in Hispania, in Fræcia, uel in Alemaniam, & tunc cũ idioma scit impetrans, quia Papa nollet dare Alemano beneficium in Hispania, uel in Vngaria &c. & Papa cui libet in dubio de beneficio in sua diocesi prouidere uelle præsumitur, ad. c. neminem. 70. distin. & ad ea quæ adduco in 43. quæstio. 26. Regu. & tangam etiam infra.

De falsa expressione diocesis, & quod si aliàs de corpore conitet, quod rescriptum non reddatur propterea inualidum, uideatur tex. in c. significante. ubi Hostien. Imol. But. Abba. & Feli. post alios de rescrip. & per Rebus. in Praxi bene. in 3. par. signa. pag. 137. in uers. diocesis etiam uerior expressio fieri poterit.

Clericus alicuius terræ, uel oppidi, nulli episcopo, seu superiori subiectæ uel subiecti dubitari potest quomodo in supplicationibus, & aliis scripturis se nominare debeat, licet enim quilibet clericus sub alicuius episcopi disciplina esse debeat, ne acephalus dici possit, iuxta tex. in c. nulla ratione. 93. distin. & in c. Abbat. bus. 18. q. 2. priuilegiati tamen acephali non sunt, Papæ enim subsunt, ipseque Papa eorum episcopus est, prout per glo. in alle. c. nulla ratione. Expressio ex stilo ita in supplicatione fieri debet. Supplicat. S. V. deuotus illius orator Franciscus Pucius de Piscia clericus nullius diocesis &c.

QVINT. MANDOSII

Neque conceditur, quod situatio beneficii exprimi possit, propter fraudē, aliquando tamen conceditur clausula [Etiam situationis &c.] de qua clausula uideatur Rebuff. in Praxi in 3. par. signa. in uer. etiam situationis, pag. 135.

Nunquam debet prouideri alicui de beneficio extra suam nationem consistenti, argumento tex. in c. bonæ. 2. ante si. ibi [Nec uellemus ei præficere alienū.] de postu. præla. & per nota. per Inno. in c. quia diuersitatem, ante si. de concess. præben. Abba. in c. ad decorem. ante si. de insti. ubi subdit, quod esset ualde honestum, & fructuosum, ut quisque in patria sua obtineret, & sic unus non occuparet beneficia, uel stipendia alterius. Pro quibus uideantur quæ latius adduco in 41. quæst. 16. reg. Cancell. Quibus addo, quod inter Diuina maledicta connumeratur habere hominem ex aliena gente, qui non intelligatur. Deu. 28. [Adducet Dominus super te gentem de longinquo, & de extremis terræ finibus in similitudinē Aquilæ uolantis cum impetu, cuius linguam intelligere non possis.] & Hier. c. 5. [Ecce ego adducam super uos gentem de longinquo &c.]

In præceptorii Hierosolimitanis, & similibus aliud dicendum est: hæc namq; etiã ab exteris obtineri consueuerunt: etiam quia sic institutæ, & fundatæ fuere. ut per Rebuff. de nominatio. quæst. 15. nu. 16. & in Praxi de rescrip. mixtis, nu. 9. De præceptorii tracto in 11. quæst. 3. Reg. Cancell. & quæst. 11. Reg. de infir.

Indubitati iuris est, laycum, qui prophanus dicitur, seu sacris non initiatus, Bud. super. l. 1. §. exemplis. ff. de ædi. edi. incapacem esse beneficiorum ecclesiasticorum. c. cum adeo. de rescrip. ante si. & ibi per Hostien. Ioan. And. & alios. c. 2. de institu. c. ex literis, de transactio. ratio est, quia spiritualia spiritualibus personis committenda sunt, Bal. in c. decernimus. per illum tex. de iudi.

Amplia quod collatio facta laico etiam postea superueniente clericatu non reuolidatur, seu reuiscit, argumento tex. in l. quod in initio. ff. de reg. iur. & in c. non firmatur. eo. lib. vi. Ioan. And. in præalle. c. 2. de institutio. Phi. Franc. in c. si pro clericis col. 1. de præben. lib. 6. & habemus simile in l. ex eo. ff. de mili. testa. ubi quod quis nõ gaudet priuilegiis militaribus prius, quàm ex eo tẽpore quo in numeris relatus sit.

Si layco cupienti militiæ clericali ascribi de beneficio prouidetur, Supplicationis formula à Signatura cõcedi solita hæc est. Supplicat. N. Scholaris Bononië. quatenus sibi militiæ clericali ascribi, seu clericali caractere insigniri cupienti specialem gratiam faciendo, beneficium &c. per obitum, seu per resignationem, uel cessionem. M. uacan. conferre, seu conferri mandare dignemini &c. uideatur Rot 311. no. q. clericus, nu. 2. in anti. Staphi. super signa. fol. 25. in uer. similiter purus laycus incapax est. Sarnen. in tracta. expecta. nume. 89. uerf. similiter purus laicus. Paris. conf. 125. an collatio. nume. 16. uolu. 4.

Signatura addere consueuit [Quamprimũ clericali caractere insignitus fuerit.] Nonnũquam in fauorẽ clericandi in eius prouisione conceditur clausula uidelicet, [Ex nũc prout ex tũc.] Quæ clausula notabilẽ effectũ operatur, uidelicet perfectionẽ actus de præsentĩ collato effectu in tempus futurum, & unum tempus censetur alteri inesse, seu principium trahitur ad finem, & econtra. l. si ita stipulatus fuero si Titius. in prin. & ibi Bal. in 2. summa. ff. de uerb. obliga. & in l. Arethusa. in 1. lectu. col. si. uer. extra quẽro, quid si testator. ff. de sta. homi. idem Bal. in c. 1. col. 6. nu. 17. & ante. de mili. uasal. qui contu. est. in usi. seu. & in l. Gallus. §. nunc de lege. col. 1. uerf. si uerò coniungantur simul istæ dictiones. ff. de libe. & posthu. cle. 1. cum ibi nota. de concess. præben. Alexan. post Ange. & Imol. in l. huiusmodi 2. nume. 3. in 2. not. ff. de uer. obli. Idem Alex. conf. 83. uisa facti, post nu. 8. uerf. cõfirmatur hoc, lib. 2. Corn. conf. 278. cuius nomen, ante nu. 15. lib. 3. Feli. in c. licet causam, post nu. 6. de proba. glo. prag. de conclu. eccle. Galli. post prin. in uer. ex nunc. Assit. super Rub. quo tem

po. mil. nu. 33. L. offre. confi. 9. si pater, nume. 13. & seq. Tiraq. de constituto. par. 3. li. mi. 2. nu. 16. Pro decenti ratione concessionis clausulæ [Quamprimū clericali. &c.] pondero, quod paria sunt aliquid decere tempore habili, uel inhabili, si effectus con fertur ad tempus habile. l. quod sponsa, C. de dona. ante nup. gl. in c. in omnibus 8. q. j. c. de uxore, & ibi Abb. de sepultu.

Pulchrū dubiū propositū fuit in Rota, prout Dec. Cardinalis Crescētii 169. de p̄bē. Collatio Papæ facta erat eadē die ei, qui in partibus hora secunda noctis factus fuerat clericus, quærebatur in cā Parmen. coram D. Piccolomineo an esset inualida, tanquam facta inhabili, & laico, an uerò præsumendum esset, collationem subsécu tam fuisse clericatum, pro qua ultima opin. conclusum fuit tum propter actus uali ditatem, ad nota. per Ias. in l. qui fideicommiss. C. de fideicom. & per Fel. in c. pastora lis, col. 3. de reser. quæ præsumptio ualiditatis omnes alias superat. ad c. quoniā Ab bas. & ibi per Dominum meum, de offi. dele. & per eundem Dec. confi. 344. applau dent, in si. tum etiam propter horam certam clericatus, quæ anterioritatē præsumi facit. ad Bal. in l. imperator, in 1. iectū. col. 3. nu. 4. ff. de sta. homi. & ad alios, quos cito in 5. q. 33. Reg. nu. 4.

Aliud dubium fuit in Rota, Translata fuerat pensio in fauorem asserentis se cleri cum, & dum super inualiditate translationis pensionis litigaretur, probabat transla tarius per testes se translationis pensionis tempore habitum, & tentum fuisse p̄ cleri co, qd̄ sufficere uidebatur, ad Rot. 263. not. q̄ talis, & 311. clericus existens, in an ti. per aduersarium autem productę fuerunt literæ clericatus translatarii, quæ habe bant datam post huiusmodi translationem: unde Rota. conclusit pro nullitate trans lationis, ueritatem communi reputationi præferens: in causa Barchinonē. pensio. prout Dec. Peregrini 2. de præsumptio. Vide etiam Gigan. de pensio. q. 22. a num. 8. usque ad si. quæstio.

Quādo non constat de corpore beneficii, tunc non debet dari [Quod nomen, & cognomen defuncti uerius exprimi possint.] expressio unius dari p̄t. Cum igitur ponitur clausula [Nominū, cognominum &c.] deletur cognominum, uel nominū uideatur Rot. 412. no. impetrans licet acceptet, in anti. & conf. Paris. 15. circa dubio rum, nu. 8. uol. 4.

Si in puisione dicatur [De ecclesia. S. N. quæ forsā parochialis existit, prouidere dignemini.] cancellatur aliquando illa dictio, forsā, quæ nihil certum ponit, sed du bium inducit, ut l. in commodato. §. sicut autem. ff. commo. l. in substitutione, iunc. gl. in uer. fortē. ff. de uulg. & pupil. nonnunquam clausula illa cōceditur, & operatur, ac si asseritiuē dictum fuisset, q̄ est parochialis. Rebuff. super concor. in for. manda. aposto. in uer. dispensationum, in uer. uidi dubitari de eo.

De expressione nominis, & cognominis defuncti uideatur Rot. 219. licet impe trans, in nou. gl. pragma. de colla. §. ita tamen, in uer. nominatorum. uerf. sed si errat in modo acceptandi. Rebuff. in for. signatu. in uer. Ludouici, & ego tracto in 56. q. Reg. de Anna. nu. 4.

Beneficiorū urbis simplices, ac nouas prouisiones Pontifex signat etia n̄, resigna tiones omnium canonicatū, &c. & non solum tanquam sit supra oēs prælatos mun di. c. cuncta per mundum. 9. q. 3. cle. 1. in si. ut li. penden. sed etiam tanquam episcopus Romanus, ad c. si quis episcopus. ibi [Dignetur episcopus Romanus &c.] 2. q. 6 & in suprascriptione. c. multum. 3. q. 6.

In prouisione canonicatus & præbendæ conceditur clausula [Cum plenitudine iuris canonici.] quæ sēper ab iis, qui sapiunt, apponitur, ut comprehendat stallum in choro, locum in capitulo, & omne aliud ius ad canonicos spectans, & etiam om nem honorem. c. proposuit, in si. ibi [Mādamus quatenus amoto ab ea præbēda quo libet

QVINT. MANDOSII.

libet detentore eam ipsi cum plenitudine honoris canonici assignetis] de concess. præben. c. cum inter, in prin. de renuntiatio, c. pro illorum, in fi. de præben. ibi [recipiant in canonicum, & ea quæ ad canonicatum pertinent cum itallo chori, & loco capituli ei audeant assignare.] Videatur Inn. in c. in literis, de rest. spo. Abb. in c. cum inter, nu. 1. & 2. de renun. Roma. con. 482. in casu, nu. 2. Fel. in c. cum M. ante nu. 24. de constitu. Staphi. super signa. iuxta primam impres. fol. 8. in præfa. uer. na scitur etiam alius effectus. Rebuff. super concor. de manda. aposto. §. primus. ad fi. in uer. præbendis, & in forma manda. apost. in uer. cum plenitudine.

Regulare beneficium sicut commendatur quomodo cunque uacet, & inter clausulas ponatur clausula. [Et cum clausula cõmendæ cedēdæ] clausula huiusmodi deleri semper debet, propter beneficium conuentuale, uel claustrale, quod loco commendati beneficii nõ conuentualis, uel claustralis sic recipere posset: unde indirectè consequi posset, quod non directè, contra tex. in l. athletas §. sed & qui tũc quæst. ff. de his qui notan. in fa. gl. magistra. in §. est autem casus in uer. habeatur. In fi. de hg. re. in fi. c. cum quid una uia. de reg. iur. lib. 6.

Quando prouidetur monasterio monialium de persona monialis illius, uel alterius monasterij, tunc debet semper addi clausula. [Et de consensu medietatis cõuentus.] Sed posita hac clausula quæro an consensus huiusmodi præstari debeat collegialiter, congregatis prius monialibus, an uerò sufficiat quòd ut singulæ cõsentiât? primam opin. ueriores puto, consensus. n. huiusmodi spectat ad illas tanquam ad corpus uniuersitatis, seu collegij, ad tex. in l. & suum. §. fi. & ibi per Doct. ff. de pact. non autem ut ad singulas, iuxta tex. in l. per fundum. ff. de serui. rusti. p̄dio. Et hanc distin. an aliquid spectet ad plures tanquam ad corpus, an tanquam ad singulos, facit Fede. de Sen. confi. 65 infra scriptæ quæstiones, in 4. dub.

Nunquam debet prouideri monasterio monialium de persona mulieris secularis, cum illa nesciat obseruantiam ordinis, ergo secularis docere nõ potest regulam ordinis; discere enim quisque prius debet, quàm doceat. Diuus Hyero. in Epist. ad Paulinum presbyterum, de omnibus Diuinarum historiae libris ante medium Hæc (inqt) uniuersi præsumunt, lacerant, docent antequam discant. c. non negamus. in prin. 61. di. fin. c. officij. uerf. maxime pro eo quòd antequam esset discipulus, uoluit esse magister. de electio. Alberi. in dictio. in uer. magister antequa discipulus. & si eas regulam uel obseruantiam docere uellet, falsam, seu adulterinam doceret. arg. tex. in §. hæc autem tria. in proæ. fororum. c. fi. 49. distin.

Beneficia regularia cathedralium ecclesiarum non conceduntur clericis secularibus per rationem tex. in c. cum de beneficio. de præben. lib. 6. nisi ad sex menses à die adeptæ pacificæ possessionis computandos, & deinde in titulum cum opportuna habitus susceptione, & professionis regularis emissione. Hæc duo requiruntur, ne professione, uel habitu discrepent. c. duo sunt genera. j. respõ. 12. q. 1. c. in noua. post medium. 16. q. 7.

Præceptorum cesaragustana regularis concessa fuit per Papam clerico seculari in commendam perpetuam cum clausula [Attento quòd illa clericis secularibus commendari consuevit] probabatur unica tantum concessio in similem commendam: dubitatum fuit in Rota an gratia huiusmodi subsisteret pro opin. affirmatiua uidebatur facere doctri. Bar. per illum tex. in l. mela. §. sed si alimenta, nu. 1. ff. de ali. & ciba. lega. & Bar. in l. 1. in 2. quæst. C. quomo. & quan. iud. ubi uult solitum dici præcedente unico actu, & ibi Pau. Castren. nu. 4. dicit communem, licet Raph. contrarium tenuerit: idem uult Ale. conf. 5. si uera, n. 23. uol. 5. & hanc dicit communem Dominus meus con. 44. præsens consultatio, nu. 11. Contrarium cõclusit Rota, quòd immo commenda huiusmodi non ualere, ponderando quòd uerbum, consuevit, requirit plures

plures actus. ad nota. in l. 3. C. de episco. audien. & in l. 1. C. quæ sit lon. confue. Et ex defectu intentionis, Domini de Rota dixerunt gratiam huiusmodi non subsistere, prout Dec. Cardinalis Crescen. x. sub tit. de præben.

Si Cardinali prouidetur de beneficio regulari, tunc etiam dari debet in commendam tenendo unâ cum alijs suis beneficijs, quæ obtinet: si uerò daretur in titulû, tunc in sine dispensatio ponenda esset, ut illud obtinere posset, ut per Hier. Pau. in lib. nun cupato Prouinc. fol. 53. à ter. uers. si Cardinali prouidetur.

Prioratus, siue administratio monachalis committi alicui, uel conferri non potest, nisi ordinem monachalem expressè professio. cle ne in agro. §. ceterum prioratus. de statu mona. c. cum de beneficio, iun. glo. in uers. seculari. de præben. li. 6. Bart. Cassan. conf. 20. nu. 32. & sequen. Prouinciale fol. 54. a ter. uers. item nota, quòd prioratus, ubi limitat, nisi in commendam daretur, tunc enim professio non requiritur.

Notissimè circa commendas, & prouisiones monasteriorum, Abbatiarum, prioratum, &c. habemus con. Trident. Sessio. ult. de regula. ca. 21. incipien. cum pleraque monasteria.

Monacho non confertur beneficium seculare dicente Moysè [Non arabis in boue simul & asino.] Deu. ca. 22. c. in noua. 16. q. 7. & sic non debent esse homines diuersæ professionis in eadem ecclesia, præalle. c. cum de beneficio. ubi omnes. de præben. lib. 6. c. cum eausam. uers. quòd cum secundum legem diuinam non fit in boue arandum, & asino; nec quisquam debeat uestem induere de lana, linoq; contextam. de electio. c. quidam. in uers. cum autem maledictus sit homo, qui terram duabus uis ingreditur. de aposta.

Quando impetratur beneficium per deuolutionem, de qua in c. 2. de concessio. præben. licet non sit deuolutum, ponuntur uerba uidelicet. [Seu per obitum cuiusdam. N. extra Ro. Cu. etiam defuncti uacet, etiam si specialiter. &c.] uel [Ex eo quòd dictus. N. scilicet recordationis Iulij Pape III. familiaris &c. Generaliter reseruatum &c.] Cancellantur omnia illa uerba uidelicet. [Seu per obitum &c.] bulla enim diceret [Vt accepimus deuolutû, & postquam etiam si per obitum &c.] & sic ualeret impetratio per obitum, et si beneficium non esset deuolutum, sicque Papa deciperetur.

Quando narratur beneficium deuolutum, tunc datur clausula [Et quòd ultimum uere uacationis modus, etiam si ex illo queuis generalis reseruatio, etiam in corpore iuris clausa resultet, habeatur pro expresso.] Quia uerba deuolutionis sût pauca. De deuolutione & quomodo inducatur, & ad quid inuenta fuerit, declaro in. 90. q. reg. de An. nu. 2. cum pluribus sequen.

Gratificatio dari non deberet, quando est certa beneficij uacatio, cum Papa non soleat de uno beneficio duobus eodem modo prouidere, præsertim hodie. Gratificationis autè clausula ponitur sub iis uerbis, uidelicet [Et cum clausula gratificationis] seu [Cû opportuna gratificatione, quatenus illi locus sit, latissimè extendè.] que clausula operatur, ut illa munitis alterum excludat, prout per Prob. in addi. ad Mona. in c. duobus, de rescr. lib. 6. & in tract. pensi. par. 1. q. 18. nu. 35. Cassa dec. 2. nu. 2. de reanun. Pro qua clausula uideri poterunt que posui in 14. quest. 33. Reg. nu. 22. & sequ.

De gratificatione etiam in iure ciuili habemus tex. in l. si quis in graui, uers. quare & si seruus mulieris marito domino magis auxilio fuit, quam domine, uel contra, dicendum est ignosci ei debere. ff. ad Syllenia. & in l. si. ibi, & electio erit heredis, & gratificationis locus, ubi gl. in uer. gratificationi dat concor. ff. de reli. & sum. iune.

Clausula etiam [Anteferri] in impetrationibus per obitum pariter deleri debet, alio qui secundò prouisum, seu debilius ius habentem prius prouiso, seu ualidiori iure fulcito, contra iuris regulam, & contra equitatem plerunque præferri contingeret, ad c. penul. de præben. lib. 6. Ioan. An. in c. mandatum. & ibi omnes, de rescr. Rot. in no.

Q V I N T. M A N D O S I I

no. 9. Innocētiānus qui de re. pmu. Pro qua clausula [anteferri] uideatur omnino Al
le. Lapi 79. Innocētiū. nu. 1. confi. Card. 136. factum sic se habet uacantibus, Belle.
confi. 33. quod si. col. 7. conclu. 7. in addi. ad Io. Mona. c. eum cui. de præb. libro. 6.
Sarnen. de manda. de prou. nu. 117. & Fel. in c. causam col. 13. & in c. capitulum nu.
6. & ante. de rescrip.

Effectus igitur clausulæ [anteferri] erit, ut secūdus impetrās prius impetrāti p̄ferat
tur. c. auctoritate. de concess. pb. lib. 6. Glo. pragma. de collatio. §. itē uoluit in uer. retro
actiua, & sic cōtra regulā. c. capitulū. de resc. c. tibi qui, & c. duob. eo. ti. li. 6. Rot. 223.
not. qđ in casu. & 401. not. si unus in anti. & 100. si unus. & 106. gratiæ in forma in
no. & cōtra tex. in l. quoties in utriusque. ff. de reg. iur. & c. qui prior. eo. lib. 6.

An autē pp clausulā [anteferri] secūdus præferatur primo habēti ius in re, concludē
dū est negatiuē, sed qđ solum habenti ius ad rē, præall. c. auctoritate. Arch. & Gemi.
in c. si postquā de præb. li. 6. gl. pragma. de colla. §. cui rei, in uer. antelationum.

Ep̄i nō possunt dici familiares Cardinalium pp ipsorum præminentem dignita-
tē, imō Papa ipsos fratres appellat. c. cū olim frater episcopo. de præscrip. ca. ex parte.
1. in prin. & postea ibi alias ad re frater Eboracen. de offi. dele. Cardinales uerō non
ep̄os, filios nominat, ut p Rebus. super concor. in forma manda. apostolici in uer. fra
tri pag. 527. poni tamē, & cōcedi cōsueuit clausula [Et quod exprimi possit an dictus.
N. ep̄s fuerit familiaris cōtinuus cōmensalis alicuius Cardinalis, dum in minoribus
erat] de qua per Staph. super signa. fo. 50. à ter. uer. primum quod in indulto.

Illi clausulæ [Et qđ ultimis ueræ uacationis modus, si ex illo quæuis generalis re
seruatio etiam in corpore iuris clausa, resultet, habeatur pro expresso] addūt hęc
uerba, uidelicet. [Præterquā per obitū apud sedē] pro quibus uideatur Sarnē. in tract.
manda. de prou. ante nu. 115. uer. putarem tamen, qđ quando impetrantur & c.

Qñ ponitur clausula uidelicet. [Et cū suspēsiōne quarūcūq; reseruationū, unio
nū, gratiarū expectatiuarū & c.] illa uerba sēper deleri debēt, quia plures tenent, qđ re
seruaciones, uniones & c. tunc qñ beneficia uacant, sint fortitē effectum, qui autem
plenius scire uoluerit quot, modis unio sortiatur effectum, uideat quæ scripsi in 5.
q. 12. reg. Cancellæ reuocatoriz unionum.

Suspēsiōnis hmōj clausula nonnūq̄ conceditur, & quid operetur uide Cassa. Dec.
10. de cōces. præb. & Dec. 5. nu. 2. & 4. & Dec. seq. de reseruatō. ubi inter alia discutit
an illa clausula præseruet gratiam, quam suspendit. De clausula suspensionis loquar
etiam infra, dum de resignationibus tractabo.

Qñ in supplicatione Cardinalis ponitur derogatio priuilegiōrū, & indultōrū po
pulo. R. cōcessōrū, de qua infra de derogationib. illa supflua est, cū Cardinales sint, &
habeātur pro ciuib. Romanis, & isti uerē sunt patritij scripti in diademate principis,
cuius dñr uerē filij, & plus alijs priuilegiati reperiuntur. Io. An. in c. uni. de schisma.
li. 6. c. 1. de off. leg. eo. li. & Romæ, seu alibi ubi sūmus Pōtifex reperitur, residere tenē
tur. c. bonæ. 1. de postu. præla. ibi, Cardinalis præsentia utilior & c. 2. de cle. non resi.

Et qđ Cardinalis haberi debeat pro ciue Romano, & gaudere debeat statutis, & pri
uilegijs Romanis, probō a simili, uel ab idēitate rōnis, seu a fortiōri: clericū. n. seu mo
nachū in aliqua ciuitate exiltētes gaudēt priuilegijs ciuitati illius, ea p̄sertim rōne: qđ
sustinent onera sp̄talia in loco, & illorū orationib. conseruatur ciuitas, & illorū mi
nisterijs, & sacrificijs, & liberamur a peccatis, & in necessitatib. laicorū participāt in
omnib. ut p Anch. con. 61. 11. q. uer. p̄terea ecclesia. Pan. Castre. conf. 296. ad primū
col. 1. Dec. confi. 114. & pro tenui col. 2. ad fin. Rip. resp. 4. num. 9. de legi. Præmissa
multo magis militant in Cardinalibus, quorum etiam consilio & Vrbs, & orbis
Christianus regitur, & gubernatur.

Quando in prou sionib. dignitatū maiorum, uel principalium exprimuntur fru-
ctus,

Etus. 2. 4. floren. 4. mar. & in clausulis ponuntur uerba, uidelicet. Quod fructus augeri possint ad uerū ualorem regula non obstante, tolluntur hæc uerba, quia Papa non daret forsan beneficium talis ualoris, ad c. ad aures. & ibi per docto. de rescrip.

Magistratus, siue prioratus ordinis sanctæ Trinitatis redemptionis captiuorū non commendantur, sed semper dantur in titulum.

Hospitalia nõ conferuntur, sed eorū administratio, uel guberniū conceditur, redditus uerò in personarū miserabilium usum cōuertuntur, cle. quia contingit. §. ut aut de reli. domi. cle. per literas & ibi doct. de præb. Rot. 58. quidam in ciuitate, in anti. Fel. in c. in nostra corre. 12. de rescr. Syl. de bene. par. 3. q. 2. num. x. in 1. quali. Boni. Vita. in cle. dispendiosam, nu. 31. de iudi.

Hospitalarij aut tutoribus, & curatoribus æquiparantur. Bal. in l. beneficium in 1. lectu. post nu. 6. ff. de const. prin. Rot. 71. no. quod ubi, in anti. Sozzi. confi. 181. uisus capitulis nu. 1. uer. nam prædicti massarij lib. 2. & ideo adimi debent illa uerba, uidelicet. [Ex quauis causa in literis exprimenda.]

Eremitoria si conferantur, pro illis clausula præmissa concedi debet. De eremo & eremitis loquar infra, dum de licentia testandi tractabo.

Aduertendum tamen est, quod aliqua hospitalia in titulum conferuntur, & in illis aliud dicendum esset, ad confi. Fede. de sen. 136. factum tale est, quædam domus, per Io. Fran. Pau. in tracta. de offi. ac pote. cap. sede uacan. in 1. q. 2. par. nu. 5. & sequ. uer. & idem credo de hospitalibus.

Monasteria ualoris ultra ducetū ducatos non dantur per signaturam, sed cōsistoria liter. & hæc sunt reseruata per reg. 2. Cancell. uideri poterunt quæ super ea scripsi.

Clausula, & cū absolutione à censuris, ordinaria est, & semper conceditur ad effectū, ne dubitari cōtingat an impetrans tpe data gratiæ esset excōcatus, prouiso. n. facta excōcicatio inualida est. c. postulasti. de cle. excom. mini. c. cum dilectus cum gloss. in uer. a suspensis, de consue. Bal. in c. decernimus per illum tex. de iudi.

Amplia et si excōcicatus sit occultus, uel excōcicationem ignoret. Rot. Bellame. 66. decretum reformationis, col. 2. uer. & hinc est. & Cassa. Dec. 1. & 17. nu. 6. de præb. In quibus aut excōcicatio non obstat, & in quibus differat ignorans se excōcicatus ab eo qui scit, uide Rot. 195. acceptata in nou. cum sua addi præall. Dec. Bellame. 66. & Cassa. 1. de præb. ac Fel. in c. 2. col. 1. post nu. 4. de rescr.

Amplia etiam si collatio, uel prouisio fieret motu proprio Card. in cle. 1. §. 1. q. 4. de reli. domi.

Amplia siue quis sit excōcicatus a iure, siue ab homine Imo. in c. cum dilectus in gl. magna cir. ff. de consue. Rot. 363. no. quod excommunicatio in anti.

Amplia ut nec collatio, seu prouisio facta excommunicato superueniente absolutione, subsistat, seu ualida reddatur non superueniente noua collatione, seu prouisio ne, ad c. dudum. 1. de elect. c. non firmatur. de reg. iur. lib. 6.

Aliquando illi clausulæ additur etiam in casibus Regulæ de InforDESCEN. quod tangam infra inter derogationes regularum.

Clausula in corpore supplicationis: [q. obstantiæ beneficiales, ac dispensationes oratoris, seu oratorū habeatur pro expressis.] ante hoc tēpus indistincte concedebatur, & erat magni momenti, quia non erat opus narrare quæ beneficia orator iā obtinisset, quocumq; essent, dum nõ non essent incompatibilia illi, de quo denuo prouidebatur, nec erat opus dispensationis obtentæ mentionem facere, nunc clausula prædicta semper tollitur in prouisionibus per obitum, unde necesse est impetranti beneficiorum omnium, quæ iam obtinuerat, singularem, & specificam mentionem facere, alioqui gratia omnino inualida esset. c. cum adeo, & c. postulasti. c. si proponente, de rescrip. c. cum teneamur cum gl. in uer. sustentari, post prin. & c. super inordinata cum

Q V I N T. M A N D O S I I

cum gl. si. in fi. de præb. c. si motu proprio, in 2. respon. & ibi in gl. uerf. modicum, & gl. seq. & glo. in c. is, cui. in uer. sufficiens, de præb. lib. 6. ubi colligitur ampliatio etiam si beneficium iam obtentum esset modicum, ut etiam de illo mentio fieri debeat, dñ aliud obtinetur.

Clausula p̄dicta [& q̄ obstantiæ ac beneficiales] et hodie datur in resignationibus, seu cessionibus & pro illis pensionariis, quibus per Papam pensiones ex cã prouisionũ per obitum referuantur. An aut̄ in illis casibus, in quib. uel quando clausula hmõĩ cõcedi consueuit, legatus de latere possit illa clausula uti, seu illam concedere, ad partes discutit Luc. Pau. Rosel. in indice ad opera Fran. Are. in uer. legatus siue, quẽ doct. ad hoc citat Reb. sup. cõcor. in for. man. Apo. i uer. p̄ expressis, uer. an legatus de latere.

In gratia [perinde ualere] deberet etiam concedi dicta clausula: Et quod obstantiæ ac beneficiales, prout annotauit Hieron. Pau. in suis recollectis. fol. 64. dum de perinde ualere loquitur uerf. item nota, quod in dicta gratia ponuntur non obstantiæ beneficiales.

Clausula] Necnon clausulæ annullatiuæ, & infectiuæ et̄ proprii tituli, ac possessionis exprimi possunt] concedi solet, sed aliqui delentur illa uerba: Ac possessionis, quæ si fuissent in casu posito per Cassa. dec. 6. de præb. mea quidem sententia contrarium decidendum erat, & sic non obtitisset præcedens occupatio, nec etiam mala fructuũ pcepto, sed in terminis Cassa. uel dicta uerba: Et possessionis, per signaturam deleta fuerant, uel per ignauiam formantis supplicationem posita non erant.

D E R O G A T I O N E S I U R I S P A T R O N A T U S.

Derogationibus iuris patronatus quando sit locus, & quõ petendæ, & concedendæ sint, habemus regulam 40. iuxta ordinem antiquum. ibi latius tangam omnia quæ hic desiderari possint, interim pauca subiiciam.

Iuris patronatus laicorum solus Papa derogat, ratio est quia laici illud habent ex mera gratia ipsius Papæ, arch. in ca. si quis, nu. 2. 16. q. 3. Rot. 331. supposito. ante nu. 8. Mil. in Repert. in uerf. Papa potest derogare etiam iuris patronatus & docto. communiter in c. quanto de iudi. in c. 1. de præben. & in ca. quoniam. de iu. patro.

Derogatur iuri patronatus laicorum, etiam nobilium & illustrium quando et̄ ex fundatione uel dotatione pro medietate, & hoc ex gratia, cum tali iuris patronatus non facile derogandum sit. Anto. de Butri. Abbas. & Cardin. in capit. dilectus ad fi. de offi. lega. Fel. in tract. quan. lite. aposto. noce. patro in 1. limi. Roc. in tracta. iu. patro. in uer. competens alicui q. 2. 4. uerf. limita.

Dum uacant beneficia per obitum apud sedẽ, derogatur et̄ in totum, rõnem eam esse crediderim, quia licet plenaria dispositio beneficiorum ecclesiasticorum ad Papam pertineat, collationem tamen beneficiorum apud sedem apostolicam uacantiũ specialius cæteris antiqua consuetudo Romanis Pontificibus reseruauit, prout ad literam dicit tex. in c. 2. de præben. li. 6. c. præfenti. eo. tit. & li. extra. ex debito Ioan. 22. inter commu. sub. tit. de electio.

Regum iuris patronatus nunquã derogatur, et̄ si beneficia apud sedem uacarent per obitum. Io. Mona. Io. And. & Gemin. in c. 2. de præb. li. 6. Paris. con. 114. cũ referuatio, nu. 14. 18. & seq. uol. 4. Staph. super signa. de modo, & for. impetran. uerf. Tertio an sit locus. Rebuff. in 3. par. signa. nu. 64.

Iuris patronatus laicorum Papa in dubio præiudicare uelle nõ censetur, nec præsumitur nisi exprimat, uel expressẽ derogat. gl. in cle. 2. in uer. apostolicis de præb. quã sequit Abb. in c. dilectus de offi. lega. nu. 4. ubi hanc cõem testatidem uoluerũt Doct. in c. dilectus, & in c. quoniam. de iu. patr. & q̄ derogatio iuris patronatus nõ cõprehen-

prehendat regiū, uideatur in præall. Reg. Cancel. 40. & per Paris. dicto con. 114. nu. 2. i. uol. 4. & per Fel. quan. lite. apo. noce. patro. col. 6. Amplia. 8.

Iurispatronatus clericorum semper in totum derogatur, ratio est quia illi facile præiudicatur. c. dilectus. & ibi glo. in uer. concessione uerfic. hic consuevit distingui, & Abb. & alij de offi. lega. c. cum dilectus de iu. patron. Felyn. in tracta. quan. lite. apott. in 3. limi.

Iurispatronatus mixti clericorum, & laicorum etiam derogatio conceditur in totum, ratio uideatur esse, quia cum sit mixtum, non potest dici laicorum tantum, cui in totum, non derogatur, uel si magis dici potest clericorum quam laicorum, uel quia magis faciat iurispatronatus clericorum, quam laicorum mixtum ius patronatus clericorum censeferi debet. argum. l. quæritur ff. de sta. homi. c. quod in dubiis cum glo. in uerf. consecratio. de conse. eccle. & ad nota. per Bar. in l. 2. ff. de uerb. obli. nu. 2. Dec. con. 11. uer. præterea dictum. Cauendum tamen est, ne quis indistinctè credat iurispatronatus mixtum clericorum, & laicorum, pro iure patronatus clericorum semper haberi, magna enim super hoc est altercatio, prout scripsi in 8. q. 1. reg. nu. 8.

Similiter quando beneficia uacant per assecutionem, aut const. execrabilis, siue c. de multa, uel deuolutionem, puta si patronus laicus non præsentauit infra quatuor menses c. uni. de iu. patr. l. 6. Rot. 2. 11. non sufficit patronis, in no. & alio quouis modo, ubi beneficia habent possessores, quos oporteat per lites expellere derogatur iurispatronatus laicorum, etiam principum in totum.

Aliquando derogatur et iurispatronatus laicorum ex aliquo fauore pro duabus rebus. Iuri patronatus laicorum derogatur et in totum, quoniam pro uno patronorum aut filio, uel nepote unius ex patronis. R. 6. potest esse, quia si præsentatur unus ex patronis, uel eius filius, seu alius ualde sibi coniunctus, non potest prætendi spretus patronus, si unus est, uel omnium patronorum si plures sunt, & sic non offenditur dispositio c. decernimus 16. q. 7. quod considerat spretum patronorum, quod licet loquatur in ordinario patrono spernente, prout etiam per Rot. Belle. 163. collatio facta spreto patrono, & 179. permutatio facta & Cessa. dec. 2. nu. 4. loca. in quocunque tamen conferente eadem ratio spretus militare uideatur.

Quæro concessa fuit derogatio iurispatronatus cum clausula [attento quod orato est unus ex patronis, an derogatio huiusmodi suffragetur] si patronatus sit penes duas familias, inter quas sit conuentio quod alternis uicibus præsentent iuxta tex. in cle. fi. de iu. patro. & illa uice, præsentatio non spectabat ad familiam impetrantis, & de hoc non fuit facta mentio. Pro opin. affirmatiua uero respondendum ex quo Papa uerisimiliter et hoc expresso derogasset Contrarium concludendum, est ex quo ille solus patronus uidebatur pro illa uice pro qua præsentare debet, ut dicta cle. fi. & sentit Dec. con. 96. retenta, nu. 12. Et propter hanc dolosam taciturnitatem gratia corruere debet. c. super literis ubi Felin. nu. 5. in 5. fallen. de rescr. Hanc opin. tenuit Rota in causa Regien. Cappellania, coram Rossanen. 27. Febr. 1548.

Quæro N. presbyter beneficiatus in cathedralibus Gerunden. in quadam ecclesia instituit cappellam, & eam dotauit ex bonis immobilibus a se possessis, emptis propriis pecunijs, & ordinauit ibidem præsentari personam idoneam de ipsius genere, & nominauit in patronos quosdam laicos consanguineos, & talis erectio cappellaniae per episcopum ordinarium comprobata fuit, an istud ius patronatus censeatur laicorum, an clericorum? Quod sit clericorum in dubio plurimum fundatum ex bonis ecclesie. Bal. & Saly. in auth. licentia. C. de epi. & cleri. Abb. in c. 3. de pecu. cleri. & in c. cum esset. de re. sta. & Fel. in c. ex literis, nu. 3. de consti. Contrarium conclusum fuit per maiorem partem Doctorum Rotæ, quod imò sit laicorum. put Dec. Mohed. 328. R. 6. ultra alias fuit, quod laici rant in quasi possessione præsentandi: & infundatione tale ius patronatus fuit relictum,

QVINT. MANDOSIL

Etiam laicis ad nota, per Rocc. de iur. patro. in uer. ius. Vide etiam Dec. Achil. r. de iur. patro. ubi etiam subdit qd dñi declarabant Doctri. Rocc. in dicto uer. ius. nu. 26. procedere qñ alix cōiecturæ nō adessent. Vide et Lāber. li. 1. par. 1. q. 3. art. 7. n. 17. f. 70.

Iuri patronatus ex præscriptione, uel priuilegio faciliè derogatur in totū, immo et legatus de latere, qui iuri patronatus laicorum derogare non pōt, ad not. in c. dilect. de offi. lega. Arch. in c. hortamur 71. dist. huic iuri patronatus ex præscriptione, uel priuilegio derogari pōt. Fede. de Sen. confi. 65. infra scriptæ q. post prin. Archi. & Gemi. in c. 2. nu. 2. uers. sed nunquid de præb. li. 6. Abb. post But. in c. dilect. uers. 2. queritur, qd si beneficiorum collatio, de offi. lega. & ibi Card. & in cle. 1. in 7. qd. ut lit. penden. Dec. confi. 149. in cā col. penul. cir. medium. Rō est, quia hic non consideratur præiudicium fundantis, construuentis, uel dotantis, & ne laici retrahantur & c. in priuilegio enim, & præscriptione cessant illæ rationes, ergo cessare debent leges iuris patronatus conseruationi, & patronis ipsis fauentes, ad c. cum cessante. de appella. cum uulga.

Quando est ius patronatus unius tantum, illi non derogatur in totum, neque pro medietate derogari solet, quare autem tunc pro medietate non derogetur, ego ultra alias rōnes unam concludentem adducebam, quæ est, qd præsentatio in uno consistens, seu unius consensus, est quid indiuisibile. eadem §. cato in fi. & ibi Bar. in ultima q. & l. stipulationes non diuiduntur si. de uer. obli. indiuiduum. n. est cuius essentia impartibilis est. Bal. in l. si plures col. 3. uers. indiuiduum est C. de cōd. inser. nō conuenit igitur consensum unius patroni diuidere, seu illi pro medietate derogare.

An autem in retentione beneficiorum in fauore promoti ad epatum requiratur derogatio iuris patronatus, uel saltē mentio factenda sit, qd beneficia sunt de iure patronatus, est magnum dubium, & pro affirmatiua conclusit maior pars Dominorū de Rota, prout Dec. 331. supposito in no. ubi et qd ita iudicatum fuit. Mihi magis placet opin. negatiua, quam tenuit ibi collector Decisionum quæ melioribus rōnibus, & argumentis fulcitur. ut ibi apparet, & hanc opin. negatiuam tenuit Staph. super Signa. de modo & for. impe. fol. 56. quam latius uidere poteris per Lamber. post Fel. de iur. patro. lib. 2. par. 3. quæst. 9. art. 19.

In prouisionibus beneficiorum, quorum collatio est ad sedem apostolicam deuoluta, non derogatur iuri patronatus, cum non sit necesse, neque patroni ea uice se in tromittere possint, de illo tamen mentio fieri debet, ratio autem, quare patronus se in tromittere non possit, illa uidetur esse, quod iure cautum non reperitur, quod patroni ius, & titulum concedere possint, nisi quando datur uera uacatio beneficii, & talis, per quam ipsi possint quemcunque uoluerint, dum tamen idoneum, presentare, ad c. decernimus 16. q. 7. c. quod autē. & c. ex literis. de iur. pat. optimè per Gem. cōfi. 50. queritur an episcopus, post Pet. de Anch. post prin. uers. sed non reperitur.

Quæro, quid si non sit obtrata derogatio iuris patronatus, uel sit obtrata sed in ualida, patronus tamen intra tempus nō presentat, an gratia cōualescat, seu absque alia derogatione subsistat? uidetur affirmatiuè respondendum esse: & quod non presentans, seu non contradicens in trā tēpus consensisse dicatur. argu. tex. in l. de atate §. qui tacuit. ff. de inter. actio. & in c. 2. de his quæ si. a præla. si con. capi. Lamber. de iur. pat. 2. par. 2. l. 6. q. art. 26. n. 7. fo. 313. ubi quod de contemptu debet agi ante lapsum termini. Rota tamen inclinauit in partē negatiuā, prout Dec. Putei 6. de iur. pat. & allegabatur Fely. in c. cum Bertoldus, num. 10. uers. secundo aduerte. de re iudica.

Quæro, in impetratione dictum fuit, beneficium esse de iure patronatus laicorum forsan ex fundatione, uel dotatione, an ius patronatus iustificandum sit, & illud uerbum, forsan, sic positum restrictiuè, uel augmentatiuè, & de effectu horum uerborum uide quæ scripsi in Glo. Facul. §. habita, in uer. forsan.

DERO.

DEROGATIONES REGVLARVM.

Regulæ de Non tollen. in quæsi. rarò derogatur, ratio est quia dispositio illius Regulæ est omni iuri, & róni cónsona ac fauorabilis, argumèto l. ij. §. merito & §. si quis à principe ff. ne quid in loco pu. c. super eo ante fi. ibi non tamè est nostræ intètionis. de offi. del. c. ex tuarum in fi. & ibi not. gl. in uer. permittat de auct. & usu pal.

Regulæ. 18. de Aetate pro canonicibus ante hoc tempus derogari solebat, & non sine ratione, quæ est quòd de iure communi septimum excedens annum potest esse canonicus præbendatus, non solum in ecclesia collegiata, sed etiam in cathedrali. c. ex eo. de electio. lib. vj. glo. in c. si eo tempore in uer. ætatem de resc. eo. lib. vj. Rot. 203. nota quòd minor, in anti. cum alijs quæ adduco in 1. qua st. dictæ reg. nu. 3. & seq. Hodie non solù Regulæ nõ derogatur, imò in aliquib. canonicibus cathedralium signatura exigit maiorè ætatem ea, de qua in Regula. sunt qui dicant sum mû Pontificè mandasse tales canonicatus nõ debere concedi minoribus xvij. annis.

Regulæ de Infirmis resignantibus, si Romæ, uel propè urbem fit resignatio non derogatur, secus si in locis longinquis, præsertim ultra montes: quando autem dictæ Regulæ derogatur, non dèt uideri graue; cū actus legitimi non solù infirmis, sed & morte uicinis interdicti, seu prohibiti nõ reperiuntur. l. fenium, & l. qm. post mediũ, liubemus. §. j. C. qui testa. fa. poss. cum alijs quæ adduco in j. q. dictæ reg. nu. 4. & seq.

Regulæ prædictæ de infirmis in permutationibus derogari plerũque consueuit, ut etiam supponit Rebus. super concor. sub rub. de colla. §. uolumus in uer. permutationes uerf. idem si resignans, pag. 422.

Regulæ de Idiote derogari non consueuit ratio est, quia illa regula omni iuri, & rationi cónsona est, ut probò in 1. quæst. illius reg. pro quo èt adduco uerba Eze chiel. cap. 3. in prin. Non. n. ad populum profundi sermonis, & ignotæ linguæ tu mittis ad domum Israhel, quorum non possis audire sermones.

Quomodo uero ex aliqua causa derogatur, uerba derogationis in literis ita extenduntur. Quod (ut asseris) idioma illius patriæ, quod gentes illarum partium communiter loquuntur, non benè intelligis, nec intelligibiliter loqueris. Nos. n. tecum ut ecclesiã prædictam &c. dispensamus præmissis ac constitutionibus &c. prout per Sarnen. in 1. q. dictæ reg. de Idio. & per Reb. super eadem Reg. gl. 2. n. 25.

An autem derogatio hæc profit quo ad aliam reg. similem quæ uiget tempore expectatiuarum uidelicet. quòd extra nationem suam nulli liceat impetrare gratiam expectatiuam nisi idioma intelligat, & ipse intelligatur? concludo quòd non, sed q̄ debeat etiam illi derogari. in 6. q. reg. de Idio. nu. 3. & seq.

Regulæ 22. de Vnio. quando derogetur & de effectu illius derogationis scribo in 14. quæst. dictæ reg.

Regulæ de non iudi. iuxt. for. suppli. extra materiam prouisionum plerunque derogatur per clausulã uidelicet: [Et quòd præsentis supplicationis sola signatura sufficiat, & ubique fidem faciat, tam in iudicio quàm extra, regula contraria non obstante] nec derogatio huiusmodi irrationabilis censeri debet, cum gratia etiam ante literarum expeditionem signata, immo solo uerbo dicatur perfecta. cap. institutionis. 5. q. 2. cle. dudum. §. nos. n. de sepul. cum alijs quæ adduco in 8. q. 8. reg. nu. 3.

Abseq̄ hac derogatione, seu clausula. Quòd supplicationis sola signatura sufficiat, gratiæ infinitæ inefficaces essent, præsertim extra Ro. Cu. Prout Dec. Moheda. 173. aliàs 203. in qua disputatur an literis alternatiuis non expeditis possit episcopus prouidere, & concluditur ex mente Rotæ pro opin. negatiua. Postea in fi. subdunt hæc uerba uidelicet. Cõsideratum fuit per dominos q̄ supplicatio sola nullius est effectus extra curiam, nisi addatur quòd sola supplicatio sufficiat.

Regulæ de Subrogadis, quæ in summa uult, quòd colliganti infra mensem sub-

B rogatio

QVINT. MANDOSII

rogatio concedatur, non colliganti uero infra illum terminum denegetur, an derogatio, distinguendum est, Aut enim loquimur, quando beneficium per obitum uacare supponitur, aut quando per resignationem, ad tex. in c. fi. ut lit. pen. lib. vi. cle. 1. uers. si uero alter iun. prin. cum glo. in uer. mori eo. In primo membro quando beneficium per obitum uacare asseritur, derogatio non conceditur, uel raro, ratio est ut lites tollantur, quod optimum est, ad l. quidam existimauerunt. ff. si cer. pet. l. idem si res. §. si. ff. de alie. iu. mutan. cau. fa. c. finem litibus, de do. & contu.

Quando uero de beneficio per resignationem, seu cessionem uacate prouidetur, tunc derogatur addita clausula uidelicet. [Attento quod non in potentiorē.] p qua clausula uideantur, quæ dicam infra dum de cessione tractabo.

Regulæ de uerisimili notitia obitus non derogatur nisi ex singulari gratia, p bñf eius tñ Gallie sepe derogari uidi. Pro hac derogatiōe uideatur q̄ scripti 15. q. d. reg.

Regulæ de Impe. bene. fami. Card. raro derogatur. illa enim Reg. potissimè in honorem Cardinalium emanauit, prout per Rot. 72. b. no. q. D. N. in anti. & Belle. 63. 2. supposita noua. Quod si derogatio concederetur, uideretur esse locus carmini illi. Turpius eicitur, quàm non admittitur hospes. Si tamē Papa illi Regulæ deroget; nemo iuste conqueri poterit, est. n. contra libertatem publicam, speciem reservationis, seu seruitutis implicans & odiosa, ad conf. Anch. 297. efficacibus in prin. & ad alia quæ adduco in 1. q. d. itæ reg. nu. 6.

Regulæ de Annali possessore indistinctè derogatur, sed delentur illa uerba uide licet, Quoad eius omnes partes. Vel si simpliciter derogari petatur, absque illa clausula, Quoad eius oēs partes, tunc additur quoad eius primam partem. Pro hac derogatione, & eius effectu uideantur quæ scripti in 63. q. d. itæ Reg.

Rō aut quare non derogetur omnibus partibus est, ne regula ipsa ludibrio sit. p ut in simili cōsiderat Casā. Dec. 2. uersus fi. de in int. rest. & de c. 21. super reg. nu. 3.

Regulæ de Triennali non derogatur nisi in illius prorogationibus, in quibus tamen non est necessaria derogatio, quia sufficit quod triennium prorogetur, quo casu tempus prorogatum idem cum primo censebitur, omnesque eius qualitates assumet, ad l. 2. §. sed si iudex. ff. de iudi. l. Aemilius iun. gl. in uer. restitui. ff. de min. & uoluit Ball. in l. 4. ff. de dā. infe. in fi. prin. officium prorogatum idem numero dici.

Regulæ de infordescensibus semper hæctenus derogatum fuit per illam clausulam uidelicet. [Et cū absolute a censuris ad effectum & c.] jēt in casibus regulæ de Infordescensibus cū illius opportuna derogatione, & regulariter in literis dī, Te a cēsuris, & pœnis quauis auctoritate, & à quocūque latis, quibus innodatus existis ad effectum & c. absoluius, absolutumque fore censentes, & c. quæ clausula operatur impetrationis ualiditatem, ut per Fel. in c. apostolica, & ibi Dec. post prin. uers. sed tamē et Romæ practicatur. de exceptio. Boc. dec. 290. duo permutauerunt nu. 2.

Quando post illa uerba, et in casibus regulæ de infordescens. adiciuntur uerba la tissimè extenden. illa delentur propter bullam in cœna domini, uideatur Staph. de li te. grā. & Insi. fo. 176. iux. primam impress.

Hodie derogatio huiusmodi denegatur, & summa rōne, excōicatus. n. qui per annum inforduerit pro hæretico damnatur. c. quicumque intra anni. 1. 1. q. 3. c. cum cōtumacia, de hæreti. li. vj. & nouissimè habemus con. Triden. Sessio. ult. sub Pio. III. in Decre. Reforma. cap. 3. in fi. uers. Sed si obdurato animo censuris annexis in illis p annum inforduerit, etiam contra eum tanquam de hæresi suspectū procedi possit.

Per annum etiam qui in forduerit priuatur beneficijs. c. rursus, & dicto c. quicumque 1. 1. q. 3. c. fi. de pœn. Rom. Syng. 303. de hoc heri. Rebuff. super concor. in for. manda. apo. l. in uer. quauis pag. 549.

Regulæ de præstando consensu in pensionibus, quæ est 43. iux. ordinem antiquū

In 2. par. prin. uerf. nec literæ resignationis &c. non derogatur, sed aliquando beneficium absenti, & ignorantibus conferitur cum onere pensionis, & tunc in reservatione pensionis derogatur pro resignante beneficium per eum pacifice possessum, qui aliter in fauorem absentis resignare non intendit. Pro dicta reg. uideatur Paris. conf. 5. an unio. nu. 56. & seq. uol. 4. & latius per D. Hie. Gigan. de pensio. q. 10. & 11.

Aliis regulis Cancellariæ an derogetur, uel non, & qualiter derogatio cõcedatur, super illis tracto. Generaliter autem tenendum est, Quod Regulis Cancellariæ expressè & nominatim derogari debet, præsertim illis quæ habent decretum irritans, seu clausulas derogatorias, ad ea quæ uoluit Fel. in c. nonnulli nu. 7. in 3. decl. de re scr. Cassa. dec. 38. super regulis nu. 11. Sarnen. in 5. q. proce. reg. & in 6. q. in fi. uer. ista tamen limitatio recipit, &c.

Quando alicui regulæ in beneficalibus derogatur, literæ apostolicæ semper eam in principio narrare debent hoc modo uidelicet, Hinc est quod nos qui dudum inter alia uoluimus &c. & postea in non obstant. debet poni. Non obstante uoluntate priori, & ordinationibus præmissis, ac constitutionibus, &c. prout docet Hie. Pau. in suis re collectis fol. 55. uerf. aduerte quod quando.

Et stylus præmissus cum iure consonat, illo. n. semoto adhuc derogatio huiusmodi, & expressio cuiusuis clausulæ notabilis in parte dispositiua faciendæ esset, alioqui uel nihil, uel parum operaretur iuxta tex. nota in cle. 1. de præb. ad fi. Dec. con. 115. col. 3. uerf. 2. diligenter, & conf. 113. num. 9. Cur. iun. conf. 3. numer. 32. & conf. 56. nu. 3. Staph. fo. 5. ad fi. uerf. hæc eadem.

DEROGATIONES ALIÆ.

Inter derogationes necessario faciendæ est mentio quæ quædam beneficia non conferantur nisi magistris in Theologia, uel licentiatis; generalis. n. derogatio statutorum, et iurõ confirmatorum non sufficeret, arg. tex. in c. cum in ecclesia, & ibi gl. fi. uerf. credo autem. de præb. lib. 6. Rot. 632. no. quod statutum, in anti. & ita conclusum fuit in cã Giernen. Prioratus 10. Decemb. 1546. coram Puteo, prout in eius Dec. 33. & 46. de præben.

Idem concludendum esset, si statutum disponderet quod quis non admittatur ad beneficium nisi actu sacerdos existens, uel quod cappellanus per se ipsum missas celebrare teneatur; tunc. n. non sufficeret ordines in potentia habere, seu quod quis legitime eæt ætatis ad sacerdotiũ iuxta tex. in c. si pro clericis de præb. li. 6. & iuxta cõf. Rom. 325. quo ad primum. in hoc. n. casu si admittendus ad beneficium non hère ordines requisitos, necessaria foret statuti hmoi derogatio, prout p. Lap. fil. 79. Inn. post nu. 1. uerf. item si habeat annexum. uideri poterunt quæ ibi addo ad Lap. in uerf. si pro clericis.

Statutis, & consuetudinibus semper derogatur late per Cassa. dec. 4. de concess. præb. & statuta tolluntur, etiam per formam literarum apostolicarum. Rot. 247. habens gratiam nu. 2. Inno.

Statutus, & priuilegijs ecclesiarum, in confectioe literarum exprimendis semper derogatur, præterquam pro illegitimis in cathedralibus, & metropolitanis, ad quas sunt omnino inhabiles. c. fi. de fi. presb.

Conceditur clausula hæc [Statutis &c. et iurõ cõfirmatis.] &c. Et nisi post uerbũ, statutis, addita fuissent uerba hmoi, non cõferetur derogatum statutis iuratis. Rot. 632. no. si aliqd. statutum. in anti. gl. sing. in uer. effectus, in c. cũ non deceat. de electio. lib. vj. Rom. Sing. 7. quod dispositio. Lap. Alle. 15. idem est nu. 4. ubi aliqua addo, quæ hic inseruient.

Idem concludendum erit in derogatione pactorum, uel conuentionum, ut nisi addatur clausula. Etiam iuratorum, uel uiratarum derogatio inefficax reddetur. Ro-

QVINT. MANDOSII.

ma. præalle. singu. 7. Fel. in c. constitutus ante nu. 7. de rescr. Celsus Vgo de claufu. re
scr. in uer. claufula non obstan. pactis.

Statuto, seu consuetudini, q̄ dignitas non possit teneri nisi per canonicum præbē
datum, derogatur post illa uerba. Itatutis, & consuetudinibus, illis p̄sertim, quibus ca
ueri d̄r, dignitatem in ecclesia nisi p̄ præbendam & c. obtineri non posse & c. prout
in libro nuncupato Prouinciale fo. 53. uers. not. si sit statutum.

Fundationi beneficiorum derogatur, etiam si in illa caueatur expressē, q̄ obtinēs
tale beneficium teneatur personaliter residere, & infra annum ad sacerdotium pro
moueri, ac q̄ cum illo non possit aliud obtinere, potest ēt ordinarius immutare ordi
nationem factam in fundacione beneficij, sed ipse episcopus cum consensu patro
norum id facit. Hostien. Butr. & Abb. num. 5. in c. cum accessissent. de constitutio.
Dec. conf. 121. in causa. nu. 3.

Fundationis derogatio q̄n̄ petitur quo ad eius oēs partes, ēt nō expressas, uel ex
primēdas, illa dari nō dēt. poterunt. n. eiusmodi eē, q̄bus nec Papa derogaret. Rebuf.
post Stapht. in praxi de deuolutione nu. 45. uers. secus quando. pag. 187.

Priuelegijs in corpore iuris clausis, derogari non consueuit, nec sub illa claufula
generalis [Nō obstantibus quibuscūq; priuelegijs.] illa ueniūt. gl. & Bar. in l. ij. §. legatis.
ff. de iudi. auth. qua in prouincia. ubi gl. & Bal. in 3. q. nu. 4. C. ubi de crimi. agi oport.
Bar. in extra. ad reprimendum. ad fi. in uer. non obstan. col. 3. uers. nota ēt priuile
gia in corpore iuris. Pau. Caltr. in l. j. nu. 3. ff. de legi. Fel. in c. sicut Romana. nu. 12. de
rescr. Glo. pragma. de causis. §. statuit. 1. in uers. in iure.

Forensibus pro obtinendis beneficijs urbis nō nunquā derogatio cōcedit cōtra id
quod uoluit Abb. in c. ad decorem. de instit. & ad alia quæ adduco in 41. q. 16. Re.
Nobis hæc derogatio dura uidetur, & sicut Hispani, & Galli, & nonnulli alij non
permittūt nostris ipsorū beneficia conferri, ægrè ferimus cū dolore, extraneos opti
nere digniora & pinguiora beneficia urbis. Derogationis formula hæc est. Priuelegijs
quoq; indultis & literis apostolicis præsertim Po. Ro. contra alienigenas & forenses
quolibet & c. Et si prius forenses bñficia hmoi obtinebāt. Attēto q̄ a forensē i forēsē & c.
Concilijs gñalibus quæque derogatur, alioqui rescripta cōtra illa derogatione nō
obtēta, in ualida essent. c. nōnulli. ubi oēs, de rescr. Arch. in c. 1. de conf. li. 6. Bal. in l.
humanum. C. de legi. & ad ea quæ adduco in 17. q. reg. de infir. nu. 12.

Concilio Lateranen. derogandum est in prouisione, seu cōmēda in fauorē Car
dinalis, de bñficio cuius annuus redditus sit infra summam cc. ducatorum, alioqui
gratia nulla erit, obstante dicto Concilio sessione. 9. sub dat. 3. non. Maii ann. 2. Leo
nis X. prout per Cassa. dec. 2. de præb. Amplia ēt ad prouisionem, seu commendam
præstimonij, ut idē sit si impetret præstimonium, ut per eundem Cassa. dec. 3. eo. ti.
Nec passim derogatio hmoi concedi consueuit, tum quia resistit dictum conciliū,
tum quia decens non uidetur, ut Cardinalis beneficia modica obtineat. Vide supra
in clausulis prouisionum, uers. bene ualoris.

Derogationis plerunque conceduntur cum clausulā latissimē extenden. pro qua,
& eius effectu uide Paris. con. 42. quantum ad. nu. 23. uol. 4. & Sarnen. in prohi. Re
gu. 44. nume. 7.

Derogationes aliæ, & clausulæ, Non obstan. & colligi possunt ex iis quæ not.
Bart. in extra. ad reprimendum, ad fi. in uer. non obstan. & Hieron. Pau. ad effectum
literarum apostolicarum in lib. nuncupato Prouinciale fo. 71. cū tribus seq. sub Rub.
de non obstan. generalibus, & altera de non obstan. beneficialibus, & etiam ex iis
quæ cumulat Fel. in c. nonnulli in uer. restant nu. 19. cum pluribus seq. de rescr. &
Rebuf. super concor. in for. manda. Apo. in gl. in uer. non obstante, & in alijs gl. seq.
nonnullas derogationes ponemus in suis locis proprijs, ubi melius cadent.

RESI.

RESIGNATIONES SEV RENVNCIATIONES.

Renuntiare pro Nuncium remittere, & salutem ultimam dicere, Quintil.lib.x. Mea quidem &c. Bud. in anno. in pande. in l. minor. ff. de mino. Renuntiare item pro referre sumitur, prout apud Cæsarem li. 4. Belli Galli. uerfus si. Hi qui pro portis castrorum in statione erant Cæsari renunciarunt &c. & in l. cū in plures. §. mā daut tibi vt excuteres quanti uillam ædificare uelles, renuntiaſti mihi ducentorum impensam excutere. ff. loca. l. qui fundum. r. respon. ff. de contrahen. emptio. iun. declaratione Bud. in anno. in pande. super illa. l. quam renuntiationem dicit esse testimoniij genus, cuiusmodi edere solent architecti, & magistri uniuscuiusque opificij cum opus est, qui propterea publicè sacramento adiguntur, Sic missi nuntij referre solent de iis ad quæ missi sunt. Cæsar in commen. r. Qualis esset natura montis, & qualis esset in circuitu ascensus qui cognoscerent misit, renuntiatum est facile esse: Renuntiare pro significare, seu declarare accepit Teren. in Andria, Quasi tibi non renuntiata sint hæc sic fore: Est etiam renuntiatio Legatorum de qua per Cicero. in Phi. li. 6. Cum enim Legati renuntiarint (quod certè renuntiabunt) non in uestra potestate &c. & per Bud. in præalleg. l. qui fundum r. Respon. Renuntiare magistratū pro nominare, seu proclamare iuxta morem Venetum, prout per eundem Bud. ubi supra.

Resignare item ponitur pro abrogare, siue dissoluere Cicero in oratione pro Archita Poeta, Nam cum Apii tabulæ negligentius asseruatae dicerentur Gabinij quam diu incolumis fuit leuitas post damnationem calamitatis omnem tabularum fidem resignasset. Rursus pro aperire quod designatum erat, Plaut. in Trin. Iam si obſignatas non feret dici hoc potest apud portitorem, eas resignatas tibi inspectasque esse, Resignare etiam pro perfectè signare Columel. li. 3. prius quàm arbasculas transferas rubrica resignato. Alijs etiam modis prædicta sumuntur.

Quo uero ad rem nostram resignationes, seu renuntiationes pro cessionibus sumuntur, ut in toto titulo de renun. etiam lib. 6. & in cle. Apud Iurisconsultos etiam renuntiare pro renuere, uel repudiare, seu cedere usurpatum inuenimus, prout in l. destitisse. ff. de iudi. in l. si filius, ibi. liti renuntiare uidetur. ff. de mino. l. si mandauero §. si. ff. manda. sic & in l. postquam liti de prædio morte renuntiaſti. C. de pact. Sic & apud Ciceronem in Verrem actione 4. Itaque iste uehementer Sthenio inferius hospitium ei renuntiat, domo eius migrat &c. Lilius lib. 5. secundi belli Puni. Badius ciuis campanus. Q. Crispino Romano in conspectu duorum exercituum hospitium renuntiaſse solemniter perhibetur, ut cum eo hostili animo congredi posset. Alcia. in l. detestatio col. 3. ff. de uer. sig. Renuntiationem (intelligo in genere sumptam) Spe. in titulo de pac. §. j. nu. 6. quem sequitur Caccialu. in tracta. transact. quæst. 3. in fi. describit esse rei, uel iuris spontaneam refutationem.

Renuntias episcopatus quid retineat, habes in c. 1. de ordi. ab episc. qui renun. episcopatus. pulchrè per Sozzi. conf. 260. in causa nu. 5. uer. quibus præmissis. lib. 2. Vide quæ dicam infra tit. de Fructuum referua. uer. Titulus, & denominatio.

Renuntiatio, seu resignatio indistinctè admittitur: quilibet enim beneficio ecclesiastico renuntiare potest dummodo in manibus sui prælati. c. admonet. ibi, aut te dimittere inconsulto. de renuntia. Parisi. consi. 135. Iohannes ex collatione nu. 2. uol. 4.

In resignationibus coram Papa admittitur clausula in fauorem Meuj & nõ alijs, aliter, nec alio modo ad c. ex parte. r. cum gl. in uer. omnino, & in uer. dimittere. de of. fi. dele. Abb. in c. uniuersorum. de re. permu. Cassa. decis. 3. de renun. & ad ea quæ adduxi in 16. quæst. reg. de Infr. nu. 17.

Nec Papa consueuit resignatione in fauorem certæ personæ factâ pro alio, quàm

QVINT. MANDOSII.

pro eo in cuius fauore cessio facta est admittere, prout etiam ponderat Cassa. Dec. 3. nu. 1. de renun. argumento ab usu patrisfamilias ad usum Papæ, ad l. uel uniuersorum. ff. de pign. actio. cum uulga.

Item clausula de qua supra uidelicet. Nec aliàs, aliter, uel alio modo. est tantæ potentia q̄ Papa ex potestate ordinaria non uideretur posse beneficium cum illa clausula resignatum alteri quàm nominato cōferre, & ad hoc illa clausula ponitur, ut si Papa nollet beneficium nominato à resignante conferre ius pōnes resignantem remaneat: clausula. n. illa operatur ut nihil in contrarium factum esse uideri possit: pro ut de illa clausula quoad alios effectus loquens declarat Ias. in l. si. post num. 142. uer si. sed si adiciat illa uerba, nec aliter, nec alio modo. C. de iu. emphiteu. quem sequitur Lamber. de iu. patro. art. 6. nu. 61. & ante quæst. 6. part. 1. lib. 2. Paris. conf. 6. confiderata, ad fi. uol. 4. Et q̄ stante huiusmodi clausula actus non possit aliter fieri, supponit Cassa. Dec. 2. nu. 6. de simo.

Beneficia in Ro. Cu. resignata sunt reseruata, & in Curia uacare dicuntur. ca. 2. ubi Archid. & Ioan. And. de Præbend. libro. 6. gloss. in clem. 1. in uerf. collato ut lit. pendent. Ro. 33. nota quod ubi in anti. Paris. conf. 10. bonum ius. nu. 1. uol. 4.

Beneficij obtenti etiam literis non expeditis resignatio admittitur sub iis uerbis uidelicet. Possessione habita, uel non habita, ac forsitan literis non expeditis resignare proponat, prout resignat, & cædit de præfenti. nec signatura delere consueuit illa uerba: Forsan literis non confectis, seu non expeditis. argum. no. per gl. i. in c. institutionis. 2. 5. q. 2. & per Doct. in proce. vj. & in terminis nostris quod beneficium resignari possit bullis non confectis, est decis. Boc. 2. duo litigabant nu. 9. uer. & etiam potest beneficium obtentum resignari bullis non confectis.

Dubitarunt aliqui an per mortem naturalem, uel ciuilem prouisi qui literas non expeditis, beneficium uacare censeatur. & Aegi. Bella. negatiuè respondet Dec. 144. si Papa, ubi q̄ si prouisus ante literas confectas cum sola supplicatione morietur, uel matrimonium contrahit, aut religionem professus sit, nihil per eius obitum, matrimonium, aut professionem, uacet. ita etiam concludere uidetur Staphi. super signaf. 109. uer. & ideo dicitur. De quo etiam per Sarnen. in 1. quæst. Reg. de Non iudi. Quomodo igitur conceditur illa clausula. Etiam literis non expeditis. si ante literarum expeditionem ex persona alicuius nihil uacare potest? Respondeo q̄ contra opi. Bellame. adduci possunt. Arch. Io. And. & Fran. in proce. vi. ad fi. ac Rot. 881. not. q̄ ubi gratia in antiq. uer. si quis moriatur signata sibi supplicatione. Cassa. Dec. 8. n. 9 ubi testatur dictam Dec. Bellame. non seruari. Idem etiam subdit. Sarnen. ubi supra.

Et de resignatione, seu permutatione possessione non habita, & quod fieri possit, & subsistat, uideatur per Archid. Ioan. And. & Gemi. in cap. penult. de præben. libro 6. & per Imol. in clem. 1. de re. permu. & per gloss. pragma de collatio. §. item quod uniuersitates in uerf. possidebunt uerf. & potest permutari beneficium ante possessionem.

In resignationibus derogatur si petatur priuilegiis, & indultis Cardinalium quibus cauetur, quòd in collationibus beneficiorum ad eorum collationem spectantibus requiratur illorum consensus, prout in Reg. 31. de Impe. bene. uacan. per obi. fami. Card. super qua plene scripti.

Datur suspensio omnium reseruationum, unionum etiam perpetuarum, & absque consensu concessarum coadiutoriarum, quibuscunq; personis etiam Cardinalibus, etiam contemplatione Imperatoris, Regum, Reginarum &c. etiam propter seruitia contra infideles, & pro fide catholica impensa, et ratione iurium cessorum, concessarum per huiusmodi suspensionem Reseruaciones, Vniones, & coadiutoria non tolluntur, sed differantur: diuersa enim sunt tollere, & suspendere. Inno. in c. cum in

ter de consuetu. Rot. 244. licet de more præsertim col. 2. ante medium in nou. & ad alia quæ adduco in 5. q. Reg. de non tollen iure quæsi. nu. 2. Suspendio huiusmodi fit ut subsistat donec uiuet is cui beneficiû cõfertur, prout per Rebuff. in praxi de unio. reuocan. pag. 127. nu. 32.

Hæc suspensio aduersus concessiones ob seruitia Sedi Apostolicæ, seu fidei catholice impensa, ultra casus expressos, seu solitos nunquam admitti deberet, & semper strictè accipienda, & interpretanda erit: talia. n. priuilegia fauorabilia, & irreuocabilia sunt. c. adrianus 2. & c. seq. 63. dist. uideantur quæ scripti in 8. q. 13. reg. nu. 12. & seq. ubi de ijs priuilegijs, & quæ reuocata sunt hodie.

Clausulæ, siue præmissio, siue alio quouis modo, & ex cuiuscunque persona uacet, in resignationibus, & alijs prouisionibus admittuntur: Pro quibus clausulas, & de illarum effectu uideantur Rot. 612. si Papa in ant. & 28. si mandetur in nou. & ea quæ late scripti in 17. q. Reg. de Infir. num. 4. & seq.

In supplicationibus tamen resignationum, & alijs additur clausula per Signaturam, præterquam per obitum] ne quis non sperans obtinere posse beneficium per obitum uacans, coningat per resignationem uacare, & per illas clausulas generales illud aucupetur, & sic indirectè assequatur id quod uia ordinaria non posset consequi contra tex. in l. athletes. §. sed & qui tunc quæstum. ff. de ijs qui notan. insa. cap. cum quid una. de reg. iur. lib. 6. cum uulga.

Non addita autem illa clausula] Præterquam per obitum] an sub altera clausula] siue alio quouis modo] in supplicatione resignationis, seu cessionis comprehendatur uacatio per obitum? Domini Abbrenuatores in Hispalen. Cantoriæ inter Nodericum de Bæza ex una & Vasquez ex altera pro negatiua concludebant. Domini uerò de Rota in eadem causa coram Rainaldo x. Martij 1539. nemine discrepante tenuerunt opi. affirmatiuam. ad nota. per Docto. in c. susceptum, de rescr. lib. 6. ut per Mohe d. in qua dam Dec. sub titulo de præb. incipien. Diu tuit litigatum in Hispalen. Cantoriæ.

Concedi passim consueuit illa clausula] etiam coram Notario publico, & testibus spontè facta] de qua per Rebuff. in praxi beneficiaria in for. signaturæ in uer. etiam coram Notario pag. 109. & in for. no. prou. in uer. siue ut præmittitur pag. 161. cuius tamen uerba sano modo intelligi debent uidelicet, quòd etiam si resignatio facta sit coram solo notario, uel coram laico contra ipsum resignantem, seu cedentè, in eius præiudicium ualeat, & per habentem potestatem recipiendi resignationem beneficium conferri possit, iux. decis. 1. Bisigne. de renun. in antiquo. & in anti. 572 quidam Cardinalis col. 2. in fi. uerf. sed illa opinio & per Gemi. in c. uni. nu. 9. §. idè uerf. uenio ad primum. de desponsa. impu. lib. VI.

In resignationibus, & cessionibus non derogatur constitutioni. Sicut bonus pastor Inno. VIII. perpetuò ualitura sub Dat. Romæ. 1491. Quinto Kl. Octo Anno VIII. quæ reuocat & reducit facultates resignandi, ac permutandi beneficia, tollens fraudes, & abusus: & circa plura prouidet.

Resignationes Monasteriorum uirorum ultra ualorem 200. ducatorum non admittuntur, sed illis in Cõsistorio prouidetur de personis idoneis, aut illa cõmendantur, de quibus Monasterijs loquitur Reg. Cancel. 2. & ego super illa, qua ff. 3. ante si declaro qualiter de illis Monasterijs prouideri consueuerit.

Resignationes Monasteriorum Monialium quanticumque ualoris admittuntur, & prouidetur illis de personis Monialium illorum, uel alterius monasterij. magis autem conuenit quòd de persona eiusdem monasterij prouideatur, argum. text. in c. nullus inuitis, & in c. obitum 61. dist. & in c. cum inter canonicos iun. glo. in uer. recusatus ante fi. uerf. dicas quòd uerum est, & ibi per Docto. de electio. Et addi debent uerba uidelicet: [De consensu medietatis conuentus.]

Quo ad dictam additionem quero. quid si sint centum Moniales, an sufficiat consensus quinquaginta, an potius requiratur consensus maioris partis? & quia rescripta, & alia dispositiones a iure communi declarationem recipiunt. l. rescripta, & l. nec damnosa. C. de preci. impe. offe. l. si quando in princ. C. de inoff. testa. c. causam quæ. de resc. Bald. in l. bonorum. C. qui admit. Præceptor meus con. 114. & pro tenui nu. 3. uers. confirmatur hoc. Iura autem quando sumus in consensu præstando per Vniuersitatem, capitulum, seu collegium, uel corpus aliquod, requirunt quòd maior pars consentiat. l. quod maior pars curiæ. ff. ad munil. nominatio num. C. de decurion. lib. x. c. 1. de his quæ ff. à maio. par. capi. c. cum inter. uers. discretioni ueltra, & c. seq. de electio. c. cum omnes, & ibi plene Feli. post alios nu. 17. de constitutu. Ratio autem adducitur quæ est, quòd id quod facit maior pars uni uersitatis, seu collegii, id omnes facere censentur, prout per Bart. & alios in alle. l. quod maior pars, per Sozzi. in reg. 243. incipiente factum à maiori parte: consensus igitur, de quo hic, ut subsistat, & secundum iura prætetur, à maiori parte Monialium præstari debet. Verius puto quòd sufficiat medietatem monialium consentire, cum habeamus literam claram quæ dicit de consensu medietatis non autè de consensu maioris partis, uel de consensu conuentus simpliciter, unde gloss. non indigemus, nec est locus alicui declarationi. l. ille, aut ille, & l. non aliter. ff. de lega. 3. Bal. in l. uni. §. sin autem ad deficientis. C. de cadu. tollen. D. meus conf. 89. uiso puncto nu. 2. Et sicut regula illa, quòd sufficiat maior pars uniuersitatis seu collegii, fallit quando de mente disponens constat, quòd uult omnium consensus. c. ubi periculum. §. iudem quoque Cardinales iun. glo. in uer. singulis in ff. de electio. lib. 6. per Bal. in c. non potest uers. aut est lege expresse cautum quòd omnes debent esse concordēs, de re iudi. Sic quia hic cauetur quòd medietas monialium sufficiat, non requiretur maior pars.

Monasteria Monialium de stylo Cancellariæ non censentur reseruata, etiam si uacarent per liberam resignationem in Ro. Cur. in manibus Papæ, & ita in parte maiori obtentum esse restatur, Hyero. Pau. in suis notabilibus fol. 8. a ter. uers. not. quod. monasteria monialium: Aduertendum tamen est, quòd hodiè datur reseruatio de monasterio monialium per obitum, uel resignationem uacantium in Cur. Credo quòd uelit concludere quòd hodiè siue uacet in curia per resignationem, siue per obitum, dicatur reseruatum, & hoc ultimum uerum puto, ut sicut alia beneficia quæ Romæ caduntur, seu in ea per obitum uacant, reseruata dicuntur. c. 2. de præben. lib. 6. extrauagan. ex debito de electio. inter communes Rot. 725. nota quod beneficia in anti. Ita & monasteria monialium.

Reseruatio aliqua expressa, uel ex quauis cā exprimenda deleri non debet.

In resignationibus beneficiorum in Italia consistentium (ut dixi) non datur derogatio regulæ de uiginti.

Et quod obstantiæ ac beneficiales &c. clausula de qua loquutus sum supra inter clausulas prouisionum in resignationibus, & cessionibus non tollitur, & bulla pro illa clausula plus taxatur quàm sine ea. Ratio quòd plus soluatur cum illa clausula, potest esse, quia plus conceditur, unde solutio concedens esse debet, argumento tex. in l. 2. & l. ueditor ibi [ut maus comprehenderetur instrumentum prætium, quàm rei quæ distrahebatur, conuenerat] iun. glo. in uer. contenerat. quæ exponit id est conueniens erat. C. de rescin. uendit. Sed hæc ratio uidetur non tuta in terminis nostris propter tex. in extra. sacrosanctæ. §. si uero eisdem Io. 22. de senten. exc. ubi statuitur sub iis uerbis uidelicet. [si uerò eisdem literis gratiæ, & exequutoriis earundem ut supra, aliquæ clausulæ non communes, seu insolite apponantur circa taxationem clausularum huiusmodi congruè poterit sic distingui uidelicet, quòd

non habeatur consideratio in eisdem maioris, uel minoris gratiæ eius quod conceditur, nec quod ipsius sint maiores, uel pauciores fructus, redditus, & proventus, & ex hoc plus minus uel taxetur, sed habeatur in taxando illa consideratio ad laborem, ut scilicet longior scriptura magis, & minus breuior existimetur.] Ego tamen puto quòd non minus hodiè prima ratio & consideratio subsistat & attendatur, quàm dispositio dictæ extrauagan. Cur autem id eueniat hic non declaro.

Clausula etiam illa: [cum suspensione omnium gratiarum, expectatiuarum, reservationum &c. latissimè extenden.] in resignationibus, uel cessionibus tantum conceditur. Et addi consuevit talis clausula per signaturam Ad effectum resignationis dum taxat ut per cessa. Dec. 10. de con. præb. post nu. 7. uerf. patet quia.

Post illa uerba [latissimè extēdē.] hæc addi debent uidelicet. [Citra tñ accessus & regressus, ac de consensu coadiutorias] & sic Papa in resignationibus, & cessionibus omnes gratias suspendit, præterquam accessus, & regressus, ac de consensu coadiutorias. pro qua clausula [citra tamè accessus &c.] uideatur Cassa. dec. 1. de pac. & 4. de priuile. & licet regressus sit ius ad rem, prout per Sarnè. in. 1. quæstio. Reg. de non tollen. iu. quæst. nu. 40. tamen ut uult Cassa. ubi supra, est de præterito, & non simpliciter de futuro; licet secus dicendum sit de coadiutoria, quæ nullum ius præexistens habet.

Exempti in manibus Episcopi resignare non possunt, sed tantum in manibus Papæ. c. si. de renuntia. c. cum uenerabiles. de consuetu.

Cōceditur etiam clausula. [Et quatenus litigiosum id, ac litis status &c.] qua clausula non obtenta litigiosum beneficium in fauorem alterius, quàm colligatis resignationi non posset de lite mentione non facta c. inter monasterium, de re iudi. c. 2. ut li. pendens. lib. 6. Et nisi de lite fiat mentio, resignans lite pendente frustra attentaret. Rot. 56. si lite, in nou. Resignationes hodiè sublatae sunt præterquam in manibus Papæ supplicatione per eum signata, prout in constitutione Pij V. incipit officium sexto Idus Augusti 1567. Anno 2.

PERMUTATIONES.

Permutatio secundum Azzo. Hostien. & alios Summistas, est alicuius certæ speciei hinc inde facta præstatio. In diffinitione ponitur certæ speciei, non quòd in iure scriptum reperitur, sed quia iura de permutatione loquentia exemplum dant de specie secundum omnes definitentes. & licet exempla non arctent regulam ad l. 1. §. quod uulgo dicitur. ff. de ui & ui arma. §. hætenus. Insti. de gradi. cum alijs, exempla tamen multoties repetita restringunt regulam, gl. in cle. 1. in uer. diæcesanos. de iu. patro. quam extollit Domi. in c. si duobus super gloss. in uerf. presentauerit de reser. lib. 6.

Permutationem non inducere ueram beneficiorum uacationem, per illamque non dari ueram uacationem uoluit Feder. de Sen. conf. 6. uideatur col. 2. uerf. illud autem tempus uacationis est momentaneum &c. & postea uerf. quod autem dixi supra & con. 73. factum tale est, & in tracta. permuta. in. 18. quæstio. ibi etiam quòd in permutationibus non additur beneficium sed unum loco alterius subrogatur, sequitur. Cardi. in c. quæsitum in 19. quæstio. num. 15. de re. permutatio. & Gaspar. de Perus. in tracta. reseruat. dum quærit, quis sit effectus reseruationis fol. 6. nu. 4. an autem hæc sint uera, uidenda sunt quæ scripsi. in 16. quæstio. 31. Reg. nu. 3. ubi per c. 1. de re. permut. lib. 6. & cle. uni. eo Rot. 67. In no. & Gamma. in tracta. permut. col. 28. nu. 34. uerf. sed istæ sunt chimæræ: Concludo permutatione amitti titulum, ius, & utranque possessionem, & beneficia purè uacare.

Permu-

QVINT. MANDOSII.

Permutationes aliquæ fiunt, & à Signatura admittuntur, super beneficijs æqualibus, & aliquæ super inæqualibus. Aequales permutationes dicimus, quando æqualia sunt beneficia quæ permutantur, puta Scius permutat cappellanium ad altare. S. Antonij Patauij cuius fructus &c. sunt quinquaginta ducati cum capellania ad altare. S. Mariæ Bononiæ, quam Meuius obtinet cuius fructus pares sunt, uidelicet, etiam quinquaginta. Inæquales uerò erunt permutationes, si capellania prædicta. S. Antonij habet in redditibus annuis ducentum ducatos, illa uero. S. Mariæ, quinquaginta.

Inter permutationes æquales uidelicet, & inæquales aliquæ constituuntur differentie, quarum una est, quia inæqualitas beneficiorum permutationum fraudis præsumptionem plerunq; inducit, cap. unic. de rerum permuta. libro. 6. Rot. ult. de re. permu. an sola disparitas in anti. & facto. dub. 22. tertium dubium &c. Secus dicendum est in permutationibus æqualibus. Rursus permutatio beneficiorum in pluribus casibus fit contra inuitos, si beneficia sint æqualia, secus si inæqualia; late Card. in c. quæstium quæst. 38. nume. 23. de rer. permut. & in cle. uni. quæstio. 6. & Imol. num. 11. eo.

Permutationes inæqualium beneficiorum æquales effici possunt hoc modo, quæ uni detur beneficium maiorum reddituum puta, 200. ducatorum, alteri uero contetur illud quod est minoris redditus, puta, 150. ducatorum assignata illi pensione. 50. ducatorum super fructibus beneficij, cui cessat, uel super alio, seu parte fructuum. & de pensione super pinguiori beneficio permutat loquitur tex. in c. quæstiones de re. permu. & Ancha. con. 279. quæstio proponitur circa medium, & non solum cum permutanti pènsio, seu fructuum pars referuari, seu assignari, conuenit, sed etiam tertio.

Permutationes etiam æquales efficiuntur, si uni dabitur beneficium ualoris. 200. ducatorum, alteri uerò duo uel plura inter se compatible, quorum redditus simul sint ducati. 200. possunt enim plura beneficia pro uno, sed cū uno permutari, ut supponit tex. in c. uenerabilis ibi [per dictam Ecclesiam. S. Viri pro quibusdã ecclesijs, &c.] & ibi per Docto. de exceptio. Fed. de Sen. de rerum permut. quæst. 2. Gamma. in eo. tracta. num. 46. uer. postquam autem incidit sermo beneficiorum permutandorum fol. 10.

Permutatio beneficij curati cum simplici, seu plaribus simplicibus admittitur, Ioann. Andr. & alii in cap. cum uenerabilis de exceptio. Federic. de permuta. bene. quæstio. 12.

Clausula [ut alteri ex permutantibus, si compermutans facit ne permutatio fortiatu effectum, liceat etiam propria auctoritate ad beneficium redire] conceditur à signatura, & est iuri consona. imo etiam absque illa clausula posset in casu permissio compermutans ad beneficium cessum redire, præsertim si possessio non fuit occupata ad c. si beneficium de præben. lib. 6. Rot. 100. not. quod ubi aliquis in anti. uideatur Rot. 23. fuit dubitatum post num. 4. in no. uerf. in tertio dubio, & post nu. 5. Soz. zi. con. 168. in primis, nu. 2. & toto con. lib. 2. Rebuff. de paci. posse. nu. 145. Steph. Bertran. conf. 133. uiso processu, uerf. præterea esto, par. 1. nu. 14.

Natura permutationis est, ut ille qui pro parte sua impleuit contra alterum non implementem agere possit. l. Paulus, & l. cum precibus C. de re. permu.

Clausula [Et nõ alias, aliter, nec alio modo] in permutationibus indistincte admittitur: immo etiam non apposita subintelligitur: lura n. prohibent beneficia sic uacantia alijs quàm cõpermutatibus conferri c. uni. de re. permu. lib. 6. cle. uni. eo. Rebuff. de paci. posse. nu. 146. Staph. super signa. fol. 67. uerf. dico tamen quòd dispositio illius cle. De hac clausula [Et non alias &c.] loquutus sum supra dum de resignatio-

nibus

nibus tractaui.

Permutationes in manibus Papæ tantum hodie fieri possum prout in Bulla Pii v. de qua in cælestem signationum.

CESSIONES.

Cessio, à cedo cedis derivatur: Nihil aliud est cedere beneficio quàm à beneficio discedere, prout iuxta tit. C. qui bon. cede. pos. declarabimus cedere bonis. i. discedere à bonis, & quicquid nostrum erat tradere creditoribus. Et cedere iuri, discedere à iure, & ius quod habemus alteri tradere: Ita accipiemus uerba illa Ruth. cap. 4. Cedo iuri propinquitatis. iterum, Tu meo utere priuilegio quo me libenter careo profiteor. Hic erat mos antiquus in Isdrael inter propinquos, ut si quando alter alteri suo iuri cedebat ut esset firma concessio, soluebat homo calciamentum suum, & dabat propinquo suo: hoc erat testimonium cessionis in Isdrael.

De cessione in alia materia, & quid sit cedere intercessioni, uel cedere prouocationi, uide Bud. in Annot. in Pandec. super l. 2. uer. Vnde cedere intercessioni. ff. de ori. iur. Quid etiam cedere legibus, cedere patria, cedere uita, cedere etiam fortunæ, cedere oneri, uel honori per eundem But. in l. hominem. §. quoties, ad fi. ff. de po. Et fortunæ cedendum, q. sic habes apud Cæsarem propè fi. libri 7. Belli Galli.

Cessiones an a resignationibus, de quibus supra loquuti sumus, differant discutiamus: & uidetur quòd non per tex. in c. susceptum de rescr. lib. 6. ubi ad similes effectus tex. primò loquitur de resignatione, postea de cessione. Idem colligitur ex glos. rub. de renu. in cle. & iis quæ no. Boni. de Vitali. in cle. 1. nu. 6. eo. & Rebuff. super cõcor. rub. de Reg. ad præla. nomi. faci. §. monasterijs, in uer. cessionem. Contrarium tenit glo. Reg. Cancel. 43. iuxta ordinem antiquum, & licet à Rebuff. mordeatur, negari non potest quin in aliquibus inter se differant, & ad diuersos fines, per diuersa media, diuersasque clausulas tendant.

Quando ceditur iuri, aut concessioni gratiæ literis non confectis, tunc derogatur iuri patronatus ut supra.

Derogatur etiam priuilegijs, & indultis cardinalium ut supra.

Quando ceditur liti, iuri, & causæ, tunc dantur omnes derogationes, & suspensiones necessariæ. Quid autem operetur cessio liti, iuri, & causæ, uide Cassa. Dec. 12. nu. 7. de appel. & uoluit Rot. 306. in no. Auditorem Rotæ admittere posse cessionem litis, & causæ, sed non iuris. illam Dec. 306. sequitur Feli. licet illam corruptè citet in c. per tuas, col. 2. circa medium. de simo.

Clausula illa [cessit omni iuri & c.] non extenditur ad ius quod in futurum competere poterit. c. cum inter. de renun. glo. 2. & Abb. in c. ex multiplici, de deci. Bal. in l. pactum C. de colla. Glo. pragma. de subla. cle. literis in uer. cuiusunque.

In cessione quæ fit iuri, liti, & causæ, cauendum est ne aliquid temporale soluat, seu promittatur, etiam rat. one expensarum. ad nota. per Pau. Roma, in tracta. Pensio in 6. q. an pensio redimi possit. nu. 17.

Derogatur etiam, ut dixi, Regulæ de subrogandis colli. addita clausula uidelicet. Attento quòd orator non est cedente potentior. Vide per Inn. & Holtien. in ca. 1. de alie. iudi. mutan. cau. fa. Rot. 177. cessio facta, in no. & latè per Sarnen. in 1. q. Reg. præfatæ de subrogan. nu. 2.

Illam clausulam [Attento quòd non est cedente potentior] seu [dummodo non in potentiore] rationi, & iuri consona est: Potentioribus enim pares esse non possumus, inquit tex. in l. quia etiam in prin. ff. de alie. iudi. mutan. cau. fa. & in Auth. ut omnes obe. iudi. pronin. §. si uerò, uer. Nec later, ut nec tutum sit contra tales negocium suscipere simplici clerico fauoribus impari, est bonus tex. in l. qui cum nno. §. non om-

Q V I N T . M A N D O S I I .

nis qui litem habuit & ideo militauerit exauthorari iubetur, sed qui eo animo milita-
tiaz se dedit, ut sub obtentu militiaz pretiosiore se aduersario faceret. Exponit ibi
Bud. pretiosiore. i. duriore, & intractabiliore. ff. de re mil. pro praemis adduci
etiam potest rub. & l. 1. & 2. C. ne lice. potentio.

Potentiore praecipue dicas ratione officii, uel dignitatis quo cessio regulariter
prohibetur, & cedens omne ius perdere debet quod habet, casus est in l. 2. C. ne lice.
poten. secundum Specu. de cessio. actio. §. 1. uer. Quod autem dixi. Sozzi. Regu. 48.
in 1. Fall. item uerū quādo fit malitiosē causa opprimendi aduersarium, secus si bona
fide, argu. tex. in l. qui stipendia. C. de proc. Abb. in c. fi. de alie. iudi. mutan.

Similiter nec cancellatur reseruatione expressa, uel exprimenda.

Nec tolluntur, seu extinguuntur reseruaciones, uniones. &c. sed suspenduntur, ut
supra in resignationibus dixi.

Dantur omnes derogationes priuilegiorum, & indultorum, etiam iuris patrona-
tus laicorum, etiam principum in totum, Regum excepto: nisi antea fuisset illi se-
mel derogatum: tunc enim facile illi derogaretur, ex quo iam derogari consueuerit.
argu. tex. in l. 1. §. permittitur ff. de aqua quotidi. iun. glo. in uer. im. petrabile. Et ex illo
tex. infert Bal. conf. 121. primò queritur, in prin. lib. 1. ad alienationem rei ecclesia-
sticae, ut non requiratur in ea tractatus si sit alienari solita: secus si alienari non con-
sueuerit. Idem uoluit Alex. conf. 189. uiso. nu. 19. lib. 2.

Clausula quod literae in forma nouae, seu simplicis prouisionis expediri possint
non comprehenditur propter reseruacionem inibi forsā expressam, ob quam forte
Papa non daret petenti beneficium, nisi ipsemet signaret.

R E T R O C E S S I O N E S .

Retrocedere nil aliud est quā iuri, seu beneficio ab aliquo cesso, uel resignato
in eiusdem cedentis fauorem cedere. Huius cessionis formula est. Cum deuotus ora-
tor A. cui alia s, seu nuper de beneficio S. Nicolai tunc per liberam resignationem de
uoti etiam oratoris uestri. B. in manibus S. V. sponte factam uacant. prouisum, seu p-
uideri concessum extitit, concessioni gratiae huiusmodi, ac omni iuri in illo, uel ad
illud sibi quomodolibet compet. literis desuper non expeditis, & possessione non ha-
bita ex certis causis animum suum uouentibus in eisdem manibus, uel alterius ad id
potestatem habentis, sponte, & libere cedere, dictumq; beneficium resignare, seu re-
trocedere in fauorē tamē dicti B. proponat, prout cedit, & resignat, seu retrocedit de
praesenti, applicat &c.

Eodem serē clausulae cōceduntur in retrocessionibus, quae in cessionibus, seu re-
signationibus: Et retrocessione plerumq; sunt literis non expeditis, & possessione
non habita, de quibus clausulis loquutus sum supra dum de resignationibus tra-
ctauī, uerū beneficii obtenti.

Retrocessiones saepe fiunt ad effectum ut retrocedenti reseruentur regressus, seu
fructus, uel pensiones obtentu retrocessionis: quae alioqui non concederentur, uel
difficilius, & nō ita ualide: Et tūc in supplicatione ponitur clausula. [Ne ex resigna-
tione, cessione, seu retrocessione huiusmodi nimium dispendium patiatur &c.] ad
tex. in c. super hoc. de renun.

In Hispanijs solent nonnunquam eodem contextu procuratores a partibus con-
stitui ad resignandum in manibus Papae, nec non retrocedendum reseruatō regressus,
pensione, uel fructibus. Isti actus correspondenti dicuntur ad Bal. & alios in l. pe-
tens. C. de pact. Cern. conf. ult. lib. 1. nu. 1. & seq. conf. 136. nu. 14. & seq. lib. 2. Ay-
mo conf. 153. ultra iam. nu. 8. Vnde tum de inualiditate actuum, tam de simonia du-
bitari

bitari posset. Ego consului in supplicationibus de super signandis hanc, uel similem clausulam poni, quæ posita, & concessa fuit uidelicet. Et an A. ad cedendum, uel resignandum dictum beneficium in fauorem B. Ipse uerò B. ad retrocedendum in fauorem dicti A. & ipse A. ad consentiendum regressui &c. ac pensioni, seu fructuum reservationi in fauorem B. eodè contextu procuratores constituerint exprimi possit: & tunc cum opportuna abfolutione, ac dispensatione de super necessariis.

Magnum fuit dubium in Rota, an resignans bis idem beneficium uerè periurus dicatur ad effectum ut retrocessio postea facta non teneat. Die 27. Februarii 1542. coram Sarnen. in Brixien. obtinui pro negatiua in fauorem Patriarchæ constant. clientis mei: ea præsertim ratione, quia iuramentum assertorium non infamat. Abb. in c. querelam, in 3. not. de iureiur. Et illa opin. an collatio facta periuro subsistat, est ual de dubia, ut late per Feli in c. ex parte. de rescrip. unde in dubio D. Patriarcha excusandus ueniebat. Hanc conclu. annotauit Putens Dec. 2. sub titulo de iureiur. ultra ibi adducta plura alia ego in medium afferebam, quæ hic non refero.

Quæro an pensionarius teneatur acceptare retrocessionem, si cessionarius qui succubuit super beneficio propter non bonum ius, uel retrocedere? Rota, ex quo pensio fuit nulla à principio in Segobien. Pension. de Valle Ludo coram Fabio 16. Octobris, conclusit pro opin. affirmatiua, prout Dec. Putei: 7 seu ult. sub titulo de pensio. uide infra de Pensio. uers. clausula in supplicatione pensionis, cum duabus quæstio subseq.

De retrocessione præsumpta post lapsum triennij uide nota. Alle. Lapi 89. & quæ ibi addo, & Sarnen. in 24. q. Reg. de Trien. post nu. 5.

SUBROGATIONES.

Subrogatio (iuxta terminos nostros) nihil aliud est quàm substitutio, uel successio in locum defuncti cum aliquo super beneficio litigantis. De subrogatione in locum defuncti loquitur tex. in l. properandum. ff. de iudic. sed magis ad rem nostram est text. in ca. fin. ut lit. peuden. lib. 6. & in cle. 1. uers. si uerò alter, cum glo. in uersic. morti. eo.

Subrogationum altera est gratiosa, dum ipse Papa subrogat per uerbum, subrogamus. Altera rigorosa, quæ dicitur mandatum de subrogando, per uerba, subrogari mandamus, uel subroges, & similia, prout declarat Cassa. de utraque loquens Dec. 1. ut li. penden. uide Sarnen. in 70. q. Reg. de Anna. nu. 2. supplicationis subrogationis formulam posui in 1. q. Reg. de subro. nu. 5.

Inter alias differentias, quæ inter subrogationes prædictas constitui possunt, unã hic subiiciam iuxta pulchram Dec. Mohed. 2. de Subrogan. aliàs 327. in hæc uerba, Fuit resolutum magnam esse differentiam inter subrogationem rigorosam. i. mandatum de subrogando datum Auditori ut subrogationem faciat etiam quo ad possessionem, & subrogationem datam in forma gratiosa: nam in prima, quæ est rigorosa non est danda possessio nisi prius discussio iure actoris, in quo alius est subrogatus. Et ita de anno 1539. mense Februarii coram Rauellen. in Gerunden. Beneficii Hetteria, in quo Antonius Castilla fuit subrogatus in ius Petri Castellæ, fuit resolutum non esse dandam possessionem nisi prius discussio iure Petri actoris Antonii. ad Decisio. 10. in nou. ut lite. pendente. ex eo quò Auditor non potest tradere possessionem nisi illi cui de iure competit, id est habenti ius bonum in beneficio, ad cuius resolutionem opus est audire partes, & discutere eorum iura, quia cõtra subrogationem possent opponi plures exceptiones, ut tenet Cardi. in cle. uni. col. 5. de sequ. possessio. & fructu. maxime exceptio defectus

QVINT. MANDOSII.

Aut iuris. Idem Card. consi. 145. col. 2. & contra mandatum de subrogando potest opponi de subreptione, & nõ patitur ius dari in beneficialibus uitiosum ingressum ad c. uni. de eo qui inua. pos. cau. rei seruan. In secunda autem subrogatione in forma gratiosa non est facienda discussio, quia subrogatus gratiosè potest intrare in possessionem propria auctoritate, etiam lit. penden. sine uitio attentatorum, & ita fuit decisum coram. R. P. D. Episcopo Aqueñ. in causa Lucensi parochialis de Villa Rubin. inter Ludouicum Valcarce ex una, & Ferdinandum Arias ex altera. 29. Octobris. 1540. quia quando Papa gratiosè subrogat etiam quoad possessionem, tunc statim sine alia disputatione de iure auctoris, est danda possessio, quia ita Papa mandat cuius mandato est obtemperandum; & ita in multis causis fuit obseruatum in Rota. Et subrogatus potest intrare possessionem propria auctoritate. Et ratio est, quia licet possessio defuncti non transeat in hæredem, ut est tex. in l. cum hæredes. ff. de acqui. poss. Ex Decreto tamen Iudicis, seu Statuto potest fieri, quòd possessio continuetur in hæredem, ut tenet Alex. in d. l. cum hæredes. & in l. si auctor, & ibi Iaf. Ci. de. iu. deli. Sic per subrogationem gratiosam potest Papa transferre possessionem, & continuare de uno in alium, facit. l. raptores. C. de epi. & cle. in argu.

In subrogationibus derogatur omnibus priuilegiis, & indultis (prout supra) Regis, & Reginae indulto excepto, nisi antea pro eodem Oratore semel fuisse derogatum.

Derogatio Regulæ de Subrogan. nulli dare deberet, uideantur quæ dixi, supra in de rogationibus Regulæ um.

Subrogatio pro non colligante de iure concedi non deberet, beneficia enim litiosa conferri non debent nisi colligantibus. c. 1. & 2. ut lite penden. cle. 1. eo. tamen datur absque derogatione dicte Regulæ quando colligans extra Romanam Curiam decessit: si apud Sedem, non, nisi esset notabile tempus uidelicet duorum, aut trium mensium intermedium: Et hæc ex Decreto facto per Alex. VI. de quo etiam loquitur Rebuff. in praxi in forma nouæ prouisionis nu. 12. pag. 164.

Non datur clausula. Quod literæ in forma nouæ, uel simplicis prouisionis expediri possunt.

In Monasteriis Consistorialibus, quæ reseruata sunt per Regulam Cancellaria. 2. non datur regulariter subrogatio, uideatur Staphi. super signa. fo. 165. à ter. uerf. est alius casus.

In subrogationibus siue aduersarius decesserit in Rom. Cur. siue extra eam, debet narrari status litis. Et in huiusmodi subrogationibus adduntur in fi. hæc uerba uidelicet, [Et quatenus sit uera lis.] & sic excluditur lis calumniosa, uel notoriè iniusta. ad l. in summa. uerf. in autem euidentis calumnia. ff. de cond. inde. Abb. super rub. de transact. post prin. Rot. Bisigne. 2. de re. permu. in fi. in antiquo. Caff. Dec. 7. de do. & contu. & Dec. 5. ut lit. penden. nu. 3.

Amplia ut excludatur etiã lis per rem iudicatã finita, etiã si subrogatio sit cũ clausulis fauorabilibus, & in ea Papa declaret, quòd iuri tertii præiudicetur, prout per Io. Bapt. Ferret. consi. 12. tota controuersia, nu. 10. uer. ad unum aliud.

Hodie R. D. Datarius non concedit subrogationes nisi sibi aliquantum constet de bono iure petètis se in ius, seu ad ius aduersarii defuncti subrogari, & hoc facit ad tollendas lites, quòd omnia iura suadent, ad tex. in l. quidam existimauerunt. ff. si cer. peta. l. minoribus. xxv. annis. ff. de mino. l. item si res. §. si. ff. de alie. iudi. mutan. cau. fa. c. finem litibus. de do. & contu. c. dispendia. de rescrip. lib. VI. & prouerb. cap. 16. & seq. ubi lites exquirentes peruersi appellantur.

Noua prouisio alium titulum necessariò præcessisse supponit. Rot. 531. primo, & secundo in anti. Belle. 116. si petens, glo. super regula. 62. iuxta ordinem anti. col. 2. Pro noua prouisione uideatur late per Pet. Rebuff. in praxi sub rubrica de noua, & simpliciter prouisione. pag. 145. cum pluribus sequen.

Nouam prouisionem concedit etiam Papa postquam semel ipse prouidit, & hoc iure utimur, quicquid in contrarium annotatum reperiatur in lib. nuncupato prouin. fol. 60. a ter. sub rub. nota plura notabilia. uers. item super prouisionibus factis, & quicquid dicat Rebuff. ubi supra nu. 5. uers. sed si semel summus Pontifex, & super concor. in for. manda. apo. in uer. gratiam uer. aliud est rescriptum gratiæ pag. 546. uideantur, quæ dixi in 9. q. 33. reg. præsertim nu. 9.

Verba hæc [Acceptionem, & prouisionem, seu prouisionem, & collationem huiusmodi ratas, & gratas habentes.] cancelari debent, cum forsitan inualidè sint factæ.

Reseruatio aliqua expressa, uel exprimenda concedi non debet, nisi Papa signet, uel prouisio facta esset uigore facultatis resignandi, & permutandi; quoad beneficia reseruata semper se extendit, & tunc datur reseruatio.

In noua prouisione uigore permutationis extra Ro. Cu. factæ licet non sit uigore facultatis, tamen datur reseruatio, cum de beneficiis huiusmodi non possit nisi commutatis prouideri. ca. 1. de re. permu. libro 6. clem. unic. eo. Imò iuxta opin. aliquorum permutatio non inducit ueram uacationem beneficiorum, nec per illam datur uera uacatio, Fed. de Sen. confi. 62. uerius uidetur col. 2. uers. illud autem tempus uacationis est momentaneum &c. & postea uer. quod autem dixi supra &c. & conf. 73. factum tale est, & in eiusdem tracta. permu. in 10. q. ibi etiam quod in permutationibus non additur beneficium, sed unum loco alterius subrogatur, sequitur Cardi. in c. quæsitum in 19. q. nu. 15. de re. permu. Mil. in suo reper. in uer. gratiam beneficii impetrans ex causa permutationis. Verior tamen opin. uideatur quòd ex causa permutationis inducatur uera beneficiorum uacatio, ut notatur in dicto c. 1. de re. permu. lib. 6. & in cle. 1. eo Rot. 498. no. q. beneficia ex causa permutationis, & 862. si A. in anti. Lamb. de iu. patro. in 6. art. 6. q. prin. in 1. par. li. 2. nu. 2. fo. 201.

Impetrantes quando petunt quòd literæ in forma nouæ, uel omiſsa narratiua præmissorum in forma simplicis prouisionis expediri possint, tunc addi debet clausula uidelicet Et tunc literæ expediantur absq; aliqua expressione generalis reseruationis nisi ipse Papa signet.

Noua prouisio narrato q. alias de facto per Vicarium episcopi licet non ad eum, sed ad alium spectaret collatio, fuerat sibi prouisum, fuit tenta per Rotam non subreptitia si producatur collatio asserti uicarii, licet de eius facultate, uel uicariatu aliter non contaret, quo casu gesta per uicarium inualida sunt prout per Bald. in c. j. in fi. si inter domi. & uasal. super inue. lis ori. & Io. Firmia. in tracta. epif. in 7. par. 4. lib. q. 8. nu. 10. Resolutionem habes Dec. Crescen. 154. aliàs 8. sub titulo de præben. Ratio erat, quia cum fuisset expositum q. de facto collatio facta fuerat, cum spectaret ad alterius collationem, Papa non fecit fundamentum in uicariatu, nec in facultate uicarii conferendi, cum omnino supponeret non esse ad illius collationem, sed tantum in mera prouisione emanata de facto.

Derogationes omnes supra expressæ etiam procedunt in nouis prouisionibus, ex causa tamen permutationis derogatur iuri patronatus in totum. Quæ iuris patronatus derogatio nisi obtineretur, illi discussioni locus esset, an requireretur præsentatiq

Q V I N T. M A N D O S I I

ratio patroni, an sufficiat consensus, an presentatio facta contempto patrono sit nulla, uel irritanda. prout per Ro. 307. permutatio facta, & per Fede. de Sen. in tracta. permu. quest. 30. per Feli. in tracta. quan. lite. aposto. no. patro. in. 8. ampli. & nouissimi per Lamber. ubi supra art. 6. post nu. 2. uers. circa hanc, & nu. 20. & seq. fol. 201. & seq. ubi latè.

Si petatur in clausulis, quòd nomen & cognomen defuncti exprimi possit, non debet aliquid deleri, cum in collatione ordinarii, uel in instrumento acceptationis, & prouisionis illa iam expressa præsumi debeant; & licet gratiam beneficalem impetras, nomen & cognomen suum exprimere debeat. Arch. 25. q. 2. in sum. Imol. in c. cum accessissent, & ibi Fel. in prin. de consti. Rebuff. in tracta. nomi. q. 14. n. 33. & in praxi in for. Signa. in uer. Iohannes Baluei, tamen satis expressa dici possunt, cum (ut præmittitur) in præcedenti prouisione, seu actu expressa supponantur.

Atsi in clausulis adfit quod possit fieri mentio qualitatum, non tamen exprimi poterit cura, ut tenuit Rota 24. Aprilis 1544. in causa Paduan. parrochialis, prout Dec. Putei 44. de præben.

Clausulæ: Et quod obtinuit, ac beneficiales, & causæ annullatiuæ, & infectiuæ de quibus per Cassa. Dec. 6. de præben.] comprehendunt procur. Dec. Achil. 9. eo. quamcumque nullitatem, etiam in qua requireretur dispensatio, uel in qua esset defectus substantiæ. Et Doctri. Feli. in c. 2. nu. 5. de refr. fuit declarata procedere in prouisione, non autem in noua prouisione.

Tempore Sixti, Innocentii, & postea in nouis prouisionibus, & etiam simplicibus, ut audiui, tolli consueuerunt illa uerba uidelicet. [etiam si per nõ debitas diligentias uigore expectatiuæ factas, uel omittas uacet] & hoc propter regulam de Diligentis, meo autem tempore clausula illa concedi solebat, sed nunc illi clausulæ locus non est, quia expectatiuæ non conceduntur.

Nouæ prouisiones concedebantur expectantibus, si post acceptationes, & ante publicationes æquipollebant publicationibus, & ipsæ tantum canonizandæ ueniebant. ad conf. Rom. 433. quo ad primum. num. 6. in secundo arti. Cassa. Dec. 21. num. 1. cum duabus decisi. sequent. super Regulis Parisi. confi. 118. in princip. & per totum uolum. 4.

Gratificationis clausula quatenus illi locus sit, si petatur, conceditur. de qua clausula, & eius effectu loquutus sum supra, dum de prouisionibus tractaui.

Presentato per patronos, aut patronorum medietatem ad beneficium petenti nouam prouisionem cum derogatione iuris patronatus laicorum, derogatio huiusmodi conceditur. Ratio adduci potest, quia tunc non consideratur patronorum spiritus, de quo in c. decernimus. 16. q. 7. & per Rot. Belle. 163. & 177.

Quando prouisus auctoritate ordinaria de beneficio iuris patronatus laicorum possessione subsequuta petit nouam prouisionem cum derogatione iuris patronatus huiusmodi attendita possessione, debent addi in fine clausulæ derogationis huiusmodi hæc uerba uidelicet. [Et patronis nõ reclamantibus, uel pro medietate.] Reclamantibus patronis indistincte collatio inualida redditur, propter tex. in alle. c. decernimus. 16. q. 7. Non reclamantibus autem patronis, an & quando collatio subsistat, tractat Card. in cle. 7. col. 7. uer. si ergo post institutionem factam. de suppl. negl. prælat. & Feli. in c. cum Bertoldus in 4. & 5. limi. nu. 14. & seq. de re iudi. quem sequitur Cassa. Dec. 2. num. 4. de loca.

Noua prouisio etiam conceditur presentato à patronis, & ab ordinario instituto, cuius formulam posui in 6. q. 31. Reg. nu. 4.

Noua autem prouisio an detur presentato à patronis, eum ordinario instituere recusante, diuersimodè seruari uidi, & conceditur potius in fauorem presentati à personis

personis priuatis, quàm ab uniuersitatibus, dominis temporalibus, seu principibus in quibus signatura præsumitur potius esse, ex usurpatione, quàm ex fundatione, uel dotatione iuxta opi. Anto. de Butr. in ca. dilectus, de offic. delega. de qua Dec. Ptol. 87. in qua attestatur, quòd licet in familia priuata qui ab immemorabili tempore præsentarunt, si allegant se patronos ex fundatione, & dotatione concurrente immemorabili tempore, præsumatur ius patronatus ex fundatione & dotatione, secus autem conclusum fuit in Oscan. S. Vincentii coram Sarnen. & in pluribus alijs causis in uniuersitate, in domino temporalis, & in familia potente quòd immò præsumatur ex usurpatione. prout etiam Dec. Mohed. 223. alias 253. Hinc uidemus quòd aliquando signaturæ præpositi, dum à potentibus præsentati, & ab ordinario non instituti, nouas prouisiones petunt, requirere solent, ut aliquid eis super fundamento iuris patronatus ostendatur, seu per aliqua iura summariè, & extraiudicialiter, uel saltem præsumptiuè de iure patronatus eis fides fiat.

Ego autem dum Illustriss. D. mex. D. Isabellæ Columnæ Principissæ Sulmonæ ius patronatus defenderem, & pro illius conseruatione pro uirili pugnarem; audacter assereram, & probabam nouas prouisiones huiusmodi ab ea præsentatis, illos Episcopo Gaetano instituere recusante, nullo modo denegari posse, adducebam. ca. decernimus, & c. monasterium iun. glo. fi. in fi. 6. q. 7. glo. in c. cum Bertoldus, in uer. aduersus. de re iud. & alia quæ latius uidere licet in præall. q. 6. 3. 1. reg. nu. 8. & seq. & nu. præceden. posui formulam huiusmodi nouæ prouisionis pro præsentato, eum ordinario instituere recusante, similes nouas prouisiones sæpe obtinui, sed non absque maximo labore.

Noua prouisio non datur illi qui per Rectorem alicuius uniuersitatis in Gallia ad aliquod beneficium est nominatus, cum nominatio sit una ex potentioribus concessionibus pragmaticæ, seu concordatorum, prout in §. præterea, sub rubr. de collatio. in concordia. & nominationum pulchrum tractatum fecit Rebuff. ubi omnia quæ desiderari possunt in illa materia discussit. Addetur igitur clausula uidelicet [Et cum expressione, quòd nominatio huiusmodi facta fuit uigore priuilegii apostolici.]

Oratrici narranti se electam in Abbatissam per moniales illius Monasterii non datur noua prouisio, neque confirmatio, nisi dicat se electam per conuentum, aut medietatem conuentus; potuerunt enim duo, uel tres moniales eam elegerunt & narratiua, uera esset, uulga. l. ubi numerus. ff. de testimo. l. inter illam, in fin. ff. de uerborum significatione c. pluralis loquutio; de reg. iur. lib. 6. Si talis noua prouisio, uel confirmatio illi conceditur additur clausula uidelicet. [& de consensu medietatis conuentus.]

Abbatissa, uel Priorissa monasterii monialium secularium, siue canonicarum, si petat simplicem, uel nouam prouisionem super abbatissatu, uel prioratu, non expressa conuentualitate, tunc addi debet clausula uidelicet. Et si conuentualis sit tunc de eo.]

Quæro in breui Apostolico, in Idulo alicuius Cardinalis, uel in alia gratia apostolica est clausula dummodo infra sex menses nouam prouisionem expediat, Iuraque camera Apostolicæ persoluat; an si intra tale, uel aliud tempus præfixum quis non expediuerit nouam prouisionem gratia corruat, seu prouisio facta inualida sit? Pro opin. negatiua facit in simi. tex. in l. muto. §. hanc autem, ibi non conditionem in se habere, sed ad motionem. ff. de tute. glo. in c. non potest, in uer. retinere, ad fi. de præb. lib. vj. Rot. 231. Ordinatio; in nou. Oldra. cons. 165. Thema cuidam, ad fi. uerf. non ob. clausula literæ. Partem affirmatiuam tenuit Rotæ in pluribus cau-

QVINT. MANDOSII

sis, prout etiam habes Dec. Crescen. 290. incipien. Clausula multoties. ea præsertim ratione quia subijciuntur alia uerba uidelicet. Alioqui &c. quæ uim decreti habent, & actum aliter gestum inualidum reddunt. ad Bar. in l. 1. nu. 11. in 4. q. ff. de cond. & demon. & per alios quos cito in 6. q. Reg. de unio. nu. 5.

PERINDE VALERE.

Perinde ualere. i. ita ualere, ad tex. in l. diuortio, uers. quòd si interea prius quàm officium impleat res amissa est, perinde negotiorum gestorum non tenetur. ff. de nego. gesto. l. perinde. ff. loca. hic uerbum, perinde, ueritatem inducit, non fictionem, intelligo quo ad effectus, prout etiam in l. j. uers. seruus pignori datus, quòd attinet ad ad debitoris necem, per omnia perinde habeatur, atque si pignori datus non esset. ff. ad Sille. & uoluerint Bald. & Ange. per illum tex. in l. sed & si lege. §. perinde ff. de peti. hære. & D. meus confi. 124. placet col. 3. post prin. ac confi. 361. num. 4. dictionem perinde omnimodam similitudinem denotare, prout etiã est tex. in l. 1. ff. de receptato. quem ad hoc ponderat Grat. respon. 137. dubitatur an gratiæ lib. 1. num. 10. propria huius dictionis natura est improprietas, & fictionem denotare, præalle. l. sed & si lege. §. perinde, & ibi Ange. ff. de petiitio. hæredi. l. j. iun. gloss. j. ff. de receptato. Felin. in c. ultra tertiam in fi. de testi. Ias. in l. si is qui pro emptore. num. 218. ff. de u. fuca. Rui. confi. 54. num. 3. & confi. 43. num. 2. uol. 5. Hyppo. de Marsil. super rub. C. de probatio. num. 76. Nec per omnia operatur. l. sed & si restitutor. ibi [perinde autem habendum, ac si ipse adiuisset hæreditatem.] Iun. glo. in uer. perinde, quæ supplet quoad hoc ut non possit conueniri, sicut si ipse adiuisset. ff. de iudi. Bar. in extra. ad reprimendum in uer. perinde, qui subdit non tamen per omnia, Ias. in l. filio quem pater nu. 18. ff. de libe. & postu. pro qua dictione uideatur Claud. Seyfel. in l. rem quæ nobis. nume. 1. ff. de acquir. posses. Et de dictione, perinde, quòd quando ei iungitur dicitio, per omnia, quòd omnimodam inducat æqualitatem, uideatur Io. Igneus in l. j. §. seruus, num. 14. ubi hanc dicit communem. ff. ad fill.

Huc spectat quòd uoluit Cassa. Dec. 6. de con. præb. quod habens expectatiuum sub data concessionis gratiæ, si concurrat cum habente gratiam clausula adiecta [q. perinde ualeat ac si sub prima data, & sub primis processibus concessa fuisset] ille uerus præferatur, ex quo concurrat circa idem cum habente fictam datam argum. tex. in l. filio quem pater. ff. de libe. & posth. u. Rebuff. super concor. in for. manda. A. post. dum de rescripto, perinde ualere, tractat.

Perinde ualere, gratia spiritum primi rescripti extincti suscitata. Gemin. conf. 118. super prima num. 7. Rom. conf. 262. quo ad primum num. 5. Cassa. dec. 33. super reg. num. 6. De rescripto, perinde ualere, uideatur latè Rebuff. in praxi pag. 237. dum de rescriptis, & perinde ualere tractat: Formulam, perinde ualere, posui in 84. q. Reg. de Anna. num. 4.

Literæ, & processus, quòd ualeant ab omni eorum data, non conceditur, nisi in mutationibus collationum, & reualidationibus, & tunc additur uerbum uidelicet. Ad uacatura, alioqui tolleretur ius quæsitum, & propterea addi debent uerba hæc A data præsentium, data enim in gratiis beneficialibus attendi debet. cap. capitulum iux. communem intellectum ibi datum per Docto. de refer. c. tibi, & cap. duobus, in prin. eo. lib. 6. Et hæc præterquam in mutationibus, & reualidationibus prædictis. Prouin. fo. 64. uers. item nota quòd si datur perinde ualere pro gratia expectatiua, & uer. sequen.

Aliquando et in aliis casibus conceditur, perinde ualere, prima data, ut etiam supponit Paris. con. 44. pro D. Hiero. nu. 6, & seq. uol. 4.

Super

Super literis per pœnitentiariam expeditis, & super breuibus non conceditur, per inde ualere, neque literæ & breuia huiusmodi confirmantur, sed gratia per illas, & illæ concessæ per signaturam gratiæ denuo dantur, & sic signatura diceret de nouo: Ratio est, quia, iuxta opinionem aliquorum de Cancellaria, literæ pœnitentiariæ, & breuia non sunt propriè literæ Apostolicæ. An autem uerè breuia possint dici literæ apostolicæ, uideatur per Sarnen in tracta. breuium colum. 3. & sequen. numero 5. & sequen. numer. & numer. 9. & per me in 11. quæstio. Reg. de non iudi. iuxt. for. suppli.

Indistinctè dicimus [perinde ualere.] Non concedi super gratia facta per alium a Papa, ut in li. nuncupato prouinciale, dicto fo. 64. uers. item nota q̄ perinde ualere nõ datur super gratia &c.

Perinde igitur ualere, ei concedetur, qui dubitat prouisionem factam per Papam uiribus non subsistere: tunc enim Papa uult, q̄ collatio, seu prouisio perinde ualeat, ac si à principio uera collatio, seu prouisio facta fuisset ualide; nec rescriptum huiusmodi tollit ius interim tertio acquisitum per aliam collationem, seu prouisionem, ad c. quamuis. de rescr. lib. 6. Gemi. conf. 1. lite pendente, & conf. 128. factum tale, nu. 7 ubi in terminis.

Notandum est quòd hæc clausula [perinde ac si] concedi nonnunquam consueuit per signaturam non præcedente gratia Papæ, prout in casu quem ponam infra dum de dispensationibus loquar, uers. dispensatum fuit tempore Lapi.

Super literis expectatiuis in forma pæuperum concessis [perinde ualere] dari non consueuit, cum literæ huiusmodi sint literæ iustitiæ; qui enim altari seruit, de altari uiuere debet. cap. cum secundum apostolum. de præben. c. accepimus. de extat. & qualita. præfi. Rot. 462. nota. quod gratiæ in anti. & in nota. 106. gratiæ in forma.

Perinde ualere.] Non consueuit concedi super supplicatione signata; sed super literis expeditis, ut per Staph. super signa. fol. 168. uers. & in hoc differt gratia si neuiri, ab illa perinde ualere.

In literis perinde ualere; ultra illud quod est in supplicatione, nihil suppletur. Prouinc. folio 64. uers. item nota quòd in gratia perinde ualere, non debet suppleri &c.

Gratia [perinde ualere] an det titulum coloratum? Rota conclusit pro affirmatiua in causa Astoricen. parochialis de Torrera coram R. P. D. Prospero 16. Octobris 1547. prout Dec. Putei 7. de præb. De titulo colorato tracto in 27. q. 16. Regu.

REFORMATIONES.

Reformationes cum rescriptis, perinde ualere, magnam conformitatem habent, & reformatoria gratia ad hoc tendit, ut ommissum suppleat, uel male expressum corrigat seu emendet. Et sic reformationem describemus esse reductionem in meliorem formam, ita accepit Quintil. lib. 12. cap. 6. Apollonio Miloni (inquit) Rhodi rursum reformandum, ac uelut recoquendum se dedit. Pli. in Pane. Omnia P. C. q̄ de alijs principibus ante aut dicuntur, aut dicta sunt eò pertinent, ut ostendam quàm longa consuetudine corruptos, deprauatosque mores principatus parens noster reformet, & corrigat. Reformare etiam in peius habes in l. j. cir. prin. uers. Licet autè nonnunquam bene latas sententias in peius reformet.

Reformare nonnunquam usurpatur pro denuo constituere seu immutare. l. uecti galia, ibi [Neque curiæ constituere, neque reformare.] ff. de publica. l. 3. in fi. C. commu. ut. judi. Bal. in l. abientem nu. 4. C. de accu.

Nec dicitur noua gratia, nec ex reformati one ageretur, sed ex principali gratia, ut in alijs terminis dicunt Docto. præsertim Alexan. nume. 6. in l. iurisdictionum. §. adeo, uerfic. an uerò uideatur non reuocatus, sed solum reformatus, & sic duret contractus antiquus, & actio antiqua. ff. de pac. & quòd reformatio non inducat mutationem in toto, seu in substantia, probant text. in c. statutum iun. gloss. in uerfic. reformandum. de rescrip. lib. 6. & in cap. qualiter, & quando. i. de accusatis. ubi Ecclesia dicitur in capite, & membris reformari, absque eo quòd ipsa Ecclesia, seu subiectum mutetur. Et declarat Iaf. in l. petens nume. 2. uerfic. secundo est reformare C. de pact. Negari autem non potest, quin reformatum aliquo modo renouatum dici possit, ad tex. in alle. i. iurisdictionum. §. si igitur. Pro quibus, & quid sit reformare, & quos effectus pariat, & in quibus differant reformare, & informare, uideantur Bald. Fulgo. Pau. Castren. & Iafon nume. 2. & 19. in l. lecta. ff. si cer. peta. & idem Paul. in l. j. numero. 3. uerfic. Vnde si uendidi. C. quan. lite. ab empti. disce.

Reformatoria gratia non est necesse quòd exprimat qualitates, & alia in prima gratia expressa. Rot. 274. licet in subrogatione, in nou. uerfic. dixerunt omnes domini propter hoc secundam gratiam non uitari, nec fore surreptitiam tunc; quia censeatur reformatio quædam primæ gratiæ, in qua non est necesse beneficia exprimere antea expressa, secundum ordinationem nouam. D. Gregorii. XI. & c. idem Belle 635. supposita ordinatione. Fely. in c. in nostra in 16. corre. de resc. Ioan. de Syl. de bene. par. 3. q. 1. 2. nu. 14. in 8. quali. Rebuff. super reg. de anna. gl. 7. uerf. nec habet locum si reformetur prima gratia &c.

Reformationum, quæ per signaturam concedi solent, infinitæ sunt formulæ iuxta casus qui occurrunt. Reformationis formulam super cognomine, & familiaritate oratoris, & alteram ad excludendam simoniæ labem, posui in 84. q. Reg. de Anna. nume. 2. & 3. Pulchram reformationem pro supplenda expressione habes in capite con. Gemini. 110. quod incipit super illa supplicatione. Aliæ iuxta subiectam materiam formari consueuere paucis uerbis, & semper cum clausula hac uidelicet. Et aliàs iuxta formam præinsertæ, seu iuxta formam supplicationis signatæ &c. cum omnibus, & singulis non obstant. &c. clausulis in illa positis, & alijs necessarijs & opportunis.

In Reformationibus plerunque concedi consueuit clausula [Quòd a prima data ualeant, seu operentur.] prout in simili supponit Paris. consi. 44. pro D. Hieronimo num. 6. & seq. uol. 4.

Nonnunquam conceditur reformatio ut prima gratia iam signata expediri possit sub data currenti uidelicet sub data ipsius reformationis: prout fuit super hoc ualde disputatum in causa Lauden. Monasterii inter Cardinalem Triuultium, & Theodorum de Raude. Et tunc inspicitur data reformationis iuxta gloss. in cap. si apostolicæ. de præben. libr. vj. Et agitur ex confirmante Barto. in auth. ex causa, num. 20. ubi Cur. col. 17. C. de libe. præte.

In reformatione necesse est quòd Papa intelligat quemadmodum se habeat factum Rot. Bellamer. 635. Gemina. consi. 128. numero tertio. Nec sufficeret expressio per inuolucrum. Bald. in l. præscriptionem columna secunda. C. si contra ius uel uti. publi. Sozi. consil. 273. columna fina. libro secundo. Corn. consi. 303. nu. 14. lib. 3. D. meus post alios, in l. petens, nu. 5. uerfic. 2. not. C. de pact. Paris. consi. 35. nu. 2. uolu. 4.

Reformationum tria sunt genera, aut enim reformatoria gratia solum illos effectus operari debet, quos debebat operari prima gratia si fuisset ualida, prout in formulis in præallege. quæstio. 84. numero. 2. & 3. de Anna. & in infinitis alijs

alijs casibus; & talis reformatio cum suis clausulis ordinarijs denegari à signatura non consuevit.

Aut reformatio tendit ad diminutionem, seu ad reddendum strictiorem gratiam primam, argum. text. in cap. statutum. iuncta gloss. in uers. reformatum de rescr. libro sexto. Ludo. Roma. conf. 325. quo ad primum nume. 13. & consi. 362. uersus fi. uers. Respondeo enim. & D. meus con. 174. & protenui, col. 2. uersus fi. uers. & ad hoc facit. & magis ad rem nostram ponamus casum in pensionario, cui reseruata est pensio. 100. ducatorum, uel in habente reseruationem fructuum, stallum in choro, uocem in capitulo, habitationem domorum, si reformatio dicat quod propter errorem formantis præinsertam, dum debuissent reseruari solum nonaginta ducati, fuerunt expressi 100. uel per errorem fuit apposita reseruatio habitationis domorum, utroque casu ad instantiam pensionarij, uel reseruatarij concedetur reformatio huiusmodi; ratio est quia de eius præiudicio tantum tractatur, & beneficium pro parte liberatur, quæ libertas fauorabilis est Inno. in c. cum uenerabilis ad fi. de exceptio. Cas. fa. dec. 1. num. 6. de dilatio.

Tertio modo considerari potest reformatoria gratia, quando auget primam gratiam, seu illam magis grauem & odiosam reddit, puta si in reformatione dicatur, quod commissum fuit exprimi, quod resignans cui pensio reseruata erat non intendebat concedere, nisi data sibi facultate pensionem huiusmodi in unam, uel plures personas trans ferendi; & propterea petitur dicta facultas, uel quod non intendebat resignare, nisi reseruatis sibi stallis in choro, uoce in capitulo, & omnibus fructibus redditibus &c. & quia uox in capitulo non fuit sibi reseruata, in reformatione talis reseruatio petitur: Pro quibus omnibus uideatur conf. Lud. Ro. 362. quo ad primum. num. 4. usque ad fi. & per Feli. in præalle. c. in nostra. corre. 16. Hæc ultima reformatio raro conceditur, & tunc consideratis his quæ nunc subdam.

Si in gratia reformatoria iuxta tertium modum supponetur aliquid omissum, quod concedi non consueuerit, tunc reformatio indistinctè denegabitur, puta in casu potestatis transferendi pensiones super beneficijs in Italia consistentibus.

Si illud, quod omissum asseritur, non denegatur puta accessus, uel regressus ob nõ solutionem pensionis, uel potestas transferendi pensiones hispanas; & hoc casu, uel narrari uel addi debet clausula in reformatione, quod res est integra, pro qua clausula uide tex. in l. si quam, ibi [Potest. n. dum res integra est.] ff. de rescin. uendi. & Lap. Alle. 89. post nu. 8. uers. item esto, ubi in mea Apollil. aliqua addo. & gratia reformatoria huiusmodi signabitur, saltem si persona grata, seu digna supplicabit, & addi debet clausula per Signaturam, si in reformatione non est posita uidelicet. [Et de consensu pensionem huiusmodi soluere habentis] & ratio concessiois in hoc casu, & denegationis in præcedenti adduci potest; quia si prima, & principalis gratia denegari debet, eadem ratione, & accessoria, seu dependens; & si illa concedenda erit, & hæc, arg. tex. in l. cum principalis, & l. nihil doli. S. cum principalis. ff. de reg. iur. c. accessorium. eo. li. vj. quæ maximè procedunt, quoniam eadem est ratio principalis, & accessorij. Bar. in l. ita stipulatus, in 12. oppo. ff. de uer. obli. Bal. in l. non dubium in 14. oppo. nu. 23; C. de legi. Alex. conf. 4. li. 1. col. 4.

Rursus sciendum est, quod reformatio ad gratiam reuocatam nulla est non facta mentione reuocationis. prout late per Gemi. conf. 33. pro examinatione. col. penul. uers. secunda falsitas. uers. ex isto inferitur, & col. fi. ubi dat cautelam quod petenda erat annullatio reuocationis, ut perinde annullaretur acsi nunquam illa emanasset, seu fuisset in rerum natura. Idem conclusum fuit in Rota in duabus causis. prout Dec. Putci 20. de przb.

An autem reformatio inuisibilis obstet Regula de Annali, tracto in 84. quaestione di. cta Reg.

SI NEVTRI.

Si neutri, si nulli, si alteri, scilicet ius competat, rescriptum gratiæ frequentissimū est. Et semper concedi solet. De hoc rescripto uideatur late per Rebuff. in praxi de rescrip. si neutri. pag. 193. & super concor. in for. manda. apo. pag. 547. uers. aliud est rescriptum gratiæ frequentissimū. & per me in 13. q. 33. reg. ubi dico aut concedi colliganti, aut tertio nō colliganti, & ibi nu. 7. subdo formulā si neutri, pro tertio.

Iuri patronatus laicorum derogatur per rescriptum [Si neutri] prout per Rebuff. in 3. par. signatu. num. 39. pag. 129. Ratio duplex assignari potest: Altera quia iam supponitur patronos in prima, seu principali gratia consensisse: Altera uero est, quia super beneficijs litigiosis datur derogatio iuris patronatus laicorum. secunda ratio tutior est, prima enim subuerti posse uidetur, supponendo, quōd aliquem consensisse, uel non, sit quid facti, seu in facto consistat; facta autem non præsumunt, sed probari debent, uulg. l. in bello. §. factæ. ff. de capt. & postli. reuer. l. 1. C. de prob. c. in iure. de offi. del. Addo et si sit ius patronatus Regis, cuius alias expressa derogatio requiritur. prout in Règu. Cancel. 40. & per Paris. conf. 114. nu. 21. uol. 4. quōd non sit necessaria derogatio iuris patronatus Regis stante lite, prout Dec. 8. alias 220. Crescen. sub titu. de iu. patro.

Si neutri, autem litem supponit, prout ostendunt uerba in gratia, si neutri, poni solita uidelicet. [Si per euentum litis huiusmodi constiterit neutri, seu nulli ipsorum litigantium ius competere, &c.] de quibus per Gem. con. 79. super primo nu. 7. Rot. 238. impetrans gratiam, si neutri, & 270. si mandetur in prin. in no. gl. super Regu. de Ann. col. si. cir. medium, & Sarnen. super ea. reg. q. 28. num. 3. Paris. conf. 117. nume. 46. uolum. 4.

Si neutri, an impetrare possit, qui literis non expeditis causam commisit; discutio in 15. q. 31. Reg. ubi pro parte affirmatiua concludo. tunc autem addēda est clausula per signaturam uidelicet. Et dummodo literas primæ prouisionis expediat, uel sic: Et q̄ super concessione huiusmodi literas omnino expedire teneatur.

Si neutri, seu si nulli, gratia non conceditur, ubi de crimine agitur ad priuationē. Ratio quia beneficium non propterea dicitur litigiosum, sed persona propter crimen: & ideo antequam priuetur, potest cedere in fauorem alterius, quā eius qui per priuationem impetrauit, ad gl. in c. 2. in uer. finita cir. medium. ut li. penden. lib. 6. Staph. super signa. fol. 165. a. ter. uers. ultimō quo ad iustam.

Si in gratia, si neutri, non est expressus ualor, sed in clausulis dicitur, Verus ualor augeri possit Regula non obstante, an satisfiat? Pro opin. negatiua uidetur respondendum, ex quo de stilo Romano ualoris expressa mentio in gratijs beneficiarijs faciēda est, ut per Abb. in c. ad aures, col. 3. uer. Puto tamē quōd circunscripto stilo. de resc. Io. de Sel. de Benefi. par. 3. quæst. 12. post num. 2. Rui. conf. 70. quia id, num. 72. ibi [Licet aliud sit de consuetudine.] uolu. 5. Contrarium concluderunt R. Domini de Rota in Conchen. Beneficij S. Michaelis coram Ptolo. prout eius Dec. 48. Voluerunt enim gratiam non esse inuolidam propter illa uerba apposita [Non obstante Regula.]

Fuit aliās concessa gratia [Si neutri] moniali: & in euentum priuationis Abbatissæ prouiso, uel mandatum de prouidendo, cum clausula. Quōd inscriberet se ad pœnam talionis, ut Dec. Crescen. 131. aliās 1. de regula. Delictum, quod supponebatur, erat quōd abbatissa filium peperisset, & a quibusdam aserebatur quōd non propterea priuanda ueniret: tamen contrarium conclusum fuit: ut latius tracto in 5. q. 15. Reg. Cancel. post nu. 4. & post nu. 7.

Gratia

Gratia[Si neutri] ita ab alijs diuersa est, ut in hac materia quantumuis obiectiua dicatur de iure, seu ius dantis. Rot. 827. not. quod materia, in anti. Mil. in Reper. in uer. Articuli non dicuntur obiectiui. quod in alijs secus dicendum est. Oldra. consil. 116. Titius impetravit: & con. 170. ad hoc. Et in gratia[si neutri] cessat dispositio c. ut circa. de electio. lib. vj. & cle. constitutionem. eo. Ratio est, quia cum nullum ius tribuatur impetranti gratiam[Si neutri] nisi sub illa conditione, si neutri ius competat, quicquid obijciat talis impetrans ex quo tendit ad purificandum eius gratiam conditionalem, censetur de iure dantis, non autem obiectus. ad supra adducta, & ad Rot. 27. fuit dubitatum in anti.

Dixi ex impetratione[Si neutri] ius sub conditione tribui, & sic uidetur quod gratia[si neutri] sit conditionalis. ad ea quae adduco in 10. quaest. 13. Reg. nu. 2. Domini mei de Rota in causa urbis cappellanæ (prout annotauit. 70 me. Achil. de Grat. Dec. 3. de Expecta.) declarauerunt conditionem gratiæ[si neutri] esse impropiam: ex quo licet expectet postea sententiam declaratoriam, tamen est de presenti, seu de praeterito, quia si inferat nota quod conditio illa sit uera, & propria, quae est de futuro. ad tex. in l. in conditionibus. §. si. ff. de condi. & demon. & ad alia quae adduco in 18. quaest. 32. Reg. nu. 16.

Si neutri, an capiat beneficium postea uacans? Gemini. consil. 79. super primo. colum. 2. ante medium, opin. affirmatiuam tenet: uide quae scripsi in 3. quaestio. 32. Reg. num. 8.

Quaero an[si neutri] dicatur ius nouum? Pro opi. affirmatiua adduco not. 238. impetrans gratiam, in no. ibi. Et nouus ex illo titulus acquiritur. Opin. uero negatiua hoc modo probari potest. Super iuribus nouis, seu nouiter impetratis conceditur dilatio ad partes, prout per Cassa. Dec. 1. nu. 4. de dilatio. & per Abb. post Host. in c. dilectus, ante nu. 6. uerf. Nisi emerferit aliquid nouum. de procura. si producatur[si neutri] dilatio non datur, ut conclusit Rota in causa Hispanen. cano. & praeben. coram Io. clerici, prout Dec. Crescen. §. 8. de dilatio. ergo[si neutri] non potest dici ius nouum.

An autem gratia[si neutri] de beneficio uacante in Ro. Cu. acceptato uirtute expectatiuae non facta mentione de fructibus perceptis sit nulla? Domini mei de Rota in Conchen. Parro. S. Michaelis coram Ptolomeo, ut ipse annotauit Dec. 48. inter Mendozam, & Morellas concluderunt pro affirmatiua: & quod gratia[si neutri] non suffragetur, quia eius titulus gratiæ expectatiuae discoloratur pp. uacationem apud Sedem. Et quod expectatiua non capiat beneficia apud Sedem uacantia, seu generali ter reseruata, proba in 3. q. 32. Reg. nu. 12. & seq.

Quid aut si in gratia[si neutri] non sit expressum quod impetrans prima gratia priuatus fuit, quia narrauerat se familiarem, & expedierat gratis; an gratia[si neutri] sit subreptitia, & inualida? Pro affirmatiua uidetur respondendum, ex quo prima gratia annullabatur. iuxta extra. Alex. vj. ut per Cassa. Dec. 10. de praeb. Et quod gratia corruat narrata familiaritate, si impetrans non sit familiaris, concludit etiam Gemini. consil. 128. factum tale est. nu. 1. Contrarium concludit Rota in Arboren. coram peregrino de anno 1548. prout Dec. Achil. 1. de expecta. duplici ratione. prima fuit, quia licet per gratiam[si neutri] quis obtineat beneficium, tamen non liberatur ab eo quod officarius soluere tenetur, & propterea gratia non annullatur ex deductione per Feli. in c. postulasti, ad si. iuxta primum casum. de refer. Altera ratio fuit, quod aderant clausulae solitae quod exprimi possent qualitates infectiuae. ad Dec. Cassa. 6. nu. 8. de praeben.

PENSIONES.

Pensiones dupliciter considerare possumus, altero modo quando dantur in titulum, altero uero quando in sola temporalitate consistunt, puta dantur in stipendium pro patrocinio, pro pulsandis campanis, uel pro alijs seruitiis, quo casu etiam laicus, uel alius ad beneficia incapax, illarum est capax. Archidiaconus in cap. quamuis. uersic. prouideri, & ibi Geminus in ultim. nota. Petr. de Ancharan. columna prima uersic. tertio collige, & Franc. in 2. nota. de præben. libro. 6. Bald. in capit. ad audientiam. 2. ubi etiam Abb. in 1. not. & Felin. col. 5. nume. 5. uersic. quarta conclusio. de rescri. ubi quod tales pensiones nullam in se spiritualitatem habent, sed sunt quid merè temporale.

Hinc dicimus in impetratione beneficij non esse necessariam mentionem pensionis obtentæ, seu fructuum alicui reseruatorum pro aliquo seruitio, seu in stipendiũ, uel pro mercede laborum, etiam spiritualium. Calde. conf. 6. sub titu. de præben. uersic. sed is, & uersic. unde cum uacante, & postea uer. sed sicut datur magistro in theologia. Cardi. in cle. 2. & ibi Imol. col. penul. uersic. an impetrans. de offi. ord. But. Cardin. Imo. & alij in c. postulasti. de rescri. Felyn. in c. in nostra, in primo corre. de rescri. Syl. de bene. par. 3. quæstio. 12. nume. 10. in 4. quali. Gigas de pensio. quæstio. 67. num. 2. & sequen.

Nos loquimur de pensionibus primo modo consideratis, & de illis, quæ spiritualitatem sapiunt, de quibus tractant Doctores in c. ad audientiam 2. de rescri. Pau. Rom. Caccialu. Prob. & Hier. Gig. in tract. de pensio.

Pensio aut conceditur alicui, dum alteri de beneficio per obitum uacante prouidetur, & sic uni datur beneficium, alteri pensio, & hoc sæpè contingit in assignatione pensionum familiarium. S. D. N. & tunc apponitur clausula uidelicet. Tyberio uero Mandosio clerico Romano, ut melius sustentari ualeat de alicuius subuentionis auxilio prouidendo pensionem &c. Hæc clausula operatur, ut pensio imposita censetur pro alimentis, seu ex causa alimentorum. ad consil. Ludo. Roma. 388. in causa propositi thematis nu. 3. & 5.

Hodiè tamen ex decreto Pauli. III. non potest pensio super beneficio, de quo alicui per obitum uacante prouidetur, imponi absque ipsius Papæ expressa licetia, & sic excluduntur illicitæ pactiones, & promissiones Symoniacæ contra tex. in c. nisi, ibi [Non quidem ex pactione partium.] de præben. cum pridem. de pac. gl. 1. & 2. in c. ex parte. 1. de off. dele. Abb. in c. non satis, circa fi. de Simo.

Aut datur pensio ex causa resignationis, uel cessionis, ne uidelicet, resignans nimis dispendium patiatur. ad c. super hoc. de renun.

Aut conceditur ex causa concordie, seu pro bono pacis. ca. nisi essent, circa medium. ibi [Pro bono pacis.] de præben. Fely. in c. ad audientiam 2. col. 2. in prin. uersic. exemplifica conclusionem. de rescri.

Aut in permutatione ratione inæqualitatis reddituum beneficiorum, tunc imponi potest pensio super maiori, seu pinguiori. ad c. quæstiones. de rerum permu. Ancha. consil. 79. quæstio proponitur, cir. medium. sequitur Dec. consil. 141. ad plura col. 2. in prin.

Pensio ex cā resignationis, seu cessionis datur etiam pro tertio, puta si Meuius resignet, seu cedat in fauorem Seij, & reseruetur pensio in fauorem Titij. Est uerũ, quod hoc casu difficile est inuenire causam resignationis, seu cessionis, quæ non præsumitur, ut puichrè considerat Papa in cap. super hoc, ibi [Quod nulla ratio hoc uerisimile reddat, ut quisquam beneficiũ multis forsã expensis, & laboribus acquisitũ, quo

quo sustentari debet, facile sine magna causa sua sponte resignet.] de renunc. ex quo tex. & ex not. ibi per Inno. nu. 2. elicitur notabilis conclusio, q̄ magis credatur duobus testibus de ui, & metu deponentibus, quā mille de spontanea renunciatio ne, seu spontanea uoluntate; quem tex. postea Inno. ibidem num. 5. ampliat procedere non solum in renunciatione beneficii, sed & cuiuslibet alterius rei. pro qua ampliatione habemus text. in l. cum de indebito. §. j. uersicu. [qui enim soluit, nunquam ita resupinus est, ut facile suas pecunias iacēt, & indebitas effundat &c.] ff. de probat. cum Innocen. ubi supra tenet Abb. in cap. 1. post nu. 6. quod met. cau. pro p̄missis uideantur Corf. in suis signu. in uersic. testes 10. D. meus consi. 402. in causa no. 3. & Parisi. consi. 5. nume. 164. uersu. nec enim est uerisimile uol. 4.

Possunt etiam super eodem beneficio resignato, seu cesso imponi duæ pensiones, altera in fauorem resignantis, seu cedentis, altera in fauorem tertii, puta si Mæuius resignet beneficium in fauorem Seii, reseruari poterit pensio uiginti ducatorum in fauorem Mæuii resignantis, & altera uiginti, seu triginta pro Titio. Hæc impositio pensionis tutior, & magis rationi conformis erit, quā p̄cedens. Hoc enim casu resignans etiam sibi consulit, quo fit ut cesset ratio alle. c. super hoc. & traditur ibi per Inn. & alios, de renun. Insuper iste tertius ratione alterius sibi adiuncti defenditur, & in tuto ponitur, argu. tex. in l. imperator. 2. ff. de sta. homi. & in l. si communem. ff. quemad. serui. amit. cum uulga.

Causæ imponendi pensionem quatuor à Pau. Roma. in tracta. pensio. quæst. 1. nume. 12. adducuntur, uidelicet Literatura, Hospitalitas, p̄mium, & amor; ad illum se remittit D. Hyeronim. Gig. in eo. tracta. quæstio. 1. post num. 4. & quæst. 6. adducit alias causas uidelicet. ne quis nimium dispendium patiat, & alias de quibus ibi.

Papa absque aliqua causa pensiones imponere potest, Feli. in. c. ad audientiam. 2. col. 2. uersu. sed credo quod differat, & col. 4. uersu. Sed si non apparet quod aliqua rationabilis causa subit, de rescr. Dec. consi. 141. ad plura. colum. 2. uer. & ideo in casu isto, & consi. 436. uisa in instructione num. 13. uersu. sed in summo Pontifice. Gig. in tracta. pensio. q. 5. num. 6. & sequen. Rationes, quibus mouentur, ibi uideari possunt.

Super parochiali, uel dignitate ualoris 24. ducatorum non constituitur hodie pensio, immo etiam si aliquantulum dictum annuum redditum excedat. Ratio assignari potest, quia parochialis non debet ita grauari, ut illius rector non possit ex illius redditibus uiuere, & iura episcopalia persoluere. c. de monacis, & ibi Abb. in 3. & 4. notabi. & alii de p̄bend. idem Abb. in cap. conquarente, colum. 2. uersu. sed oppo. de cleri. non residen. & si fortè pensio imponatur, p̄sertim ex alia causa quā resignationis, seu cessionis, non excedet tertiam partem reddituum.

Super beneficiis, quæcunque essent etiam si parochiales, uel dignitates pingues, olim constitui solebat pensio, usque ad tertiam partem reddituum. Pau. Roma. de pensio. cap. 1. nume. 6. Caccialu. in eo. tracta. quæstion. 7. & D. Gig. in d. tracta. quæstion. 9. successiuis temporibus, & etiam hodie, nisi loquamur de pensione constituenda super fructibus parochialis, uel dignitatis, qui exigui sint, ut p̄missi, maior assignari consuevit pensio uidelicet usque ad dimidios redditus: pura si beneficium deductis oneribus habet in annuis redditibus centum ducatos, pensio erit in quinquaginta. Pro hac medietate fructuum pro pensione constituenda, & quod dicitur conueniens, & non exorbitans, pondero tex. in extra. suscepti Io. 22. de elect. uideatur Staphi. super signa. fo. 154. uer. hinc est.

Notissimè per concilium Triden. Sessio. 24. aliàs 8. sub Pio III. in Decr. Refor. c. 13. circa pensiones super parochialibus ita cautum inuenies. Et parochiales quæ summam ducatorum centum secundum uerum annum ualorem non excedunt, nullis pensionibus, aut reservationibus fructuum grauentur.

Pensio si imponatur sine consensu habentis regressum, inualida erit, prout cõcludat Cassa. Dec. 1. sub titulo de Pensio. Gig. eo. tit. q. 78. & Accoramb. Dec. 42. incipi. locatio facta in fi. ideo si narratur in supplicatione, q̄ alicui est reseruatus regressus super illo beneficio, addi debet qui etiam consentit huic reservationi. uel signatura addet, & de consensu etiam eius qui regressum habet.

Super episcopatus, seu illius mensæ fructibus &c. non solent assignari pensiones, obstante etiam concilio Lateranensi prohibente mensas episcopales grauari, nisi ex causa resignationis, uel etiam alia, quæ in concistorio secreto honesta, & probabilis habita fuerit, & sic non sufficeret clausula generalis [Non obstantibus constitutionibus &c.] illa enim non tolleretur constitutiouem conciliarem, Arch. in c. 1. de consti. libro. 6. Bald. in l. humanum in 3. notabi. C. de leg. Dec. in ca. 1. in prima lectu. num. 2. de iudi.

Aliquando ex magna, & rationabili causa etiam super episcopatum mensis pensiones imponuntur, prout etiam per Pau. Roma. de pensio. c. 1. nu. 13. in prima causa, & Gigas eo. tracta. q. 7. in prin.

Et nunc pensionem annuam super mensa archiepiscopali Toletana imponendam fore audiui. Quamplurimæ nanque pro constitutione huiusmodi adsunt causæ, Catholicus enim Hispaniarum REX hanc pensionem reseruari efflagitat. Concurrent ampli archiepiscopalis mensæ redditus, etiam maiores q̄ retro fuerint, unde pluribus subueniri debet argu. tex. in c. quoniam, in prin. de ui. & hone. cler. per Abb. & Fel. in c. cum M. nu. 5. & Rip. nu. 35. de consti.

Consuetudo pensionum super eadem mensa diuersis temporibus constitutarum id etiam suadet. Postremò, ut plerasque rationes taceam, accedit Reuerendissimi Bartolomei de miranda Archiepiscopi Toletani libera ad id uoluntas, qui, ut plerisque Pontifices fortunæ, scientiæ, omniumque rerum cognitione superat, ita etiam animi liberalitate, ac magnanimitate antecellit, quò fit ut omnibus benè ponderatis existimandum sit summum Pontificem assensurum, suoque uerbo, ac decreto omnia firma, & ualida esse facturum.

Hodie ex constõne concilij Tridè. Sessio. 24. alias 8. sub Pio III. de Decr. Refor. c. 13. incip. quoniam pleræq̄, prohibitum est pensiones imponi super fructibus episcopatus, seu mensæ episcopali, nisi cathedralis ecclesiæ redditus sint ultra mille ducatos.

In reservationibus pensionum super mensis episcopalibus, prout ex concilii Lateranensi facie apparet, requiritur propositio in concistorio secreto: & ualde differt, q̄ aliquid fiat in concistorio, uel extra. Arch. in c. Romana. col. 1. nu. 2. de appellatio. lib. 6. cle. uni. uer. præfatis itaque, & uerf. nos eadem. de iureiur. Bal. in l. si. uer. & ideo C. de diuer. rescrip. An autem sufficerent uota Cardinalium seorsum, uel separatim præstita, ego disputauì in quadam causâ Crotonien. pensionis inter R. D. Episcopum Crotonien. & D. Franciscum de Touar. eui super mensa episcopali Crotonien. per Cle. 7. in arce. S. Angeli reseruata fuerat pensio ducentum ducatorum, Hic non prosequor, præmissa, & alia alibi forsan tractabo.

Clausula [dummodo præfens, & aliæ forsan pensiones impositæ medietatem nõ excedant] communiter apponi consueuit, & si excedit non solum pensio reduci poterit ad debitam quantitatem, immo erit nulla, & inualida. Gig. de pensio. quæst. 9. & quæst. 35. nu. 2. Et si supplicatio dicat [Etiam si pensio medietatem excedat] signatura cancellat illam dictionem, etiam; & in eius locum ponit præfatam clausulam uidelicet

delicet. [Dummodo non excedat.] Quando autem concedit, [Etiam si excedat medie tatem.] soluitur D. Datario pro compositione totum illud quod excedit.

Super fructibus hospitalium, uel eremitoriorum non referuntur pensiones, limito nisi hospitalia in titulum conferantur, ad ea quæ dixi in 10. quæst. reg. de Anna. num. 2.

Militibus Hierosolymitanis, S. Iacobi de Spata, religiosis S. Mariae Trinitatis, Redemptionis captiuorum, ac fratribus mendicantibus, & canonicis Monasterii, seu ordinis S. Augustini, non referuntur pensiones super fructibus beneficiorum secularium, seu super beneficiis non sui ordinis; quando autem illis pensiones assignantur, ut commodius sustentari possint, componi cum Datario consuevit.

Et non solum redditus beneficiorum secularium, immo etiam nec regularium fratribus prædicatoribus, & aliis qui immobilia possidere prohibentur, concedi debent, ea ratione, quia annui redditus inter immobilia connumerantur, & præfati sunt illorum incapaces, utrunque probatur per Fede, de Sen. cons. 12. fratres prædicatores nu. 4, & latè per Tirag. de ut. tract. in uer. rentes glo. 6. nu. 5. pag. 63.

Indistinctè autem teneamus, & fratribus, & monachis quibus eunque pensiones ad eorum uitam per Papam constitui posse, & aliquando referuatas fuisse, & in hoc omnes concordant, prout per Inno. in c. nisi essent & ibi Card. & Abb. in fi. de præben. & Gig. de pensio. quæst. 15. nunc autem rarè concederentur, cum proprium habere prohibeantur. c. non dicatis. 12. quæst. 1. c. cum ad monasterium, in princip. de stat. monac.

Verum hi, qui instant pensiones in fauorem monachorum constitui, adducere possunt, quòd ex Ahabatis permissione monachus pensionem annuam ad uitam obtinere potest super fructibus beneficii regularis, nec per hoc dicitur habere proprium instar serui; qui, licèt habeat peculium, seu ipsius administrationem ex permissione domini, non per hoc dicitur habere proprietatem, seu dominium, ad I. quum tuberonis §. ff. de pecu. Immo in aliquibus locis sciante, & patiente Ro. Cu. certum quid constituitur, seu taxatur pro indumentis monachorum, & singulis in prædicta causam conuertendum traditur, ut per Io. And. & Abb. in c. cum ad monasterium post num. 8. de sta. mona.

Pensiones non dantur super distributionibus quotidianis; quando autem ex gratia aliquibus conceduntur, soluitur D. Datario compositio unius anni, puta si pensio super distributionibus quotidianis fundata, sit quinquaginta ducatorum, solui conuenere. D. Datario ducati quinquaginta: Hodie tamen pensiones super illis denegantur, aliquando ex causa illas gratis dari uidi: Clausula autem in supplicatione est hæc uidelicet. [Etiam si in solis distributionibus quotidianis, & non nisi præsentibus, & diuinis officijs interessibus dari, & per eos lucrari solitis & consuetis] & si hæc clausula non apponeretur, pensio non se extenderet ad distributiones quotidianas, quæ dantur tantummodo interessibus diuinis; & non sunt in corpore beneficii, nec sub illo comprehenduntur. c. licet, ubi nota, de præb. c. uni. de cleri. non resi. lib. 6. Rot. 766. in anti.

Nec etiam ex distributionibus quotidianis decima Papalis solui dèt, tñ quia diuinus cultus relinqueretur, tum ex aliis causis de quibus per Mar. Mant. consi. 1.

De distributionibus quotidianis uidetex. in extra. cum nonnullæ. §. præterea inter commu. sub titulo de præb. Lap. Alle. 43. an residem D. meum consi. 280. in casu c. ol. 1. Glo. Pragma, de Annat. §. uoluit tamen, in uer. fructibus. Proba. in Addi. ad Io. Mona. in 26. Et quòd tria sint genera distributionum post Henri. declarat Glo. Pragma. rub. quo tempo. quis debet esse incho. in uer. distributiones.

Clausula præmissa [Etiam si in solis distributionibus &c.] includet etiam distri-

tributiones, quæ dantur illis qui horis interfunt; & sic non excipiuntur illæ, de quibus in extra. postulasti, inter cõmu. sub tit. de præb. uer. licet autem quotidianæ distributiones, & alle. extra. cum nonnullæ. §. præterea, quæ est post dictam extra. postulat.

Distributiones quotidianæ etiã dicuntur, si nihil soluatur dietim, sed post congruum tempus, tamen in solutione habetur ratio ad singulas horas: Ratio est, quia utrumque uerbum uerum redditur, primum distributiones quæ non tantum sunt soluendo, sed etiam promittendo. Alterum quotidianæ, quia non solum quotidie, sed etiam quæq; hora aliquid soluitur. facit con. Cald. 21. & D. mei, 280. & Dec. Achil. uni. de Distributio.

Clausula in supplicatione pensionis ex causa cessionis [Et quod pensio debeatur, etiam si nullum ius cedenti competeret] nonnunquam conceditur, aliquando denegatur. Ratio concessionis est ad lites tollendas, quæ inter pensionarium, & cessionarium oriri possent: illo asserente bonum ius cessione, hoc negante. Item hoc in euentum quod non molestetur allegante se ex alio iure actum, sibi fortè ab altero cesso: Vel quod molestari poterit in futurum. uel si molestetur, & uictoriam reportet simili ter contentente ex alio iure quàm illius pensionarii, etiam superueniente obtinuisse. In odium igitur litium, quæ oriri possent non incoenit ijs, & alijs clausulis, alijsq; cautelis illis occurrere. ad tex. in l. quidam existimauerunt. ff. si cer. pet. & in l. minoribus 27. annis. ff. de mino. & ad alia quæ adduco in præfa. Reg. de subro. nu. 1.

Quæro quid si clausula præmissa [Et quod pensio debeatur &c.] sit cancellata in corpore supplicationis, sed non altera similis quæ erat in clausulis, an illa non deleta sufficiat, & suffragetur? Pro opin. negatiua adduci potest tex. in l. si. in 2. respon. iunct. tradi. ibi per Bart. ff. de his quæ in testa. delen. & per eundem, & alios in l. si unus. C. de testa. Insuper cancellationis causa uniformis est ad utramq; clausulam in corpore, & in clausulis contentam; unde cancellatio, quo ad hoc, in totum operari debet. argu. tex. in l. cancellauerat. ff. de his quæ in testa. delen. per Bal. in l. nostram post nu. 1. uer. tu dic. & post nu. 3. & in Apostil. Barba. ad Bal. ubi supra, in uer. tertio quæritur, ubi limitat dictum Bal. nisi cancellatio unius scripturæ alteram respiciat. C. de testa. Aliàs Papa diceretur contrarius, & sibi ipsi repugnans, ac uariis, ac repugnantiã admitteremus. ad consil. Aret. 7. procedendum, nu. 1. cum seq. sequitur. D. meus consil. 541. uisa, post nu. 23. Contrarium conclusum fuit per dominos de Rota 9. Ianuarii 1547. in Valentin. pension. inter Vincentium, & Ferdinandum coram Pæteo, prout in ipsius Dec. 21. de si. in l. tru. pro præmissis uide pulchrum consil. Ange. 346. incipit. Titius ut hæres.

Quæro subsequenter se mota dicta clausula an pensio ex causa cessionis sit bona non uerificato iure cesso? Pro opin. negatiua argui potest, quod cessante ratione seu causa, cessare debet effectus. uulga. l. adigere. §. quamuis. ff. de iu. patro. l. quæsitum. ff. de testi. l. Titia Seio. §. usuras. ff. de lega. 2. c. suggestum. de deci. Pensio ex causa cessionis, constituta supponitur; si ius nullum cedi potuit, seu nullum uel inualidum cessum fuit, pensio euanesceat, seu nulla iudicabitur. Insuper si pensionarius præiatus aget pro pensionibus, prius probare debebit se impleuisse ea, ad quæ tenebatur; argu. tex. in l. Iulianus. §. offerri. ff. de actio. emp. l. cum proponas, & ibi Doct. C. de pact. gloss. in l. si non fuerit. ff. de iureiurau. quæ dicit quod si non facis quod debes, & ego non facio quod debeo, non obtines quod oportet. Do. meus consil. 119. & protenui. nu. 1. Cur. Iun. consil. 124. uersus si. Paria autem sunt ius non cedere, uel cedere sed inualidum. argu. tex. in l. 2. cum duabus sequen. ff. de optio. lega. cum alijs quæ adduco in 9. q. Reg. de subro. Dubium præfatum fuit in Rota in partem affirmatiuam decisum, prout Dec. Mohed. 136. aliàs 166. ea ratione, quia deducebatur q. Cessionarius contentus remanserat de illo iure cesso, unde tenebatur ex

periri

periri cum illo iure. Et in casu illo supponebatur, quòd cessionarius in iudicio contra prætendentem melius ius non sit usus iure cesso, unde nihil poterat pensionario, qui ius cesserat, imputari.

Concedi passim consuevit clausula [Destinationis loci solutionis pensionis faciendæ.] prout etiam supponit D. Hiero. Gig. de pensio. q. 82. ubi dat cautelam Bannito ex loco destinatæ solutionis, quòd alibi pensionem soluere possit.

Nonnunquam uerò apponitur, & conceditur clausula [In locis, & terminis in literis in cancellaria exprimentis.] prout etiam per Cassa. Dec. 2. quæsiui post princip. seu tracta. de pensio.

Quæro, destinata erat pensionis solutio in ciuitate Barchionensi Alphonso Pensionario per Iohannem faciendæ, an si ipsorum neuter, uel nullus procurator fuerit Barchionæ tempore solutionis faciendæ, ipse Iohannes in pœnam priuationis ob non solutionem factam die statuta incurreret? Pro opin. affirmatiua adduci potest doctrina Bar. in l. si reus ad si. ff. de procura. quam sequitur Feli. in c. cum te, post num. 4. uerf. Et ubi non est persona cui possit offerri, debet protestari se paratum soluere, & ex mandato iudicis deponere, & consignare; & tutius est ut præcedat proclama & c. de re iudi. Et ad casum solutionis pensionis applicat Gig. de Pensio. quas. 77. nu. 18. uerf. Quid autem habeat facere debitor pensionis? Pars negatiua uerior, & communis est, quòd immo nullam priuationis pœnam incurreret, neque ad aliquod depositum teneretur. ad l. arbiter calendis. ff. de arbit. & per eundem Bart. in l. item illa. in princip. ff. de consti. pecu. Alex. conf. 92. perspectis, nu. 9. lib. 1. Rui. conf. 32. uiso, nu. 5. & seq. uol. 5. Afflit. Dec. Neapo. 316. post nu. 2. D. meus consi. 566. promisit, nu. 5. & nouissimè per peritissimum modernum D. Hiero. Gig. in præalle. q. 77. de pensio. ante nu. 15. ubi plures pro hac opin. citat pro hac parte negatiua residens. Ad doctrinam Bar. in dicta l. si reus respondetur, quòd debitor si uult potest illa cautela uti, ad eam tamen non tenetur, ad supra adducta. Item Doctri. illa, & omnia contraria limitari possunt, ut procedant in casibus ubi iura disponunt huiusmodi consignationem fieri ut puta ad impediendum cursum usurarum, ut in l. si creditrici, & in l. accepta. C. de usur. Pro hac opin. negatiua audiui Dominos de Rota conclusisse alias de anno 1529. in causa Cremonen. coram Panigarola. Idem etiam fuit conclusum de anno 1535. in Roman. Emphiteusis in materia deuolutionis ob non solum canone. Et in propriis terminis nostris idem decisum inuenies coram Ptolomeo, prout in ipsius Dec. 65. in causa Barchionen. inter præfatos Alphonsum, & Iohannem.

Clausula [Etiam si super illis. s. fructibus aliq. pensiones annuæ, quas, illarumque summas & c. habere placeat pro expressis, & quæ exprimi possit in literis aliis forsitan assignatæ existant.] concedi consuevit. Signatura tamen, ut præmissi, addit [Dismodo omnes insimul illorum medietatem non excedant.] Qua clausula ommissa si addit aliqua pensio antiqua, hæc nuper imposita inualida reddetur. prout per Cassa. Dec. 3. de Pensio. & per alios quos cito in 6. q. 33. Reg. nume. 7. Et ibi dictis addo idem conclusum fuisse in Rota in causa Tarraconen. coram Aquen. prout Dec. 16. Accoramb.

Clausula [Excommunicationis, priuationis beneficii, & regressus, seu accessus.] in supplicationibus pensionum non delentur. Ad hoc tamen ut illis locus sit, requiritur uoluntas, & factum ipsius pensionarii. Cassa. Dec. ult. de loca. & condu. Et an pensionem non soluens etiam irrequisitus cadat in pœnam priuationis, latè tractat. D. Hiero. Gig. de pensio. q. 77.

Si ponatur clausula [Possessione habita, uel non habita.] tolluntur illa uerba, uel non habita: quæ clausula in Italia raro concedi solet: Rationem puto esse, quia de facili pensionarius certior reddi poterit an pensionem soluere debens beneficium graua-

grauatum possideat, uel non: & si possessionem capere differat, pro possessore habebitur, & ut possessor condemnabitur. iuxta tex. in l. 1. §. sed & si non possideat. ff. si quis omis. cau. testa. & l. etiam. §. item si quis dolo fecerit. ff. de peti. here. Similiter et tenebitur, si possidens dolo possidere desierit, ad tex. in l. nec ullam. §. si. ff. eo. & l. qui dolo desierit possidere. ff. de reg. iur. & regula pro possessore lib. 6.

Vltra montes uero, praesertim in Hispaniis plerunque conceditur clausula praemissa [Etiam possessione non habita.] propter difficultatem probandi an possessio sit capta, uel non, uel quis sit uerus possessor, seu intrusus. Qui sapit pensiones ultra montes nunquam concludat absque illa clausula, alioqui pensio erit aerea, & nunquam soluetur: Hac uero clausula obtenta etiam si beneficiatus fructus non percipiat super quibus pensio imposita fuit, illam omnino soluere debet, prout in simi. concludit D. meus conf. 312. licet haecenus, uersus si.

Pensio [quod annullari, reduci, seu minui non possit clausula] conceditur, qua non obtenta decrescentibus fructibus, seu redditibus, & in aliis quibusdam euentibus uel pensio inualida redderetur uel saltem ad minorem summam redigenda, uel limitata esset, prout in simili uoluit Bar. in l. 1. nu. 9. C. de iu. emphiteu. Anto. de But. & alii in c. praeterea. de iu. patro. per tex. in c. 1. de consue. & in c. quanto, de censu. pulchre per Ludo. Roman. conf. 369. circa primum, in §. dub. post nu. 25. ac nu. 30 & seq.

Ego clausulae praemissae quaedam alia uerba addere consueui: non enim generaliter uerum uidetur supradictam clausulam operari quod nunquam reductioni locus sit. Immo argu. tex. in c. sententiam. 35. q. 9. in c. cum in literis. de in inte. resti. & in cap. cum olim. de re iudi. ubi quod etiam sententia Romani pontificis potest in melius reformari, Io. Staphi. su per Signa. fo. 155. uer. & ex iis apparet, concludit praemissa clausula non obstant reductioni nonnunquam locum esse.

Aduertendum etiam est, quod licet ex uirtute clausularum, uel quia ille qui pensioni consenserat poterat sibi ipsi praedudicare consentiendo impositioni pensionis grauioris quam par esset, ad c. quod semel. de reg. iur. lib. 6. & uolenti, ac consentiente non fiat iniuria. l. 1. §. usque adeo. ff. de iniur. l. nemo. ff. de reg. iur. Staphi. ubi supra, uer. praeterea uolenti. Aliud tamen dicendum erit in successore in beneficio nimis grauato. Licet enim is, qui consenserat, proprio fauori renunciare potuisset, ad l. si quis in conscribendo. C. de pact. Nec ille forsitan curabat pensionem excessiuam soluere, ad glo. in simi. in c. si. in uer. meliores, ibi. Minorem forte ex causa sibi grata. de electio. lib. 6. haec tamen causae cessant in successore in beneficio, cui clausulae praemissae, uel similes, seu obligationes, uel iura non obtabunt, quin reductionem obtinere possit: ideo qui sapit, alia uerba inueniat, quae successores omnino, & in omni casu ligent: ad quae non sufficient clausulae ordinariae, & haecenus a pragmaticis iurium ignaris inuenta.

Infinite aliae clausulae, quae aliquando conceduntur, aliquando denegantur, & quae uel ualidas uel debiles, & inutiles pensiones reddere possunt, hic subiici potuissent; uerum quia nimis me, & lectorem grauassent, hic missas facio: praesertim quia omnibus clausulis, quas haecenus, ut existimo, quiuis in materia pensionum quantumuis diligens inuenire, & formare posset, usus sum pro pensionibus Illustriss. ac Reuerendiss. Domini mei Alphonsi Caiassae Cardinalis Neapolitani, pro quo non minori studio, non minusque ardenti animo inuigilo, quam ipse pro communi omnium utilitate, & commodo: qui instar Herculis tam graui pondera urbis, & orbis christiani a Diuino Atlante eius propatruo, iure optimo sibi commissa uno omnium consensu fortiter, & feliciter sustentat: qui sua prudentia omnia metitur, integre, sanctaeque cuncta gubernat. Qui sua iustitia amotis impiorum fraudibus, literatorum fautor probatissimos excitat, inflammat, extollit: Qui tandem uniuerso huma

no generi satisfacit.

Superest, ut circa materiam translationum pensionum aliqua subiiciamus.

TRANSLATIONES PENSIONVM.

Translationes pensionum aut sunt obtenta clausa in constitutione ipsius pensionis, de qua per Gig. de Pensio. quaest. 12. nu. 2. & de qua infra loquar, & cui clausula conferat is qui reservationi pensionis consentit, prout per Paris. consi. 46. quoniam apud, nu. 4. uol. 4. Aut imposita pensione absque illa clausula, quando partes ipsae postea supplicant quod pensio in fauore A. per B. soluenda extinguatur ad effectum ut reseruetur C. & sic a persona A. transfertur in C. de consensu tam A. quam B. Et quod per translationem extinguatur prima pensio, & noua creetur quae transfertur in tertium nominatum, stilus Romanus docet, & probat Ioan. Bap. Ferret. consi. 53. in praesenti. nu. 10.

Rursum si in uim clausulae obtentae quod pensio transferri possit, duobus etiam modis translatio huiusmodi fieri potest, Vel coram aliquo in dignitate ecclesiastica constituto uia contractus, uel uia ultimae uoluntatis: prout per Paris. alle. consi. 46. nu. 16. & ante nu. 19. uol. 4. Vel apud summum Pontificem uia supplicationis, in qua petatur quod pensio cum hac facultate transferendi assignata cassetur, extinguatur, & annulletur ad effectum ut similis pensio in fauorem alterius constituatur, seu reseruetur; supplicat ille C. tertius ut sibi pensio huiusmodi assignetur, seu reseruetur cum clausulis, & decretis in prima pensione contentis. Non intelligas tu etiam cum facultate transferendi, Illa enim concessio clausulae huiusmodi fuit personalis: Item non poterat extendi ultra primam uicem. argu. tex. in uulga. l. boues. §. hoc sermone. ff. de uerbo. signifi. l. cum pater. §. caeterum. ff. de legat. 2. l. dotis promissio. ff. de iur. dot.

Clausula facultate transferendi, in pensionibus super fructibus beneficiorum in Italia constitentium regulariter denegatur, prout etiam colligitur ex uerbis Hieron. Gig. de pensio. q. 12. nu. 2. super beneficiis uero extra Italiam conceditur.

Clausula [potestatis transferendi] ut tollatur disputationes, de quibus per Paris. per praes. consi. 46. nu. 16. cum pluribus seq. uol. 4. & alia, rite concepta, & quae a signatura concedi consuevit. haec est, Cum facultate pensionem ipsam in totum, uel in partem, simul, uel successiue in unam, uel plures personas ecclesiasticas & quaecumque beneficia ecclesiastica obtinentes per eundem A. quandocumque sibi placuerit nominat. etiam in manibus cuiuscumque personae, etiam in dignitate ecclesiastica constituta, seu canonici cuiuscumque cathedralis, seu metropolitanae ecclesiae, aut ordinarii loci, etiam in mortis articulo, in Ro. Cu. uel extra eam, & alias in forma solita latissime extenden. absque alio dicti B. qui in hoc expresse consentit, & successorum praefatorum desuper adhibendo consensu transferendi. De illa clausula [in mortis articulo] uide quae dicam infra dum de Confessione tractabo.

Nonnunquam pro facultate huiusmodi transferendi conceditur etiam clausula [Etiam literis non expeditis] qua non obtenta translatio facta ab executore Apostolico ante expeditionem, & praesentationem literarum inualida esset: quippe qui iurisdictionis exercitium non haberet. c. quisquis, ibi [Ex ea die qua eum literas accepisse constitit.] 4. q. 5. Roma. consi. 353. quoad primum, ante nu. 7. uer. quoad tertium. Bar. tho. Cassen. consi. 10. uiso processu, nu. 16. & seq. & ad alia, quae adduco in l. q. 3. Reg. nu. 3. cum pluribus seq.

Quaero clausula praemissa non concessa uidelicet. [Quod literis non confectis translatio fieri possit] an si translatio fiat coram executore uigore processus fulminati,

mat, dummodo postea constaret de literis Originalibus subsistat? Pro opin. negatiua facit tex. in c. cum in iure peritus. de offi. dele. c. ut debitus. de appel. Rot. 793. pronuntiatio facta, in anti. & Bisigne. 4. de concess. præb. Ex quibus, & aliis supra adductis colligitur quod executor Apostolicus debet esse certus de sua iurisdictione per literas originales sibi presentatas: nec sufficit copia, uel quid infertum. ergo translatio corrumpit. Contrarium conclusum fuit in Rota, prout Dec. Achil. 2. de off. delega. ubi plura notatu digna adducit, respondens etiam ad contraria.

Quæro an instrumentum translationis pensionis, prout in isto memoriali, etiam memoriali in totum non lecto, subsistat, si de memoriali appareat? Rota in Hispanen. Pensionis inter Alphonsum, & Didacium 13. Octobris 1545. coram Puteo, ut ipse annorauit, Dec. 6. de fid. instrum. conclusit pro affirmatiua, quia transferens non fuit confusus de fide notarii. Pro qua Dec. adduci potest tex. in l. si ita scripsero. ff. de conditio. & demonstratio. & conferunt alia quæ adduco in 2. quest. 1. Reg. can. nu. 3.

R E G R E S S V S E T A C C E S S V S .

Regressum nihil aliud esse constat, quam reuersionem ad beneficium cessum seu dimissum, uel illius ius in quosdam euentus: prout in simi. habemus tex. in l. quæritur. §. si uenditor, uer. Remittentibus enim actiones suas non est regressus dandus. ff. de ædili. edi. in l. filios, & in l. si unquam. C. de reuo. dona. in c. monacum, ibi. Et omnes ad seculum interdicimus regressus. 20. q. 1. in c. ex literis, ibi. Ad domum propriam est regressa. de despon. impube. in c. si beneficia, post medium, de præb. lib. 6. in c. ut quis duas, in fi. de electio. eo. lib. Oldra. consi. 275. questio est, col. 2. & Ale. cons. 83. uisa nu. 4. lib. 3. Et regredi est redire ad locum, a quo quis discesserat, prout 1. Reg. 25. Regressi sunt itaque pueri Dauid per uiam suam. Psal. 7. Et propter hanc in altum regredere. 1. Machab. 7. Regressus est ad Regem. Cæsar lib. 3. Belli Ciui illi autem hoc acrius instabant, neque regredi nostros patiebantur lib. 2. Belli Galli. Ipsi transire flumen non dubitauerunt, & in locum iniquum progressi, rursus regressos. & lib. 5. Et in vno uniuersi tela coniiciunt, neque dant regrediendi facultatem. Idem lib. 5. Belli ciui. uel potius A. Hirtius lib. 1. Belli Africæ in hæc uerba, Neque retro regrediendi oblata facultate. Vbi ego affirmarem adesse figuram Pleonasmos in illo verbo retro, absque quo idem significaretur, in eodem significato accipies tex. in l. negociorum, uerf. quæro regressus à militia. ff. de appel. & in l. properandum, §. si autem ex gestis, ibi. Nullo penitus ei regressu ad eamdem litem conseruando. C. de iud. & in l. quod si hæredem, §. j. ibi. Cum scit sibi regressum ad aliam non futurum. ff. de tributo.

Regressus passim concedebantur resignantibus sub hac forma. N. uero oratori ne ex resignatione huiusmodi nimium dispendium patiatur quod dicto P. resignatorio cedente, uel decedente, aut beneficium huiusmodi dimittente, & alias quouismodo etiam apud sedem apostolicam uacante, liceat sibi ad dictum beneficium quam primum illud per cessum, uel decessum, seu quamuis dimissionem, uel amissionem P. aut alias quomodocunque, etiam apud sedem Apostolicam prædictam vacare cõtigerit, liberum habere regressum, & ingressum; illiusque corporalem possessionem per se uel alium, seu alios eius nomine propria auctoritate libere apprehendere &c. Accessus uero dabatur tertio, puta si Mæuius resignabat in fauorem Seii, & accessus constitutus fuisset in fauorem Titii Seio cedente, uel decedente &c. prout supra. Pro regressus; seu accessus: reservatione compositio D. Datario hoc modo soluebatur, Si fructus beneficii non excedebant summam ducatorum xiiii. tot soluebantur,

uebantur, videlicet fructus vnius anni si excedebant 24. soluebatur dimidij fructus. Illa verba [Per cessum, seu decessum] interpretatur. i. per resignationem, seu obitum. cedere. n. seu resignare pro eodem ponuntur in c. susceptum de rescr. li. 6. & per gl. rub. de renun. in cle. Decedere aut pro mori capitur, vt in l. Papinianus. §. meminif. ff. de inof. testa. in l. j. §. seu. ver. Idem Scevola ait. ff. ad Sylleni. in l. lege Cornelia, in prin. ff. de testa. Cedere, & decedere in alia significatione uidere licet apud Bud. su per l. 2. ff. ad leg. Iul. maie.

Notandum est q̄ illa verba, per cessum, parum operantur, & solum quo ad cessionem, seu resignationem in manibus ordinarij: quod probat. Aut. n. supponimus resignationem corā Papa faciendam esse iuxta solitum videlicet. cum clausula in fauorem N. & nō aliās, aliter, nec alio mō, de qua supra loquutus sum dū de resignationibus tractaui, & clarum erit pp̄ illam clausulam regressum excludi: ex quo non resignat aliās nisi in fauorem N. & hoc agit ut resignatario beneficium queratur, aliās ius à se abdicare non intendit: & inest in resignatione conditio, quatenus illi acquiratur; qua conditione non impleta resignatio non potest effectum sortiri. Rot. Bisig. 7. de renun. in fi. Aut resignatio fit in fauorem N. absq; illa clausula. [Et non aliās &c.] Quod raro accidit, & tunc et conditio præmissa subintelligitur: & cū resignans intendat q̄ resignatarius beneficium acquirat, illa tacita conditio vera reddi debet. ad tex. in l. qui pecuniam, cum ibi nota. ff. si cer. pet. l. qui balneum, & l. potior. ff. qui potio. in pigno. habe. Et ita in Rotā conclusum fuit. prout Dec. Putei 6. sub tit. de renun. & loquitur in fortioribus terminis videlicet etiam si resignatario fuerit tradita possessio. Ego in quadam supplicatione regressus concessam vidi clausulam [Per cessum] etiam in fauorem certæ personæ.

Vltra illa verba [Per cessum, uel decessum] cōcedebatur et clausula [Aut aliā] quibus dimissionem vel amissionem &c] Qua clausula obtenta fuit dubium in Rotā in vrbe vetana Archipresbyteratus, an si regressus sit sortitus effectum ex uno capite, possit ex alio effectū sortiri? puta si sit locus regressui per asecutionē incompatibilis, seu propter priuationem, is qui hēt regressum possit expectare per decessum? Pro opi. affirmatiua concludendum videtur, ex quo clausula prædicta apposita est in fauorem, & ad cōmodum illius pro quo regressus reseruatus est, unde electio sibi cōcessa videtur: & sic eligat regressum quem malit, si illi plurifariā locus sit. arg. tex. in l. ubi ait. §. qui illud, aut illud. ff. de ver. ob. l. illud, aut illud, à cōtrario sēsu. ff. de cōst. pecu. Et potuit unū ex illis modis regrediendi propria auctoritate, & sine superioris iniuria remittere: sicut dicimus de eo qui in pœnam caducitatis incidit ob non solutionem pensionis, seu canonis; vel in priuato feudo, vt intelligamus si dominus uoluerit, & declarauerit: Et q̄ dominus possit uelle, & nolle, & declarare, & non declarare, vcl remittere, facit tex. in l. 2. & ibi gl. C. de iur. em. hiteu. Bal. in l. si. nu. 4. C. de reuo. dona. Alexandri in c. agathosa 63. dist. latē Cassa. Dec. 2. & seq. loca. Contrariū conclusit Rotā q̄ immo regressus sit consumptus in primō illius euentu, prout Dec. Ptolomei 62. Adducebatur tex. in l. cum quærebatur. ff. iudi. sol. & Bal. in l. inuitus, ad si. uer. tu dic q̄ verbum quod pōt referri ad plures actus, tunc refertur ad primum actum, quādo primus actus consumit effectum secundum intentionem loquentis. C. de procu. & est tex. in c. non potest. §. illud ait, de præb. lib. 6. latē per Ias. in l. diuortio. §. quod in anno nu. 12. & seq. ff. solu. matr. Insuper beneficium illud semel per asecutionem alterius vacans non poterit amplius vacare p̄ decessum, saltem illud ius quod ante beneficium habebat: in prima. n. uacatione consumptus est primus regressus. c. mandato, & ibi not. Gemini. & Fran. nu. 1. & seq. de præb. lib. 6.

Illā uerba [Illiusque corporalem possessionem propria auctoritate liberē apprehendere] magni sunt ponderis; & elegantiori sermone diceremus, excipere, seu reci-

Q V I N T. M A N D O S I I.

pere manus iniectionem, quod significat retinere facultatem reprehendēdæ rei alienata; vel vt citra vllum in ius uocationem alienator possit in prædium alienatum incertos euentus rursus ingredi, & in possessionem se se ipse mittere. l. sed si hac lege, post prin. ibi. Ac si uenditor, qui manus iniectionem excepit. reiecta declaratione gl. ibi, quæ est fatua, ut per Bud. ibidem, qui more suo optime declarat. ff. de in ius uocan. & l. 1. & 2. C. si fer. exte.

De licentia, seu facultate regrediendi ad rem iam possessã, seu adipiscendi possessionem propria auctoritate, uide tex. in l. creditores, & ibi Bar. & alios. C. de pigno. & Paris. consi. 1. nu. 175. lib. 1.

Regressus licet dicatur esse ius ad rē, seu ius ad rē tribuat, ut per Aene. de Falco. de Reseruatō in 47. esse. n. xi. uer. nonus modus est per regressum, sue accessum, cum quo transit Gig. de pensio. q. 99. n. 5. uide etiam Cassado. Dec. 1. nu. 1. de pact. & 4. de priuile. uersus si. ac Sarnen. in 1. q. Reg. de non tol. nu. 4. in ult. casu. Et probat esse ex causa de præterito, & non de futuro.

Contra uerò, accessus est ius intrandi, seu adipiscendi beneficium, vel illius possessionem, quam nunquam antea habuerat ex proprio significato uerbi, accedo, prout apud Cæsarem parum post princ. lib. 5. Belli Galli. Accessus est ad Britanniam omnibus nauibus meridiano ferè tempore: & sic ad locum, ad quem prius itum non erat.

Ingressus pariter non supponit aliquem præcedentem aditum idem Cæsar eo. li. 5. Belli Galli. Ipsi ex siluis rari propugnabant, nostrosque citra munitiones ingredi prohibebant.

Accessus, & regressus concedebantur, tã de consensu, quàm sine consensu, ut supponit Cassado. Dec. vni. de pact. Et hoc ostendit clausula in infinitis supplicationibus poni solita uidelicet [Citra tamen accessus, & regressus, ac de consensu coadiutorias.] Quæ uerba [De consensu] respiciunt solum coadiutorias. Immo uoluit Rota in causa Hispalen. cantoriæ coram Fabio Accorambono sub die 27. Octobris 1542. q. regressus bo. me. Cardinalis. S. Crucis tanquàm prior tempore, licet sine consensu ex quo ex causa onerosa præualeret secundo cum consensu.

An autem regressus, & accessus sine consensu indistinctè ualeant, non est hic locus disputandi: Et domini de Rota fuerunt uarii: prout Dec. Ptolomei. 14. & 15. ac Moe dani 82. alias 112. & Dec. 83. alias 113.

Proponebatur in Rota, reseruatum fuisse regressum Cardinali de Flisco ex causa cessionis per ipsam factæ, non tamen docebatur de aliquo titulo, etiam infecto; unde dubitabatur an regressus subsisteret? Pro opin. negatiua adduci potest, q. regressus erat cõditionalis, seu ob causam de futuro ut aliquid sequat, quo nõ sequuto alter ad nihilum teneri debet. iuxta tex. in l. damus in fi. ff. de condi. indebi. & in l. 1. l. 3. & toto tit. ff. de condi. ob cau. Hic nullum ius ceditur, ergo regressus nullus. Conclufum fuit pro affirmatiua, ex quo ille in cuius fauorem cessio facta fuerat, consenserat ex causa cessionis notabili pensioni: & sic cum magni fecisset cessionem, apparebat, seu præsumi debebat quòd Cardinalis aliquod ius habebat: Et dixerunt aliqui ex Dominis de Rota etiam quòd cessionarius non consensisset pensioni, sed tantum acceptasset pensionem, quòd satis erat ad ualiditatem regressus, & quòd aliàs ita fuerat tentum, prout Dec. Ptolomei 26. in causa Cesaragustan. Archiprebyteratus de Darroca coram Marficano.

Regressus concessus fuerat ex causa cessionis liti, iuri, & causæ præstito consensu per procuratorem cessionarii uigore mandati ad consentiendum regressui, seu accessui per cessum, uel decessum in euentum, in quem N. omni iuri quod habebat in beneficio, vel sperabat habere, cedere, & etiam liti, & causæ; quærebatur an si constaret

ret illum nullum ius habere, & nullam esse litem, quia causa commissa erat per eundem N. & aduersarius citatus literis non expeditis, regressus huiusmodi subsistat? Pro opi. negatiua illud vulgare adduci potest, quod non sit seruata forma mandati, iuxta text. in l. diligenter. ff. manda. & in ca. cum dilecta de rescrip. quod probatur, ex quo neutrum illorum, quae requirebantur, concurrunt: nullum enim ius transferitur, seu ceditur: ac ius cedi debebat, & ualidum. ad l. 4. §. condemnatum. ff. de re iudi. Nec lis aliqua erat, seu esse poterat resistente Regula Cancel. 31. Quod commiss. cau. lite. non expe. continente decretum irritans, super qua late scribo, & quaestio. 1. ad fi. sub iocione ueram rationem illius Regulae, ut scilicet ante confectas literas ualide conueniri, & uexari nemo possit, ex quo supplicatio est quid in forme & c. fuit per Dominos de Rota pro opin. affirmatiua prout Dec. Mohedani 80. alias 109. decisum, & sic quod regressus ualidus esset, & sic quod satis erat quod N. cessisset iuri, & liti quantum in eo fuit, & cum Papa intellexerit litem, & ius quomodo cunque erat, sat uideretur literis satisfactum, Insuper quod lis erat bona, ex quo causa fuit commissa, quae non poterat in ualida reddi nisi per Regulam, de qua datum non erat, & iam erat citata pars, & termini seruati fuerant.

Regressus duo concedi non solent, & fuit dubium in Rota in Toletan. parro. de Xetatic inter Cardinalem Sanctorum quatuor, & Iohannem de Saliuora, an secundus regressus teneat stante primo? uidebatur dicendum quod sic, quia reseruatus uideretur in euentum in quem potuisset habere locum, uidelicet si primus regressus per mortem extingueretur, & sic interpretatio facienda esset taliter ut actus ualeret. ad l. quoties in actionibus, & l. ubi. ff. de reb. dubl. quoties. ff. de uer. oblig. D. meus conf. 289. non est yeol. 2. & 448. uis tota, nu. 17. ubi quod haec praesumptio ualiditatis actus superat omnes alias praesumptiones. Et dicebatur in causa Placentin. Archidiaconatus de Trugillo, quod per tres conformes in Rota fuerat pronuntiatum pro secundo regressu, quod ualeret euentualiter ut supra, si primus per mortem extingueretur. Contra secundum regressum dabatur de intentionis Papae defectu, de quo semper contra quamcumque gratiam dari potest: & qui etiam per clausulam, motu proprio, non excluditur. gl. in cle. si Romanus Pontifex, in uer. ualida, & ibi per Docto. de praeben. per Io. And. & alios in c. si motu proprio. eo. lib. 6. Bellame. Dec. 475. praemissa tres, & Paris. conf. 1. nu. 74. lib. 1. Pro probando intentionis defectu Episcopus Vasionen. qui fuerat Datarius, & Referendarius, ac in Praxi. Ro. Cu. ualde uersatus fuit in testem inductus, qui deposuit Papam non concedere secundum regressum, nisi is, qui primum habet, illum suspendat, uel illius satisfactioni consentiat, ne beneficium duobus regressibus sit inuolutum; & sic quod secundus regressus non teneret ex defectu intentionis Papae, & ita Rota resoluit, prout Dec. Ptolomei 44. Adduci etiam potest tex. in cap. mandatum, in fin. & in cap. sequen. de rescrip. ubi, Quod non est intentionis Papae, ecclesiam dupliciter grauari. & Cassado Dec. 34. nu. 3. super Regulis.

Regressus, & accessus ex decreto Pauli III. a Roma Cur. exulant, & summa ratione, quippe qui a nullo iure introducti, sed tantum ad commodum, uel cautelam resignantium, uel cedentium, ac quorundam aliorum, prout considerat Cassado Decisio. 4. de pact. & (quod deterius erat) efficiebant beneficia quasi haereditaria. Et in parlamento Curiae Parisien. de anno 1496. per arrestum regressus damnati fuere, prout post Decisio. Delphi. Rebuffi. super Concor. sub titulo de Reseruatio. gloss. 1. uersicul. item per arrestum Curiae. In fauorem tamen Cardinalium conceduntur: & hoc est unum inter tot alia eorum privilegia.

Non solum autem, ut praemisi, regressibus ius non assistit, immo resistit: ce-

QVINT. MANDOSII

denti enim se u renuncianti non datur regressus ad ius cui renunciauit: iuxta pulchrum tex. in alleg. l. quaritur, uerfi. Remittentibus enim actiones non est regressus dandus. ff. de adili. edi. l. si quis in conscribend. ubi Docto. C. de epi. & cleric. & C. de pact. c. eos. & ca. quàm periculosum, iunct. glo. 7. q. 1. c. sic illis 23. q. 4. Parisi. conf. 5. nu. 165. uerfi. & ipsi renuncianti, & cedenti nullus dandus est regressus. uolu. 4. in super datur uotum captandę mortis naturalis, uel ciuiles, puta per priuationem. &c.

Non tamen negauerim quin Papa ad sui libitum regressus, accessus, & ingressus concedere possit: quippe qui in iis beneficiariis dominus est absolutus. c. cuncta per mundum 1. & 2. 9. q. 3. & gl. fin. in c. fin. de præben. libr. 6. quod tanto magis nonnulli procedere affirmant itante R. Cu. ttilo illos ab infinitis annis citra concedēdi, quem pro iure haberi uolunt. c. quàm graui. de crimi. fal. cum uulga.

Regressus & accessus ob non solutiones pensionum nunc etiam admittuntur inter alias clausulas supplicationum pensionum, sub iis, uel similibus uerbis. Nec non dictę N. uel aliquo ex successoribus in dicto beneficio in solutione dictę pensionis deficiente, seu illam ad minorem summam reduci, uel inualidari petente &c. liceat eidem P. liberum habere regressum, accessum, & ingressum, illiusque corporalem possessionem per se, uel alium seu alios propria auctoritate libere apprehendere &c. Aduertendum est ad praxim Romanam, quam adducit Hiero. Gig. in tracta. pensio. quæstio. 99. num. 22. uerfi. sciendum tamen est, quod partim est uera, partim non: Vera praxis est q̄ resignanti, seu cedenti beneficio dum pensio reseruetur conceditur, ut præmissi, regressus, accessus, & ingressus, ob non solutionem pensionis, Adde tu, & in alios euentus, puta si cessionarius, uel resignatarius inslet pro reductione ad minorem summam, seu pro annullanda pensione & in aliis casibus in gratia comprehensis. Dum autem sentit quod in aliis casibus, puta si in prouisione per obitum reseruetur alteri pensio solum apponatur priuationis pena. hoc non ita procedit, immo ultra dictam pœnam, passim etiam conceditur accessus, & ingressus.

Accessus, & regressus nouissimè, etiam in fauorem Cardinalium per conciliū Tridentinum sublati fuerunt prout ca. 7. de Decr. Reforma. Sessio. ult. sub Pio III.

FRVCTVVM RESERVATIONES.

Reseruatō omnium fructuum concedebatur in fauorem resignantium, seu cedentium, ac iurisdictionis, & administrationis, nec non nominis, seu denominationis, ac stalli in choro, & loci in capitulo, habitationis, seu aliquorum membrorum, & distributionū quotidianarū. Et præmissæ reseruationes cum D. Datario componi consueuerant. De stalli in choro, & loco in capitulo habemus tex. in c. cum inter. de re nun. & in c. pro illorum in fi. de præb. pro quibus etiam uide Abb. in dicto c. cum inter. nu. 1. & seq. & Ludo. Roma. conf. 482. nu. 2. Bal. in l. 2. n. 56. uer. super secūdo. C. de serui. & aqua. Lamber. de iur. pat. li. 2. par. 3. q. 11. art. 8. nu. 3. fo. 380.

[Et de hac reseruatōe omnium fructuum uide Staphi. super signa. fo. 154. uer. Hinc est q̄ admittitur cessio beneficii cū reseruatione omnium fructuum. De qua et reseruatō ne, ac nominis, denominationis, stalli in choro, & uocis in capitulo uide Sarnen. super reg. de Anna. q. 60. & per me dicta reg. q. 30.

Frequentius, ac facilius, & absq; aliqua compositione reseruantur dimidii fructus, et loco pensionis annue in fauorem resignantis, seu cedētis, & aliquādo in fauore tertij, q̄ dimidię partis fructuum reseruatō non pōt dici excessiua, uel exorbitans. ad tex. in extra. suscepti, Iohann. 22. de electio. Nic. Boe. Dec. 2. in fin. Staphi. super signa.

signa. fo. 154. vers. Et quandoq; usq; ad medietatem. & Rebuff. in praxi, de Refer. ge
ne. quàm speci. nu. 15. & seq. uer. interdum referuatur media pars fructuum.
Pro referuatione fructuum in fauorem tertii habemus tex. in c. fi tibi, de præb. lib. 6.
vide Caccialu. de pensio. q. 19. post nu. 2.

Titulus, & denominatio præsertim cedenti ecclesiæ cathedrali referuari cõsue
uerunt, nec referuationes huiusmodi multum a regulis iuris deuiant; cum ut dixi su
pra, dum de Resignationibus tractaui, ver. Renuntians episcopatu, iura aliqua huic
referuant puta ordinem, & dignitatem episcopalem, pro quibus arguendo à matrimo
nio carnali ad spirituale pondero q̄ ingrediens monasterium retinet titulum, &
denominationem mariti, & coniugis, prout pulchrè per Lap. Alle. 129. factum. n. 6.
ante nu. 19. & nu. 26. ubi in uer. coniugibus concordo opiniones.

Concedi aliàs consueuerant Referuationes collationum beneficiorum in fauorẽ
resignantis, seu cedentis. ut etiam supponit Rebuff. super concor. rub. de manda. Apo
sto. S. j. ver. quid si. collationes pag. 471. & 477.

Concessus alias fuerat Christophoro resignanti canonicatu, & p̄bendæ Legionen.
in fauorem N. regressus per cessum, uel decessum, cū referuatione nominis, iurium
administrationis, fructuum, distributionum, stalli, loci in choro, tocis in capitulo, ac
residentiæ, etiam alternatiuè cum clausula [In omnibus, & per omnia ac si non resi
gnasset:] Signatura solum addidit quoad residentiam clausulam uidelicet [Et de con
sensu capituli.] quæ rebatur an mortuo resignatario, qui residet in loco inferiori
Christophorus deberet habere eundem locum antiquum tam in choro, quàm in ca
pitulo, quem habebat ante resignationem; uidebatur responderi debere negatiuè, re
signans. n. ultra ius amittit etiam possessionem ciuilem, & naturalem in fauorem re
signatarii. Io. And. Imol. & Abb. in c. sollicitè. de resti. spoli. & alii, quos cito in 28. q.
Reg. de Anna. nu. 4. ergo amisit etiam possessionem quoad locum in choro, & capi
tulo: Nec poterit dici illam retinuisse: nec illam recuperare poterat. Insuper cum re
signans consenserit residentiæ alternatiuæ, & capitulum uigore præmissæ clausulæ
[De consensu.] consenserit q̄ solus resignatarius residet, resignans se ipsum priua
uit omni possessione: quæ expressa renūciatio ut resignatarius possideret nihil aliud
est quàm iuris proprii spontanea refutatio: ut per Host. in sum. de renuncia. & ad ea
quæ adduxi supra dum de renunciationibus tractaui Pro opin. affirmatiua conclu
sum fuit per maiorem partem Dominorum de Rota, prout Dec. cardinalis Putei
35. sub titu. de præb. coram Maceraten. Et ponderata fuerunt illa uerba uniuersalia
[In omnibus, & per omnia ac si non resignasset] ad tex. in l. 1. & ibi, Per omnes. ff. de
lega. 1. Quæ uerba cum etiam sint geminata plus solito operari debent. uulga. l. bali
sta. ff. ad trebel. Insuper iura, & statuta loquentia de acquisitione possessionis ut de
tur nouus, & ultimus locus, non procedunt in retinente, seu regrediente. ad tex. in
c. fi beneficia. ibi, Liberè reuertantur. de præb. lib. 6. & inter retentionem, seu regres
sum, ac ingressum, uel immissionem, seu acquisitionem possessionis magna est diffe
rentia, ut declarat Alex. conf. 83. uisa, nu. 4. & seq. lib. 2. Nec obstat clausula illa super
alternatiua residentia, iuncto consensu capituli in fauorem resignatarii; quia posses
sio erat tantum impedita quo ad illum effectum residendi, qui est unus ex effectibus
possessionis circa perceptionem fructuum. Et pro hac opi. adducebatur Feli. in c. ex
insinuatione, ad fi. de simo. ubi de priuato q̄ non recuperet primum locum, limitat
primò non habere locum quomodo non fuit priuatus, sed simpliciter amotus. At in
casu nostro non potest dici priuatus cum nullum commiserit delictum.

Referuationem fructuum aliàs concedi uidi cum clausula [Vel si maluerit pensio
nem annuam, puta centum ducatorum] qua clausula stante dubium fuit in Rota in
causa Cordulen. Dimidiæ portionis inter ualerium Ruiz, & Alphonsum de Medi

na coram Fabio, an exigens pensionem hmoi pluribus annis possit postea uariare, & uelle fructus? Pro opi. affirmatiua uidetur tex. in l. eum qui certarum. §. si. ff. de uer. obl. in l. si Sterilis. §. si. ff. de act. emp. ubi uidetur casus noster: reseruata. n. habitatio- ne ad uitam aut decē in singulos annos, deciditur ibi quod primo anno possunt præ- stari decem, secundo uero habitatio: Sic nos dicamus quod uno anno potest exigi pensio, altero uero fructus exigi possint. per Bar. in l. ubi pactum, nu. 3. & ante. C. de transla. & per Amānel. de clar. aq. not. 186. incip. nota qualiter fiat executio in alter- natiuis. Pro opin. negatiua conclusum fuit in præalle. causa 11. Ianuarii M. D. xlvii. prout Dec. Putei 3. de pensio. Allegabatur inter alia l. si quis stipulatus sit sticum. ff. de uer. obli.

Nunc reseruatō omnium fructuum administrationis, denominationis, & stalli seu loci in choro, raro conceditur: & summa rōne. Beneficia. n. diuidi nō debent, c. si. prope. si. ibi, Sed liberē absq; diminutione aliqua collata. 1. q. 3. c. maiorib. c. uacante, & c. cum causam, in fi. de præb. & in rub. & nigro, ut eccle. bene. sine dimi. conse.

Vel saltem si uni beneficium, alteri fructus illius conceduntur, pars fructuum remanere deberet penes beneficiatum, seu eum qui titulum hēt: cum fructus, seu red- ditus ecclesiastici instituti sint propter spiritalia, & illa tractantes. c. 2. & 3. & c. cū secundum Apostolum. de præb. c. si. ibi, Et officium plerunq; propter quod benefi- cium ecclesiasticum datur, omittitur. de reser. lib. 6. Sicut pp militiam, & militare mi- nisterium datur militi stipendium, & priuilegium, & hæc subtrahuntur ei qui se non exercet in actu militari. l. fin. C. qui. non. ob. longi. tempo. præscr. l. qui sub prætex- tu. C. de sacros. eccl. Pet. de Anch. conf. 233. prius inquirendum, ut. 2. uer. Regula. n. est, quod qui seruit ecclesie, debet uiuere de ipsius fructibus &c.

Quæro prouisum fuit alicui de canonicatu, & pbēda, in supplicatione aderat clau- sula [Cuius fructus &c. 24. duc. non excedunt.] ex quo consistebant in quibusdā red- ditibus, quos massam grossam uocant, alteri uero reseruatur medietas fructuum lo co pensionis, in hæc uerba uidelicet [N. uerō ut commodius sustentari ualeat medietatem dictorum fructuum &c.] an debeat habere 12. ducatos, an uero CC. cū illa mas- sa grossa excederet redditum CCCC. Pro prima opin. quod illi 12. ducati tantum debeantur tria adduci possunt; primum est, quod natura dictionis, dictorum, id sua- det. ad l. 1. §. eum qui, ubi Bar. nu. 2. qui dictum. §. legit, cum §. hoc edicto. ff. de pos- tu. idem Bar. in l. talis scriptura. §. si. nu. 4. ff. de leg. 1. Aret. conf. 21. si diligenter, col. 1. uer. ex quibus. Vnde exponamus, dictorum, scilicet de quibus præmisit, & sic di- midij fructus illorum expressorum erunt 12. non autem CC. Alterum est q̄ in du- bio de minori summa interpretatio facienda est l. nummis. ff. de lega. 3. l. si ita stipula- tus fuero decem. ff. de uer. obli. l. semper in obscuris. ff. de reg. iur. Tertium est, q̄ in du- bio iudicandū est pro libertate, & fauore ecclesie, & ut beneficiū non diuidatur. ad c. si uersus si. 1. q. 3. & ad alia supra adducta: minus autem beneficium diuidetur, mi- noremq; sentiet seruitutem in duodecim, quàm in ducentū grauatum. Contrariam opi. sequuta est Rota, prout Dec. Ptolomei 9. ubi considerat, quod reseruata suppo- nitur medietas fructuum, non autem est reseruatus ualor medietatis fructuum: Ni- hil ultra in dicta Dec. adducitur, unde prima opin. facillē obtinet: dicta enim tria fundamenta satis urgent.

Clausula exprimens pensioē antiquā, an in reseruatiōe omniū, & singulorū fru- ctuū sit necessaria, dubitari possit; ego consulerē q̄ apponeretur illa aut nō posita an reseruatiō subsistat? uidetur negatiuē respondēdū pp Dec. Cassa. 3. sub tit. de pensio. ubi q̄ reseruatiō pensiois super fructibus beneficii alia pensioe onerati nō ualet, put- et p Nic. Boe. Dec. 162. & per Hier. Gig. de pensio. q. 29. & q. ult. nu. 12. Ego pro de- fendenda hmoi fructuū reseruatiōe pro quadam cā, quæ extra Ro. Cu. pēdebat, plu

ra adducebā; & inter alia, duo quæ hic subdā uidelicet. Quòd adducta in contrariū loquātur, & procedāt in pñsione tantū, quæ pñsio describitur esse quædā portio sup fructibus beneficii assignata, ut p Car. in cle. j. s. j. q. 3. & Imo. col. 1. de sup. neg. prel. Hæc autē definitio nō cōuenit fructuū omniū reseruationi, ergo nec definitum, ut p Arist. in 6. topico. & per Bar. in l. si quis seruo in 2. no. C. de furt. Altero mō responde bā, q. in casu alle. Dec. Cassā. nōn psumebatur Papam uoluisse grauari ecclesiam, seu illius fructus duplici onere, argu. tex. in c. mandatum, cum duobus seq. de refer. at in casu nostro sumus in claro q. intēdebat super omnibus fructibus grauari ecclesiam, ad l. continuus. S. cū ita, iun. gl. in uer. nullus. ff. de uer. obl. & l. ille. ff. de leg. 3. soluta igitur pñsione antiqua, reliqui fructus, qui supersunt, reseruatario debebuntur.

Resignāti, seu cedēti beneficio, reseruatīs fructibus, uel illorū parte, concedi consuevit clausula per signaturā: Illos propria auctoritate percipiendī, quo casu resignans licitē illos per se ipsum, & absq; alicuius licentia percipiet, & si omnes fructus sibi debēt poterit resignans in sua possessione, quā prius habebat, remanere, illamq; cōtinuare ut p Paris. cōf. 39. an regula nu. 7. uol. 4. & Rota tpe meo in Paduā. cōgregationis, Danieli Bonfilio (qui resignauerat reseruatīs fructibus, & in possessione remanserat) dubitanti spoliari concessit mandatum de manutenendo.

In Gallia reseruatō omniū fructuum non facilē admitteretur stante arresto, de quo post aufre. per Rebuf. super concor. sub rub. de refer. in gl. 1. in uer. immo per arrestum, uer. item eodem arresto fuit in hoc regno prohibita reseruatō omniū fructuum &c. & per eundem Rebuf. in praxi, de Refer. tam gene. quā spec. nu. 13. & seq. uerf. Interdum Papa fructus:

Indistinctē autē tenendum est, pactum reseruationis omniū, uel partis fructuū in cessione, seu resignatione turpe esse, nisi à summo Pōtifice comprobetur, & eousq; cōseatur honestū, quousq; indulgentia, seu dispensatio Papæ se extendit, & non ultra, ad c. quā m pio, ibi, Dum tamen omnis absit pactio &c. 1. q. 2. c. cū pridē. de pac. c. que situm, & c. cū uniuersorum, cum gl. in uer. tractare, de re. permu. Dec. cōf. 141. ad plura; & in terminis nostris Ludo. Roma. cōf. 358. quia beneficii, & expressius per Fel. cōf. 111. Papa concedit per totum.

Nouissimē per conf. Triden. Sessio. 24. alias 8. sub Pio III. in Decr. Refor. ca. 13. incip. quoniam plerunq; cautum fuit, ne cathedrales ecclesiæ, quarum redditus mille duc. & parrochiales, quarum centum non excedunt reseruationibus fructuum grauentur.

EXTINCTIONES.

Extinguere idem significat, quod perimere, delere, seu abolere. Cic. in Lælio. Sin tale aliquid euenerit, ut extingatur potius amicitia, q̄ oppressa uideatur. l. qui res. §. aream. ff. de solu. 1. j. in si ff. ad turpili. auth. Cassa. C. de sacr. eccl. Extinctio remissio etiā eleganter nūcupari poterit iuxta hanc significationem, prout in l. quæritur, uer. Remittentibus enim actiones suas. ff. de edili. edi.

Extinctio, seu cassatio pñsionis anticipata solutione in Ro. Cu. frequens est, sunt autē qui asserant id facere non licere, prout Pau. Roma. in 6. quæsi. nu. 1. & 34. fo. 12. & 18. Prob. eo. tracta. q. 3. par. 7. & in addi. ad gl. pragma. de collationibus. §. itē quod uniuersitates, in uer. beneficiorum.

Distinguendū ita est, aut partes ipsæ inter se conueniunt super tali extinctione, pecuniæ solutione, uel promissione interueniente, absq; sedis apostolicæ cōprobatione, & procedāt supra adducta, ea præsertim rōne, quia sicut in constituenda pñsione auctoritas sedis apostolicæ requiritur, ita in extinguenda, seu destruenda. argum. tex. in auth. ecōtra si filii, & ibi Bar. C. de repud. & idem Bar. in l. actor. nu. 8. ff. rem rat. habe. Ias. in l. quemadmodum in 2. not. ff. de acqui. possessio.

QVINTI. MANDOSII.

Aut super huiusmodi extinctione supplicatio impetratur, & cessent omnia contraria, auctoritas enim Papæ omnem simoniæ labem excludit, Hostien. in cap. 1. ne præla. ut. suas. Ioan. And. in cap. 1. post prin. de simo. Cassa. dec. 2. numer. 3. & 4. eod. & quod cum auctoritate Pontificis pensio anticipata solutione extingui possit, concludit idem Paul. Roma. de pensio. ubi supra, post nume. 34. uerfic. concluditur ergo.

Sed quæro pro quot annis anticipatis pensio extingui possit? Hyero. Gig. in tracta. pensio. q. 87. post nu. 6. dicit quod consuevit extingui pensio pro quinque, sex, aut septem anticipatis annuis pensionibus ad summum. subdens huiusmodi stilum fore fundatum in eo quod ad septennium uendere liceat fructus beneficiorum. ad c. si. ne præla. ut. suas. cle. 1. §. si. de reb. eccl. non alie. & con. Fede. de Sen. 123. quæritur. Ego autem dico quod hæc opin. Gigan, nec per iura, nec per Docto. nec per stilum probatur: & ille tex. in c. si. dum loquitur de septennio seriem facti narrat, immo ad septennium restrictus discordaret ab alijs iuribus, & ab opin. Docto. indistinctè concludentium ad modicum tempus huiusmodi locationes ualere. Nec illa cle. 1. nec con. Fede. ad Septennium se retringunt, sed loquuntur de modico tempore, quod declarandum est uel arbitrio iudicis, uel intra decennium, ut latè tracto infra de indul. locan. reddi. benefi. Rursus nec ualeret consequentia, fructus beneficii solum ad tot annos locari possunt, ergo ad eosdem anticipatos pensio extingui. Quantum uerò ad stilum atinet hic Doctor Venetijs continuè commorans malè de stilo nostro Romano testimonium reddere potest, non secus ac nos de stilo Veneto quem partem appellat. Quæsitum igitur nostrum de iure indecisum remanebit, stilus autem uariis est, unde super eo fundamentum fieri non potest: Ut tamen sententiam nostram super dubio præfato proferamus: si aliquo modo iuxta opin. Gig. has extinctiones cum locationibus præmissis comparare possimus pro nouem annis anticipatis, & sic pro modico tempore extinctio tenebit, uel attendenda erit ætas pensionarij ut iuxta uerisimilem pensionarij uitam longam uel breuem pro pluribus, uel paucioribus annis anticipatis extinctio fieri possit, prout etiam sentire uidetur Gig. ubi supra: Rursus si pensionarius sit sanus, uel benè dispositus, se uel infirmus, uel malè affectus. Vel dicamus, quod cum simus in contractibus licitum sit contrahentibus meliorem conditionem sibi facere in quantum possunt, dummodo quid turpe, seu prohibitum non committant: & sic non solum pro nouem annis anticipatis, sed etiam pro alijs extinctio subsistat, præsertim si pensionarius sit puer, uel iuuenis, & ut præmissi benè dispositus. Et si licitum est contrahentibus se decipere. l. in causæ. §. Idem Pomponius. ff. de mino. l. item si in pretio, §. quemadmodum. ff. loca. D. meus conf. 115. & pro tenui, post prin. quantum magis contrahentibus licebit super huiusmodi extinctione in pluri solito, uel minori concludere? Confirmatur hæc mea opin. propter incertitudinem uitæ ipsius pensionarij, uidelicet quantum uiuere possit, unde contractus huiusmodi subsisteret ad late tradi. per D. meum qui alios citat dicto consil. 115. & 122. in prin. Concludo de iure pro nouem, decem, & alijs annis extinctionem huiusmodi fieri posse. Consuetum hætenus fuit, pro quinque, aut sex annis ad summum extinctiones huiusmodi facere. Ego nulli, qui animæ salutem pecuniæ præponit, consulerem quod pro pluribus annis quàm sex pensiones huiusmodi extingueret.

Formulam supplicationis extinctionis pensionis anticipata solutione ponit. D. Hyeron. Gig. in tracta. pensionum post omnes quæstio. & post formulam translationis pensionis.

Eodem modo concedi consuevit extinctio reservationis partis fructuum, seu omnium, solutis tot pecuniis anticipatis.

Extinctiones prædictæ fieri consueuerunt, non solum super tota pensione, seu super

per omnibus fructibus referuatis, sed etiam pro parte, arg. l. quæ de tota. ff. de rei u. en. di. l. qui scit. primo respon. ff. de usur. l. si seruus, in fi. ff. de acqui. hære. eo magis c. una non possit dari ratio diuersitatis, quare magis in totum extinctio fieri possit, quam pro parte; si. n. ratio diuersitatis adduci posset, tunc argumentum huiusmodi corrueret. l. Papinianus. §. sed nec impuberis. ff. de inoffi. testam. l. as. in l. iurifigentium. §. adeo, col. 2. ff. de pac.

Extinctio accessus, seu regressus simpliciter fieri potest, absq; tamen interuentu pecuniarum, uel alicuius commodi temporalis, alioqui simonia esset, cum propter rem spiritualement, seu commodum spirituale temporale quid daretur, seu promitteretur. S. Thomas secunda secundæ q. 100. articulo. 2. & 3. c. uni. ubi Docto. ut eccl. be. ne. si. dimi.

Supplicatio igitur cassationis regressus, seu accessus libera esse debet, alioqui reijceretur, & laceraretur tanquam stulta, & reproba.

An aut sola cassatio regressus, uel accessus absq; supplicatione desuper signata sufficiat, uideretur dicendum quod non, cum (ut præmissi) eiusdem auctoritatis, seu consensus requiratur in destruendo, seu extinguendo, cuius in construendo, seu constituendo, prout est dicimus eodem modo, quodque dissolui, quo colligatum est. l. prout quisq; ff. de solutio. l. quanuis factus. ff. de acqui. pos. l. nihil tam naturale. ff. de reg. iur. c. omnis res per quascunq; causas nascitur per easdem dissoluitur, extra eo. & dixit Philo. in 1. de genera. & corru. quod ea, quæ sunt principia generandi, sunt etiam principia corrumpendi. Sicut igitur priuatorum uoluntas seu consensus absq; Papæ auctoritate non potest regressum huiusmodi inducere, seu constituere, ita nec illum extinguere.

Insuper extinctio regressus coram solo notario sine principis auctoritate alia ratione uideretur inualida, quia cum ex regressu ius ad rem quaesitum fuerit, ut per Aene. de Falco. de refer. in 41. effectu nu. 1. uer. nonus modus; & per alios, quos adduco supra de regressu tracto, huic iuri cædi, seu renunciari non potest in manibus alterius, quæ superioris destituendi potestatem habentis. c. admonet, & c. quod in dubiis, de renu. Rot. § 72. quidam Cardinalis col. 2. uerf. & quidam dicebant, in anti.

Obstare uidetur huiusmodi conclusioni doct. Ale. in c. Agatosa 63. dist. qui in similibus terminis uoluit sola uoluntate seu consensu absq; Papæ licentia pensionem remitti, seu extingui posse, quem Rot. sæpe sequuta est, ut testatur Sarnen. in 16. q. reg. de in fir. post nu. 4. uer. hinc est quod sola uoluntate. Gig. de pensio. q. 45. post nu. 6. uerf. ideo nil obstat. & Dec. Achil. de Grassis 7. de deci.

Dubitabatur in Rota coram Achille in causa Gerfiden. ex quo N. constituerat priuatore cum iuro ad extinguendum regressum, quem postmodum reuocauerat, & sic effectus erat priuatus, an esset priuatus suo regressu? Conclusum fuit pro negatiua, prout Dec. 3. Achil. de regressu, præsertim quia regressus huiusmodi de præterito, ut per Cassa. Dec. uni. de pac. & 4. de priui. Et sic non ob. quod priuatus sit inhabilis ad beneficia obtinenda, & collatio facta periuro sit inualida, prout per Fed. de Sen. con. 50. quaeritur an collatio & per Fel. in c. 2. nu. 4. de refer. Et quia procedit in noua gratia, in qua non sumus.

Dubium fuit in Rota coram Puteo prout Dec. Mohed. § 1. alias 81. an pensione extincta ad effectum ut alia referuaretur, si altera non fuerit ualide assignata, censeretur prima non extincta? Contra pensionem dicebatur quod illa semel extincta non reuiuifcit. de gratia. iun. gl. in uer. resignaueris. de refer. pro pen. adducere possumus illud principium philosophicum, A priuatione ad habitum non dari regressum. Contra riuu conclusionem fuit 4. Februarii 1540. in fauorem Corradi de Grassis, ex quo constabat quod ille noluit pensionem nisi referuatis pensionibus eiusdem quantitatis, & qualitatis super aliis beneficiis, unde non nisi pensiones ualide referuent. Et cum Corradus non intenderet pensionem primam extinguere nisi impleta conditione, extinctio non subsistit,

seu

QVINT. MANDOSII.

seu non operatur conditione non impleta. argu. tex. in l. si ita hæreditatem. ff. de condi. institu. & in l. qui hæredi. §. si. ff. de cond. & demon. & ad alia quæ adduco in 3 r. q. 32. Reg. nu. 16. ubi etiam probò idem respondendum esse in conditionibus beneficijs, seu spiritualibus.

Dubitatum etiam fuit in Rota in Florentini. Pension. coram Mohed. prout Decret. Crellen. 240 supposito quòd in impositione pensionis fit faciendæ mentio alterius pensionis prius imposite super eodem beneficio. Et si super fructibus cathedralis imponatur, sit derogandum concilio; an si utrunque factum fuerit in impositione pensionis, & postea per pensionarium extinguatur illa pensio, & in eadem supplicatione extinctionis imponatur similis pensio in fauorem alterius, in qua nec antiquæ pensionis mentio sit, nec concilio derogatur, nec de concilio fit mentio, an pensio hæc secunda subsistat? conclusum fuit pro opin. affirmatiua, ea ratione quia ecclesia ex hac noua pensione non recipit aliquod grauamen, & omnino si hæc secundæ pensionis constitutio non ualere, prima remaneret: nulla enim considerari posset extinctio, ex quo eodem tempore, & in eadem scriptura fiebat extinctio ut pensio alteri assignaretur. ad Docto. in l. lecta. ff. si cer. peta. ad Bal. in l. petens C. de pact. Anch. con. 434. & narratis, post nu. 3. & ad aliòs, quos cito in 3 r. quæst. 32. Reg. nu. 22. Secus autem concludebant Domini de Rota, si semel ecclesia pensione, & grauamine liberata extitisset: tunc. n. si alta similis pensio iterum alteri constitueretur, ex quo esset nouum grauamen, omnia requirerentur, quæ in prima constitutione. prout in simi. cõcludit Bal. in l. 2. col. 2. uers. sed pone Papa, ubi quòd si Papa dispensat quòd res ecclesiæ alienari prohibita, uendi possit, si est actum redhibitoria non possit amplius uendi, quippe quæ semel ad naturam suam originariam reuersa sit omiſsa qualitate extranea, & accidentaliter quam assumpserat. C. de ædil. actio.

COADIUTORIAE.

Coadiutoria duplex est, altera in temporalibus, de qua apud Cæsarem lib. 3. Belli Ciu. Huic (inquit) quod ualetudine minus commoda utebatur Fuluium posthumum adiutorem summiserat. Et de qua loquitur tex. in c. 2. de supplen. negli. præla. lib. 6. ubi de coadiutore in regno, & per Specu. titu. de feud §. quoniam, ubi quòd Regibus, Ducibus, Marchionibus, Baronibus, & alijs iurisdictionem habentibus datur coadiutor, si nesciunt terram suam defendere, uel in ea pacem, & iusticiam seruare, ac p. Io. Firma. in tracta. de epis. in 3. q. 1. lib. 1. & lib. 2. q. 3. 1. post nu. 57. uersic. sic & alias dandus est curator Regi fatuo, uel coadiutor: ad quod citat Bal. in tit. de succes. seu. in si. prin. Verum aduerte tu quòd Bal. ibi uers. Si autem ex accidenti loquitur tantum de curatore dando, a de coadiutore uerbum nullum. Tu defendere potes Io. Firma. quòd idem dicendum sit de coadiutore, de quo etiam intellexerit Bal. propter tex. in alle. c. 2. de sup. negli. quem citat.

Alteram in spiritualibus, de qua nos loquimur, & hæc duplex est, altera simplex, seu ad tempus, altera cum futura successione; de prima loquitur tex. in c. de rectoribus, in c. ex parte, & c. si. de cleri. ægro. & Abb. in c. si. nu. 4. docet, commendam temporalem expirare mortuo prælato ciuilitate, uel naturaliter, & antea declarat quid sit coadiutor, & qualis esse debeat.

Alteram cum futura successione est potius a stilo, quam a iure inuenta, prout. Cass. dec. 2. nu. 2. de resti. spoliato. qui uero affirmare uoluerint, etiam coadiutoriam cum futura successione cum iure canonico conformitatem habere, uidere poterunt quæ scripsi in xj. regula reuocatoria in 5. q. num. 5. Formulam coadiutoriaæ perpetuæ posui in 6. q. dictæ. xi. reg.

Coad-

Coadiutoris simplicibus, seu ad tempus, & olim, & hodie raro locus fuit, seu est, coadiutoriarum autem cum futura successione vsus frequentissimus exititum Dum autem concedebantur intuitu ætatis ingrauescentis, uel talis infirmitatis, seu alterius impedimenti, propter quam, seu quod, onera pro tempore incumbentia prælati, seu beneficiati suscipere non poterant, prout in simi. in commenta. Cas. alle. lib. 3. Belli. Ciu. Huic quod ualetudine minus & c. ad c. uni. de cleri. agro. lib. 6. R. D. Datario compositio soluebat hoc modo uidelicet Si fructus beneficii non excedebant summam centum ducatorum, soluebantur centum ducati; si uero excedebant summam centum, soluebantur fructus unius anni.

Coadiutoria aliquæ concedebantur sine consensu beneficium obtinentis, aliquæ cum consensu; istæ ualidiores, & firmiores erant, ac per clausulam in prouisionibus poni solitam præseruabantur, & præseruantur Cassa. dec. uni. de pac. clausula præseruatiua hæc est: Citra tamen accessus & regressus, ac de consensu coadiutorias.

Coadiutor in beneficio de iure patronatus an sine consensu patroni dari possit, uideatur per Lamber. de iur. patro. art. 26. quæst. 6. par. 1. lib. 2. fol. 212. Ex clausulis in coadiutoria concedi solitis non poterit dismembrare ecclesiam unitam, & in ea erigere ius patronatus: sunt. n. de illis actibus quos dicunt Docto. in c. 1. de cleri. agro. lib. 6. qui per coadiutorem fieri non possunt sine prælati consensu. & ita conclusit Rota coram Fabio in causa Bergomen. de anno 1549. prout Decis. Achil. uni. de coadiutore.

Clausulam derogatoriam indulcis Cardinalium aliàs concedi uidi, & ego consului temper illam in supplicationibus coadiutoriarum nostri tæporis poni debere, & alioqui illa non obtenta locus erit disputationi illi, utrum in gratia coadiutoria cum futura successione requiratur derogatio indulti cardinalis. Regulare enim est, quod cardinalibus habentibus ecclesias cathedralis, & Abbatias Papa concedit indultum, ut de omnibus beneficijs ad eorum collationem, institutionem, seu quamuis aliam dispositionem pertinentibus libere disponant perinde, ac si reservationes, gratia, expectatiua, uniones & c. non emanassent prout Dec. Cassado. 3. de priuile. sub quibus indultis non comprehenduntur regressus, qui a stilo ab huiusmodi indultis præseruantur. prout Dec. Cassa. 4. eo. titu. an etiam eodem modus præseruentur coadiutoria cum futura successione, uel ab huiusmodi indultis immunes sint, magna est difficultas, super qua pluries scripsi super indulto cardinalis Toletani: Hic non discutio, alibi forsitan tractabo.

Hodie coadiutoria perpetua cum futura successione denegantur.

Si tamen Papa illas concedere uoluerit ex aliqua iusta causa, nemo cõqueri poterit, præsertim si de consensu, quo casu uideatur habere naturam resignationum: eo. n. ipso quod quis consentit beneficium suum alteri conferri, uidetur beneficio cedere. ad tex. in c. ex transmissa. de renun. & in c. beneficium, uers. [nisi ad id ipse accedat assensus.] Iun. glo. de regula. lib. vj. & conferunt ea quæ adduco in 5. q. 6. Reg. de Impe. ben. ut uen.

Similes coadiutoribus in alio tamen genere olim erant optiones. i. adiutores, seu collegæ quasi adoptati. Vegetius de re. milita. Optiones (inquit) ab optando appellati sunt, quod antecedentibus ægritudine impeditis, ij tanquam adoptati eorum, atque uicarij solent uniuersa curare. l. si. in prin. ibi [ut sunt mensores, optiones, ualetudinarii & c.] & postea uers. [in eodem numero solent haberi lanii, uenatores, uictuarij, & optio fabricæ.] Iun. declaratione Bud. ff. de iu. immu. l. diuus uers. [itaque neque spiculatores ulro sibi uendicent, neque optiones ea sibi desiderent.] Et postea ibi [sed nec pati optiones, seu commentarienses, ea pecunia abuti.] Optiones ibi capiuntur pro adiutoribus Commentariensis, quos sibi sumptis ad custodias obseruandas

QVINT. MANDOSII.

seruandas, regendasque.

Novissime circa coadiutorias cum futura successione habemus con. Tridentinū Sessio. ult. de Decre. refor. ca. 7. uers. In coadiutoriis.

V N I O N E S.

Vnionum altera est perpetua, quæ semper concedi consuevit propter uiciniteriam & paucitatem fructuum: Causæ unionis faciendæ plures adducuntur per Hostien. in sum. de reli. domi. §. cui subest. uers. sunt autem: per Pet. de Perus. in tracta. unio. ca. 3. num. 1. & 2. & in tracta. reuo. unio. cap. 1. & per Caccia. in eo. tracta. unio. art. 5. in prin. in effectu tamen ad duas reducuntur uidelicet: ad euidenter necessitatem, uel utilitatem. c. exposuisti. uers. si euidens necessitas, uel utilitas. de præben. Oldrad. confi. 261. in unione, in princ. sequitur Parisi. confi. 36. quod prætensa unio, nume. 8. uolumi. 4.

Glo. in c. & temporis. 16. q. 1. & Innocen. in c. 1. ne sed. uacan. ubi etiam gl. ad quæ se remittit Lap. Alle. 68. quærit an liceat, in fi. dicuntur tribus modis unionem fieri, Hostien. uero in summa eod. uersic. quot modis fiat unio, quinque modis fieri dicit, refert & sequitur Caccialup. in tractat. unio. in 2. artic. ubi quærit quod duplex sit unio.

Vniones perpetuæ componuntur cum D. Datario, & pro unione, seu suppressione cuiuslibet beneficij; si fructus non excedant centum ducatos, seu sint infra dictam summam, soluuntur ducati centum. Si autem excedunt, etiam totum illud, quod excedit. Et de unione prouinciarum habes tex. in Auth. ut iudi. si. quoquo supra. §. illud tamen, seu illud autem, ubi etiam Bar.

Idem fit in dismembratione, & applicatione perpetua. De dismembratione, & quæ ad ea requirantur, uideatur tex. in cle. 2. iun. ibi tradi. per Cardi. in 5. oppo. de reb. eccle. non alie. & uideri possunt quæ adduco in 13. q. reg. de unio. dum discussio an regula illa in dissolutionibus, seu dismembrationibus locum habeat. De dismembratione prouinciæ uide tex. in l. si eadem. ff. de offi. assel.

Dismembrationes concedi uidi cum narratiua quod fructus ualde excreuerant. & hæc est iustissima causa. argu. tex. in c. quoniam, in prin. de ui. & hone. cleri. Abb. in ca. cum M. Ferrarien. ubi etiam Felin. numer. 5. & Rip. numer. 35. & sequen. de constitt.

Idem fit quando resignatur beneficium in fauorem capituli, seu conuentus. Talis enim resignatio unioni æquipollet, cum beneficij sic resignati ulterior uacatio contingere non soleat; capitulum enim seu conuentus non moritur, argu. tex. in l. sicut §. si. ff. quod cuius. uniuers. & in l. proponebatur. ff. de iudi. Hac forte ratione, quia beneficia unita, seu incorporata collegio, capitulo, seu conuentui, uel in illorum fauorem cessa, seu resignata, non uacant amplius. Introductus fuit stilus in cancellaria quæ lapsis quindecim annis à tempore unionis, seu resignationis huiusmodi factæ, solua rur denuo pars fructuum talis beneficii sic uniti, uel cessi, quam quindenium uocât propter tempus quindecim annorum huic solutioni præfixum, & sic semper effluxis quindecim annis noua solutio fieri debet officariis cancellariæ, quos officiales participantes nuncupant.

Vnio altera dicitur ad tempus, seu ad uitam, quæ alias concedi solebat, nunc uero denegatur summa ratione, nil aliud enim illa erat, nisi palliata reseruatio, & sic ficta, seu simulata: ad cle. 1. §. nos itaque. iun. glo. in uer. palliatur, de iur. reu. seu dispensatio personæ fauorabilis, ecclesiæ uero perniciofa, Gem. confi. 38. pro clariori, nume. 2. uers. sed unio ad uitam, Cassado. dec. 33. nume. 5. super regu. & dec. 2. num. 9. sub tit.

tit. de unio. & contra istas uniones temporaneas exclamat glo. pragma. sub tit. de re-
scr. §. ipso omnes, super uer. exceptis. Verum in quantum dicit, quod Papa non po-
test ad tempus unire, seu has temporaneas uniones concedere, malè loquitur. Papa
enim in spiritualibus, & beneficalibus est dominus absolutus. c. cuncta per mun-
dum. 1. & 2. q. 3. gl. si. in c. si. de præb. li. 6. Ego has temporaneas, seu, ad uitam unio-
nes apparatus scænæ comparare soleo, prout est uidere in mea. 1. 2. q. super regula
22. de unio. nu. 16.

Contra uniones ad uitam, habes nouissime Concilium Tridentinum Sessio 7. sub
Paulo III. de Decre. Refor. c. 4. & Sessio. 24. alias 8. sub Pio III. pariter in Decre. Re-
for. ca. 7. col. 1. uerf. Illi uerò qui in præfenti.

Hodiè uniones perpetuæ non dantur, nisi in Signatura Papæ proponantur, &
tunc Papa omnibus discussis, causisque, propter quas concedi petuntur, pondera-
tis, illas concedit, uel denegat, prout sibi uideatur. In casibus uero à iure permis-
sis, etiam illas ordinarius concedere potest, ca. sicut unire. de excessio. prælato.
Rot. 458. nota secundum maiorem, in antiq. & 58. legatus de latere, in not. Nic.
Boe. dec. 345.

Vicarius tamen etiam generalis unire non potest sine speciali mandato, etiam si
sibi data sit conferendi potestas cum clausula generali, quæ ad maiora expressis nõ
extenditur. c. qui ad agendum, iun. gloss. in uer. non expressos. de procu. lib. vj. uide
Rebuff. in praxi, in formula Vicariatus, nu. 102. in 9. clausula uicariatus.

R E S E R V A E.

Reseruæ raro conceduntur, ea ratione; quia beneficia, antequam uacent, à iure
conferri prohibentur. c. 2. & c. ex tenore. de concessio. præben. ca. deliberatione. §.
prohibemus, de offi. lega. lib. vj. Rot. Belle. 443. si episcopus, in prin. & not. Abb. in d.
c. 2. de concessio. præben. quod ex promissione beneficij uacaturi facillè inducitur
uotum captandæ mortis, & ideo non passim reseruæ concedendæ erunt; licet enim
Papa possit de beneficiis etiam uacaturis, seu ante quàm uacent disponere c. susce-
ptum de rescr. lib. 6. ca. 2. de præben. eo. lib. non solet tamen, ut præmissi, Papa dispo-
nere de beneficiis nondum uacantibus.

Quando autem Papa beneficia in fauorem aliquorum reseruat, id facere consue-
uit pro familiaribus, & prædilectis, ac plerunque in forma motus proprii hoc mo-
do uidelicet. Motu proprio & c. canonicatum, & præbendam, quos dilectus filius. N.
canonicus & c. obtinet quàm primum per cessum, uel decessum, etiam in mensibus
ordinarijs collatoribus per nos, seu prædecessores nostros Romanos Pontifices, aut
aliàs etiam à iurè concessis, etiam ex eo quod dictus. N. forsan Ro. Cu. officialis, &
alicuius Cardinalis uiuentis, uel aliàs familiaris continuus commensalis existat, aut
aliàs ex quauis causa etiam dispositiue exprimenda uacare contigerit conferendos,
dilecto filio Tyberio Mandosio clerico Romano dispositioni Apostolicæ reserua-
mus, ipsosque Canonicatum, & præbendam quorum fructus & c. si uacant ad præ-
sens, aut quàm primum uacauerint, ut præfertur eidem Tyberio, ex nunc. prout ex
tunc, motu simili, etiam si dispositioni Apostolicæ alias specialiter, uel ex persona il-
la, aut aliàs generaliter reseruati existant, inhibendo & c. ac decernendo prouidemus
& c. Non obstant. & c. Persona a principio nominari potest, prout in casu magis dubio
concludit Lap. Alle. 84. D. Papa, post nu. 7. uerf. dictas autè: subdens utile esse a prin-
cipio nominare, sic enim nominati arrectis auribus uigilabunt, uocati neque benefi-
ciorum cognita solliciti in tempore acceptabunt.

Potest etiam fieri reseruatio non expresse certo corpore beneficii, seu persona ex
cuius

QVINTO MANDOSII.

eius cessu, uel decessu, seu alia dimissione beneficium uacaturum sit hoc modo uidelicet. Motu proprio &c. dilecto filio Tyberio Mandosio unum, siue duo, beneficium, siue beneficia, ecclesiasticum, siue ecclesiastica in cathedralibus Perusina, & Tudentina, & illarum diocesis, etiam si canonicatus, & præbendæ, dignitates etiã curatæ, & electiuæ personatus administrationes, uel officia, uicariæ, seu capellanie perpetuæ in eisdem ecclesiis, & earum diocesis fuerit, seu fuerint, quod, uel quæ primo per cessum, uel decessum, uel quamuis aliam dimissionem illud, uel illa, obtinentis, seu obtinentium uacare contingerit conferendum, seu conferenda eidem Tyberio dispositioni nostræ referuamus &c. dilictius inhiendo &c. Expedit non nominare certa beneficia, & certos beneficiatos ex quorum personis beneficia uacare debeant, possit. n. nimis suspendi, uel differri uacatio. ut per Lap. dicta Alle. 84. nu. 7. uers. Et posset dictorum quatuor.

In utroque ex casibus prædictis, & aliis potest etiam concedi reserua non expresso aliquo, pro quo beneficium, seu beneficia reseruetur, puta. Cupientes canonicatum, & præbendam &c. talis ecclesiæ, quos dilectus filius N. obtinet, ut in prima formula, seu nullo nominato, prout in secunda, cum illos per cessum, uel decessum, seu quamuis aliam dimissionem seu amissionem uacauerint, etiam si forsã actu nunc uacent personæ nobis gratæ, & acceptæ conferre, aut aliàs de illis disponere, canonicatum, & præbendam prædictos &c. dispositioni nostræ referuamus &c. de qua reserua in nullius fauorem loquitur Cassan. decis. 5. & 6. in princip. de reseruatione. & pondero, quòd utrobique Cassa. uidetur æquiparare reseruationem in nullius fauorem, seu personam non nominatam, ac reseruationem mentalem, de qua nunc loquar.

Aliquando in reserua facta non nominata persona, in cuius fauorem sit in supplicatione, seu literis poni solet clausula in principio, seu præfatione huius tenoris uidelicet. ut beneficia huiusmodi sic reseruata personis idoneis, & benemeritis conferantur, & tunc occurritur male intentioni alicuius prælati, qui personis nõ idoneis conferret, ad c. graue. de præb. Pro dicta clausula uideatur Dec. consil. 168. Reuerende pater, col. 2. uers. secunda qualitas. cum ijs, quæ subijcit.

Reserua huiusmodi, & pleræque aliæ inuentæ fuerunt ea præsertim ratione ut Papa, qui multis indiget ministris, multiq; uocentur in partem sollicitudinis, ad tex. in c. qui se, 2. q. 6. & in c. ad honorem. de aucto. & usupal. quos ipse Papa remunerare debet c. cum secundum de præb. ijs uis facilius illis providere possit. Item medio reseruarum huiusmodi Papa facile providere poterit nobilibus & literatis personis quibus ecclesia ualde indiget. c. cum eo. de elect. li. 6. & quibus mundus illustratur. auth. habita. C. ne fil. pro patre.

Mentales reseruaciones quid sint, & quid operentur, & ad quid inuentæ sint, uideatur per Cassa. dec. ultima. de concessio. præb. & decis. 4. mentalis reseruatio, cum tribus dec. seq. in tracta. reserua. uideri etiam poterunt, quæ scripsi in 4. quæstio. I I. Regu. reuocatoriæ.

Reserua omnes a sacro con. Tridentino nuperrimè prohibentur Sessio. 24. aliàs 8. sub Pio IIII. de Decre. Refor. ca. 19.

MANDATA DE PROVIDENDO.

Mandata de providendo cum reseruis magnam habent conformitatem, in hoc autem præcipuè ab illis differunt, quòd in illis ipsemet Papa prouidet, in istis alius eius mandato, prout patet ex uerbis text. in cap. ex parte primo de offic. delega. ibi. Vt si auunculus suum archidiaconatum, quem habet in ecclesia illa, uelit omnino

omnino dimittere, ipsum ei facias assignari.

In mandato de prouidendo quandoque etiam nominatis executoribus, qui prouideant, conceditur clausula [Prout nos ex nunc prouidemus] Dubium fuit in Rota si te hac clausula, an requirere tur prouisio executorum? & si sic, an prouisio mala fuficeret? Quo ad primum uidetur negatiue respondendum propter illa uerba [prout nos ex nunc prouidemus & c.] Si igitur Papa prouidit, non est curandum de alia prouisione, ex quo illa omnes alias uincit, etiam si eodem tempore fierent. c. si a fede. §. si uero neuter, de prae. lib. 6. cle. 1. in fi. ut li. penden. cum alijs. Insuper clausa [ex nunc prout ex tunc] tante est potentiae, ut operetur perfectionem actus de praesenti collato effectu in tempus futurum, & sic unum tempus uidetur alteri inesse. si ita stipulatus fuero si Titius, in prin. & ibi Bal. in 2. Summa. ff. de uerb. obli. & in l. Aretusa, in 1. lectu. col. fi. uers. ex an quaero quid si testator. ff. de sta. homi. Alex. post Ange. & Imol. in l. huiusmodi 2. nu. 3. in 2. nota. ff. de uerb. obli. Si uero pro prima parte affirmatiue concludamus: quo ad secundam negatiue respondendum erit, nulli etenim inualidum pro nihilo habetur. ad l. 1. in fi. ff. quod quisque iur. l. 2. §. 1. ff. quemadmo. testa. ape. clem. 2. §. fi. de re iudi. Contrarium in utroque dubio conclusit Rota in Placentia Portion. prout dec. Ptolomei 70. uidelicet quod gratia haec requirat prouisionem executoris siue bonam siue malam.

Mandatum de prouidendo a prouisione ualde differt. uoluerunt Bellame. Decif. 609. in fine, & Cassa. r. nu. 6. ut lite pendente. & probo in 55. q. reg. de Anna. & alia probabam in his mandatis non attendi datam, sed executionem.

Mandatorum nouem formulas ponit Sarnen. in tracta. manda. de prou. a prin. usque ad fi. uidelicet. a num. 19. usque ad 144. easdem & alias formulas uidere poterit quilibet per Rebuff. super concor. sub rub. Manda. Apo. §. 1. in gl. in uer. mandati pag. 465. & seq. & utrobique late discutunt omnia, quae ad mandatum de prouidendo spectant, ad eos me remitto, & ad Staph. super Sign. fo. 26. a ter. & fo. 31. cum pluribus seq. sub rub. de Manda. de prou. qui easdemmet nouem formulas describit, quas Sarnen. & Rebuff. tacito auctore transferunt.

Vidi in his mandatis addi a signatura decretum infrascriptum. Cum decreto dictus. N. super praefatis beneficiis uigore literarum desuper conficiendarum acceptandis ualorem annuum. 24. ducatorum similibus secundum communem aestimationem excedentibus, infra sex menses a die habita possessionis computandos, nouam prouisionem a sede apostolica impetrare, & iura camerae Apostolicae propterea debita persolvere omnino teneantur. Haec ultima uerba ideo ponuntur ne Camerae Apostolicae praedictum inferatur in exigendo sibi debita. argu. tex. in c. licet. uer. ne igitur ius nostrum negligere uideamur. de supp. negli. praelato. extraua. si fratrum in prin. Io. xxij. ne se. uacan.

An tempus praedictum sex mensum currat probabiliter ignorati? Domini de Rota concluderunt pro negatiua, prout Dec. Putei 13. de Dilatio. Et generale est ut temporis cursus ignorante damnus non inducat. l. quinquaginta. iun. glo. 1. ff. de excuto. l. quidam. §. fi. ff. de admini. tuto. Roma. consi. 228. pro plena, num. 2. l. 3. §. si quis haeredi. ff. de sta. libe.

An autem spoliatus, uel is cui lis mota fuit infra sex menses in uim dictae clausulae ad praemissa in ea contenta teneatur, magnum fuit dubium in Rota, & pluries discussum. Tandem in utroque casu Domini tenuerunt morti ex aequitate, negatiuam, in Gerunden. Cano. & praeben. coram Raynaldo Petrucio de mense Martii. 1541. in fauorem. D. Sebastiani Bret. prout Dec. Mohed. de concess. praeben. 131. alia. s. 161. Et fuit ponderatum quod non est intentionis Papae, quod possessionem non habentes literas expediant. Nec possidere dicitur, qui non possidet pacifice, ad gl. in c. 1.

Q V I N T. M A N D O S I I.

in ver. neutro. in fi. ut li. penden. quam sequitur Aret. super rub. ff. de acqui. pos. ante num. 7. uolens iuxta illam glo. quòd priuilegium concessum a canone possessori intelligatur de pacifico, & facit glo. in c. licet canon. de electio. li. 6. uerùm in secundo casu uidetur dari occasio fraudandi cameram & officiales; potest. n. quis amicis inducere ad mouendum sibi litem ad diffugiendum, seu protelandum solutionem huiusmodi. Et propterea ego defensor. D. Militum. S. Petri existens, dicebam hoc Rotæ decretum non obstare Cameræ Apostolicæ, & officialibus in annatis participantibus, & aliis literarum expeditioni præpositis.

Mandata de prouidendo, & quiuis alius titulus habilis de futuro non dantius in re. Belle. dec. 564. conclusio quod gratia, Prouin. fol. 33. uersic. per mandatum de prouidendo non causatur ius in re, Sarnen. in 1. quæstio. regu. de non tollen. iu. quæsi. num. 34.

Amplio ad mandatum ad beneficium tunc uacans, ante tamen mandati exequutionem Belle. dec. 543. conclusio quòd mandatum, sequitur Sarnen. in præal. tracta. Manda. de proui. post nu. 132. uer. nam licet mandatum.

E X P E C T A T I V A E.

Romani antiqui Pontifices gratias expectatiuas concedere non consueuere, & propterea de illis nulla in decreto fit mentio, prout etiam aduertit Ioann. And. in cap. duobus. de rescrip. lib. 6. spero illa tempora felicitiora iam iam reditura, non solum enim expectatiuas ab hac Romana Curia exulare uideo, uerum etiam regressus, coadiutorias cum futura successione, temporaneas, ac palliatas uniones, & pleraque alia.

De gratis expectatiuis latè tractat Staphi. de utra. signa. fo. 1. & Sarnen. in tracta. gratiarum expectatiuarum, ubi ponunt plures expectatiuarum formulas.

Expectatiuæ in forma pauperum, quæ etiam uocantur in forma communi, in forma speciali, quæ incipit, dignum arbitramur, uocantur etiam cum secundum Apostolum, & literæ de iustitia, omni iuri consonæ, ac fauorabiles sunt: qui enim altari seruit, de altari uiuere debet. 1. Corin. 9. c. cum secundum Apostolum. de præben. & c. accepimus, de eta. & quali. præsi. ubi colligitur, quare literæ prædictæ sic appellentur, & per Rot. 462. no. quòd gratia in forma pauperum, in anti. & 106. gratiæ in forma in no. Cassa. dec. 8. de concess. præben. Circa expectatiuas in forma pauperum uide pulchram alle. Lapi 79. quæ incipit Innocentius.

Tempore quo expectatiuæ concedebantur, clericis secularibus ad beneficia regularia denegabantur, argumen. tex. in c. cum de beneficio. de præben. li. 6. cum clausula. [Quòd habitum assumere, & professionem regularem emittere infra sex menses post pacificam adeptam possessionem tenerentur.

Nec dabatur eisdem clericis, neque etiam religiosis eiusdem ordinis expectatiua ad dignitatem conuentualem, uel officium claustrale. Dum dixi ad dignitatem conuentualem (licet iux. tex. in c. cum terra & ibi per Abba. in 1. not. de elect. quælibet ecclesia collegiata, licet non sit regularis, sed secularis, possit dici conuentualis) hic tamen de regulari interpretatio facienda est, immo etiam de iure propriè loquendo, conuentus dicitur religiosorum. c. cum monasterium, uersic. in refectorio ubi conuentus exeat cum Abbate, de sta. mona. & ad ea quæ adduco in 9. q. 3. reg. n. 11.

Monacis quoque denegabatur expectatiua ad beneficia secularia, argumen. text. in c. cum de beneficio in 2. respon. a contrario sensu, seu ex rationis identitate, de præben. li. 6.

Si petebatur expectatiua pro monacho ad duo beneficia secularia, uel regularia, addeba-

addebatur clausula uidelicet. [Ad unum beneficium sui ordinis in titulum.] De expectatiua pro regulari tractat. Staph. super signa. fo. 19. in 8. forma. Vide in eadem 8. Forma Sarnen. in tracta. Expecta. nu. 67.

Expectatiua dabatur ad unum beneficium in Hispania, in ecclesia, ubi expectans erat filius patrimonialis, aliquando, etiam ad duo beneficia patrimonialia. De beneficiis patrimonialibus tracto in 15. q. reg. de infr.

Expectatiua capit etiam prælimonia prout Dec. Crescen 263. aliàs 15. sub tit. de præb. ea rōne, quia ueniant appellatione beneficiorum c. fi. post prin. de con. præb. li. 6. Mil. in reper. in uer. Beneficij appellatione.

Expectatiua non concedebatur ultra ualorem in Regula; quæ tunc uigebat; expressum, prout uidere licet in nouis Regulis Pauli. III. super expectatiuis, sub rub. de taxis in beneficiis.

Expectatiua non dabatur ad beneficia reseruata, prout in Regula tempore expectatiuarum promulgari solita, nec ad beneficia affecta Rot. 531. primo, & secundo in anti. Roma. consi. 260. in proposito in prin. & in fi. uideantur, quæ scripti in 3. q. 32. regu. nu. 12. & seq.

Expectatiua capit etiam beneficia reseruata in manibus ordinariorum in mensibus Apostolicis, prout Dec. Mohed. 104. aliàs 134. quæ est 8. sub titu. de præb. Ratio est, quia capit omnes modos uacandi exceptis casibus in ea expressis, unde casus exceptus firmat regulam in contrarium l. nam quod liquidè. ff. de pen. lega. l. in his. ff. de legi. Ias. post Pau. Caltr. in l. nummis, nu. 11. & seq. ff. de in lite iuran.

Neque concedebatur ad beneficia iuris patronatus laicorum, seu mixti, neque ad præsentationem clericorum, & parrochianorum, In Hispania uerò ad præsentationem clericorum ultra duas collationes expressas. Ratio quare denegatur expectatiua ad beneficia iuris patronatus est, ne patroni absque eorum culpa facultate præsentandi priuentur. contra text. in cap. decernimus 16. quæstio. 7. in capit. pastoralis, & toto titulo de iur. patro. per Abb. Felin. & alios in cap. cum Bertoldus, de re iudi.

Episcopis ultramontanis non dabatur expectatiua; quando autem concedebatur, tunc beneficia dabantur in titulum cum dispensatione, & non in commendam, uideatur per Staphi. super signa. fo. 19. in 7. forma.

Et de expectatiua quæ conceditur prælato, & dispensatione ponenda, uide Sarnen. in tracta. Expecta. in 7. forma, nu. 63. Et ratio, quare prælatis denegari debent expectatiuæ, est; quia si beneficia promoti ad ecclesiam uacant, prælati que per promotionem eijcitur a prioribus beneficiis. c. eum in cunctis §. cum uerò. de electio. & c. post electionem, iun. glo. in uer. confirmationem, de conc. præb. multominus admitti debet ad beneficia denuo obtinenda. arg. tex. in l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui uel alie. iur.

Expectatiua quandoque concedebatur ad dioccesim exprimendam: Dubitari autem poterat quando expectans illam dioccesim declarare deberet, omittis dispensatione respondeo quòd antequam beneficium uacaret, aliàs non poterat amplius declarare in præiudicium alterius, argu. tex. in c. pastoralis. §. quoniam. de refer. per Cardi. in c. cum ordinem col. 4. in. 4. oppo. & per Felyn. in c. 1. colum. 3. uerfi. tertio restringe, eo. tit. & ita fuit resolutum per Dominos de Rota in causa Ofsen. Archidiacono. coram Puteo inter Do. Thomã Fort, & Ioannem de Arredo. 16. Maij. 1541.

In expectatiuis instar descriptorum addebantur uerba uidelicet. [Citra eorū præiudicium.] Ratio est, quia habentes priuilegium instar illorum, habent imaginem, & non statum uerum descriptorum; sicut dicimus in eo, qui habet ius aureorum anulorum, qui non habet uerum statum ingenuitatis, sed solum imaginem quan-

Q V I N T. M A N D O S I I

dam, ad l. 2. C. de iur. iur. non mirum igitur, si ueri descripti istis fictis præferuntur, seu illi ueri præferantur.

Nulli datur clausula [Anteferri] de qua clausula, & eius effectu uideatur tex. in c. quoddam, de præben. & in c. auctoritate, de concessio. præben. Rot. Bisi. s. unus Innocentianus, eo. ut. in antiquo. Fel. in c. causam quæ, nu. 26. in uer. clausula, anteferri, de refer. uideantur etiam quæ adduxi supra dum de prouisionibus loquutus sum in uer. clausula etiam, Anteferri.

Clausula [Quod processus ualeant, perinde, ac si in prima expeditione.] Concedatur solum familiaribus Papæ, aliis uerò raro. Verum si concurrunt isti cum illis qui processus habebant in prima expeditione, illi præferuntur, argu. tex. in l. filio quem pater. ff. de libe. & posthu. & per rationem, quam adducit Cassado. in 6. Dec. de concess. præben. ubi uult expectantem habentem ueram datam præferri habenti fictam.

In mutationibus collationum ponebatur semper sub primis processibus, & addebatur. Ad uacatura.

Neque reuadationes, neque secunda expectatiua dabantur, uideatur Staph. super signa. fol. 6 in uer. postremo quoad ista euidentia.

Clausula in secunda expectatiua uel additur, uel subintelligitur uidelicet. [Dummodo alia gratia tibi a nobis concessa non fuerit.] de qua per Paris. consi. 145. cum ex facto, nume. 25. & seq. uolu. 4. ubi limitat illi clausulæ non esse locum, si secunda gratia non sit similis qualitatis: Item si prima gratia nullum sortita sit effectum, uel si illi renunciatum fuerit. Limbo etiam si prima gratia non appareat. Ita conclusit Rota in Monasterien. Canonicatus coram Aragonia. prout Dec. Crescen. 109. paria enim sunt non esse, & esse & non apparere. l. Ruillia Polla, & in l. in lege, & ibi glo. in uer. quod non sit, dat. concor. ff. de contrah. emptio. sicut etiam dicimus in transactione, quæ non solum non respicit tunc non existentia, imò etiã tunc non apparetia. ad ea quæ adduco in 7. q. 3. Reg. nu. 15.

Dispensationes in expectatiuis non dantur, cum omnes sint motu proprio, sed bene ad partis petitionem, nec bene sonet dispensare Motu proprio, sed bene ad partis petitionem, ad Staphi. super signa. fol. 19. in prin. 7. forma. Et quod dispensatio ad partis petitionem fieri debeat, proba infra, dum de dispensationibus tracto.

Expectatiua, referua, & mandata de prouidendo, & alia gratia beneficiales non capiunt beneficia, ex causa permutationis uacantia, nec ad illa extenduntur, ad c. inter cetera, de præben. ca. 1. de re. permut. li. 6. cle. 1. eo. tit. Glo. pragma. de collatio. §. item quod omnia in uer. permutationis. Aene. de Falco. de refer. in 3. quæstione prin. num. 3. uidetur alia Glo. pragma. in rub. de Anna. §. uoluit tamen, in uer. permutationis.

Narranti se receptum in canonicum per capitulum concedi consuevit. Et sine clausula acceptandi, uel cum prouisione, ex nunc prout ex tunc, sed hoc casu oportet receptionem huiusmodi narratam probare postea teneatur, licet passim expectatiua concedantur tempore illarum concessionis generalis, tamen quia iste ad obtinendum ubertorem gratiam, dictam receptionem narrauit, illa non probata gratia surreptitia & inualida per Rotam habita fuit in una Lauden. coram D. Io. Maria prout Dec. Crescen. 143. sub titulo de concess. præb. licet. n. absque illa expressione Papa expectatiuam concessisset, non tamen cum illis clausulis, sed simpliciter, & in forma consueta: Gratia igitur surreptitia fuit, si ad illam cum illis qualitatibus obtinendam fuit expressum illud, quod facilius mouit ad id Papam, ad c. ad aures c. super literis, & c. postulasti, & tibi per oēs. de refer. & per Ro. 702. D. Papa. in anti.

Expectatiua ad duos canonicatus non se extendit sub eodem tecto. argumen. text. a for-

a fortiori in cap. mandatam de rescrip. Anch in ca. 1. post numer. 3. de consuetu. libro vj.

Amplia etiam ordinario non contradicente, seu reclamante, quod alias sufficere uidebatur in fauorem expectantis. Cassa. Dec. 1. & 2. de con. præb. Dec. Accoram. 52. eod.

Amplia, & si obtinuisset prius unum canonicatum, quem postea ante acceptationem alterius resignasset, seu dimisisset. argu. tex. in cle. gratia. de rescr. & Dec. Putei 14. de con. præb. & pro præmissis omnibus est Dec. Achil. 7. de præb.

Dubitatum fuit in Rota in Calciaten. coram Fabio an in uim mandati ad acceptandum uigore expectatiuæ confecti de anno 1536. quo tempore concessa fuerunt expectatiuæ, & procurator acceptauerat, patuerit postea acceptare iuxta aliam concessionem expectatiuarum factam de anno 1544. fuit concludum pro negatiua, pro ut Dec. Achil. 3. de Manda. argu. tex. in l. boues. §. hoc sermone ff. de uer. signi. & per tradi. per Fel. in c. innouamus. de tre. & pace. Et ponderabat q̄ materia acceptationis esset ambitiosa.

Novissimè Concilium Trident. Sessio. 24. aliàs 8. sub Pio III. Decr. de Refor. c. 19. suslulit expectatiuas.

CERTO MODO.

Rescriptum [Certo modo] Impetratur sub hac forma. Aliàs beneficio &c. certo qui exprimi possit in literis modo uacante, & cum ad præsens uacet, & tanto tempore forsitan uacauerit, quod eius collatio, iuxta Lateranensis statuta concilii, ad sedem Apostolicam sit legitimè deuoluta, licet quidam N. nullo titulo, saltem canonico, nulloque iuris adminiculo sibi desuper suffragante, & de facto per multum tempus illud detinuerit, & adhuc detineat indebitè occupatum, supplicat. S. V. deuotus illius Orator &c. quatenus ipsum specialibus fauoribus, & gratiis prosequendo specialem sibi gratiam faciendo beneficium prædictum &c. oratori conferre, & de illo etiam prouidere dignemini de gratia speciali: Non obstant. &c. Et cum absolutione &c.

Quare rescriptum hoc dicatur [Certo modo] Responderi potest, quod uulgaris, & communis usus illud sic nuncupat: uulgi autem usus, seu denominatio attendi debet, & præferri propriæ significationi, argument. text. in l. 1. post princ. ff. de flumi l. cum delanionis. §. asinam molendinariam, uersic. optimum ergo esse. ff. de fun. instru. & gloss. not. in extra. suscepti Ioan. xxij. de electio. in uer. annalia.

Vel quia conclusio huius rescripti est, quod beneficium, quod impetratur, uacat tertio modo; sed hæc nimis generalis ratio uidetur, quilibet enim impetrans beneficium, certum modum exprimere tenetur. c. susceptum, de rescr. li. 6. Rebuff. de Anna. glo. 7.

Vel potest dici, quod propterea sic nuncupetur, quia petitur, & concedi solet, quod certus modus uacandi in literis exprimi possit, prout in principio formulæ supra posita. & sic; quando literæ expediuntur; exprimi poterit, uel quod tale beneficium uacat per contractum matrimonii, uel per ingressum religionis, uel per unum ex aliis modis qui innumerati sunt. Et trigintaduos uacandi modos enumerat, & declarat Rebuff. super concor. de reg. ad præla. nomi. §. monasteriis in glo. in uer. uacantibus.

Contra impetrantes [Certo modo] Paulus III. edidit Regulam satis rationabilè sed ita obscuram, ut ea uix per periculosissimos seruari potuerit, de qua loquor in. 85.

QVINT. MANDOSII.

quæstio. Reg. de Anna. num. 3. Verum regulâ illa cum conditore expirauit, prout a-
liæ defuncto Papa cessant. Ancha. consi. 198. efficacibus nume. 2. Pau. in prælu. ex-
tra. colum. 3. Felin. in ca. ex parte 1. colum. penul. in uersis: Regulæ Cancellariæ,
de rescr.

In ualde supplicationis [Certo modo] seu inter clausulas addūtur uerba p signa-
turam uidelicet. [Et dicta deuolutio dispositiue in literis detur.] Illa dictio, dispo-
sitiue, idem sonat hic, quod expressè, limitatè, ac purè, & uerè: ad Dec. Cassa. 5. nu.
3. de præben. Dispositiue etiam aliquid exprimi dicitur, cum aliquid certò esse affir-
mamus, non autem dubitatiue, uel conditionaliter loquimur, prout declarat gloss.
Reg. Cancell. 62. col. 2. uersic. item pondero mihi, Sarnen. in tracta. manda. de prouiden-
den. post nume. 115. uersic. nam quando Cardinalis, & Rebuff. in praxi. in 3. par. si-
gna. in uer. & cum clausula generalem nu. 5. eum seq. & ante prædictos Lap. Alleg.
119. quæro pone, uersus si. Loco huius dictionis, dispositiue, Cice. in Verrè elega-
tius uisus est dictione, dispositè, pro dictione distinctè Dum inquit: Non possum di-
spositè istum accusare.

Qua dictione usus est etiam Lucretius dum dixit. Nam quum dispositè perqui-
runt scædera mundi, præscriptosque maris fines &c. Dispositè etiam, seu dispositi-
uè nonnunquam opponitur aduerbio narratiue, prout sentit Lap. Alle. 45. an fra-
tres, circa medium, ibi. Quia non dicit dispositiue, sed narratiue.

Hæc etiam expositio, seu interpretatio cadit super clausula præmissa iuxta termi-
nos nostros, ut non implicita, & confusa deuolutio detur; Item nec alternatiue: al-
ternatiua enim dubium, & ambiguitatem parit iuxta text. in l. prætor §. quod
autem. ff. de iniur. & per Bart. in l. si seruus. §. huiusmodi. ff. de legat. 1. Immo
& omnis alia oscuritas, & ambiguitas excludi debet, argument. text. in l. ueteri-
bus. ff. de pact.

Nisi adderetur hæc clausula [Et deuolutio dispositiue in literis detur.] Propter
clausulas generales siue præmissa, siue alio quouis modo, & ex cuiuscunque perso-
na ueniret omnis modus uacandi ad ea quæ adduco in 17. qd. Reg. de Infir. nu. 7. &
ante. & in propriis terminis nostris est Dec. Cassa. 5. de præben. nu. 2. ubi qd probatio
deuolutionis non est necessaria, quòd non adest clausula generalis omnem uacandi
modum comprehendens. Subdit nu. 3. qd hæc clausula limitatiua arctat impetra-
ntem ad probandum deuolutionem, qua non probata nullus alius modus ueniret, ex
quo limitata est prouiso, unde limitatus dicitur effectus. l. in agris. ff. de acqui. re. do
mi. l. cancellauerat. ff. de his quæ in testa. delen.

Ampho etiam, ut hæc clausula restrictiua non solum addi debeat in supplicationi-
bus impetrationū [Certo modo] sed etiam in quibusuis aliis prouisionibus; in qui-
bus narratur deuolutio ad Sedem apostolicam: Vnde referendarius, uel Datarius ad-
det clausulam [Et de deuolutione detur dispositiue] prout, Dec. Cresc. 259. Nec dicitur
constitui differentia, an deuolutio narretur in impetratione certo modo, seu in impe-
tratione, per priuationem, uel in quauis alia gratia: quia ex quo deuolutionis mate-
ria est obiectiua, debet limitari, ut de ea clare, & dispositiue detur. arg. tex. in ca. ut
circa. de electio. li. vj. & in cle. constitutionem. eo. ut.

Ampho etiam ut per hanc clausulam [Et de deuolutione dispositiue detur] tolla-
tur effectus clausulæ uidelicet [Etiam si beneficiū sit referuatum, & affectū &c.] Adeo
qd si de deuolutione non sit doctū, et si pbaretur beneficiū eē referuatum, quod illud non ca-
peret. fuit. n. narratū Papæ id quod facilius mouit ipsum ad cōcedēdū, cū deuolutio de-
tur cuiuscunque; non aut referuatum: & sic per hanc clausulam restrictiuam uacationis
per deuolutionem omnes alii modi sublati censentur. Rot. 83. si impetrans, in nou.
Bellame. 735. si impetrans, uer. modo impetrans, & præall. Dec. Crescen. 259.

In literis si dicatur [Per promotionem, uel assequutionem beneficio uacaturo] ponitur cum clausula [Cum beneficium huiusmodi, siue alio quouis modo &c. præterquam per obitum obtinentis uacare contigerit] Prouin. fo. 9. à ter. uer. in beneficiis per promotionem: Ego puto quòd illa clausula restrictiua, seu limitatiua [Præterquam per obitum &c.] eliciatur ex supplicatione, & sic in supplicatione talis impetrationis, uel similis addi debet eadem clausula, alioqui non possit poni in bulla, cum arguendo à protocollo ad instrumentum publicum, uideamus quòd potius statur protocollo, quàm instrumento publico. Alex. & Iaf. in l. si quis ex argentarijs. §. prætor ait. ff. de eden. Alexan. consil. 105. in causa lib. 2. Sozzi. consil. 64. in princ. lib. 1. Sic dicendum esset, quòd potius stati debet supplicationi, quo ad præmissa, quàm bullæ. Ego in fine cuius uis supplicationis certo modo additam uidi clausulam per signaturam per hæc uerba uidelicet. [Præterquam per obitum apud sedem.]

PRIVATIONES.

Privationum rescripta non multum ab illis certo modo distant, saltem quoad effectum; quia utrunque rescriptum ad acquirendum, seu consequendum beneficium per alium detentum, seu occupatum tendit.

Impetratio per priuationem eventualis dici potest, supplicat enim orator aliquem beneficio priuari, seu priuatum esse declarari, in euentumque priuationis, seu declarationis huiusmodi illud sibi conferri petit, & sic taliter impetranti non quaeritur ius irresolubiler, sed conditionaliter, siue in certum euentum, argu. text. in l. quod debetur ff. de pecu. & in terminis nostris per Sarnen. in 42. q. Reg. de Anna. nume. 5.

Beneficium de iure (nisi aliud caueatur) antequam quis eo priuetur uacare non censetur, Inn. in c. cum nostris, & ibi Abb. de concess. præb. & idem Abb. in c. quere lam col. 2. num. 3. de iure iur. Gemin. in cast. deat col. 2. 50. ditiu. Felin. in c. 2. post prin. de rescr.

Conceditur gratia priuationis propter celebrationem missarum per excommunicatum, quo casu irregularitas incurritur, & sic celebrans beneficium priuandus uenit. c. latoris, & c. pastoralis. de excommu. mini.

Sed aduertendum est, quòd si sic celebrans excommunicatus erat à iure, non potest allegari ignorantia, nec probatio notitiæ requiritur, licet nonnulli aliter scripserint: si uero ab homine excommunicatus fuisset, per signaturam hæc uerba in supplicatione adduntur uidelicet [Si declaratus, & publicè denuntiatus erat. Staph. super signa. fo. 166. à ter. uer. sed aduertendū, pro quibus uideatur Abb. in c. illud in 3. no. de cleri. excomm. mini. & Fel. in c. præterea, nu. 7. de Sponsa.]

Amplia ut irregularitas incurrat etiam ex celebratione diuinorum officiorum, & sic etiam ex alijs officijs, quàm missa, ut per Inno. in ca. si. de excess. prælat. c. 2. §. caueant, & ibi Gemin. in 1. not. de senten. excommu. lib. vj. c. 1. §. fecituris, ibi, in diuitis. de re iud. eo. lib. 6.

Dubitabatur in Rota in Salamatina. Cappellaniæ de pater. corā Cresc. put Dec. ip. sius 187. de pæn. & priua. ex quo nominatus a patronis autè p̄sentatione, & institutione tãquàm cappellanus acceperat possessione cappellaniæ ad quã nominatus erat, & die sequenti animo continuandi suã possessione celebrauit missam in ea, prout cappellanus ex forma a fundatore data facere tenebatur, asperisitque aquam benedictam supra corpus fundatoris, an incidere in pœnam c. auaritiæ. de electio. lib. vj. ut ipso iure priuatus, & ad eandem cappellaniam inhabilis, etiam sequuta postea p̄sentatione,

QVINT. MANDOSII.

tionē, & institutionē, uideretur. Pro opin. negatiua adducebatur, q̄ dispositio dicti c. auaritiæ, est pœnalis, unde extendi non debet, sed in casu tamen, de quo loquitur, intelligi. ad l. 3. in fi. ff. de p̄uarica. glo. fi. in fi. de iu. patro. quam omnes sequuntur. Cur. Iun. con. 119. pro clara. nu. 9. & con. 113. habita. nu. 17. D. meus. in c. 1. nu. 6. de offi. dele. Insuper c. auaritiæ. loquitur in electo: p̄sentatus autem improprie electus dicitur. ad not. per Abb. in c. 2. & c. nobis. de iu. patro. Item ibi in dignitatibus, unde non ueniunt alia beneficia. Gemi. ibi ad fi. & Docto. in cle. 2. §. in illo. de ata. & quali. Amplius dictum c. auaritiæ. loquitur in ingereute se administrationi quæ cadit proprie in dignitatibus, ad c. uolumus 80. distin. & nota. in Alle. cle. 2. Vnde dispositio dicti c. auaritiæ procedere debet solum in illis casibus, in quibus supposita locum habere possunt. ad theo. Iac. But. Fulgo. & Saly. in l. mancipia. C. de ser. fugi. & per Rom. fing. 489. statutum. Quibus, & alijs non obstant. contraria opinio p̄ua luit, & quod dictum c. habeat locum in quibusuis beneficijs, prout uult etiam Gemini. ibi ad fi. Et quod dispositio illius tex. procedat etiam in p̄sentatione: & hæc est communis obseruantia, ut post alios Lamber. de iu. patr. art. 11. q. 5. par. 2. li. 2. ante nu. 4. & nu. 7. fo. 304. & per alios quos cito in Apostil. ad 8. Alle. Lapi.

Impetratio beneficii propter simoniam commissam bona est, prout per Staph. super signa. fo. 166. à ter. uers. considerandi modò essent, cui addo, quod simonia duplex est uidelicet: conuentionalis, & realis: propter conuentionalem quis priuandus uenit, ad c. cum pridem, & c. pactiones, de pac. propter reale uero quis ipso iure, & ipso facto priuatus exiit, extra. cum detestabile Pau. 2. de Simo. pulchrè per Cassa. dec. 5. de constitutio. & dec. 1. de Simo.

Simoniam gloss. in rub. de simo. describit esse, studiosam uoluntatem emendi, uel uendendi aliquod spirituale, uel spirituali annexum, de qua, eiusque pœnis tractatur in prima causa per plures quæstio. & in c. p̄sentium, & cap. sancitum. 7. quæstio. 1.

Concubinarius notorius, si monitus concubinam non dimittat, beneficijs priuatur, quæ consequenter impetrari possunt. c. si aut. de coha. cleri. & mul. Staph. super Signa. fo. 78. uers. 2. notorius.

Fortius p̄cedere cōtra sodomitas subdit Staph. c. mulier 15. q. 1. & hoc absq; dubio p̄cedit, cum Sodomix crimē naturę prorsus sit cōtrariū, a iureq; diuino, & omni alio detestabile, ceterisq; sceleribus turpius, & infœlicius, ac magis dānādū existimetur. Gen. c. 19. & 37. Leu. 20. Qui dormierit cū masculo & c. Paul. 1. ad Cor. 6. & ad Ro. c. 1. Orosius 1. ad Augustinū, Terra ubi fuerūt Sodoma, & Gomorra igne, & sulfure cū urbibus, & populis exusta perpetuā accepit dānationē, ut nunc quidē non appareat forma regionis, sed inuenitur regio ipsa uacua, tecta mari, pariter & deserta, ut primum exusta ignibus, post oppressa aquis, in æternam damnationem communi p̄fereat aspectū. Et Greg. super illud Gene. 18. Clamor Sodomæ, & Gomorræ multiplicatus est & c. dicit, Nouitas, tanquam inauditę turpitudinis, quasi dubitationem, & admirationem parit in auditorem, unde Dominus quasi admirans, & dubitans super tanto scelere introducit loquens, Descendam, & uidebo, quasi dicat incredibile mihi uidetur homines tantum flagitium perpetrare. Liuius li. 8. dū de Lucii Papirii libidine loquitur, Lactantius lib. 6. cap. 23. Diuinarum institutionum non habens odiosus uocabulum, quo tales nominet, eos impios, & parricidas uocat. De his etiam in Auth. ut non luxuri. contra nat. & alibi. Prout latius prosequor inter ingratitudines uasallorum. Spero sub hoc sancto summo Pontifice, & infœlices concubinarios, & detestandos sodomitas, & alios criminosos, debitas daturus pœnas.

Concubina, quam Græci *παλλακήν* uocant, proprie dicitur mulier soluta, quæ solutus

solutus tenet in domo indubitato affectu. l. massurius. ff. de ver. signi. iun. l. in concubinato, & ibi per Bar. ff. de concubinis, Insti. de nup. §. si. & Insti. de hare. quæ ab in-
te. defe. §. quibus. Bal. in l. eam quam. C. de fideicom.

Concubinarius publicus, seu notorius quis dicatur, declarat tex. in pragma. Sancto. sub rub. de concubina. §. publici autem, & ibi glo. & addi. probi. in uer. publici, cum sequen. Videatur Anton. de Butr. in tractat. Notorii ante fin. dicti tractat. in colum. penult. numero. 69. Vbi quoddam in conclusione notorii requiritur, quod testis deponat: Scio, quia uidi talem tenere pro filio, uel pro concubina in lecto, & sic uisa fuit teneri à toto populo, uel a maiore parte populi, & sic etiam habetur à maiore parte populi, uel uicinæ, & cognoscentibus eum. Subdit, quoddam si factum fuit de longinquo, sufficeret deponere talem notoriè concubinam, quia hoc audiui a toto populo, quoddam tempore illo fuit retenta, ut concubina per totum populum, uel maiorem partem, & à scientibus, & cognoscentibus eos, & sic laborabat communis opinio, quoddam de ea tunc temporis potuisset totus populus esse testis.

Cætera quoad concubinarios publicos uideatur per Rebuff. super concord. sub rubric. de publi. concubi. ubi etiam describit triginta pœnas contra concubinarios.

Contra concubinarios habemus hodie concilium Trident. Sessio. 24. aliàs 8. sub Pio III. in Decre. Refor. ca. 8.

Impetratio propter priuationem ob non solutionem pensionis non admittitur, nisi in fauorem illius, cui pensio debetur. Staphi. super signa. folio 166. argument. text. in cap. non solent audiri. 2. quæstio. 6. & in cap. cum inter. primo, de electio.

De prouisione monialis in abbatissam in euentum. priuationis abbatissæ ex quo corrupta filium peperisset, uide quæ scripsi in 5. quæstio. 15. Reg. post nume. 4. & post num. 7.

Sciendum est, quoddam pœna siue ab homine, siue a lege, non intelligitur ipso iure, quicquid dicat Fel. in c. sicut tuis. de simo. col. 2. in 2. limi. cuius uerba uel corrupta sunt culpa impressoris, uel ipse non aduertit ad ea quæ adduxerit, glo. n. & Docto. quos ipse allegat contrarium dicunt in c. uni. de fugit. Idem dicunt Hostien. Io. And. Abb. uers. in glo. ult. But. Card. Ancha. & Io. de Ana. col. 3. uers. in gl. 2. Et est communis opinio. quoddam siue illa uerba proferantur à lege, siue ab homine, non inducant canonem late sententiæ, sed ferendæ, ut testatur Card. Alexand. in ca. Salonitanæ 63. distin. col. 2.

Alios modos, quibus quis priuandus, uel quando sit ipso iure priuatus, inuenire poterit quilibet apud Felin. in c. 2. de refer. & in ca. querelam. de iureiurand. per Staph. super signa. fol. 77. a ter. & sequen. & fol. 166. Et latius per Rebuff. super concord. pag. 183. & sequen. & in sua praxi. in 3. part. pag. 355. cum pluribus sequen.

Priuationes propter crimen non signantur nisi in forma iuris. i. nisi ille de iure priuandus ueniat. ad nota. per Staphi. super signa. fo. 167. uers. postremo quoad istam materiam, nec etiam apponitur clausula conditionalis, si priuandus est, & hoc propter honorem signaturæ; si enim conditionaliter rescriberet, uideretur argui, posse de ignorantia iuris.

Non datur prouisio Apostolica ad uacatura per priuationem per ordinarium faciendam lite pendente.

In priuationibus (ut aliàs dixi) non dantur gratiæ [si neutri, si nulli, aut subrogatio.] Quia persona solum propter crimen litigiosa est, non autem beneficium; post

Q V I N T. M A N D O S I I

tamen diffinitiuam priuationis sententiam, & subrogatio, & si neutri, conceduntur; per sententiam enim beneficio prouidetur, ad cle. auditor. de resc.

Quæro lata sententia per Auditorem Cameræ infra decem dies quis obtinet si-
bi de beneficio per priuationem uacante prouideri, an prouisio subsistat, præsertim
si postea appellatum non fuerit? Domini de Rota in Barchio. 2. cano. coram episco-
po Maricano 29. Octobris 1540. concluderunt pro negatiua, & sic pro inualiditate
prouisionis, prout Dec. Ptolomei 150. Attento quòd Papa prouiderat de beneficio
ut uacante, & tamen non uacabat ante rem iudicatam: & Papa fundauit se super fa-
cto iudicis: & narratum erat in prouisione quòd sententia transuerat in re iudicatâ,
quod fallum erat. Insuper paria sunt, quòd aliqua fiant post appellationem interpo-
sitam, uel intra tempus ad appellandum ad effectum nullitatis, & attentatorum. ca.
non solum. de appel. lib. vi. ubi etiam glo. in uer. innouata. gl. in l. ex indiciorum, in
uer. secuta. ff. de accusa. & glo. in l. uni & ibi Ange. ff. in l. inno. appel. penden. Non
ob. quòd non sit postea appellatum, quia non per hoc actus medio tempore,
& sic infra tempus ad appellandum factus conualescit. Lap. Allega. 1. nume. 6. &
Allega. 2.

In supplicationibus impetrationum propter priuationes non debet deleri aliqua
reseruatio expressa, uel in literis exprimenda.

Decretum in clausulis [Quod si contingat priuandum,] Beneficium in alterius
fauorem, quàm illius, qui per priuationem impetrauit, resignare, seu cadere, aut a-
liàs illud quomodolibet dimittere, etiam in manibus. S. V. quod ex nunc, prout ex
tunc, & contra, huiusmodi resignatio, seu cessio in oratoris, & non alterius fauoré
facta, & admissa sit, ac de illo ipsi oratori prouisum esse eo ipso censeatur. Aliquan-
do concedi uidi, plerumque uerò deleri, nonnunquam limitari his, uel similibus
uerbis additis uidelicet [& post primam sententiam.] Causa derogationis, seu mo-
derationis fuit; quia hæc clausula, seu decretum reseruationem quandam infert,
seu inducit.

Insuper priuandus lite pendente super priuatione beneficij, potest illi ante sen-
tentiam renunciare, cum non antea sit priuatus. c. fraternitatis. de cleri. excomm. c.
per tuas in fi. de simo. c. dudum. 2. in fi. de electio. & sentit gloss. in ca. 2. in uer. finita.
ut lite penden. lib. 6. Felin. in c. inquisitiones. de accusa. Idem Felin. Dec. & Ioann.
Fran. à Ripa in ca. 2. de resc. Gloss. pragma. de collatio. §. item in super in uerf. di-
sponere, uerf. poterunt ergo in permutationem unire. Aufre. dec. Tolosan. 438.
licet non possit ex causa permutationis, ut per Staphil. super signa. folio 64.
Thom. Ferrat. in tracta. caute. 44. caute. Rebuff. de paci. possessio. nume. 262. &
sequen.

C O N F I R M A T I O N E S.

Confirmationum altera dicitur in forma communi, quæ parum prodest, & hæc
dicitur propria, & naturalis confirmatio, de qua in c. porrecta ubi gl. & Doct. de cõ-
fir. uti. uel inu. & in c. quia diuersitatem, ubi omnes, de concessi. præb. Lap. Alle. 7. di-
septar. col. penul. nu. 7.

Altera dicitur ex certa scientia, quæ non solum est prioris iuris corroboratio, sed
quasi noua concessio, adeo ut qui confirmat ex certa scientia, dare uideatur, contra
propriam naturam confirmationis, ad Bart. in l. more maiorum, colum. 2. nume.
5. uerf. dic clarius. ff. de iurisd. omni. iudi. cum quo omnes ibi communiter tran-
seunt. Dec. super rub. de confir. uti. uel inu. col. 1. uer. & retenta descriptione. De
vtraq; confirmatione huiusmodi tracto in 10. q. reg. 22. de Vnio. Illa prima cõfirma-
tio

tio indistinctè concedi solet, etiam per rescripta officii contradictarum, hæc uerò ex certa scientia ratio conceditur.

Confirmationes super concessis ab eodemmet Papa non dantur, & iure optimo; confirmatio enim ab alio, quàm qui concessit, peti debet. l. adoptio. cum glo. ff. de adoptio. Hostien. in summ. de confr. vii. vel inu. num. 5. dum quærit à quo fieri debeat confirmatio. vers. petendum est ab alio, quàm illo qui fecit, quod petitur confirmari; & postea declarat quomodo eueniat, quòd aliquando idem det, & confirmet, & non solù ab alio, sed à maiori obtineri debet. Alioqui si à pari, uel ab eodem, seu à successore, potius diceretur ratificatio, uel innouatio. Host. ubi supra, & idem Host. in c. 1. post prin. in ver. confirmatam. i. ratificatam, & innouatam. de loca. & ad alia, quæ adduco in 9. q. Reg. de Vnio. nu. 6.

Confirmationes inter alia operantur, ut per clausulam [non obstante] dispositione Confirmatæ non tollantur. ut per Roma. consil. 327. istæ sunt. col. 2. & per Paris. consil. 140. inspectis, nu. 6. uol. 4.

In materia tangente aliquo modo Cameram Apostolicam, siue petatur confirmatio, siue concessio, uel indultum, semper poni solet clausula in fi. uidelicet. [Videat camera.] Seu [videatur in camera] Ratio huius additionis est, quia camera Thesauri, seu redditus principis, seu ciuitatis colligit, custodit, & distribuit, habetque suos officiales ad hæc deputatos, prout de Camera Paduæ loquens declarat Iaco. Aluaro. de feu. cogni. §. sciendum col. 1. ibi camera, in qua pecunia &c. Et de Camera Apostolica loquitur text. in extra. cum nonnullæ, inter commu. sub titulo. de præbend. in clem. ne Romani. §. eo tamen, ubi glo. & Docto. de electio. & Paul. Castren. consil. 106. circa quæ, in nou. colum. 1. Et ad hæc Cameram, eiusque Camerarium spectat cura reddituum temporalium ad Romanam Sedem pertinentium, dicta clem. 2. vers. eo tamen prouiso. de electio. & ibi Cardi. q. 7. latè præceptor meus. D. Phil. Dec. consil. 404. Viso eleganti. col. 1. nisi igitur Reuerend. D. Camerarius (qui nunc est illusterrimus, ac religiosissimus Cardinalis Alexandrinus) ac R. D. clerici, & præfidentes Cameræ Apostolicæ super confirmationibus, seu cessionibus eos cõcernentibus cognoscerent, easque aliquo modo gustarent, facile Camera Apostolica & ipse Papa plerunque falli, & decipi possent.

Præcipua igitur & potissima ratio huius additionis [Videatur in Camera] est, ne illi, seu sedi Apostolicæ, uel fisco per quascunque concessiones præiudicium inferatur, argumento tex. in c. licet. vers. ne igitur ius nostrum negligere uideamur. de sup. plen. neg. in c. quoniam. §. nos iustitiam nostram, & Ecclesiæ sponsæ nostræ nolentes negligere. de immu. eccle. lib. 6. extra. si fratrum, in prin. Io. 22. ne se. vacan. Nec Ecclesia Romana solet contra se alicui priuilegium concedere, argu. tex. in l. iubemus nullam nauem. C. de sacro. eccle. c. cum instantia, iun. gl. 2. de censu. Glo. pragma. de electio. §. pro oneribus, in ver. alteri, Mar. Sozzi. de visita. col. 8. post nu. 9. ver. tertio, quia Ro. Ecclesia, contra se, & suos priuilegiare non consueuit. Mar. Sozzi. de visitatio. lib. 11. in 2. q. 6. 14. q. prin. post nume. 46. versic. Mouetur quia ecclesia Romana.

In priuilegijs uero, & inuestituris clausula poni solita hæc est [Turib. nostris & nostræ curiæ sp. saluis] de qua post Ifern. Paris. cõ. 21. disposuere. nu. 55. li. 1. simile uide re est in rescripto Regis Roberti, de quo Dec. Neapoli. 264. quidam Baro, col. p. sibi Nec non procuratoribus, & aduocatis Fisci nostri, qui in ijs iura nostræ Curiæ in quantum exinde tangitur, teneantur, ad quòd iustitia sua debet.

Nec quis putet modum istum rescribendi [Videat Camera.] nouum, & iniustitiam esse, similem modum rescribendi obseruauerunt nostri Romani in suis Senatus consultijs in hæc formam. Videant Consules ne quid Res pub. detrimenti capiat. Cice. in Catil.

Q V I N T. M A N D O S I I.

Caſil. Decreuit quondam Senatus, ut L. opimius uideret ne quid Res pub. detrimen-
ti caperet Caſar lib. 1. Belli. Ciui. colum. 4. Dent operam conſules, prætores, Tribuni
pleb. quiſque pro conſulibus ſunt ad urbem, Ne quid Reſpub. detrimēti capiat. Bud.
in Annot. pandect. in l. ſi in aliquam. §. ſi. col. 2. uer. quod tunc fieri ſolebat. ſi. de offi.
proconſ.

In materia uerò monachos, ſeu monaſteria tangente additur [Videat protector.]

Quid autem poſſit talis protector, & circa quæ ſe intromittat, uideatur per
Rui. conſi. 109. circa quæſtionem, num. 3. uol. 5. Eſt uerum, quòd plerunque à con-
ſtitutione, ſeu regula alicuius religionis, uel à conſtitutione ipſius Papæ, ſeu creatio-
ne protectoris maior, uel minor, ſeu limitata facultas protectori datur. Quantum au-
tem ad clauſulam, de qua agimus, ſat eſt q̄ ipſi committatur, q̄ uideat; & ſic reſcrip-
tum in quacunq; materia protector cognoscet, comprobabit, ſeu infirmabit, uel im-
petrantem, ſeu ſupplicantem excludet.

Pro hæc clauſula [Videat protector.] & præcedenti clauſula, uideatur Staphi. ſup
ſigna. fo. 150. ſed in quantum dicit, quòd protector eſt uerus ordinarius religioſorū,
pro quo adducit conſi. Cardi. iſtud non eſt uerum, niſi illi Papa iuriſdictionem ordi-
nariam tribuat: ordinarius. n. uerus, & legitimus religioſorum, ſeu monachorum eſt
illorum Abbas. c. nullus monachus, & c. nullam poteſtatem. 18. q. 2. c. ne pro defectu
§. ſtatimus, cum gl. in ver. regularis de elect. Abb. in c. decernimus. 2. not. de iud. &
in diſpu. ſeu quæſt. prima incipiente Epicoſopus ante num. 29. uerſ. de inferioribus
prælatorum &c.

Et protegere, nil aliud eſt quàm defendere tueri, ſeruare, prout pſal. 17. in princ.
Protector meus, & cornu ſalutis meæ. & poſtea, Et factus eſt Dominus protector
meus, & eduxit me in latitudinem, ſaluum me fecit, quoniam uoluit me. Pſal. 6. Quo-
niam abſcondit me in tabernaculo ſuo, in die malorum protexit me in abſcondito
taberuaculi ſui. Pſal. 30. in prin. Eſto mihi in Deum protectorem, & in domum reſu-
gii, ut ſaluū me facias. & prope ſi. Protege eos in tabernaculo tuo a contradictione
linguarum. Eccleſiaſtici 14. in ſi. Protegetur ſub tegmine illius a ſeruore, & in glo-
ria eius requieſcet. Et q̄ protectio, deſenſio, & tutela idem ſignificant; probatur 4.
Reg. 20. poſt prin. & protegam urbem iſtam: glo. ſi. in c. 1. 12. q. 1. Protector autē non
ſolum eum quem protegit defendit, ſed & aduerſarium offendit: exemplum habes
2. Machab. 13. Hoc autem factum eſt die illucente, adiuuante eum Domini prote-
ctionis. Idem ſupponit Iurecon. in l. 3. in ſi. uer. Qui propoſitū ſuum protegere. &c.

In materiis tangentiſus iuriſdictionem epicoſpalem, ſeu cathedralem eccleſiam,
uel illius menſam, ſi ſedis epicoſpalis uacat, Signatura diſſerre ſolita eſt confirmatio-
nes priuilegiorum, & alia, quæ ab ipſa petuntur uſque quo ſedes ſit plena, & adſit ec-
cleſiæ proprius deſenſor, ita ego reſpondi Domino Corrado Marino digniſſimo cau-
ſarum patrono ac procuratori nobilis Ciuitatis Oritanæ, pro impetranda confirma-
tione quorundam capitulorum Ciuitati prædictæ, ac capituli Oritanæ ab Archiepiſco-
po Oritanæ & Brundusi. & à ſummis Pontificibus pro tempore exiſtentibus dignis
rationibus conſeſſoribus: ita quaſi in terminis noſtris aliàs reſpondiſſe oſtendebam.
Inno. III. Priori, & conuentui Glaſtonen. in hæc uerba [Attendentes igitur, quòd
epicoſpali ſede uacante non debet aliquid innouari, cum non ſit, qui epicoſpale
ius tueatur &c. petitionem ueſtram nequiuimus exaudire &c.] hæc ſunt uerba tex.
in c. 1. ne ſe uacant. Adducebam etiam tex. in c. 1. de re. eccl. non alie. lib. 6. uer. Quia
uerò in conſeſſione huiuſmodi, prædictæ eccleſia, cum uacaret, legitimo caruit deſen-
ſore &c. Lap. Alle. 20. ſi uacante. uerſ. Item quia facta ſunt uacante ſede. Ciuitatis præ-
dictæ poſtulata retulit. S. D. N. in plena Signatura. R. P. D. Lancellottus utriuſque
Signaturæ reſerendarius meritiſſimus: Confirmationi concedendæ annuebat oēs,

San-

Sanctitas sua respondit differendam esse confirmationem huiusmodi usque ad futurum Archiepiscopi creationem.

Confirmationem mandati, in quo quis ad aliquid faciendum procurator irrevocabilis constituitur, olim concedi uidi, & impetrabatur ad euitandam difficultatem illam, an procurator etiam cum iuramento constitutus reuocari possit, & si reuocetur, an actus valeat, licet constitutus sit periurus, pro quibus videatur glo. in c. fin. in uer. reuocatus, de procu. lib. 6. Bar. in l. cum precario. ff. de preca. Ang. confi. 18. uisus capitulis, ante nu. 2. & nu. 7. lib. 2. Dec. confi. 265. in instrumento col. 3. ad fin. dicens idem in administratione, & confi. 475. in causa, nu. 18. Feli. in c. ex parte de rescr. & in c. si diligenti. in 9. limi. de fo. compe. præfati concludunt pro parte affirmatiua, ideo necessaria est confirmatio.

Contractus inualidus confirmatur, quod intelligo, quando est inualidus ex defectu iuris communis, & talis confirmatio concedi deberet cum hac limitatione, uidelicet [Et sine alicuius præiudicio tertii, & dummodo non sit alteri ius quaesitum] per l. adoptio non iure facta. ff. de adoptio. l. 2. in fi. ff. de reb. eo. Pro qua confirmatione uideatur Pau. Caltren. conf. 178. donatio, col. 1.

Confirmatio reservationis legati, vel receptionis in canonicum conceditur. ca. si Apostolicæ, iunc. glo. in uer. confirmamus. de præben. lib. 6. Rebuff. in praxi dū ponit differentias inter rescripta gratiæ, & iustitiæ pag. 85. nu. 47.

Vnionis confirmatio conceditur, si aliquem defectum patiat, ad ca. exposuisti cum ibi no. de præben.

Electiones monialium in Abbatissas, seu priorissas confirmantur, absque tamen suppletionem defectuum, unde cancellari debet clausula [Supplentes omnes defectus, tam iuris, quam facti, si qui forsan interuenerunt.] & ratio confirmationis est, quia ut plurimum in talibus electionibus non interueniunt omnia, quæ debent, ad eandem nitatibus. de electio. lib. 6. & ignorantia iuris mulieres plerumque excusat. l. de die. S. minori. ff. qui satis. cogan. l. 1. §. si. ff. de eden. l. 2. in fi. ff. de iu. sit. Hodie hæc confirmatio non facillè cederetur propter Conc. Triden. Sessio. ult. cap. vj. titulo de regu. & monia.

Electiones monachorum in Abbates non confirmantur, sed datur præfectio cum prouisione, uel dabitur noua prouisio, In Alemania uerò propter concordata confirmantur cum præfectione, & prouisione, quando monasteria excedunt annum redditum ducentum ducatorum, tunc consistorialiter. De quibus monasteriis loquitur Reg. 2. Cancel. & Staphi. super signa. fol. 165. uer. est & alius casus. Præmissa præfectio cum prouisione, uel noua prouisio hodie forsan denegaretur propter præal. con. Triden. Sessio. ult. de Regu. incipien. in electione.

Super confirmatione electionis, seu postulationis in abbatem post episcopi consensum, cum clausula limitatiua, habemus tex. in c. cum monasterium. in fin. ibi nos autem ipsam, sicut facta est canonicè, confirmamus. de electio.

Canonicè autem aliquid factum esse exponemus. i. iuxta canonum regulas. c. canon. 3. dist. c. si gratiosè in fi. de rescr. lib. 6. Gemini. confi. 106. super dicto, col. penul. & ult. Rip. lib. 2. Respon. cap. 23. post nu. 4. Et de uerbo canonica, & quòd sumi possit strictè, seu strictius, & large, per glo. pragma. de electio. cap. licet, in uer. canonicas, & de uerbo canonicè, ibi, in Addi. probi.

Confirmatio aliquando concessa fuit electo ad beneficium regulare manuale, que confirmatio si sit ex certa scientia, operatur ut ex manuali beneficio perpetuum efficiatur. i. ut illud obtinens amoueri non possit prout, per Feli. in c. constitutus, nu. 10. de rescr. & Dec. Putei. 2. de regula. ubi quòd confirmatio huiusmodi operatur, ut tale beneficium obtinens absque causa amoueri non possit.

QVINT. MANDOSII.

Penſionis ab ordinario impoſitæ confirmatio non datur, ſed Papa denuò concedit, uti Alex. 6. in Signatura ſeruandum eſſe ſtatuit, ratio eſt, quia ordinarius non poteſt beneficium diuidere, & penſionem, ſeu partem fructuum beneficii vni assignare, prout Papa, ad c. prohibemus, de cenſ. c. paſtoralis, de his quæ ſ. à præla. c. extirpandæ, in ſi. de præben. Pau. Roma. in tracta. penſio. q. 1. nu. 10. & ſeq.

Confirmatio electi onis, ſeu institutionis nouæ Capellæ per laicos conſtructæ, cõceditur, & dum dicitur: [Supplicat quatenus præmiſſa omnia, & ſingula auctoritate Apoſtolica confirmare, & approbare, oratoribusque, ut eis videbitur, per unum honestum presbyterum, quem ad hoc duxerint eligendum, inibi celebrari facere, uite rius licentia minime requiſita poſſint & valeant, cõcedere, & indulgere dignemini.] Poſt illud verbum, inibi, additur clauſula videlicet. [Abſque rectoris parochialis, in qua ſita eſt capella huiusmodi, præiudicio] pro qua clauſula facit tex. in c. eccleſia anti quitus, & c. ſeq. 16. q. 1. & in c. 1. ante ſi. de no. ope. nuncia.

Concordiæ, ſeu pactorum confirmatio conceditur uno modo abſque aliqua limitatione, quando tenor inferitur, iux. tex. in c. pen. ibi. Et ad maiorem rei euidentiam literis confirmationis, tenor compositionis inferitur, & ibi glo. in uer. inferitur, docet propterea tenorem inferi, ad hoc, ut appareat illam compositionem fuiſſe legitimã, nec de illa dubitari poſſit, de confirm. uti. uel inu. Deleri autem conſuevit illa clauſula in ſupplicatione, videlicet [Et quòd instrumentum inferi poſſit.] ſeu [Cum infer tione instrumenti.] prout docet Prouin. in materia [ſi in euidentem.] in. 2. not. fol. 64. Quando uero clauſula conceditur, tunc uel pacta, vel conuentiones non continent aliquid improbitatis, & confirmantur: uel continent, & reiſciuntur, ſeu lacerantur.

Altero modo, quando tenor non inferitur, ſed ponitur clauſula [Quòd tenor, & alia neceſſariò exprimenda pro expreſſis, ſeu pro inferſis habeantur.] & tunc ſemper additur clauſula per Signaturam, videlicet [Dummodo, ſeu quatenus licita, & honeſta, ſeu licitæ, & honeſtæ.] alioqui plerunque nihil narrato, vel aliquibus, ſed nõ plenè, vel ſub inuolucro, contingere poſſet, quòd papa confirmaret improba, illicita, & ſimoniaca, præſertim ſi loquamur de pactis in beneficialibus, ſeu ſpiritualibus. ad text. in cap. cum pridem. de pac. & c. ex parte, primò. de offic. delega. Hæc clauſula, uel ſimilis ſi fortè addatur confirmationi, quæ inferitur tenorem habeat, non ſtabit conditionaliter, ſed cauſatiuè, iux. tex. in præill. c. pen. in uer. ſicut de confirm. uti.

Transactionis confirmatio, quæ habebat clauſulam [Reſeruatio beneplacito ſedis Apoſtolicæ] poteſt obtineri etiam ab uno tantùm. Dec. Ptolomei 55.

Pro præmiſſa Dec. & pro clauſula [Attento quòd utraque pars ſupplicat.] quæ tam in hac materia confirmationum, quàm aliis diuerſis ſupplicationibus poni, ſeu addi conſuevit, ego adducebam in ſimi. dictum Inno. cum ſua ratione in c. ſuper eo, 2. quod legit cum c. de appellationibus, poſt priu. in uer. certum, cum quo tranſeunt illius uerba declarantes Abb. in dicto c. ſuper eo 2. de appel. poſt nu. 16. & Phi. Fran. uerſus ſi. uerſ. ſecundo quæritur. Et dicta clauſula [Attento quòd utraque pars ſupplicat.] uerã redditur etiam diſtributiuè, & non requiritur quòd uerificetur copulatiuè. i. quod ſufficit quòd unusquisque ſupplicet pro ijs quæ ad ipſum ſpectant, licet non ſupplicet pro ſpectantibus ad aliam partem. prout Dec. Mohedani 9. de Reſreſſu. alias 83. ſeu 113.

Quæro an ſi facta ſit concordia inter aliquos in materia beneficiaria appoſita clauſula præmiſſa [Reſeruato beneplacito ſedis apoſtolicæ] antequam papa concordiam confirmauerit, poſſit altera pars reſilire? & ſic declarare ſe nolle ſtare concordia? Ro ta cõcluſit q̄ ſic in Calaguritan. de Iáguela coram Achille, prout ipſius Dec. 2. de pac.

Rauo

Ratio, quia talis concordia non valet. c. super eo, de transactio. c. cum pridem, & ca. fin. de pact. Vnde partes ad obseruantiam non tenentur ante confirmationem per do. ctri. Abb. in c. super eo, in fi. de condi. appo.

Statutorum etiam alicuius ciuitatis Sedi Apostolicae immediate subiectae, vel terrae, seu caltri, collegii, seu artis, vel societatis confirmatio conceditur cum eadem limitatione, videlicet [Licita tamen, & honesta.] seu [Quatenus licita, & honesta.] & tunc statuta huiusmodi confirmata dicuntur Papalia, ad Bal. in l. ex placito. C. de re. per. nu. Vbi quod statuta Spoletana à Papa confirmata non dicuntur. Spoletana, sed Papalia, facit tex. in c. si eum. de præben. lib. 6. Feli. in c. i. post num. 4. uer. unde denotatio. de sponsa. Quae sine dubio procedunt, quando confirmatio est ex certa scientia, & sic statuta nostra Romana Papalia dici possunt, propter Leon. X. confirmationem post nouas reformationes positam, quae est in amplissima forma, etiam cū clausula suppletionis defectuum.

Aliqui uolunt tunc solum statuta alicuius loci dici Papalia, quando alia non confirmata non subsisterent per rationem quam adducunt: quod qui confirmat actum imperfectum uideretur dare. ad l. & quia. ubi omnes. ff. de iur. om. iudi. pro qua limitatione seu restrictione uide consi. Rui. 130. de duobus, nu. 8. uol. 5.

Immo hæc clausula [Licita tamen, & honesta.] etiam non addita, seu non expressa subintelligi deberet, ad c. 1. de iure iur. lib. 6. Bar. in l. 1. nu. 1. ff. de his qui sunt sui, uel alie. iur. ubi quod in generali confirmatione privilegiorum, seu statutorum debet subintelligi [Dummodo sint iusta] idem uult Bal. in l. 1. in prima lectu. uersicu. & ideo in generali confirmatione. ff. de consi. prin. & consi. 134. copiose, num. 3. lib. 3. Roma. consi. 218. præfens. post nu. 4. ubi quod generalis confirmatio, nunquam intelligenda est, ne illicita, atque iniusta statuta confirmasse uideatur, Dec. cons. 72. uiso puncto, post nu. 5. uer. primo quia fuit, & consi. 538. nu. 12.

Statutum ecclesie Hispalen. quo prohibetur descendentes ex genere marranorum consequi beneficia, uel ius ad ea, confirmatum fuerat per Cle. 7. & confirmatio fuit tenta ualida, ut apparet ex quo in Rota disputatum fuit, an illud statutum per Cle. 7. confirmatum comprehenderet regressum, & die 10. Februarii 1542. coram Crescen. fuit cõclusum pro negatiua, & sic cū Rota disputauerit sup uno, alterum ualidum, seu habile suppofuit. ad l. ut gradatim, uer. & si lege. ff. de mune & hono. & ad alia quae adduco in 7. q. 3. Reg. nu. 9. præsertim quia superfluum fuisset disputare, an statutum comprehenderetur supra, si de statuti confirmati ualiditate dubium fuisset.

Confirmatio statuti, capituli, seu constitutionis certi & determinati numeri canonicorum denegari non consueuit, in qua confirmatione subintelligitur clausula, si expressa non sit, uidelicet [Nisi adeo redditus extreuerint, quod pluribus aliis sufficiat competenter] ad tex. in Auth. ut deter. sit nume. cleri. uer. postea uerò, & ibi Angel. & prout nota. in c. cum M. ubi etiam Abb. nu. 4. 18. & 27. Feli. nu. 5. & Rip. nu. 35. de constitutio.

Locationis quæstarum Sancti Antonii Vienen. ad sex annos confirmationem cū dicta limitatione concedi uidi, & necessaria uideretur confirmatio huiusmodi, præsertim ad tollendum dubium, an locationi prædictæ ultra triennium obset extrau. Ambrosia Pau. II. de reb. eccle. non alie. inter communes, post prin. ibi concessionem, hy potecam, locationem, & conductionem ultra triennium: Videatur infra in licentia locandi redditus beneficiorum.

Tales confirmationes locationum quæstarum non puto, quod hodie passim, & absque aliquali discussione concederentur; licet enim facultas quærendi elemosynas fauorabilis censenda sit, prout in consi. Calde. 9. sub tit. de priui. uer. item priuilegium concessum quæstuaris est fauorabile propter animarum salutem, & per D.

Q V I N T. M A N D O S I I.

meum confi. 277. post prin. ab istis tamen quaestuariis multa mala, pluresque abusus procedere consueuerunt, prout in cle. 2. §. ad h. æc. de pœ. & remis & isti multas fraudes committunt, prout per Dec. in dicto confi. 277. nu. 1. & ego plures ex ijs cognosco, qui sunt infames, nugatores, mendaces, fures, nebulones, & quorum potissima cura est à mulierculis, & simplicibus, ac nimium credulis hominibus pecunias, & alia extorquere.

Istis, & alijs quaestuariis hodie prohibitum reperitur ne prædicare præsumant per confi. Triden. Sessio. 8. sub Paulo III. cap. 2. uers. quaestores uero. Horum elemosinarum quaestorum, nomen, officium, & exercitium per idem confi. Triden. Sessio. 21. alias 7. sub Pio III. de Decre. Refor. c. 9. sublatum fuit.

Legitimationem à comite palatino factam, à Papa confirmari uidi, cum noua dispensatione, habilitatione, defectum suppletionem, & derogatione amplissima, & ualde piodesse potest talis confirmatio, cum noua dispensatione &c. ad tollendum dubium, an, & quando, & qualiter Comes Palatinus legitimare possit, cum tota eius potestas à facultate sibi concessa pendeat, ad ea quæ uolunt Pau. Castren. Aret. & alii in l. gallus. §. & quid si tantum. ff. de libe. & postu. Sozzi. confi. 212. prima consultatione in prin. & col. 2. uers. secundo præmitto, & omnis potestas, & Parif. confi. 7. de potestate comitis, nu. 50. lib. 2.

D I S P E N S A T I O N E S.

Quod nos dispensare nuncupamur, antiqui legibus soluere uocabant. Lilius. 9. de bello Macedonico Pars tribunorum pleb. negare rationem habendam esse, quod duos simul magistratus præsertim curules, neque capere posset, neque gerere, pars legibus soluere eum censere. Cice. Philip. 2. Cur. M. Brutus te referente legibus est solutus, si ab urbe plusquam decem dies absuisset? & Philip. 1. 1. Ille homo summo ingenio, summa potentia, qui ex ædilitate consulatum petit, soluat legibus, & in Oratio. pro lege Manilia. Quid tam singulare. quàm ut ex S. C. legibus solutus esset anteferet quam ullum alium magistratum per leges capere potuisset. Ita accipi debere puto apud Horat. ode 2. Carmin. lib. 4. Verba deuoluit numerisque fertur, lege solutus. Bud. in anno. in pande. super l. princeps. ff. de legi. ubi de soluto legibus, & canonibus.

Dispensatio gratiæ in sana pagina. 1. collatio, præstatio, seu tributio, uel participatio. ad Ephesios 3. in prin. si tamen audistis dispensationem gratiæ Dei, quæ data est mihi in uobis.

Dispensationem describunt, esse prouidam iuris communis relaxationem utilitatem, seu necessitate pensatam. glo. & Docto. in c. requiritus. §. nisi rigor. 1. q. 7. Abb. in c. cum in cunctis eol. 1. de electio & in c. extirpanda. §. qui uero. de præben. Specu. in tit. de dispensatio. definit, esse iuris communis relaxationem procedentem ex mera disponentis misericordia. Bal. autem ibi in addi. dicit, quod dispensatio est rigoris mitigatio, uel moderatio pœnæ facta per habentem auctoritatem ex publica auctoritate, uel utilitate, uel alia rationabili æquitate, quam lex ciuili indulgentiam appellat, Idem Bal. in c. 1. de pa. constan. in uer. dispensationem diffinit, esse seueritatis, & excessuum mitigationem, uel remissionem; subdens quod iura ciuilia raro dispensationes permittunt, quia non debent indulgentia crimina subleuari, ad l. si apparitor ibi. Veniam. n. talibus nõ permittimus, nec indulgentijs crimina subleuamus. C. de coarctata. & prin. corni. lib. 12. Alcia. in tracta. de uer. sig. lib. 2. nu. 30. dispensationem nil aliud esse affirmat, quàm iuris communis quandam in fauorem particularem, relaxationem, seu correctionem, quæ & priuilegium dici potest.

Item

Item defini potest, ut sit remissio legis facta ex causa urgente ab habente potestatem. Abb. in c. de multa. nu. 8. de præb. Paris. consi. 68. dubium exoritur. num. 70. uol. 4. Dispensationis uirtus, seu effectus est, ut licitum efficiat quod aliàs erat de iure illicitum. glo. penul. in c. dudum 2. de electio. c. non debet. de consang. & affi. Gemini. consi. 106. super dicto. nu. 6. Paris. alle. conf. 68. nu. 128. uol. 4.

Dispensationum altera est tacita, quando Papa indigno, vel inhabili scienter prouidet; uel inhabilem, seu indignum ad beneficium, officium, uel aliud admittit, seu promouet, & de sic admittendi, seu promouendi qualitatibus, & conditionibus instructus, & informatus existit, & hæc tacita dispensatio expressè æquipollet, & plenè operatur. gloss. magna in cap. qui in aliquo. § 1. distin. Inno. & Ant. de But. in c. ueniens. de fil. presby. Bar. in l. quidam consulebant in 2. not. ff. de re iudi. Ant. de But. in c. consultationibus de iur. par. quem sequitur Mil. in Reper. in uer. dispensare an uideatur ille qui scienter prouidet indigno. Rom. cõ. 216. electio dicti nu. 6. & seq.

Dubium fuit in Rota in Dertusen. Sacristia. 12. Junii 1545. Coram Reuerendissimo Cardinali Reumano, tunc Rotæ auditore dignissimo, inter Guglielmum Casafadorum, & Alexandrum Oluica. Papa concefferat Iohanni del Mila clerico, eius familiari gratiam ad beneficia secularia, & regularia in titulum, non facta mentione dispensationis alicuius, quærebatur an Papa censeretur dispensasse, fuit conclusum quod sic pro qua conclusione faciunt supra adducta, & consi. Ancha. 61. pro clartori, ubi quod sufficit constare Papæ beneficia esse incompatibilia. Bal. in c. cum adeo. de rescr. Rot. Belle. 363. si narretur, & per Fely. in c. cum uigesimum. nu. 5. uer. contrarium puto. de offi. dele.

Expressa dispensatio hæc dicitur, quando adsunt hæc uerba in supplicatione, uidelicet [Dispensare dignemini.] uel in literis appositum est uerbum, Dispensamus, ad c. at si clerici. §. de adulterijs. de iudi. c. de multa, in fi. de præb. Amplio idem esse in uerbo, Permittimus, ut expressa dispensatio inducatur. c. literas, ibi, permittimus ipsi ordinari in clericum. de fil. presby. c. uni. de æta. & quali. lib. 6. Dominus meus cõ. fi. 696. Retenta. nu. 14. & Sigif. Loffre. in Paraphra. feuda. in c. imperialem, uersus fi. uer. item per uerbum permittas, sermo noster erit de dispensationibus expressis, seu quæ uerba expressa conceduntur.

Dispensationum item tria genera constitui possunt, ut dispensatio altera sit legis, de qua in præalle. ca. literas, & c. uni. Altera sit hominis, de qua nos tractamus. sit etiam & mixta quando lex concedit ut homo dispensare possit, iuxta tex. in cap. de multa. in fi. de præben.

Dispensare, cum sit contra ius, ipsi principi reseruatum est. l. qui in provincia. §. diuus. ff. de ritu nupti. præalle. c. requiritis. §. nisi rigor, & c. seq. 1. q. 7. Spec. in tit. de dispen. §. 1. in prin. & §. nunc breuiter dicendum. Paris. consi. 68. dubium exoritur. nu. 35. uol. 4. Aliquando tamen episcopus dispensare potest super quibusdam, sed semper ex causa.

Dispensatio ad partis petitionem conceditur, non autem motu proprio. ca. innotuit. in fi. de electio. c. fi. de schisma. ratio quia solui, seu relaxari nõ debet ius nisi parte petente, instante, & supplicante, argumento. l. 4. §. hoc autem iudicium. ff. de dam. infe. Huc spectant illa uerba Casaris lib. 7. Belli Galli. non multum post prin. Datur petentibus uenia. Et dispensari petens poenitens esse debet. Gemini. Alle. consi. 106. nu. 9. Aliquando motu proprio dispensari uidi, prout etiam absolutiones motu proprio concedi, ut infra dicam, dum de absolutionibus tractabo.

Dispensatio aliquando ut debita petitur, glo. in uer. detrahendum, in c. ut constitueretur, & c. domino sancto, jun. glo. in uer. necesse. §. distin. gl. fi. in c. noli. §. 3. q. 1. Abb. in c. cum nobis, in x. not. de electio. Mil. in uer. dispensatio quamuis respicit, &

Q V I N T O M A N D O S I I .

In uer. dispensatio quædam est. Lamber. de iur. patro. art. 3. quæstio. 9. part. 1. libro. 1. ante nu. 34.

Hic quæri posset, an dispensatio a priuilegio differat, concludendum est quoddam & inter alia, quia hoc sine causa conceditur, seu concedi consueuit; illa uerò cum causa, qua existente falsa dispensatio corrumpitur. Abb. in cap. quia circa. col. 2. de consanguini. Dec. cons. 681. in causa colum. penultim. Rursus dispensationes strictiori interpretacionem recipiunt. c. 1. cum ibi not. de fil. presbyte. libro 6. c. ordinarij. de offic. ordina. eo. libr. Fely. in cap. postulasti, num. 9. de rescript. Pro præmissis uideatur Rebuff. super concor. iur. for. manda. A po. in uer. dispensationum, uer. iustæ dispensationes.

Papa dispensare potest indistinctè super prohibitis à solo iure positiuo, & tunc sola uoluntas est pro causa. Inno. in c. cum ad monasteria, post num. 3. ibi, nõ tamen hoc est uerum, de sta. mona. Gemi. in c. consequens 1. distin. Io. de Ana. in c. fraternitati col. 2. de schisma. & communiter Docto. in cle. uni. de consan. & assi. & legista in l. quidam consulebant. ff. de re iudi. Abb. in c. uenerabilem, qui fil. sint leg. & in c. constitutus. de reit. do.

Dispensatio requirit oēs expressiones, quas impetratio beneficii gl. 1. in c. nõ potest, & ibi Gemi. nu. 1. & 6. & gl. pe. cir. medium de præb. lib. 6. Abb. in ca. ad aures, col. 5. uer. aut impetro dispensationem. de rescr. Fel. in c. in nostra. corre. 8. eo. Bart. Cassen. cons. 43. factum tale, nu. 2.

Papa dispensans non obliuiscatur uerborum diu. Bernardi ad Eugenium. Sed di ces nunquid prohibes dispensare? nõ, sed prohibeo dissipare. nõ sum tam rudis, ut ignorem uos dispensatores positos sed in ædificationem. & c.

Concilium Trident. Sessio. 23. aliàs 6. sub Pro III. de Decr. Refor. cap. 5. nouissimè circa dispensationes ita statuit, Dispensationes quacunque auctoritate concedenda, si extra Ro. Cu. committenda erunt, committantur ordinarijs illorum qui eas impetrauerint: Eæ uerò, quæ gratiose concedentur, sum non fortiantur effectum, nisi prius ab eisdem tanquam delegatis Apostolicis summarè tantum, & extraiudicialiter cognoscatur expressas preces subreptionis, uel obreptionis uitio non subiacere. Vide etiam cap. 18. quod incipit, sicuti publice expedit, in Decr. Refor. Sessio. ult. ubi nonnulla sanctissima decreta inuenies.

S V P E R D E F E C T U N A T A L I U M .

In dispensatione ad beneficium pro patiente defectum natalium non datur ad dignitates maiores, & principales, nisi graduato, uel ualdè digno, aut personæ aliàs gratae, & ideo inter clausulas scmp̄ illa deleri debet, uidelicet. [Et de speciali ad uitam.] quæ includit maiores, & principales dignitates, ad quas illegitimi admitti non debent. c. fin. de fil. presby. c. 1. eo. lib. 6. & utrobique per glo. & Docto. Super huiusmodi dispensationibus habemus Regulam Cancellariæ. 5. o. iuxta ordinem antiquum, super qua scribo.

Ad dignitates cum illegitimo solus Papa dispensare potest. c. fi. de fil. presby. cap. 1. ubi gl. Io. An. & alij eo. li. 6. & supponit Fed. de Sen. uolens legatū dispensare posse cõcessa sibi super hoc potestate, cons. 80. factum est tale, in prin. Et uoluerunt parisi. cons. 136. stante defectu, in prin. uolum. 4. & Lamber. de iur. patro. lib. 1. par. 1. q. 9. art. 3. post nu. 30. uer. adduco duodecimo.

Dispensatus ad dignitates ecclesiasticas non intelligitur dispensatus ad episcopatum, prout concludunt Inno. in c. dilectus filius. de concess. præb. Rot. 45. no. quod secundum, in prin. in anti. Mil. post Archi. & Ant. de But. in Reper. in uer. dispensatus

tus ad dignitates. Quæ tantò magis procedere debent hodie stante decreto con. Tri den. Sessio. 24. aliàs 8. sub Pio III. de Refor. c. 1. super episcoporum præfectione in hæc uerba. Et quos ex legitimo matrimonio natos &c.

Dispensatur nonnunquã ad beneficia cum cura, & sine cura, etiam si quis ad ea per electionem assumatur: quo casu non poterit obtinere beneficia ecclesiæ cathedralis. Rot. 407. nota uoluerunt, in anti. Mil. in Reper. in uer. dispensatio Papalis, in prin. Staph. super signa. fo. 61. uer. Et id eo tenet cancellaria.

Limitant aliqui nisi dispensatio sit ad beneficia quæcunque, Rot. præalle. 407. in antiq. uer. si uerò dispensat ut possit obtinere beneficia quicunq; . Mil. in Reper. in uer. dispen. Papalis. Io. Bap. Ferret. consi. 220. mandatum, nu. 11. uer. q; dispen.

In dispensatione illegitimi addi consuevit clausula uidelicet. [Dummodo incontinentiæ paternæ imitator non sis] ad tex. in c. si gens anglorum, cum seq. 56. dist. & melius in c. literas. de fil. presb. de hoc stilo loquitur gl. in c. 2. in uer. defectu, uerf. tertio propter incontinentiam paternam eo. lib. 6.

Sed aduertèdū est, q; p illã additionẽ, non inducitur cõditio, prout uoluit Rot. p Bisigne. dec. uni. qui fil. sunt legi. uer. secundus obiectus, in antiquo. quæ est eadẽ cũ illa in anti. 845. sequitur Fel. in c. ex parte, nu. 6. in uer. clausula si preces, uerfic. adde Rot. de rescr. effectus est maximus. Si. n. conditionem faceret clausula illa, infinitæ dispensationes hmõi nullæ, & irritæ redderentur, dispensatus. n. sub conditione, si orator non sit paternæ incontinentiæ imitator, sub contraria conditione non censetur dispensatus, ad tex. in l. pecuniam. ff. si cer. pet. l. item quia, ibi. Et nuptiis non sequitur ipso iure euanesceat stipulatio. ff. de pac. l. necessario. ff. de peri. & commo. rei uendi. gl. in c. si pro te, in uer. assensus. de rescr.

Incontinentiæ paternæ imitatores, ad quos paterna flagitia hæreditaria successione descendunt, abhominations Domino dicuntur. c. pe. S. qd aut, 56. di. Et q; sit detestabilis in ecclesia Dei paternæ incõtinẽtiæ imitatio, percipere et poteris ex præfatione c. 15. Con. Tridẽ. Sessio. ul. tit. de Decr. Refor. in hæc uerba. Vt paternæ incontinentiæ memoria à locis Deo cõsecratis, quos maximè puritas, sanctitasque decet, longissimè arceatur &c.

Qui autem sint, qui paternæ incõtinẽtiæ, paternorūq; scelerū imitatores nõ sũt, & quib. peccata parentū non obsunt, habes Ezechiel. c. 18. Quod si genuerit filiū qui uidens omnia peccata patris sui quæ fecit, timuerit, & nõ fecerit simile eis. cũ iis quæ sequitur. Plerunq; aut contingit, ut filii scelerū parentū imitatores sint, illisq; nequiores, prout Cecinit Orat. ode 6. Carminum. li. 1. in fi. Aetas parentum peior auis, tulit Nos nequiores, mox daturos Progeniem uitiosorem.

Quæro aliq; est natus ex cõcubina, quã postea illius pater in uxore duxit, an iste filius ut beneficiū obtinere possit dispensatione indigeat? Plura hic discutienda uenirẽt, breuitati studens ego sic distinguo: Aut iste fuit effectus clericus, seu beneficiū obtinuit antequã pater illã in uxore duxisset, & uera est conclusio, q; dispensatio requirebatur: illo. n. tpe illegitimus erat, & sic ius in initio resistebat, ne illegitimus clericus, seu beneficiatus effici posset: unde nõ cõsideratur superuenientia habilitatis. ad no. per Bar. in l. si constante. §. quoties, nu. 7. ff. sol. ma. Aymo, qui plures allegat, consi. 197. n. 8. uer. respondeo q; regula: Et tps datæ inspici dẽt, an quis sit habilis, Gig. in tracta. pensio. q. 2. n. 16. & seq. Aut post subsequens matrimonium cõtractū ille ex concubina prius natus ad ordines promouetur, seu beneficiū assequitur, & licet sint opinio nes, ueritas est q; dispensatione non indiget, quippe qui uere legitimus effectus est. c. tanta, cũ gl. 1. qui fil. sunt leg. quam ibi sequitur Abb. col. 2. & D. meus cõ. 155. nu. 5. Illegitimus aut, qui monachus efficitur, dispensatione hmõi indigere non uidetur. c. 1. 36. dist. c. 1. & gl. si ad fi. in c. si. de fil. presby. Bal. post Gui. de Cun. in l. 1. col. 4. uer.

QVINT. MANDOSII.

Iuxta hoc quæro an non capaci, in lectu, ubi q̄ per oblationem monasterio facta quis legitimatur, C. de sacro. eccl. Lud. Rom. in l. necessariis, post nu. 7. ff. de acq. hæ. Barba. in c. q̄a nos, i. 2. no. de testa. Mar. Sozz. in c. ad audiētia. co. fi. uer. tertia cōclusio, ubi subdit q̄ ratio, ne talis sit paternæ incontinentiæ imitator, cessare uideretur in facto monacho. de homi. Tu pro ijs, & alijs huc spectantibus uide pulcherrimum tracta. dignissimi, ac doctissimi Cardinalis Paleotti de Nothis, & Spur. in 57. & alijs cap.

Aduerte tamē q̄ illegitimi effecti monachi, si prælaturas asequi uelint, dispensatio ne summi Pōtificis indigebunt. præall. c. 1. iun. gl. in uer. prælationē, & ibi p̄ Ancha. Abb. & alios, & c. fi. de fil. presb. & Gem. con. 15. Reue. pater nu. 13. uer. super tertio.

Quid autē dicemus de moniali, an illegitima absq; dispensatione monialis effici possit uideretur q̄ sic eadem ratione, immo maiori. si. n. religio operatur in masculo q̄ nō oblatē tali defectu licite promoueri possit ad ordines, & plura incūbant masculis q̄ fœminis, c. noua, cum gl. ad fi. de pœ. & remis. æquē, uel fortius idē operari debebit in muliere. Contrariū est uerius, q̄ imō dispensatio requiratur, absq; qua illegitima monialis effici nō possit, ut concludunt gl. in c. indēnitatibus. §. sanē. in uer. canonica, & Io. An. nu. 6. & Gem. post nu. 7. & alii. de elect. li. 6. & illam gl. sequitur etiam Fel. in c. meminimus, nu. 4. de accusa. Rationes differentiæ adducunt Docto. ubi supra.

DISPENSATIO PRO CORRUPTA AD ABBATISSATVM.

Corrupta absq; dispensatione, uel præcedente ut tutius est, uel iuxta casum Lapi de quo infra q̄ non possit esse abbatissa, probatur ex tex. in c. fi. quis oēm. §. nolumus peccatricē. i. q. 7. in c. iuuenulas, & in c. fi. cum ibi no. o. q. 1. & uoluit gl. in c. quomodō, in uer. eligatur. 31. q. 1. gl. in cle. fi. §. statuimus, in uer. rationabilis, & ibi Card. nu. 4. & seq. q. 10. & seq. de sta. mona.

Dispensatum fuit tpe Lapi Castellionei, seu dispensari mandatū fuit cū abbatissa, q̄ non obstante q̄ tempore suæ promotionis corrupta ellet per uim, eius promotio ualeret perinde ac si dicto tempore fuisse uirgo, prout uiderē est in eius Alle. 61. post prin. uer. est enim per dictas literas, & post nu. 5. uer. nam edictum fuit.

An autē ep̄s dispensare possit cū corrupta, quicquid dixerit Arch. in c. indemnitate, de elect. li. 6. ueritas est pro negatiua, & q̄ alius à Papa dispensare non possit, ut concludunt Cal. con. 3. in fi. uer. Tum quia ep̄s non posset ēripse dispensare, si notoria ellet corruptio. sub tit. de off. uic. Card. in alle. cle. fi. §. statuimus, in xj. q. de sta. mona. Fel. in c. meminimus, nu. 4. de accusa. ubi tamen legendū est. Quia cum istud sit cōtra ius. Idē Fel. in c. at si clerici. §. de adulterijs, uersus fi. uer. Et q̄ corrupta possit esse abbatissa, & ibidem D. meus post. num. 10. uer. nec etiam dispēare pōt ep̄s quōd corrupta sit abbatissa, de iudi. sequitur Io. de Syl. de Bene. par. 4. q. 7. nu. 7.

Verū si corruptæ dispensatio hmōi concedatur, non nisi ex maxima cā, uel ratione id fieri deberet, cum contra illam exclamet propheta dicens. Descende, sede in pulvere uirgo, filia Babilon sede in terra, non est solum filiæ caldeorum, quia ultra nō uocaberis mollis, & tenera. cum ijs q̄ subijciuntur Esaia c. 47. Et uirginitas amissa non restituitur. Amos c. 5. Virgo Isdrael proiecta est in terram suam, non est qui suscitet eā Hie. in Epi. ad Eustoichum, & c. fi. Paulus 32. q. 5. ubi etiam subditur. Quid fiet illis quæ prostituerunt membra Christi, & mutauerunt templum sancti spiritus in lupanar.

DISPENSATIO SVPER DEFECTV AETATIS.

Sup defectu ætatis signatura diuersis modis dispēsat, & quoad canonicatus cathedralis,

dralis, & collegiatae habemus Reg. 18. iuxta ordinē modernum, de qua supra loquitur sum dum de Regularum derogationibus tractaui. Habemus etiam Reg. super defectu ætatis 49. iuxta ordinem antiquum.

Tpe Pauli III. & ante, dispēfabatur in xij. annō ad unū curatū in commendā usq; ad 18. annum, deinde concedebatur in titulū. Et ad duo pro cōstituto in xv. anno. Et ad tria curata pro quocūq; cōstituto in ætate legitima: aliud feruatur hodie, tales. n. dispēlationes nō cōceduntur: uix. n. dispēfabatur ad unū curatū pro cōstituto in 23. anno, & summa rōne, ad hoc ut canones, puta c. cum in cūctis. §. inferiora. de elect. c. licet canon. eo. li. 6. & alia iura minus, quā fieri possit, uulnerentur.

Nonnunquā signabatur supplicatio pro minore, in qua aderant uerba in duodecimo, vel circa anno cōstitutus: iuxta interpretationem Pragmaticorum uera reddebatur narratio, etsi talis in undecimo anno cōstitutus erat, uide quæ scripsi in gl. Facul. §. uolentes, in uer. circa, uer. ad unum tamen circa praxim.

Quādo dispensatur cū minore, præsertim in puerili ætate cōstituto ad beneficiū curatū, seu ad dignitatē, apponi cōsueuit in literis [Lcet de hoc nulla in supplicatiōe mētio fiat.] q̄ est spes q̄ succedēte, ætate curā, seu administratiōe sibi cōmissā bene, & p̄uide exercebit, seu optimē se geret, uel p̄ alia similia uerba: simile est illud Cice. p̄ lege Manilia. Tāta in eo reip̄i. benē gerēdæ spes cōstituēbatur, ut duorū consuliū munus unius adolecētis uirtuti cōmitteret. Et q̄n̄ summus Pōtifex cū minoribus dispēsat ad curata & dignitates, et superiores, nō pōt prætendi q̄ absq; ratione procedat: tū quia sp̄ rō, seu cā præsumitur in principe, tum et quia & olim & hodie nonnulli adolecētes uirtutib. & fama seniores superarunt, & superāt: Huc spectant uerba Cic. in phil. At uerō apud antiquos Rulli, Decij, Coruini, multiq; alij; Recētori asit memoria superior Africanus, Titus Flamminius admodū adolefcentes consules facti tantas res gesserunt, ut populi Romani imperium auxerint. Idem in alia Philippica de se ipso loquens, Defendi Remp̄. adolefscens, non deseram senex &c.

Dispensato ad curatū in minori ætate aliqui conceditur clausula [Quod ante 25. annū ad nullū sacrum ordinē promoueri teneatur.] qua clausula p̄ signaturā sublatā, ut cōiter sit, sic dispensatus in 18. anno ad subdiaconatum, in xx. ad diaconatū, in diuinitē uero in 25. anno ad presbyteratus ordinē promoueri dēt per cle. fi. de æta. & quali. Pro præmissis uide con. Anch. 293. ultra alia, uersus si. uer. sed in dispēlatione & con. 304. ista allegata, post nu. 2. uer. sed saluo iudicio. & Rebuff. de nomina. q. 9. nu. 53. uer. ult. pone quod minor est dispensatus ad obtinendum &c.

Dispensatus ad beneficiū curatū non obstante defectu ætatis pōt assequi parrochialem ecclesiā, nec tenetur se promoueri facere ad sacerdotiū ante 25. annum, & sic nō obstante ætate, & q̄ non sit in sacerdotio, bñficiū obtinebit, illiusq; fructus percipiet, qui aliās ex statuto, consuetudine, uel obseruantia collegio, uel alteri, quādiu rector ecclesiæ sacerdos efficeretur, applicarentur. Io. An. in c. cum ex eo, post nu. 4. in uer. iusta de causa. Mil. in Reper. in uer. dispensatus ut non obitāte ætate possit consequi, & in uer. dispensatus ad beneficia curata non obstante.

Cl[Etia] si præbenda sit sacerdotalis, uel aliquē sacrū ordinē annexum habeat. in fauorē minoris rarō cōceditur: Rō est, quia licet quis sit in ætate, in qua canonica tū, & p̄bendā obtinere pōt, tamen si præbenda hēt annexum ordinem sacrum, seu p̄benda est sacerdotalis mutata, seu alterata est eius natura, & est diuersa ab alijs præbēdis, quoad plura, ut in cle. 2. §. illi uerō, de æta. & qual. c. ei cui, & gl. in uer. sacerdotalis, ubi Io. An. Gem. & Fran. nu. 6. declarant tribus modis præbendam posse dici sacerdotalem, de præb. li. 6. Est uerū q̄ minor habilitas requiritur in istis præbēdis sacerdotibus, quā in beneficiis curatis, ut per dictā gl. cir. medium, & per oēs ibi. Ex quo infero, quod quoad præbendam sacerdotalem possit dispensari in 18. anno.

QVINT. MANDOSII

DISPENSATIO AD PLVRA BENEFICIA.

Circa pluralitatē beneficiorum hæc distinctio cadere potest. Aut habentū unum, uel plura beneficia insufficientia aliud beneficium confertur, & dispensatione aliqua non est opus. Mil. in Reper. in uer. beneficium unum habentū. Et ratio est, quia non sufficienter beneficiatus; pro non beneficiato haberi debet. ad ea quæ adduco in 37. q. 16. Reg. nu. 2. & seq.

Aut supponimus, prout regulariter supponere debemus, primū beneficium iam obtentū, sufficiens & cōpetens esse, & tunc aut illud est simplex beneficiū in aliqua ecclesia personalē residentiam non requirens, & illud obtinenti alterum simplex in alia ecclesia confertur, & dispēsatio requiri uidetur: Hoc tamen iure utimur quōd sufficiat mentio primi obtenti in adeptione secundi: & q̄ mentio hmōi requiratur, probo ex tex. in c. cum adeo, in c. postulasti, & in c. si proponēte, de rescr. in c. cū teneamur, cum gl. in uer. substentari, post prin. & in c. sup. inordinata, cum gl. fi. in fi. de præb. Quid autem in beneficiis in eadem ecclesia existētibz tractabimus infra.

Aut loquimur in beneficiis incōpatibilibus, seu residentiam requirentibz. & iuxta diuersitatē beneficiorū, diuersitatē personarum, & diuersitatē temporum diuersimodē dispensari, uel dispensatio denegari consueuit. Hoc regulare est, q̄ iura omnia ab horrent pluralitatem beneficiorum incōpatibilium ex pluribus rationibus, quas colliges ex tex. in c. quia in tantum. §. per fratres. de præb. & in extrau. Execrabilis Io. 22. eo. latē per Io. Ba. p. Ferret. con. 32. considerata, nu. 6. cum pluribz seq. Et q̄ alius à Papa et si sit legatus de latere, dispensare nō possit super incōpatibilibus, concludit Rot. 286. legatus, in no. & Nic. Mil. in suo Reper. in uer. dispensare non potest legatus de latere super pluralitate.

Dispēsatio ad duo curata rarō cōceditur, nisi in casu c. de multa, in fi. de præb. & hoc rōni, & iuri consonum est, ne quis duas parochiales, seu duo beneficia curata obtineat. iuxta c. 1. cum aliis. 21. q. 1. c. quia nonnulli. de cle. non. resi. præalle. extraua. Execrabilis, de præb.

Similiter decēs & iuri consonū est; ut psona literata duo bñficia curata simul obtinere possit, licet hoc aliis denegetur: ecclesia. n. Dei talibus indiget; illisq; in omnibus fauere consueuit. iuxta tex. in c. cum ex eo. de elect. lib. 6. Inn. in c. cum iam dudum, ad fi. de præb. Hyppo. de Marf. in Praxi crimi. §. aggredior, nu. 68.

Nec quis putet quēlibet doctorem ad duo curata dispēsari, sed illos tm̄, qui uerē literati, & in scientijs sublimes existūt qui in ecclesia Dei sūt tanquā stellæ fulgentes iuxta tex. in c. super specula, de magi. & in auth. habita. C. ne fil. pro pat. Inn. in alle. c. cum iā dudum, uersus fi. de p̄b. & c. cū ex eo. de elec. li. 6. ubi pulchrē p̄r Io. Mona. quem sequuntur Domi. & alij. & ex cōi sententia Doct. in alle. c. de multa, fauor publicus, uel magna literatura dicitur legitima causa dispensandi, & hanc communem testatur Cur. iun. con. 75. habita, nu. 5.

Et quōd uiris literatis debeantur præmia, & honores, habes etiam Sapient. cap. 7. Venerunt mihi omnia bona pariter cum illa, & innumerabilis honestas per manus illius. Eisdem capit. ultim. in fin. Magnificē sunt exaltati uerbis legis, quibus edocti sunt. Philo. 8. Aethicorum. Honor est præmium uirtutis. & Cice. in Tuscula. dicit quōd honor alit artes. Hinc dignoscere licet quā infelices, & mutiles sint principes illi, ac prælati, qui literatos, & uirtutibus ornatos debitis honoribus, ac præmiis defraudant, ignorant forsan uel spernentes uerba Danielis cap. 12. Qui autem docti fuerint, iulgebunt quasi splendor firmamenti.

Ad duo curata dispensatur solum pro uere nobilibus, uel in publica uniuersitate graduatis, & additur clausula [Dummodo parrochiales non distent ab inuicem ultra unam dietam] Hæc limitatio operatur, ut utriq; parrochiali, ac utrisq; parrochialis faciliè prouideri possit. Ponamus. n. q. rector iste duarum ecclesiarum curæ præpositus in altera residens ex improuiso alteri ecclesie, in qua nõ residet, occurrendum esse cognouerit, statim ad illam accedere poterit, cum non distet ultra dietam. i. uiginti miliaria. ad l. uicena milia. ff. si quis cautio. & sic una parrochialis sit uicina erit alteri: Loca. n. dicuntur uicina non solum per unam, imo etiam per duas dietas distantia, iuxta tex. in c. præsentate. de præb. lib. 6.

Pro nobilibus sæpè dispensari uidi ad unum curatum in 17. ad duo in xx. ad tertium in ætate legitima. Ratio dispensationis pro nobilibus illa uidetur esse, quia nõ solum in actibus secularibus, sed & in collatione beneficiorum, & circa dispensationes in illorum fauore nobilitas in magna habetur consideratione: & nobilitati plurimùm defertur. c. de multa, in fi. de præb. c. cum adeo, ubi gl. 2. de rescr. gl. in c. constitutus 2. in ver. impotentiam. de appe. c. dudum 1. ubi Abb. nu. 2. dicit in clericis secularibus attendi nobilitatem, secus in religiosis. de electio.

Dispensabatur plerunq; cù supplicante, q. cù omnibus beneficiis cum cura, uel sine cura unum beneficium incompatible obtinere posset, & addebatur clausula [Dummodo nõ sint ultra duo, tria incompatible.] Nunc talis dispensatio nõ datur, & si concederetur clausula præmissa, nõ esset forsitan necessaria, ex quo indistinctè in quacunq; beneficiorum impetratione exprimitur omnia beneficia nominatim obtenta prius, nec prout aliàs indistinctè conceditur clausula illa [Et q. obstantie oratoris, ac beneficiales exprimi possint, seu pro expressis habeantur.] qua clausula deleta, seu de negata necesse est, omnia beneficia iam obtenta exprimere; alioqui gratia omnino nulla erit. ad c. cum adeo, & c. proponente, de rescr. & ad alia quæ adduxi dum de prouisionibus tractaui.

Nouissimè habemus Concilium Tridentinum. Sessio. 24. aliàs 8. sub Pio III. in Decretis. Refor. c. 17. sub iis uerbis. Statuit ut in posterum unum tantum beneficium ecclesiasticum singulis conferatur, qd. quidem si ad uitam eius cui confertur honestè sustentandam non sufficiat, liceat nihilominus aliud simplex sufficiens, dummodo utrumq; personalè residentiam non requirat, eidem conferri. Hæc q; non modo ad cathedrales ecclesias sed etiam ad omnia alia beneficia, cum iis quæ sequuntur.

In Hispanijs dispensari cõsueuit, ut quis duo beneficia patrimonialia obtinere possit, additur tamen clausula, uidelicet [In diuersis tamen ecclesiis, in quibus Orator est filius patrimonialis. Quæ sint beneficia patrimonialia, & qui filii patrimoniales dicantur, tractaui in 15. q. Reg. de infir. nu. 4. 16. & seq.]

DISPENSATIO AD BEN. SVB EODEM TECTO.

Dispensatus ad duo beneficia, seu duas pbenas, non censetur dispensatus uel illas in eadè ecclesia, seu sub eodè tecto possit obtinere. Card. in c. de multa. §. seu uel hoc idem, in 4. q. & ibidem Ant. de But. Imo. & Abb. de præb. Anch. in c. 1. post nu. 3. ver. plus ergo. de consue. lib. 6. Rebuff. super concor. sub rub. de collatio. §. uolumus, in uer. cathedralibus. Iaf. in l. beneficium, nu. 4. ff. de consti. princi.

Ad duo beneficia sub eodè tecto dissimilia puta curatum, & simplex, seu ad duo simplicia, puta ad duas cappellanas, seu duo altaria, licet de iure obtineri nõ possint c. literas de con. præb. Io. de Ligna. de plurali beneficio. nu. 8. gl. in c. dudum. de elec. Inn. in c. cù iã dudum. de præb. tamen & olim, & hodie dispensari cõsueuit: quin & ordinarius dispensare posset, ut etiam uoluit Lap. Alle. 117. nu. 4.

Q V I N T. M A N D O S I I

Papa aut indistinctè, & ut sibi, & quādo libet, tā circa p̄dicta, q̄ alia à iure positiuo introducta disp̄sare p̄t: quippe q̄ in iis quæ iuris sunt positiui, & in beneficiariis, & spiritalibus est dominus absolutus, c. cuncta per mundum 1. & 2. 9. q. 3. c. propo fuit. de conce. præb. c. innouit. de electio. l. relegatum, cum gl. ff. de pœn. Vbi q̄ in iis, quæ sunt iuris positiui, voluntas est ratio, seu causa.

Aliud concludendum est in ordinario, qui solum ex causa dispensare p̄t: puta pp̄ personæ sublimitatem, nobilitatem, doctrinam, uel pp̄ aliam rationabilem causam. Pro quibus vide c. 1. cum tibi not. de consue. li. 6. Fed. de Sen. confi. 205. ad aures, & confi. seq. Abb. in c. extirpandæ. in repet. §. qui uerò, nu. 4. de præb. & in c. literas, in fin. de con. præb.

Disp̄satio concedebatur ad obtinendum duas dignitates in una ecclesia ad duos menses, post habitam pacificam possessionem. uide Sarnen. in tracta. Breuium. nu. 14.

Canonicatus & dignitas in eadem ecclesia uidentur esse incompatibiles. c. literas, & ibi Inn. in prin. & Io. And. & alij. de con. præb. cle. ff. de præb. c. 1. iun. gl. in uer. nisi de consue. lib. 6. c. fi is cui. §. non sic aut, & ibi Phi. Fran. in 2. not. de præb. eo. lib. Ar guēdo à speciali, si de cōsuetudine quis simul canonicatū, & dignitatē retinere p̄t, ergo secus de iure communi: propterea dispensatio necessaria uidetur, quæ denegari non deberet, quum etiam uel dispensatiuè, uel aliàs supponant, dignitatem cum canonicatu in eadem ecclesia retineri posse. ad tex. in c. eam te, uersus fi. de rescrip. & in c. postulasti, uer. nisi fortè. de con. præb.

Canonicatus uerò, & portio in eadem ecclesia nō sunt incōpatibiles, prout in Ro ta conclusum fuit de mense Martii 1543. in Cartagenen. Portion. coram Puteo, prout Dec. Ptolomei 176. de præb. & ponderabatur non dari incompatibilitatem, nisi à iure cautum reperiatur expresse, prout per Card. confi. 3. circa elucidationē, post prin. & illud confi. sequitur, & declarat Staph. super signa. de quali. & statu beneficii. fo. 45. iuxta primam impres. uers. circa istam incompatibilitatem, & ante, & post.

Rector item, & cappellanus quis esse potest in eadem ecclesia. Lap. Alle. 116. Phi lippus, ante nu. 4. & nu. 5. Mil. in Reper. in uer. beneficia plura, uel præbendas. in fin.

An autem pensio faciat incompatibile sub eodem tecto cum beneficio? concludē dum est pro negatiua, in qua resident adducentes rationes Hier. Pau. in li. nuncupa to prouinciale. fo. 36. uer. Faciunt hæc ad materiam, an pensio faciat incompatibile. & Gig. de pensio. q. 32.

Plura alia circa disp̄satiōes ad beneficia sub eodē tecto uidere poteris apud Abb, in c. de multa, col. 2. de præb. per Fel. in c. in nostra, in 8. corre. de rescrip. & p̄ Rebuf. su per Concor. de manda. Apolto. §. primus, in uer. ita tamen. uer. & hoc est introductū.

In iure ciuili hæc uerba [Sub eodē tecto.] aliter accipiuntur, parū autē distant a nro significatu, put in l. 1. uer. Et magis est ut puniatur ob hoc, q̄ sub eodē tecto fuit & uer. licet. n. cesser, & uer. Eodem aut tecto qualiter accipitur, l. 3. §. si cum oēs, uers. surdus quoq; & l. excipiuntur, ibi, Qui tamen sub eodē tecto fuissent. ff. ad Sylleniam. ubi q̄ idem est dicere sub eodem tecto, q̄ in eadem domo, & intra eosdem parietes. Licet in dicta l. 1. uer. eodem aut tecto, ibi, Et ait Sextus, uideatur et̄ comprehendī locus unde uox exaudiri possit: responderi potest q̄ illa interpretatio sit impropria, prout colligitur ex uerbis, quæ sequuntur, uidelicet. Quasi sub eodē tecto fuerint. Di ctio. n. quasi, improprietatē, seu fictionē designat. l. si quis iun. gl. in uers. quasi. ff. de cond. in de. l. et̄. §. si iun. gl. ff. de peti. hæc. Doct. in c. parrochianos, de deci. Bar. in l. si uerò. ff. sol. mat. Bal. in l. in suis. ff. de lib. & posth. Sicut igitur in l. 1. & 3. ac aliis. ff. ad Sylleni. illa uerba [Sub eodem tecto.] exponuntur intra eosdem parietes, ita & iuxta terminos nostros: Et sicut ibi intra domum, ita & nos dicamus intra domum Dei. iux ta Psal. 25. & 121. & c. omnibus 24. q. 1. c. decet. de immu. eccle. lib. 6.

DISPENSATIO SVPER RETEN. PROPTER PROMOTIONEM.

Per promotionē ad ecclesiā cathedralem uacant priora beneficia, & solus Papa di-
spēsat super illorum retentione, super illis ius antiquum conseruando. c. si gratiose.
de refer. lib. 6. Nic. Mil. in Reper. in uer. Dispensatio perquam conceditur promotō.

Dispensatio obtēta fuerat super retētionē beneficiorū cū archiepātu, Cardinalis pu-
teus Dec. 1. de dispen. dicit resolutū fuisse in Brixien. fructuū corā. R. P. D. Prospero
nunc meritissimo, & nunquam satis laudato Cardinali de sancta Cruce inter Hospi-
tale Brixien. & Patriarchā Constan. qui permutauerat archiepātū cū Patriarchatu di-
spēsationē non iustragari, sed requiri aliā dispēsationem. pro qua Dec. pōt ēt adduci
q̄ dispēsatio est stri cti iuris, & expressio, addita ēt clausula generali, non extenditur
ad diuersa p̄sertim maiora expressis. ad c. sedes, ubi omnes, de refer. Abb. in c. dilectus
de con. prab. ubi q̄ dispensatus ad epātum non cēsetur dispensatus ad archiepātum,
& dispensatus ad archiepiscopatum non cēsetur dispensatus ad patriarchatum.

Contrariū postea in eadē cā concludi obtinui: & inter alia ponderabā uerba dispē-
sationis huius tenoris [Eidem creaturā per eam quoad uixerit unā cū Iadrē. cui p̄re-
est, uel alia quacunq; metropolitana, seu cathedrali ecclesia ad quē ipsam transferri
pro tpe contigerit, ac omnibus, & singulis monasteriis & c. ceterisq; dignitatib; & c.]
Illa uerba [Cum quacunq; alia metropolitana, seu cathedrali ecclesia.] de sui natu-
ra comprehendunt ēt Patriarchatum. ad c. clerōs, uer. omnes autem 2. 1. dist. c. constā
tinopolitanā, & c. seq. 22. dist. Unde ex proprietate uerborū comprehendī debebat
patriarchalis ecclesia sub uerbis p̄dictis, ad Docto. in d. c. sedes. Tanto magis cū
nihil, uel parum qualitas mutaretur: prout per Ant. de But. in dicto cap. sedes, col. 2.

Insuper allegabā stilum Cancellariā, & Ro. Cu. qui est, q̄ quando loquimur de ca-
thedralibus, appellatione ecclesiā uenit etiam Patriarchalis, unde talis usus loquen-
di operabitur ut Patriarchalis includatur, etiam in materia ambigua, & non fauorabi-
li, prout in simili. notat Mathesi. Syngu. 96. Nota unum, uerf. p̄dicta tamen limitari
debent, & Syngu. 103. nota quōd si, ad limi. eorum quā dicit Bar. in l. cum duo circa
fi. ff. de duo. reis. sequitur Feli. in c. auditis, col. pe. ad fi. uer. & adde q̄ si excipiens. de
p̄scrip. Insuper dicebam omnia contraria subuertens, q̄ clausulā generales, &
pregnantes operabantur, ut dato q̄ patriarchalis ecclesia esset aliquando maior ar-
chiepiscopalis, ex quo p̄mittebatur species, & postea clausula generalis [Vel alia
quācunq; & c.] comprehendebantur aliquanto matora. Abb. in c. 1. de iudi. Fel. in
d. c. sedes 2. de cla. Sozzi. in l. quidam relegatus. ff. de reb. dub. in 2. conclu.

DISPENSATIO MONACHORVM PRO OBTIN. BENE.

Monachis dabatur dispensatio ad unum beneficium seculare curatum cōtra. c. mo-
nachi. in prin. de sta. mon. & Rot. 262. in religioso, p̄sertim col. 2. uer. sed in mona-
cho assumendo ad curam, & 480. collatio facta, in nou. quē est eadem cum illa Belle.
714. quā sic ēt incipit collatio facta, sed in Anglia dispensabatur ad unum beneficium
seculare cum cura, uel sine cura, non tamen ad dignitatem, personatum, administ-
rationem, uel officium.

Et q̄ beneficia consueta conferri clericis secularibus non possint dari religiosis,
& contra absque Papā dispensatione, probat tex. in c. cū de beneficio. de prab. lib. 6.
& uoluerunt Mil. in Reper. in uer. Beneficia consueta dari clericis. & D. meus consi.
169. & diligenter, ad fi.

Notandum est quōd licēt fiat extensio de maiori ad minus, ad l. non debet cui

QVINT. MANDO SII.

plus. ff. de regu. iur. & cap. cui licet quod est plus. eo. lib. 6. propter odium tamen dispensationis dispensatio cum monacho ad curatum non se extendit ad beneficium simplex, Io. And. in ca. quæ à iure, uerf. in contrarium adducitur. de regul. iur. libro 6. Felyn in c. postulat, ante num. 9. de rescrip. Bartho. Cassen. confi. 39. pro decisione, num. 51.

Fratribus mendicantibus dabitur dispensatio ad obtinendum unum curatum seculare, non autem ad duo secularia, nec etiam ad pensionem, aut portionem monachalem cum beneficio. iux. c. cum singula. de præben. lib. 6.

Hodie non solum fratres, seu monachi non admittuntur, seu dispensantur ad beneficia secularia, immo obtinentes priuantur prout in bulla. S. D. N. Pauli III. pro qua ultra alia iura ego adducebam. c. monachi. de ita. monacho. Illa tamen bulla declarationem requireret.

Nec noua bulla, nec reformatio erga monachos, præsertim, ne ad beneficia secularia admittantur, debent rigorosæ centeri, & tanquam aliquid noui afferant daminari dicente Mose. Non arabis in boue simul & asino, i. homines diuersæ professionis in uno officio non sociabis, Deut. 22. & c. in noua actione. 16. q. 7. c. cum causam. uerf. quamuis autem. & ibi gl. pen. de electio. & diuersitas professionis & habitus, dissentiones, & scandala generare solet c. quod Deo. 33. q. 5. & c. quidam. §. cum autem male dictus sit homo qui terram duabus uiuis ingreditur, & indui uelste non debeat linò, lanaque contexta. de apostat.

Monachus item mundo mortuus est. c. monachus, & c. placuit. 16. q. 1. & in l. Deo nobis. C. de Epif. & cle. & plangentis habet officium, non docentis. c. alia. & c. peruenit, præalle. 16. q. 1. c. 1. de cappel. mona.

Fratribus Sancti Iohannis Hierosolimitani, & sancti Iacobi de Spata militiarum, & religiosi ordinis beatæ Mariæ Theutonicorum, & canonicis monasterii Sancti Antonii, de Sancto Antonio Vienen. diæcesis, & membrorum eius ordinis. S. Augustinii, nec dabatur, nec datur dispensatio ad obtinendum beneficium seculare, uel alterius ordinis regulare, nec illorum beneficia dantur clericis secularibus nisi in titulum, argumento dicti. c. in noua. 16. q. 7.

DISPENSATIO ADBENE. INBCCLE. IN QVA PATER.

Si quis petebat, & posset obtinere beneficium in ecclesia, in qua genitor suus fuit, uel est beneficiatus, addi solebat hæc uerba uidejicet: [Dummodo simul non ministrent.

Dispensatio prædicta petenda est à Papa, Episcopus. n. eam concedere non potest, nec etiam legatus. c. pe. cum ibi not. de fil. presb. gl. 1. uerf. nec dispensat hodie cum filiis presbyterorum in c. miror. 50. dist.

Hodiè ad beneficium in ecclesia, in qua pater, dispensatio non conceditur, intellige, in qua pater fuit præfectus, seu ministravit, & siue filius sit illegitimus, siue etiam legitimus. cap. ad extirpandas, & cap. 2. cum tribus sequent. & cap. penultim. de fil. presbyte. c. ex parte. A. de testi. Præpo. in summ. 56. distinct. in fin. Dec. in cap. inter cæteras. 2. not. de rescr. Ratio denegationis dispensationis præcipua uidetur esse, ne beneficia iure hæreditario concedi uideantur, contra. c. Apostolica. octaua quæ est. prima cap. 1. de præb. cap. consuluit de iu. patro. c. ex transmissa de fil. presby. Ancha. in c. uenerabilem, post nu. 9. de elec. ubi etiam Abb. co. 5. nu. 15.

Verum, ne quis decipiatur ex hac conclusione, seu praxi apud omnes uulgata, sciendum est, quòd dum Docto. quærunt, an dispensatio requiratur, seu an dispensandum

fundum sic, ut quis beneficium in ecclesia, in qua pater, obtinere possit, cetera habilia supponunt, argumen. l. ut gradatim. uerr. & si lege. ff. de mune. & hono. l. qui testamento, post prin. ff. de testa. l. furiosum, in fi. C. qui testa. fa. poss. supponere igitur debemus, quod filius sit legitimus, seu legitimatus, uel dispensatus ad beneficia obtinenda, prout in terminis nostris supponit Calde. confi. uni. ad si. uers. secus si esset legitimus, cum autem eum, cum quo est dispensatum, æquiparemus legitimo &c. de fil. presby.

Rursus limitanda sunt præmissa procedere tantum in eisdem beneficiis, uel qua si, uel penitus similibus, cum illa distinctione, si loquamur de canonicatibus, an habeant distinctas præbendas, uel certum numerum, nec ne, prout in c. ad hæc, & ibi gl. Io. An. & alii de fil. presby. præall. confi. uni. Calde. num. 3. uers. ad secundum, usque ad fi. confi. cum quo transit Fel. in c. in nostra, corre. 3. de rescr. & Io. de Syl. de bene. par. 3. q. 12. nu. 1. l. in 5. quali.

Postremò aduertendum est, quòd Cle. VII. reuocauit constitutionem Alexand. Papæ. III. uidelicet c. ex transmissa, de fil. presby. quod permittebat filium præesse posse ecclesie, cui pater præfuerat mediate, statuitque Cle. filium, nec immediate, nec mediate succedere debere in beneficiis per patrem obtentis, de anno. 1530. ad perpetuam rei memoriam, cuius constitutio incipit, Ad canonum còditorem, & est in uiridi obseruantia.

Rursus sciendum est quòd Domini de Rota, prout Dec. Achil. uni. de fil. presby. dictam constitutionem Cle. VII. limitarunt dupliciter in causa Calciaten. coram Fabio uidelicet. Non procedere in beneficiis, quæ patres dimiserunt ante illam constitutionem. Et illa uerba [Quæ aliquando obtinuerunt,] Declararunt per illud uerbū, [de cætero.] Sequentia enim influunt. l. si seruus plurium, in fi. ff. de lega. 1. cū uulgā. Et quia natura legis est respicere futura. c. si. de consti. Bar. in l. omnes populi, in 5. q. prin. ff. de ius. & iur. Fel. in c. cognoscentes, in prin. & nu. 7. de consti. Paris. con. 49. nu. 3. uol. 4. Alterò modo limitarunt non procedere, si beneficium tempore quo pater illud obtinuerat erat portio, postea uerò ex priuilegio portio illa effecta est canonicatus, & sic erat aliud beneficium.

Nouissime circa præmissa habemus con. Triden. Sessio. ult. de Decre. Refor. ca. 15 incipien. ut paternæ.

DISPENSATIO CVM NEOPHITIS.

Neophitus quasi νεοφυτον hoc est nouū germē, seu noua planta dicitur, apud nos uerò, qui nuper ad fidem accessit, quasi nuper insitus. Nouitius item interpretatur, seu in disciplina religioſæ conuersationis rudis. Magister senten. lib. 4. dist. 6. ad fi.

Neophitæ, seu Iudæi conuersi ad fidem Christi, an sint beneficiorum ecclesiasticorum capaces, magna est inter Docto. altercatio, pro parte negatiua concludentes adducunt illud Apolloli ad Thimotheum. 1. cap. 5. Oportet Episcopum irreprehensibilem esse, unius uxoris uirum &c. Non neophitum &c. quæ omnes qualitates ibi positæ extenduntur ad alios clericos, licet ibi de Episcopo tantum sermo fiat. c. cognoscamus, iun. glo. 34. distin. c. 1. 81. distin. Host. in sum. de temp. ordi. §. & cui Mar. Sozzi in ca. ad audientiam, post nume. 62. de homici. Adducunt etiam text. in ca. 1. & tota. 48. distin. ubi quòd iudæi nuper conuersi duabus de causis promoueri prohibentur, una ne existiment ecclesiam eis plurimum indignisse: Altera, quia corruit murus, cui pondus tignorum superimponitur, humore nondum desiccato. cap. neophitus. 61. distin. si prohibentur ordinari, ergo beneficia habere non possunt.

Q V I N T. M A N D O S I I.

Insuper Neophitæ non admittuntur ad officia secularia. c. constituit iun. glo. in uer. qui ex iudeis. 17. q. 4. Roma. Sing. 67. 2. Nunc ueniamus. uerfi. sed quid de eo, qui est factus de iudæo christianus, sequitur Lamber. in tracta. iurispatro. libr. 1. par. 1. quæst. 7. art. 3. nu. 3. 1. fol. 9. ergo nec ad ecclesiastica. cap. si officia secularia, § 8. distin.

Rursum paria sunt, an quis sit iudæus, quoad ordines suscipiendos, & beneficia obtinenda, uel de recenti ad fidem conuersus, prout declarat Io. de Ana. in c. cum sit, col. si. de iudæ. sequitur Feli. conf. 3. habent legistæ. nu. 9.

Pro opinione affirmatiua facit tex. in c. non potest, iun. gl. 1. in prin. 2. q. 7. quicquid sentiat Fel. in c. iudæi. nu. 1. de testi.

Signatura cum Neophitis, seu marranis dispensat ad omnes ordines, & beneficia, quando ipsi semper uixerunt ut catholici, licet eorum parentes fuerint combusti, arg. tex. in c. eam te, in fi. de rescr. & de iudæis conuersis fundata est ecclesia. c. in no. uo. 2. 1. dist. c. recurrat. 3. 2. q. 4. Staphi. super signa. in fi.

Si uerò de nouiter ad fidem conuersis non habeatur firma spes, seu morum, & uitæ ipsorum certitudo, non statim ad ordines ecclesiasticos, & beneficia ecclesiastici obtinenda admitterentur, seu secum dispensaretur, ad doctri. Pau. 1. ad Thimoth. 3. ibi, Non Neophitum, & tota distin. 48. & ibi præpositus in sum. dicit, q. si Neophitæ essent sanctæ, & approbatæ uitæ, ut fuerunt inter Apostolos, non deberet expectari terminus biennij, anni, seu trimestris.

Si igitur Neophitæ idonei, sufficientes, & habiles reperiantur, promoueri ad ordines, ad beneficia, & dignitates prohiberi non debent, ad c. si quis in ægritudine. 5. 7. dist. per præceptorem meum in alle. c. eam te. num. 6. de rescr. & per Paris. c. 6. si. 2. ad fi. uol. 4.

De neophitis, & pro intellectu præalle. c. constituit. 17. q. 4. uide Iaf. super Rub. ff. de iust. & iur. nu. 6. & nouissime per Sarnen. qui de Neophitis, & marranis plene, & congruè tractat, & circa intellectum dicti c. constituit. ualde laborat, in c. statutum post nu. 86. de rescr. lib. 6.

D I S P E N S A T I O P R O C O R P O R E V I T I A T I S.

Dispensatur super defectu oculi, uel alterius membri ad omnes ordines, ad omniaque beneficia obtinendum, dummodo tamen in oculo, uel in alio membro tanta non appareat deformitas, quod ex hoc possit scandalum in populo generari, ad c. 2. iun. gl. si. de cler. ægro. & c. 1. & 2. de corpo. uitia. Et aduertendum est ad pulcrum dictum Cardi. in d. c. 2. antè si. uer. generaliter tamen; quod nulla deformitas impedit nisi sit in iure expressum, quod impediatur.

Dispensari uidi cum eo, qui amiserat oculum ex causa infirmitatis, ut ad sacros ordines promoueri possit.

Similiter dispensari uidi cum eo, qui sibi duos digitos ex simplicitate amputauerat, ut ad sacros ordines promoueri posset, non tamen concederetur dispensatio, si ultra duos digitos pars palmæ etiam à prædonibus abscessa fuisset, non solum propter deformitatem, sed etiam propter debilitatem, præallega. ca. 2. de cler. ægro.

Si supplicans super defectu oculi, uel alio est absens, committitur ordinario, ut diligenter inspiciat oculum, seu aliud membrum; si uero sit in Curia præsens, ostendere debet se referendario, ut ipse diligenter inspiciat oculum, defectus qualitatem, postea relaturus, prout etiam docet Staph. super Signat. fo. 194. uerfi. aduertendum tamen est, & ante.

Et de huiusmodi inspectione, & quòd si defectus appareat per similem subiectionem examini, dicatur euidens, & manifestus, uide tex. in c. 2. 1. respon. de uer. signi. li. vj. & con. Fede. de Sen. 8. quærit quomodo, post prin.

Cum claudo, qui non possit ascendere ad altare sine baculo, non dispensaretur quod celebrare possit. Abb. in c. presbyterum. nu. 3. de cleri. agro.

De dispensatione cum corpore uitiat, puta claudis, gibosis, & alijs, quos parentes ex inueterato usu, seu potius abusu Dei ministerio offerre consueuerunt, contra illud Leuiti. 2. 1. Loquere ad Aaròn, Homo de semine tuo per familias, qui habuerit maculam, non offeret panes Deo suo, nec accedat ad ministerium eius; cum iis quæ subijciuntur, & c. hinc etenim 49. distin. Hyero. super Malachiam, Indignum enim est dare Deo, quod dedignatur homo. c. fi. in fi. 49. distin. uideatur per gl. pragma. rub. de nume. & quali. Card. in uer. uitiat, & per D. Pet. Rebuff. in praxi sub titulo de dispensatione cum corpore uitiat: Et de impedimentis debilitatis, deformitatis, & impotentia, & qualiter inter se differant, uideatur per Hostien. in sum. sub tit. de corpo. uitia. Et de cæcis, & claudis habes 2. Reg. 15. Iccirco dicitur in prouerbio cæcus, & claudus non intrabunt in templum.

Alius à Papa cum præmissis, & alijs corpore uitiat dispensare non potest. c. nō confidat. 50. distin. Inno. in c. cum æterni de re iud. lib. vj. Anto. de But. in c. significauit, de corp. uitia. Mil. in Reper. in uer. Dispensare potest solus Papa cum corpore uitiat. de corpore uitiat. latè etiã tractat Io. de Syl. de Bene. par. 3. q. 5. in 3. quali. n. 31.

Pro præmissorum uitiorum & aliorum declaratione, & significatione uide et apud diuum Thomam prima secundæ q. 102. art. 5. ad nonum. Cæcus etiam interpretatur ignorans. Claudus. i. instabilis, & ad diuersa inclinans, paruo, grandi, uel torto naso, qui per defectum discretionis uel in plus, uel in minus excedit, aut aliqua parum exercet. Fractio pede, uel manu, qui amittit uera uirtutem bene operandi, uel procedendi. Gibus ante, uel retro, qui habet superfluum amorem terrenorū. Lippus, cuius per carnalem affectum ingenium oscuratur, contingit enim lippitudo & fluxu humoris. Albuginem in oculo habens. i. habens præsumptionem candoris iultitia in sua cogitatione. Scabies. i. Petulãtia carnis. Et scabies quasi squamias, quæ tenuis asperitas, & squamatio est. Lepra uerò asperitas cutis squammosa. prout per Isido. Etimo. lib. 16. cap. titu. de Morbis quæ in superficie cutis uidentur. Impetigo quæ sine dolore corpus occupat, quam Isido. ubi supra siccam scabium appellat, puenientem a corpore cum asperitate & rotunditate formæ, hæc membrorum decorem foedit, per quam auaritia designatur. Præmissi uitij huiusmodi maculati, rursus herniosus, uel ponderosus qui scilicet gestat pondus turpitudinis in corde, licet non exerceat in opere, rejiciuntur, ut per S. Thomã dicto art. 5. ad nonum, prima secundæ. q. 102.

DISPENSATIO DE NON PROMOVENDO.

Dispensatio de non promouendo ad sex menses, seu annum, puta in fauorem obtinentis beneficium curatum, qui astrictus erat intra annum se promoueri facere, ad calicet canon. & c. commissi, de electio. lib. vj. Mil. in reper. in uer. curatum beneficium obtinens, Barto. Cassa. confi. 29. stante prouisione, Staphi. super signa. in 4. prin. modo uacandi. fol. 71. à ter. & sequen. quæ dispositio procedit etiam in commendatario, ad ea quæ adduco in 7. quæstio. 32. reg. nume. 11. indistinctè olim concedebatur etiam per solam supplicationem, & plerunque dabantur plures derogationes. Hodie talis dispensatio denegari solet nisi causa legitima allegetur.

Formulam dispensationis de non promouendo ponit Rebuff. in praxi beneficia

QVINT. MANDOSII.

ria sub rub. de dispensatione de non promouendo. pag. 328. & seq. ubi postea subiicit quædam dubia, quæ super tali dispensatione oriri possunt.

Nouissimè per con. Triden. Sessio. 7. sub Paulo III. in Decr. Refor. cap. 12. ita cautè habemus, facultates de non promouendo præterquam in casibus a iure expressè concessæ ad annum tantum suffragentur.

DISPENSATIO CVM SIMONIACO.

Cum simoniaco raro dispensatur, nec aliis à Papa secum dispensare potest. c. ergo. 1. q. 1. glo. in c. miror, post prin. 50. dist. c. de simoniaca, iun. glo. in fi. & c. nobis, in fi. de simo. Syl. de bene in 3. q. 2. par. nume. 17. Rebuff. super concor. sub rubr. de electionis derogatione, in uers. rehabilitationibus, pag. 89. Ego nonnunquam dispensari uidi.

Simoniacus, qui recepit pecuniam debet totam summam consignare Domino Dario, omnia. n. scelere acquisita fisco applicantur. l. Lucius. ff. de iu. fi. c. si quis dator, iun. gl. uers. item quia fisco competit persequutio 1. q. 3. ubi gl. discutit, cui restituenda sit pecunia a simoniaco recepta.

Et licet de iure etiam ecclesiæ, cui facta est iniuria, pecunia simoniaca huiusmodi restituenda ueniat. c. de hoc. & c. audiuimus, de simo. c. si q. 1. atrio. 17. q. 1. §. & hæc, ubi Bar. in Auth. quomo. opor. episco. idem Bar. in §. præ omnibus, quem legit cum prin. in Auth. de sanctis. epi. & hæc est communis opin. ut testatur Roc. de Cur. de Iu. patro. in uer. ipse uelis, q. 25. nu. 52. & hanc ueriores dicit Lamber. in eo. tracta. ad fi. 6. art. 5. q. 2. par. 1. lib. pro qua etiam Gui. Papæ Dec. Delphi. 58. Io. Polleti, adfi. Camera. n. Apostolica & fisco pecuniam huiusmodi uendicare consueuit. Generalius aut scire uolens quædo, & quibus restitutio, seu cõsignatio facienda sit de pecunia simoniaca & aliis malè acquisitis, uideat per S. Thomam secunda secundæ. q. 32. art. 7. & ibidem Gaeta. ac per eundem diuum Thomam q. 100. art. ult. ad quartum; per Inn. Abb. & alios in cap. quia plerique. de immu. eccle. & per Abb. in cap. cum sit. de iudi.

DISPENSATIO DE NON RESIDENDO.

Dispensatur aliquando quòd quis residere non teneatur, sed hodiè diuersimodè à tempore præterito, tunc enim sæpe dispensabatur, hodiè raro, tunc etiam sine causa, nunc non sine magna causa, & uera, & habemus consi. Triden. Sessio. 6. sub Paulo III. Sessio. 6. cap. 2. in Decr. Refor. in hac uerba. Episcopis inferiores &c. opportunitis iuris remedijs residere cogantur, nullique priuilegia, seu indulta perpetua de non residendo, aut de fructibus in absentia percipiendis suffragentur. Indulgentijs uerò, & dispensationibus temporalibus ex ueris, & rationabilibus causis tantum concessis, & coram ordinario legitime probandis in suo robore permanisur.

Beneficia omnia saltem κατά τὴν ἀρχαιοτάτην, seu iuxta condecensiam residere requirunt. c. clericos. 71. dist. c. eleutherius. 91. dist. c. 1. & 2. 21. q. 1. c. conquirente de cleri. non resi. ubi ampliatur, etiam, si beneficium sit modici ualoris, seu parui redditus, prout per Hof. in sum. eo. post prin. in q. quis clericus residentiam facere teneatur, Abb. in repetitio. §. qui uero, in c. extirpandæ, num. 3. o. uers. ego pu. 50. de præben.

Canonicatus ex consuetudine generali totius Italiae à iure comprobata non requirunt residentiam c. 1. iun. glo. in uer. nisi unitum, de consue. lib. 6. Abb. consi. 96. ad claram, col. 1. in 2. dubio li. 2. Paris. consi. 40. quamuis nu. 17. uol. 4.

Beneficia omnia simplicia, seu curam animarum non habentia, hodie residentiam non requirunt iuxta generalem ecclesiae consuetudinem Cardi. & Imo. in c. fi. de cler. non resi. Alex. consi. 1. col. 2. nu. 2. uol. 7. Fel. in c. dilect. 2. ante nu. 2. uerf. & dicunt non requirere residentiam de rescr. ubi subdit contrariam opinionem procedere se cundum primitiuam ecclesiam.

Dispensatio igitur de non residendo necessaria solum est pro dignitatibus, & parochialibus, seu beneficijs curatis quae residentiam requirunt continuam, sollicitam, & peruiilem. dicente Domino. Excubate in custodia sanctuarij, & in ministerio altaris, ne oriatur indignatio super filios Israhel &c. c. ex parte uestra, & c. seq. de cler. non resi. uideatur Rebuff. in praxi, dum de dispensatione de non residendo tractat pag. 347. & seq.

Notandum est, quod quando Papa dispensat ad plura incompatibilia, censetur etiam dispensate super residentia, licet id non exprimat. c. si quis, in clero. in uer. solemnibus. 7. q. 1. & dispensatus ad aliquid, ad omnia accessoria dispensatus esse uideatur, gloss. commu. approbata in ca. quia intantum, in uerf. plures ecclesias, circa medium. de praeb. gloss. in cap. non potest, eod. lib. gloss. pragma; de collatio. §. item in super, in uerf. consecrari, uerf. dispensatio autem ad unum extenditur ad consecutiuam.

Rursus notandum est, quod in tali licentia, seu indulto de non residendo subintelligitur clausula [quod per substitutum, seu uicarium deseruire teneatur.] si talis clausula per signaturam non addatur, quam aliquando addi uidi; eo. n. ipso q. quis residere tenetur, & ex aliqua causa non residet, per substitutum deseruire debet. Lap. alle. 36. utrum absque, nu. 4. ibi, quia ubi non exigitur à iure &c. Abb. in c. tuæ, in fi. de cler. non resi. & Gemi. in c. cum ex eo. §. j. de electio. li. vj.

Concilio Triden. Sessio. 7. sub Paulo III. in Decreto Refor. ca. 3. ita constitutum fuit. Inferiora beneficia ecclesiastica praesertim curam animarum habentia perlonis dignis, & habilibus & quae in loco residere, & per seipfos curam ipsarum exercere ualeant iuxta constitutionem Alex. III. &c. conferant, ut &c. Rursus Sessio. 24. aliàs 8. sub Pio III. Decre. Refor. cap. 12. incipien. cum dignitates, uersus fi. ita cauetur. Omnes uero diuina officia per se, & non per substitutum compelluntur obire officia; & episcopo celebranti, aut alia pontificalia exercenti assistere, & inseruire &c. Sic uidemus illos septuaginta duos a Domino electos, & ad quae cumque loca missos, de quibus Lucæ 10. per seipfos, & non per substitutos officijs suis functos, quae etiam probantur ex tex. in c. fin. §. is autem, de offi. dele. & in cap. ad haec, ubi etiam Abb. ad fi. de praeb.

ADOPTANDI INDULTVM.

Adoptio iuxta gloss. in §. adoptio Insti. de adoptio. est legitimus actus per quem fit quis filius qui non est penè. uel iuxta diuum Thomam quæst. 57. adde. ad 3. par. art. 1. in prin. est extraneæ personæ in filium uel deinceps legitima assumptio. Videre poteris quae scribo in xxv. specie ingratitude adoptiuorum in adoptantes. Subdit S. Thomas. dicto artic. 1. ad quintum, adoptionem fieri ad hereditatis successionem, & quandam subiectionem adoptati ad adoptantem.

Adoptio a iure diuino. originè traxit put uidere est. Exod. c. 2. ubi filia Regis Pharaonis in filium adoptat Moysen. Sic & Mardochæus Hester in filiam adoptauit. Hester

iter capit. secundo.

Minor lx. annis adoptare non facillè permitti debet. l. si paterfa. §. in arrogationibus, & l. nec ei, uerf. tertio cuius demum ætatis fit. & utrobique pulchra ratio adducitur. ff. de adoptio. Ego dispensari de super uidi, & aliquos absque dispensatione adoptasse.

Infans an absque dispensatione adoptari possit? concludendum est pro affirmatiua. l. infantem ff. de adoptio. l. in leam causam, n. 7. in 1. no. C. de fideicom. Idem uideamus Exod. 2.

Adoptiuus quòd etiam in feudis ecclesiasticis succedat Papa dispensare pòt iuxta ueriores opin. de qua per Cur. Iun. con. 138. habira. nu. 2. & seq.

Mulier de iure adoptare non potest absque principis licentia. l. si suspecta. §. quoniam scemina ff. de inoff. testa. l. si mulierem. C. de adoptio. §. scemina. Insti. eo. Ioan. An. super rub. de cogna. lega. Steph. Bertran. con. 158. non puro, uerf. præterea cum dicto, lib. 3. in primis & diuus Thomas q. 57. addi. ad 3. par. art. 3. ad tertium. Propterea dicunt Reginam Iohannam, quando adoptauit in filium Alphonsum de Aragona, à summo Pontifice dispensationem obtinuisse: prout etiam quòd fuit adoptatus à Iohanna 1. anno 1379. accedente assensu summi Pontificis, refert Lamber. de iur. pat. li. 6. par. 1. q. 7. art. 2. nu. 17. & seq. uer. Nec etiam mulier potest adoptare. hanc Papa licentiam adoptandi, seu Papæ auctoritatem in compendio historiæ Regni Neapolis non inueni, sed bene in alia priori adoptione. Ne autem personæ, tēpora, & historiæ cōfundantur. Supponēdū est q. Ioanna prima Regni Neapolitani Regina, quæ diuersis nupsit non habens filium aliquem accedente assensu summi Pontificis adoptauit Aloysiū primum Ducem ex domo Angiò anno. 1379. donando eidem utranque Siciliam. Iohanna uerò secunda, quæ etiam filios nunquam suscepit, bello uexata Alphonsum Aragoniæ Regem in filium adoptauit cum successione Regni utriusque Siciliæ, quem postea ob ingratitudinem occupationis Regni, exclusionis dictæ Regine Iohannæ II. Et diuersas infestationes in illius personam filium ingratum priuauit. Alterumque filium adoptiuum sibi assuit, uidelicet Aloysium II Ducem Angiò, postea à Clemente VI. Antipapa in Regem Apuliæ, Siciliæ, ac Hierusalem coronatum. Hæc inuenies in dicto compen. Historiarum Regni Neapolis lib. 5.

In testamento ueteri mulier adoptauit absque dispensatione, uidelicet filium Pharaonis Moysen. Exo. 2. Respondeo, quòd quæ spiritu Dei aguntur, non subiciuntur legibus.

Clericus in sacris constitutus an adoptare possit, magna est inter Doct. cōtentio. Hæc quæstionem formarunt Guil. de Cune. & Cyn. in l. ab ea parte. ff. de proba. Qui opinionē negatiuæ adherent, ea præsertim ratione mouentur, quia talis non potest matrimonium contrahere, nec habere filios in potestate; & quod non licet honestè per naturam, non debet licere per legem, nec per artem. & ita concludit Chrylto. Pòr. in §. in plurimis, post nume. 18. uerf. hinc insurgit. de adoptio. Institut.

Contrarium uerò concludentes dicunt, quem posse naturaliter filios habere, etiã si non legitimè, sed de facto, ut per Io. And. Cardi. & alios super rub. de cogna. lega. Ange. Areti. in §. minorem, num. 4. Insti. de adoptio. Alex. in l. Gallus. §. quid si is, nu. 10. ff. de libe. & posthu. Idem supponunt Bal. Pau. Caltrè. & Alexan. in l. si quis posthumos in prin. de libe. & posthu. Rolan. in tractat. Testamen. rubric. xvj. numer. 8. de legib.

Hanc secundam opinionem credo ueriores, pro qua etiam consuluit Carolo. Ruin. consil. 167. de pluribus, uol. 5. pro qua opin. pondero etiam, quòd magis consideratur aptitudo naturalis, quàm impedimentum accidentale. l. 2. uer. Illud utriusque

utriusque adoptionis commune est, quòd ij, qui generare non possunt quales sunt spadones, adoptare possunt. ff. de adoptio. Lap. Alle. 101. in ciuitate, post nu. 21. uer. non ob. dicta ratio, quia consideratur aptitudo. Videmus etiam uxores non habentes adoptare posse. l. & qui. ff. de adoptio. Ego ad omnem hæsitationem tollendam respondi. D. Claudio Alexandro. S. D. N. familiari adoptare uolenti, ut rescriptum de super obtineret, uel dispensationis, si ante adoptionem, uel confirmationis, si iam facta erat adoptio.

Religiosus autem quòd adoptare nõ possit, clarum est; ipse enim sub Abbatis potestate est. c. nullam 18. q. 2. c. ad nostram, & c. reprehensibilis. §. fi. & utrobique; Abb. de app. c. quorundam in prin. de elect. li. 6. unde alium in potestate habere non poterit. l. sic eueniet. ff. de adulte.

DISPENSATIONES MATRIMONIALES.

Prohibitio copulæ conjugalis olim erat usque ad septimum gradum, c. ad sede m uer. in canonibus autem usque ad septimam distinguitur generationem, & postea: Canones uerò ultra septem nullam numerant generationem. 3. q. 5. Hodie est usque ad quartum inclusuè. c. non debet, de consan. & affi. cle. uni. iun. glo. in uer. interdicitis, eo. intra hos gradus existentes, contrahere uolentes matrimonium, dispensationem necessario obtinere debent, alioqui matrimonium dici non poterit, & taliter contrahentes absque dispensatione grauius peccabunt, grauiusque in hoc, & alio seculo punientur; eorumque filii illegitimi, & inuicessibiles erunt.

Affinitas aliquando est licita, aliquando illicita; licita est, quæ contrahitur per legitimum coitum, puta cum sponsa de futuro, uel de præsentem. c. quod super his, & toto tit. de consan. & affi. Illicita uerò est quæ contrahitur per illicitum coitum inter consanguineos masculi, & ipsam fœminam. c. ueniens, de eo qui cogno. consan. vxoris suæ, & per Rip. respon. 1. nu. 1. de rescr. li. 2.

Affinitas etiam contrahitur per fornicarium coitum. c. nec eam. 35. q. 2. c. discretionem, & c. penul. & ult. de eo qui cogno. consan. Hye. Pau. in suis nota. dum de dispensationibus matrimonialibus loquitur fol. 65. uerf. affinitas etiam contrahitur per fornicarium coitum, pro quo ego adduco illud 1. ad Corinth. 6. uerf. fin. An nescitis quoniam qui adhæret meretrici, unum corpus efficitur; erunt enim inquit duo in carne una. intelligit Paulus de eo quod scriptum est Gene. cap. 2. in fin.

De iure autem ciuili non contrahitur affinitas nisi legitima sint nuptiæ. l. non facile. §. affines, & §. sciendum ff. de gradi. Sed aduertendum est, quòd consideratio legis fuit circa hæreditates, & tutelas deferendas, & ne quis cogatur aduersus affinem testimonium dicere. l. iurisconsultus, in prin. ff. eo. c. si testes. §. lege Iulia publicorum iudiciorum. 4. q. 3. Canones uerò quo ad matrimonia prohibenda considerant unionem carnis, quæ ex quauis copula insurgit, ut etiam per Docto. super declaratione arboris affinitatis.

In primo affinitatis gradu an Papa dispensare possit, est contentio inter Docto. & plura hinc inde adducuntur prout per Docto. in c. fi. de diuor. & per Aegid. Bellame. confi. 28. in facto mihi uerior, & communior opin. uidetur affirmatiua, pro qua facit dictum. c. fi. de diuor. ibi. Concedimus ut matrimoniis contractis cum relictis fratrum utantur, & sic Papa ibi dispensauit. Pro hac opin. concludunt & Io. de Turre. Crema. in c. coniunctiones, col. 2. 35. q. 2. Mil. in Reper. in uerf. dispensare potest Papa, uerf. Item potest dispensare ex causa in primo in gradu affinitatis. Hye. to.

Q V I N T. M A N D O S I L

ro. Pau. in lib. nuncupato prouinciale fo. 65. uerf. Item potest dispensare etiam in primo. & nouissimè. Sigismun. Loffre. confi. 50. in causa post num. 2. uerf. Superiori bus tamen, quod con. prout post illud apparet, comprobatum fuit a Doct. Neopolita nis. uide late per Paris. confi. 68. dubium, uol. 4.

In secundo consanguinitatis, uel affinitatis gradu temporibus elapsis aliquando dispensabatur, & compositio erat arbitraria. In supplicatione rationes dispensationis obtinendæ adducebantur, & gratiæ huiusmodi signabantur, quando matrimonium erat contractum, & consummatum, ad euitandum scādala, & ne mulieres per petuò diffamatæ remanerent. Pro contrahendo uero matrimonio nunquam dispensatio præmissa concedebatur, nisi inter Reges, seu Principes, uel Illustres. Quod et Concilio Triden. comprobatum uidemus Sessio. 24. aliàs 8. sub Pio. III. de Decre. Refor. matri. ca. 5. in fi. sub iis uerbis. In secundo gradu nunquam dispensetur, nisi inter magnos principes, & ob publicam causam.

Cōcessa fuit dispensatio in secūdo cōsanguinitatis gradu intuitu inuictissimi, ac re ligiosissimi Caroli V. q. eius filiā Serenissimo Maximiliano ex fratre nepoti nuptui tradidit, & sic merito dignitatibus, & personis delatum fuit, iux. tex. in c. pastor. post prin. de offi. dele. c. quia pontificali eo. li. vj.

Dubitarunt aliqui an Papa in secundo consanguinitatis gradu dispensare possit, & pro opin. negatiua ultra alia adducitur. c. non debet, de consan. & affi. Communis est opinio, & hæc est ueritas, quòd Papa in secundo dispensare possit, ad glo. & Abb. in c. literas, de restitu. spolia. & in c. proposuit, de concessio. præben. & firmat Paris. attestans hanc esse communem opinionem confi. 56. licitè, & lege num. 2. & respondet ad contraria uol. 4. Hier. Pau. in lib. nuncupato Prouinciale. fol. 65. uerf. dispensare potest Papa matrimonium contrahi. Difficultas etiam hodie cessat ex di cto ca. 5. in fi. de Refor. matri. Sessio. 24. con. Triden.

Formula dispensationis in secundo gradu hæc erat. Beatiff. Pater exponitur S. V. pro parte deuotorum illius oratorum A. laici, & D. mulieris amborum Mediolanen sium, quòd ipsi olim scientes, se secundo consanguinitatis gradu ex eo prouenien. quòd matres dictorum oratorum erant sorores germanæ, matrimonium inter se p uerba de præfenti contraxerunt, illud que carnali copula consumarunt: Cum autè Pater Sancte ijdem coniuges in huiusmodi matrimonio remanere non possint, abf que Sedis apostolicæ licentia speciali, & si diuortium perpetuum fieret inter eos graui exinde scandala uerisimiliter oriri possent, supplicanti, humiliter. S. V. coniu ges præfati, quatenus eos à quibusuis excommunicationis, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis, quas præmissorum occasione quomodolibet incurre runt incestus reatu, & excessibus huiusmodi absolueret, necnon eisdem coniugibus ut impedimento consanguinitatis, quod ex præmissis prouenit, non obstante, in ma trimonio per eos contracto licitè remanere, aut illud denuo in faciem ecclesiæ con trahere liberè, & licitè ualeant, dispensare, ac prolem susceptam, si qua sit, & susci piendam exinde legitimam fore, decernere dignemini de gratia speciali. Non ob stan. &c. Et cum absolutione &c. Et de absolutione, dispensatione, & decre to prædictis in forma gratiosa, si uidebitur, latissimè extenden. Et quod præmissorum &c.

Illa clausula [A quibusuis excommunicationis etc.] Necessaria est, prohibitas enim nuptias scienter contrahentes excommunicati sunt ipso facto. Ludo. Roman. confi. 307. in casu, in prin. ubi etiam tractat quando Papa dispensans super matrimonio in gradu prohibito scienter, absolueret censetur ab excommunicatione absque ex pressionem absolutionis. & cum Roma. transit Felin. in cap. fin. in. 6. fallen. post nu. 9. de exceptio.

Iusta causa dispensandi in secundo, & alijs gradibus prohibitis, est bonum quietis, & pacis, atque confederatio. c. 2. & ibi not. Docto. post glo. fi. de despon. impu. Præpo. in c. de illo. 3. 2. dist. Staphi. super signa. fo. 189. a. ter. iux. primam impressionem. Paris. consi. 68. dubium exoritur. nu. 129. uol. 4.

Ad euitandum grauius scandala magna est causa in huiusmodi dispensationibus, multa enim prohibita pro remouendi scandalis, & dissensionibus conceduntur, seu permutantur. ad c. quia circa, de consan. & affi. & per Docto. præsertim Felin. col. 1. cum duabus sequen. in ca. 2. de præscrip. cap. 3. & ibi Abb. in 3. & 4. not. de iure patron.

Aliæ causæ sunt proles suscepta, diurnitas temporis, & exemplum, quòd in simili casu aliàs dispensatum sit, ad ca. quia circa, & ibi Abb. & alios de consanguin. & affinita gloss. magna in cap. requiritis. §. nisi rigor. 1. quæstio. 7. Staphi. ubi supra, & latius, & melius Paris. d. consi. 68. num. 132. & sequen. uolu. 4. & Sygil. Loffre. præalle. con. 50.

Matrimonium in secundo gradu alia ratione tolleratur, uidelicet dum pagani, seu infideles, qui in secundo gradu lege eorum permissio contraxerunt ad fidem r. o. stram conuertuntur: per baptismum enim non tolluntur matrimonia, sed peccata dimittuntur. hæc omnia habes in ca. gaudemus. de diuor. & per Io. Brunel. de sponsa. & matri. conclu. 24. num. 6. uers. Adde prædictis quòd interdum matrimonium toleratur.

Se narratum fuisse pro dispensatione obtinenda, quòd strages personarum, bella, & scandala insurgerent in patria, & hæc falsa essent, dispensatio conrueret, prout per Gemina. consi. 23. an dispensatio, num. 3. & postea, & ante tractat de alijs subreptionibus, & obreptionibus, quæ dispensationes huiusmodi inualida reddunt. Pro præmissis facit, quia dispensatio obtenta ex falsa causa est subrepticia, & sic nulla, iuxta nota. in c. quod dilectio, de consan. & affi. & per Gemini. dicto con. col. pen. uers. 1. in eo.

In tertio, siue de contracto, siue de contrahendo, dispensatio denegari non sollebat, nec nobilibus, & magnatibus, nec priuatis personis. & soluebatur compositio.

In quarto, siue de contracto, siue de contrahendo, indistinctè dispensabatur, & absque aliqua compositione, nisi matrimonium esset contractum, & consummatum scienter, tunc enim compositio soluebatur, & admittebatur iuramentum paupertatis, pro dispensatione gratis obtinenda in quarto tantum, licet aliàs paupertatem, aliter quam per iuramentum, eam allegans probare debeat, ad gl. no. in l. cum de indebito. ff. de proba. & glo. in l. si uero, §. qui rei, & ibi Bar. num. 7. ff. qui satis. cogan. per Bar. in l. si constante, num. 13. & ibi per Clau. Seyssel. nume. 37. & per omnes. ff. solu. matri. per canonistas in c. Odoardus, de solutio. & Dec. Afflit. 377. princeps concessit.

Hodiè dispensationes matrimoniales in secundo non conceduntur, nec etiam in tertio contracto scienter. Et quotidie. S. D. N. cum Amplissimis, & peritissimis Cardinalibus laborat pro reformandis his, quæ ad Romanæ curiæ usum spectant.

Si uxor alicuius promittat alteri, mortuo marito secum matrimonium contrahere, & sequatur copula carnalis, & moriatur postea maritus, matrimonium inter istos contrahendum impeditur, & contractum dirimitur. ca. relatum, & ca. si quis uiuente. 3. 1. q. 1. ca. 1. & fi. de eo qui du. in matri. latè Paris. consi. 52. dixi in alio, nume. 5. & toto consi. uol. 4. cum istis tamen dispensari consuevit, addita clausula ui-

Q V I N T. M A N D O S I I

delicet. [Dum modò neuter eorum in mortem illius defuncti machinatus fuerit.] Et dabatur etiam legitimatio prolis susceptæ post obitum alterius, & exinde suscipienda.

Interfectores uxorum sine spe coniugij remanere debet, etiam si in adulterio deprehensa interfecerint. c. interfectores iun. c. seq. 33. q. 2. ego tamen audiui cum quodam. D. temporali, qui uxorem adulteram interfecerat, dispensatum fuisse, ut alteram ducere posset, cui tamen illud adagium conueniebat. Frustra Neptunum accusat, qui semel naufragium subiuit.

Sic etiam uidemus quod interficiens uxorem, quod ex statuto sibi debetur, amittit. Bar. in l. ab hostibus. §. si uir uxorem, in fi. ff. solu. matrimo. & prohibetur uxori succedere, Bal. in l. j. C. unde uir & uxor. uerf. extra quæro per text. in d. l. ab hostibus. §. si uir. Dec. con. 525. uisus his.

An autem puniri debeat intersector uxoris adultera, & qua pœna? Quoad primum quæsitum respondeo distinguendum esse, aut enim loquimur de iure antiquiori Romanorum, uiro forti forte decentiori, & dicamus marito impunè permitti uxorem in adulterio repertam interficere, teste etiam Aulo Gellio lib. 10. Noctium Atticarum cap. xxij. & huic antiquiori iuri Romano conformis uidetur text. in l. si quis in graui, §. si maritus. ff. ad Syllentia. intelligendo aliter quam gl. ibi in uer. ignoscitur, quæ supplet, quantum ad pœnam legis Cornelie: Et hic intellectus contra glo. ultra quod literæ conueniat, est etiam ex mente Paris. consi. 154. ad resolutionem, num. 1. & 17. uolu. 4. Si uero de iure Romano posteriori loquamur, uera erit conclusio, ut maritus puniri debeat, pœna autem non capitali, sed ea de qua in l. si adulteros cum incestu. §. imperatores. ff. de adulte. & per D. meum, consi. 482. pro resolutione, nume. 14. & per Steph. bertran. consi. 274. uiso, nume. 1. & se. par. 1. in primis.

Cum bigamo, qui duas uxores uirgines successiue habuit, & cum utraque matrimonio consumauit, seu cum eo qui uiduam in uxorem duxerat, & præmortuæ fuit, seu præmortua est, uel cum corrupta matrimonium contraxerat iux. text. iun. glo. in c. nemo. 32. distin. raro dispensatur ad suscipiendos ordines, ac ad beneficia assequenda, prout per Staph. super signa. fo. 75. uerf. nihilominus si incurrit ex illo contractu bigamiam, & ante h. sui tracta. uerf. sed de potestate iuridica, & ordinaria non consueuit Papa cum bigamo ad ordines suscipiendos dispensare &c. & Sarnè. in tracta. Breuium, nume. 19. & sequen. ubi subdit dispensatum fuisse cum Reuerendiss. D. Fabio Mignanello, qui cum uidua contraxerat, & qui postea effectus fuit Cardinalis.

Sunt qui negent Papam cum bigamis dispensare posse, ea præsertim ratione, quia faceret contra dictum apostoli, & contra text. in c. si quis uiduam 50. dist. & hanc opin. ueram supponere uidetur specula. sub tit. de biga.

Aliqui uero distinguunt, quod aut loquimur de bigamo uerè sic dicto, aut de interpretatiue sic nuncupato; primo casu Papa dispensare non possit, quia contra Apostoli decretum ueniet; in secundo casu, quia non ueniret directe contra Apostolum, possit, ad e. debitum de biga. & ita distinguit, & ita iura distinguere asserit Ancha. consi. 124. circa bigamos nu. 2.

Nos indistincte teneamus Papam cum quolibet bigamo, siue uerè, siue interpretatiue sic dicto dispensare posse, & ultra ea, quæ late prosequitur Io. de Tur. Crema. & alij in c. lector si uiduam 34. distin. in hac opin. residet Pet. de Ancha. in fi. dicti consi. 24. & Rot. 417. quoddam factum, in nou. Mil. in reper. in uer. Dispensare non potest episcopus in bigamia, & hanc esse communem opin. testatur Imo. in ca. propo-

propofuit in gloss. in uerf. dispensare, de concessio. præben. sequitur Dec. consil. 112. in præfenti nume 5. Et de communi testatur etiam Hyeron. Grat. respon. 1. not. 32. & ante, lib. 2. late Lamber. de iur. patro. art. 13. quæst. 7. par. 1. lib. 2. fol. 218. præfertim nume. 5. & 6. & nu. 12. subdit quòd bigamia dispensatus potest esse episcopus, & Cardinalis, & in dicto articulo ponit septem, uel octo modos quibus bigamia contrahitur, ibi uideatur, quia magis distinctè loquitur, & melius declarat, quàm gl. in c. 2. de biga.

Irregularitas, quæ ex bigamia prouenit, sine peccato contrahitur, & sine culpa, ad uoluntate propria, & non solum bigamia non habet peccatum annexum, seu admittum, immo habent gratiam, & meritum, qui suat in matrimonio, quod est sacramentum. c. aperiant. 3. r. q. 1. De dispensatione cum bigamo tractatur etiam q. 66. ad di. ad 3. par. diui Thomæ. art. 5.

Cognatio spiritualis triplex est, prima dicitur filiatio, quæ est inter leuantem, & leuatam, puta si uellem in uxorem ducere, quam de sacro fonte leuauit, uel tenui in sacramento confirmationis. De hac cognatione spirituali habemus pulchrum text. in iure ciuili in l. si quis alumnam, ad fi. uerf. Ea uidelicet persona omnimodo ad nuptias uenire prohibenda, quam aliquis, siue alumna sit, siue non, a sacrosancto suscepit baptismate & c. C. de nup. de iure uerò canonico habemus text. in c. de eo, & in c. omnes. 30. q. 1. & in tit. de cogna. spiritua.

Hic non tracto de filiatio spirituali, quæ per baptismum per sacerdotem collatum contrahitur, de qua Diuus Hyero. in præf. ad euangelia Marci in prin. Marcus euangelista (inquit) Dei electus, & Petri in baptismate filius. Seu per confessionem peccatorum inter episcopum, uel presbyterum, & eum qui peccata sua illi confitetur, contrahitur, de qua in ca. ad limina §. filia, in cap. si quis sacerdos & in cap. sequen. 30. quæst. 1. & per Ioan. Firma. in tracta. Episcop. in 2. par. ubi de Degradatione tractat, nu. 34. uerfitem debet deponi episcopus carnaliter cognoscens filiam spiritualem. Et dixit diuus Ambrosius 1. de offic. Non minus uos diligo quos in euangelio genui, quàm si coniugio suscepissem.

Secunda dicitur compaternitas, quæ est inter leuantem, & patrem, seu matrem leuati, puta si uellem in uxorem ducere matrem puellæ, quam de sacro fonte leuauit, uel tenui in sacramento confirmationis, de qua habemus text. in c. de eo, in 2. dub. 30. q. 1. c. Martinus, de cogna. spiri.

Notandum est, & mirum uidetur, quòd si alter ex coniugibus leuet de sacro fonte seu baptismate alienum puerum, uterq; coniunx erit compater, sunt enim eadem caro, Genes. cap. 1. est text. in terminis in c. 1. de cogna. spiri. lib. vj. Secus si ante matrimonium, uel carnalem copulam alter coniugum leuasset, prout uolunt in dicto. c. 1. & in alle. c. Martinus.

Tertia est simplex cognatio, inter leuatam, & filium leuantis, & e contra, puta filius meus uult ducere in uxorem puellam, quam ego de sacro fonte leuauit, uel in confirmatione tenui, de qua est text. in c. 1. in c. non oportet. in c. post susceptum. 30. q. 3. & in c. 1. de cogna. spiritua. & de omnibus illis cognationibus tractant Docto. de cogna. spiritua. super rub. & nigro, & Hostien. in sum. eo. in uer. quot eius species, & ante, & post.

Cognatio spiritualis matrimonium contrahi impedit, ac contractum dirimit. ca. 1. & per totam. 30. q. 1. & in titu. de cogna. spiritua. & præalleg. l. si quis alumnam, ad fi. C. de nup.

In prima specie cognationis nunquam dispensatur, Abba. in cap. fin. colum. 3. de purga. cano. Felin. in cap. at si clerici, in fi. prin. de iudi. Dec. consil. 462. uisa legitima

QVINT. MANDOSII

estimatione colum. 1. Nec mirum, quippe qui aliquem de sacro fonte leuauit, eius est pater spiritualis, locoque ueri patris in plerisque habetur. cap. 1. & ca. pitacium cum gl. in uer. multo magis 30. q. 3. prout inter alia dicere solemus, quod non potest sine uenia in ius uocari ab eo quem leuauit, Ange. in l. adoptiuum, in prin. Gui. Bal. Ange. Ludo. Roma. Pau. Castren. Alexand. & Iaf. in l. generaliter. ff. de in ius uocan. Ange. Aret. in §. p. o. n. a. l. e. s. u. e. r. s. i. ex quo inferitur, nume. 6. & ibi Iaf. col. 10. uerf. nun quid ergo. In l. i. de actio: Videatur And. Tira. in repet. l. si unquam. C. de reuo. donaz in uer. susceperit liberos, nu. 27. cum pluribus seq. ubi more suo plura cumulat notatu digna super connexionem inter leuantem, & leuatum, ac reuerentia per hunc illi exhibenda, & quod ille hunc alere teneatur, & pleraque alia ad rem nostram ibi uideri possunt.

In secunda uero saepe dispensatur, & olim soluebatur compositio pro illa dispensatione.

Dubium elicitur ex uerbis Ludo. Roma. consi. 299. in proposita, in prin. & in fin. an leuans in uxorem ducere possit matrem leuati, qui non probetur baptizatus, & leuatus materna uoluntate: ex illo con. articulus iste non deciditur prout apparet ex illius prin. & si. & requireret longam disputatio nem, illum discutendum relinquendo Horatio Mandosio filio meo in illius con. appendicibus.

An autem in leuante requirantur uerba, ad hoc ut compaternitas contrahatur, & quid si non adfit intentio illam contrahendi, uel intentio non probetur, uide pulchrum con. Gemini. 110. super ista.

In tertia specie cogationis spiritualis passim dispensabatur, & (ut audio) etiam hodie dispensatur.

Magna fuit alia altercatio inter Dnminos abbreviatores, si puer propter necessitatem fuit baptizatus domi absque solemnitate, postea ad ecclesiam delatus, iterum baptizatus fuit, cum solemnitate, an ex illo baptismo solemniter contracta fuerit compaternitas; aliqui erant pro opinione affirmatiua, quibus assentiebatur Fel. tunc Rotae praclarissimus Auditor, propter cathecismum, & alias solemnitates in primo baptismo omittas, ad nota, per glo. si. in c. peruenit, 30. q. 1. Pro opini. negatiua conclusum fuit, cui etiam adhaeserunt Nicolaus de Castell. & Cardi. Alexan. & sic data fuit declaratoria sub plumbo continens, nullam compaternitatem, seu cognationem spiritualem propterea contractam fuisse, prout in libro nuncupato Prouinc. in uerf. baptizatus fuit infans in domo, folio 28. annotatum reperi.

Compaternitas autem quae ex baptismo prouenit, quaeri potest unde originem trahat, uel procedat? Respondeo quod ex promissione, seu fidei iuramento quam facit leuans, qui pro baptizando fidem, & credulitatem in Deum promittit, prout declarat Gemini. con. 33. pro examinatione, col. 3. nu. 6.

Novissime per concilium Tridentinum super cognatione spirituali, quae ex baptismo, seu confirmatione contrahitur statutum, & declarauit, prout in Decre. de Reforma. Matrime. Sessio 24. aliis 8. sub Pio III. cap. 2. incipien. Docet experientia.

Clericus, seu quatuor ordines minores habens, uxorem ducere potest c. si qui uero sunt clerici, & c. seriatim. 32. distin. an autem Papa cum subdiacono dispensare possit, ut matrimonium contrahat; pro utraque opinione plura adduci possent, mihi uerior uidetur opinio gl. in c. de illo. d. dist. 31. in qua opt. cum glo. illa residet Nic. Mil. in Reper. in uer. Dispensare an possit Papa, q. constitutus in sacris in ordine subdiaconatus. q. opinioni affirmatiuae adhaeret, raro at, & non sine magna ca. cu subdiacono

diacono dispensaretur.

Dispensatum alias legimus cum monacho, ut uxorem duceret, uel ad tempus eam moraretur, donec prolem susciperet, ac postea ad monasterium rediret, super quo uideatur per beatum Tho. secunda secundæ q. 88. art. 9. & per Inn. in c. ad monasterium. de sta. mona. Ioan. An. in c. semel Deo, & in c. actus legitimi, de reg. iur. li. 6. Bal. in l. si tibi filius, num. 3. ff. de adoptio. ubi quod Papa de plenitudine potestatis potest facere quod matrimonium duret ad tempus, puta quod monachus possit habere uxorem usque ad sobolis procreationem, ne forte stirps nobilis deficiat sine hærede, Sozzi. confi. 8. circa primum num. 9. Ias. in l. arrogator col. 2. ff. de adoptio. Rip. in c. cum M. Ferrariæ. nu. 76. de consuetu. Dec. confi. 112. in præfenti num. 1. Idem etiam uoluerunt Nic. Mil. in Reper. in uer. Dispensare an possit Papa, quod constitutus in sacris uerf. Sed Io. And. post Inno. & Fel. qui alios citat in c. si quando nu. 5. de refer. Grat. Respon. 1. nu. 32. lib. 2. lo. Brunel. in tracta. sponsa. & matri. conclu. 20. nu. 24. Et quod hæc sit magis communis opin. prob. in Apostil. ad Alle. Lapi 130. in uer. cum ad monasterium dum tracto an Papa possit de monacho non monachum efficere. Verum quia hæc maiorem discussionem requirunt, & ab animo, ac declaratione summi Pontificis pendent, eiusque est opinionum contrarietates, ac intellectus nebulas tollere, in ijs, & omnibus alijs ipsius diuino iudicio, & decreto me remitto: Hodie ut puto similis dispensatio non concederetur nisi pro conseruatione alicuius regni, uel alia causa maxima.

Super impedimento publicæ honestatis sæpe dispensatur, & dicunt Docto. in c. non debet, de consan. & affi. quod bonum esset, si hoc impedimentum tolleretur; uerum quia ius canonicum iustitiæ publicæ honestatis matrimonijs obitare censuit, necessaria est desuper dispensatio. Quando autem sit locus isti iustitiæ publicæ honestatis, habemus tex. id declarantem in c. si quis uxorem desponsauerit, uel eam subarrauerit, quanquam postmodum, præueniente die mortis eius, nequiverit eam ducere in uxorem, tamen nulli de consanguinitate eius licet accipere eam in cõiugio, quod si inuentum fuerit factum, separetur omnino. 2. 7. q. 2. c. accessit, & c. duo pueri, de despon. impu. c. sponsa, & c. audientiam, de sponsa.

Ampliantur prædicta, ut etiam ex sponsalibus nullis oriatur publicæ honestatis iustitia, puta si matrimonium sit nullum ratione religionis, frigiditatis, uel alia: ratio est, quia sufficit aliquid esse factum, ut pœna committatur, licet de iure id non teneat. l. si quis in graui. §. si quis codicillos ff. ad Syllenia. l. si quis. ff. ad leg. Corn. de sica. & pro dicta ampliatione est tex. in c. uni. de sponsa. li. 6. Idem etiam uoluit Gemini. confi. 33. pro examinatione, col. 3. nu. 6. Et faciunt adducta per Io. An. in c. nõ præstat, de reg. iur. li. 6. Idem etiam uoluit Gemin. confi. 33. pro examinatione. col. 3. nu. 6. Et faciunt adducta in c. præstat. de reg. iur. lib. 6.

Hodie habemus ca. 3. con. Triden. Sessio. 24. alias 8. sub Pio IIII. in Decr. Refor. matri. in hæc uerba. Iustitiæ publicæ honestatis impedimentum ubi sponsalia quacunque ratione ualida non erunt, sancta synodus prorsus tollit: ubi autem ualida fuerint, primum gradum non excedant, &c.

Sciendum est, quod affinitas licita adeo habet coniunctam publicam honestatem, quod unum ab altero separari non possit, Affinitas uero illicita non habet annexam publicam honestatem; pro quibus uidenda sunt tradi. per Abb. in c. spõsam, de sponsa. & per Rip. respon. 1. de refer. nu. 2. lib. 2.

Novissime habemus con. Triden. præall. Sessio. 24. in Decr. Refor. Matr. ca. 4. incip. præterea sancta.

In dispensationibus super consanguinitate, uel affinitate addi debet clausula uide licet Dommo rapta non fuerit &c. Tunc n. Papa non intendit dispesare, prout in

Q V I N T. M A N D O S I I

Reg. Cancell. 47. de disp. Prouin. fo. 64. in fi. uers. in literis disp. sationū, & de iure ciuili raptor cum rapta matrimonium contrahere non potest. l. uni. C. de rapto. uirgi. l. raptores. C. de episco. & cler. & in Authen. de rapto. mulie. c. de puellis, & ca. fi. 36. qu. est. 2.

De iure canonico aliter disponitur, & obseruatur hodie. c. pen. & fi. de rapto. ca. tria, & c. denique. dicta. 36. q. 2. c. 1. de adulte. c. de muliere, ubi Doct. de sponsa. Abb. in c. insinuante, qui cler. uel uouen. Nic. Boe. dec. 100. Maritus per minas, nu. 17. Paris. consi. 170. num. 6. usque ad fi. uol. 4. Ant. Gomez. in l. 80. Tauri. nu. 43. Afflic. sup. prima par. consi. Regni Rub. 19. nu. 13. Iul. Clar. Senten. lib. 5. §. raptus, uersus fi. in penul. q.

De illa clausula, & alia addita in quinterno Cancellariæ tractabo sup. dicta Reg. 47.

Rapta an dici possit, si non sequatur carnis commixtio. Dominus meus con. 234 in effectu, nu. 9. & Io. Bap. Ferret. consi. 65. Reuerendiss. concludunt pro negatiua per iura, & rationes de quibus ibi: & in dicto con. Ferret. Plura notari digna inuenientes p. hac nostra clausula. Vide Boss. in ti. de rap. muli. n. 14. Boer. Dec. 316. post n. 4. ubi dicit communem esse, non cognoscentem nō debere puniri. Didaci in repe. de. fi. furiosus de rap. uirg. nu. 8. & Iul. Clar. in 5. li. Senten. §. raptus, q. 2.

Raptus de iure canonico quod non dicatur uoi mulieris consensus accedit etiam si consanguinei reclamant, est tex. in c. cum causa. de rapto. pro quo, & aliis circa raptum uidere poteris Luc. de pen. in l. 3. uersus fi. C. de nauicula. lib. 11. Alia circa raptū uidere poteris per Marf. in Alle. l. 1. C. de rap. Virgi. & per Syl. nup. li. 4. n. 46.

Hodie con. Triden. Sessio. 24. ahās 8. sub Pio III. titulo de Decre. Refor. Matricap. 6. ita cautum est. decreuit sancta synodus inter raptorem, & raptam quandiu ipsa in potestate raptoris manserit, nullum posse consistere matrimonium: quod si rapta a raptoe separata, & in loco tuto, & libero constituta illum in uirum habere cōsenserit, eam raptor in uxorem habeat, cum ijs quæ sequuntur.

Hic mos rapiendi uirgines, ac alienas uxores antiquissimus est, solitus plerumque diuersas discordias, bella, & cædes parere, rursus prouinciarum, ac regnorum euerfiones. Sic legimus Genes. cap. 34. raptam fuisse Dinam Iacob ex Lia filiam, à Sychen filio Emor est cumque Lia matrimonio consensisset si Sychen circumcideretur, Simeon, & Leui Dynæ fratres ut stuprum ulciscerentur Emor Sychen, & alios interfecerunt, recuperaruntque sororem. Exo. item 22. dicitur. Si seduxerit quis uirginem necdum desponsatam, dormieritque cum ea, dotabit eam & habebit eam uxorem &c. Iudicum etiam cap. ult. ad fi. habentis raptas fuisse alienas uxores a filiis Benjamin sub ijs uerbis. Et iuxta numerum suum rapuerunt sibi de his quæ ducebāt choros uxores singulas. Nostri etiam Romani ut recenset T. Liuius li. 1. ab urbe condi. & alię Hystoriæ narrant Sabinas rapuerūt: Hinc mos antiquus, qui etiam hodiè inconculsæ Romæ tantum seruatur, inoleuit, ut in sponsalibus nobilis aliquis maritū consanguineus, uel amicus ensē euaginatū supra utriusque sponsi caput teneat: ea præsertim ratione ut omnes sciant inuictos Romanos districtis ensibus uxores sibi acquisiuisse.

Reliquum est, ut aduertant dispensationes matrimoniales impetrare curantes, q̄ si adsint plura impedimenta, omnia exprimant, alioqui dispensatio nulla erit. Ioan. And. super arbore affinitatis post prin. Abb. qui concordat opin. in c. non debet de consan. & affi. & in simili dicimus, quod solutus uno uinculo excommunicationis, altero ligatus remanet, si duplici tenebatur, gl. in c. ita quorundam de iude. Cassa. de ci. 9. nu. 4. de præb. inferens ad duplicem reueruacionem, & de excommunicato pluribus excommunicationibus tractat Feli in c. postulasti, num. 2. de rescri. & est tex. in c. cum pro causa, & c. officij, de senten. excomm.

Dubium fuit propositum in Rota in Messanen. Baronix inter Iohannem Gallego, & Angelam ex una, & Georgium de Russo, coram Puteo sub die 20. Maii 1547. An dispensatio, in qua narratur consanguinitas in secundo gradu, non facta mentione quod proueniebat ex duplici linea, esset subreptitia. Pro opin. negatiua ultra alia adducebatur con. Calde. r. Papa consensus. de consan. & affi. Contrarium conclusum fuit. quod immo subreptitia esset. pro qua opin. affirmatiua faciunt supra adducta, & con. Oldra. 247. factum tale est, post nu. 2. uers. in contrarium uidetur, ubi quod legitimitatio subreptitia, & inualida est, cum legitimatur adulterinus ex utroque parente, nisi fiat mentio de utroque adulterio, sequuntur Alexan. consi. 195. asumo, numero 5. libr. 2. & D. meus consil. 338. in casu, numero. 5. uers. secundo principaliter.

In aliis locis supra adductis, & per Fel. in c. quæ in ecclesiarum uideri poterunt alii casus per Papam dispensabiles.

OFFICII RETENTIO NON OBSTANTE CONTRACTV MATRIMONII.

Officiorum natura diuersa est prout, per Pau. Roma. in tract. Pensio. in 7. q. fo. 20 nu. 10. & seq. ubi an pensio possit pro officio, uel beneficio commutari. Pau. iurè de officialibus in omni significato, de offi. & pote. ca. se. uacan. in 2. prælu. & ego tracto in 2. q. Reg. de Impe. bene. uiten.

Quantum ad rem nostram attinet sciendum est quod officiorum Ro. Cu. aliqua etiam per uxoratos obtineri, seu retineri possunt, prout sunt officia militum S. Petri, S. Pauli, Portiones Ripæ, & nonnulla alia, prout etiam per Sernen. in 22. q. Reg. de infir. in prin. Aliqua uerò per uxoratos obtineri, uel retineri non possunt, exemplum ponamus in scriptorijs sacræ pœnitentiariæ, quæ ut retineri possint per uxorandos, in scripta, uel simili dispensatione, seu indulto opus erit.

Formula dispensationis, seu indulti prædicti hæc est. Beatiss. pater cum deuotus Orator ueller. N. Clericus &c. & literarum pœnitentiariæ ueltræ scriptor desideret matrimonium cum aliqua muliere per uerba de præsentem contrahere, supplicat humiliter S. V. dictus orator, quatenus secum, ut postquam matrimonium huiusmodi sic contraxerit, officium scriptoriæ literarum prædictarum ut prius retinere, & exercere liberè, & licitè ualeat, nec propterea officium ipsum uacare quomodolibet censeatur dispensare dignemini de gratia speciali. Non obstant. constitutione. &c. & consuetudinibus dicti officii, quarum tenores pro expressis &c. Et quibus hac uice derogare placeat, cæterisque contrarijs quibuscunque. Et cum absoluione &c. Et quæ præsentis supplicationis sola signatura sufficiat &c.

Hæc formula paucis mutatis, pro quibus alijs officijs inseruiet, quæ uxorati retinere absque dispensatione non possunt. Quædam uerò sunt officia Ro. Curix, pro quibus retinendis uxorandi nunquam dispensarentur, exemplum in prothonotariatibus de numero participantium. De huiusmodi prothonotarijs, qui in literis apostolicis, & in iure canonico notarij nuncupantur iuxta text. in c. Augustino nostræ sedis notario. & in c. cum redemptor, uersus fi. 12. q. 2. tractat Sarnen. in 1. qd. proæ. Regu. sub tit. de orig. & offi. Prothonota.

COMMVTATIO VLTIMAE VOL VNTATIS.

Magna est inter Docto. altercatio, an legata ad pias causas ad unum usum, possint in alios conuerti: Quidam in distiuctè asseruerunt non posse, per tex. in l. i. ff.

QVINT. MANDOSII.

de adm. rer. ad ciui. perti. qui indistinctè seu indefinitè loquitur. prout etiam in simili dicimus, quòd pecunia ad unum usum publicum deputata, non possit de iure in alium usum conueri. ad tex. in l. hac lege. C. de aquaduc. lib. 11. & per Fran. a Ripa in suo tracta. de Remedijs contra pettem, num. 39. uers. Quæ pecunia ad huc usum deputata. Et quòd relicta ecclesie non debeant ad alios usus conueri, habemus text. in ca. conquestus, ubi etiam Marian. Sozzin. in 5. not. numero 5. de for. competen.

Aliqui dixerunt non licere etiam Papæ, nisi ex necessitate, prout id expresse firmat Saly. in l. si testamentum per illum tex. C. de testam. quem sequitur præceptor meus consil. 357. in casu, post nu. 5. rationem adducens, quia testamentum quoad substantiam est de iure gentium. Et quòd testamentum sit de iure gentium, probat etiam Alexand. consil. 2. num. 7. uers. Nam testamentum fuit origine de iure gentium libro primo & idem Dec. consil. 361. omiſſa, ante numer. 7. uers. scilicet. & quia testamentum & facultas testandi, & consil. 403. quamuis in casu nu. 14. iuri autem gentium Princeps derogare non potest.

Imo dicit etiam possit testamentum esse de iure Diuino, quia Deus & sancti patres uoluerunt ultimam uoluntatem esse seruandam. c. ultima uoluntas 13. q. 2. & ita legi de antiquis patribus in ueteri testamento. dicit Bar. in l. interdum nu. 7. ff. de condi. inde. & Ale. dicto consil. 2. nu. 7. uers. quia Deus, & sancti patres li. 1.

Nonnulli tenent, quòd Papa possit de potestate absoluta, non autem ordinaria, nisi iusta causa subsistente, prout per Bald. & Angel. in allega. l. si testamentum, & Dec. Gui. Papæ. 556. testator quidam post medium, & Fel. in. in ca. nonnulli, num. 20. de rescri.

Plures concludunt, quòd Papa indifferenter conuertere potest relictum pium ad unum usum, in alium, & hæc opinio mihi uerior uidetur, pro qua est tex. in l. legatum. ff. de adm. rerum ad ciui. perti. in prin. in cle. quia contingit, iun. gl. in uer. fedis apostolicæ, & ibi Card. in 20. not. in 2. oppo. post nu. 9. uers. quia contra ius est mutare dispositiones eorum, qui largiti sunt: hoc ergo potest solus Papa, qui est superior ius, & in 5. q. nu. 12. de reli. domi. Bald. in l. legato præsertim uers. quandoque pecunia est sufficiens. ff. de usu. lega. Lap. Alle. 87. Martheus, num. 2. & Per. de Vbal. de cano. episco. ca. 7. ante num. 38. uers. Respondeo ubi sine causa. Oldra. consil. 61. cum regi. in fi. Fulgo. consil. 61. D. Catherina. nu. 6. Ludo. Rom. sing. 475. legatum factum. Mil. in reper. in uer. legatum ad certum usum. Fel. consil. 41. nu. 9.

Quidam uoluerunt in certis casibus hæredibus consentientibus Legatum, uel Episcopum posse commutare, prout per Roma. dicto Syng. 475. per Ancha. Cardin. & alios in alleg. clem. quia contingit. de reli. domi. Mat. Machetia. not. 181. nota quòd si quis pro anima, in fi. Extra dictos casus, & sic regulariter legatus sedis apostolicæ sine causa commutare non poterit, Lap. in tracta. Hospitalitatis, num. 66. uer. quid delegatis.

Et quòd ex causa diocesana commutare possit defuncti uoluntatem, supponit Lap. Allega. 30. consilium fuit, uersus si. uers. Et transmabitur legatum ad aliud opus pium, pro quo citat c. nos. quidem, de testa. & quòd ita intelligi debeat dictum c. nos quidem, & quòd diocesanus commutare possit subsistente causa legitima, concludit Per. de Vbal. ubi supra, uer. si autem conuersio fiat.

Ex prædictis colligi potest, quòd periculosa sit impetratio, commutationis prædictæ ab alto, quam a summo Pontifice, Rursus quòd parè, & prudenter Sedes Apostolica concedere solet huiusmodi commutationes, & ego alias dicebam expedire, vel quòd hæredes, vel illi quibus relinquitur etiam supplicarent, uel quòd adderetur hæc clausula uidelicet [Et hæredibus, & eo cui relinquitur consentientibus.] iux. tex.

in allega. l. legatum uer. igitur adhibitis heredibus, & primoribus, seu primatibus e uitalis. & c. ff. de usu. lega. Pro præmissis omnibus uideatur Bar. in tracta. Mino. lib. 2 à nu. 10 usque ad 16.

Non tamen negauerim, quin Episcopus legatum, seu relictum impossibile mutare possit, ad tex. in cap. nos quidem, ibi, seu si ibi non potest, & alibi placet ordinari. de testa.

Sed dubium facit, an si difficile sit, exequutioni demandare defuncti legatum propter difficultatem, Episcopus illud mutare possit: hæc quæstio in partem affirmatiuâ in proprijs terminis decisa reperitur per Gem. in c. canonicis, post medium. 19. dist. & per eundem in c. ab exordio, ad fi. 35. dist. cum quo transit Fel. consil. 42. cantor ecclésiæ, num. 17. Adducunt rationem, quæ est, quod difficile æquiperatur impossibile & sicut episcopus mutare potest quando sumus in impossibili, ita quando in sumus in difficili. Ego non oblante prædictorum auctoritate, & ratione per eos adducta, uel hanc commutationem à summo Pontifice obtinendam esse consulerem, uel saltem à Papa ad cautelam confirmandam esse.

Et quod etiam uicarius episcopi in erectione ecclésiæ, & applicatione bonorum eidem relictorum in aliquo testatoris uoluntatem commutare possit, uide Dec. Mohed. 94. seu 124. alias 1. sub titulo de iu. patr. quæ incipit Ferdinandus quidam.

Consuevit nonnunquam concedi facultas legato, uel nuncio Apostolico, seu alicui prælato, uel præpositis fabricæ Basilicæ S. Petri uel præceptoribus, seu commendatori S. Spiritus, uel alicui principi legata incerta commutandi in utilitatem alicuius ecclésiæ, uel pro aliquo negotio conuertenda. pro qua concessione, & nomine incertorum quid contineatur, uide omnino consil. Oldra. 61. quod incipit Cum Regi Franciæ sit concessum.

Communitio etiam, seu compositio super usuris incertis conceditur ut etiam superponit Lap. Alle. 106. quidam mercatores, absque autem hac commutatione incerta de iure inter pauperes integre distribuenda uenirent. c. cum sit nimis, iun. gl. in uers. pauperum. de iudic. c. sicut dignum. §. eos. de homici. Ancha. consil. 306. efficac. nu. 1. & sequen.

Nouissime circa ultimarum uoluntatum commutationes, illarumque executionem habemus in Decre. Refor. consil. Triden. Sessio. 22. aliâ 6. sub Pio III. c. 6. incipien. in commutationibus.

ABSOLVTIONES ET REHABILITATIONES.

Absolutio dicitur restitutio quædam, ut per Specu. in tit. de contu. §. sequitur, nu. me. 12. & ad tex. in l. si. ad fi. ibi, ideoque tantum ad restitutionem indulgentia ualeat, & c. C. de senten. pas.

Quâdo quis narrat, se diu p aliquo crimine carceratû exitisse, facilius ueniam, & absolutionem consequi solet, iux. tex. in l. si diutino tēpore aliquis in reatu fuerit, ali quatenus poena eius subleuanda erit. ff. de penis, intelligendo tamen tex. illum, prout eum declarat Bud. contra mentem glo. & Bar.

Habilitatio, seu rehabilitatio operatur ultra absolutionem, licet enim quis ab homicidio à simonia, uel à quouis alio graui delicto absolutus sit, non tamen poterit beneficia obtinere, nisi rehabilitetur, ut docet doctus modernus. D. Pet. Rebuff. super concor. sub rub. de electionis derogatione in uer. rehabilitationibus, pag. 89. & rehabilitatio debet esse clara, & expressa, alioqui non prodesset, quia stricte interpretari debet, Pro uin. fo. 44. uer. quod habilitatus ad alias.

Rehabilitatio iterum ad præstam habitatem, ad prioremque statum restitutio.

de qua in c. de regularibus, & in c. de simoniaca, cum sua glo. de simo. & per Rebuf. in praxi, sub tit. de Rescripto Rehabilitationis mixto. Elegantiori uocabulo redintegrationem nuncupare possumus, quo uerbo in aliis terminis usus est Cæsar libro 2. Belli Galli. Huius, inquit, aduentu spe illata militibus, ac redintegrato animo &c. & parum post Horum aduentu tanta rerum commutatio facta est, ut nostri, etiam qui uulneribus confecti procubuissent, scutis innexi prælium redintegrarent. & libr. 3. uersus si. Nostri redintegratis uiribus &c. Et quod rehabilitatio, seu redintegratio nõ inducatur nisi exprimat, uide conf. Paris. 88. quod sententia, nu. 19. uol. 4.

Absolutiones petantur, & conceduntur in utroque foro, uidelicet pœnitentiali, & contentioso, prout docent Abb. in c. de his col. 2. circa medium & ibi Aretin. de accusatio. Dec. consi. 130. proponitur, ad fin. uersu. ultimo non obstat quod absolutio.

Absolutiones non consueuerunt concedi motu proprio; ratio est, quia qui peccauit pœnitere debet, & reuerenter ueniam petere, & debet concurrere dispositio eius qui peccauit, cum actus actiuorum secundum Philosophum in 2. de anima, non operentur, nisi in patiente bene disposito. & melior Philosophus nos docuit, quod qui fecit nos sine nobis, non saluabit nos sine nobis, & facit tex. in c. legatur. 24. q. 2. c. significasti, in fi. iun. glo. fi. de eo qui dicitur in matris. & c. peccati uenia, cum ibi nota. de regu. iur. lib. 6. Nonnunquam uerò Papa motu proprio absoluit, seu absolutiones concedit, alij uerò à Papa minime, ut per Sarnen. in compen. ut signa. nu. 16. uer. sed maior pœnitentiarius. An autem non petens ab excommunicatione absolui debeat, uideatur Abb. in c. ab excommunicato nu. 20. de rescr. & Fel. in c. ueniens. 2. nume. 22. de testi.

Periurio absolui non posse uoluit Feder. de Sen. consi. 100. factum tale est debitor, præsertim in fin. & hanc dicit esse communem opinionem. Felyn. in cap. 1. nume. 28. in questio. 7. de iureiuran. & Parisi. consi. 10. mortuo Ill. num. 94. li. 1. ego uidi absolutionem à periurio concedi, præsertim quado in nullius præiudicium tendit, uel cum aliqua clausula, quæ tertii præiudicium licitum, & considerabile emendet, seu præseruet.

In absolutionibus & rehabilitationibus conceduntur etiam clausulæ infra scriptæ uidelicet. [Ac quasunque etiam capitis, ac confiscationis bonorum, & alias quasunque pœnas remittere, nec non ipsum oratorem ad famam, patriam, honores, & pristinum, & eum, in quo ante præmissa quomodolibet erat, statum restituere, reponere, ac plenarie reintegrare, ac omnem inhabilitatis, & infamiæ maculam, siue notam, per eum præmissorum occasione quomodolibet contractam, abolere. & quoscunque processus cancellare, & irritare &c.] ad l. fi. ad fi. C. de senten. pas. l. 1. §. pen. iun. gl. in uer. eximi. ff. de postu. & dicit tex. in l. fi. C. de genera. aboli. Indulgentia patres cõscripti, quos liberat, notat, nec infamiam criminis tollit, sed pœnæ gratiam facit, & ibi gl. fi. notabiliter loquitur. Ex supradictis colligitur, quod clausulæ præmissæ necessariæ sunt, ut gratia sit integra, & subsistat.

Similiter & illa clausula [Et infamiæ maculam, siue notam] necessaria, uel saltem utilis est ad tollendum dubium, an per simplicem restitutionem quis ad famam restitutus censeatur, ad tex. in l. generalis. C. de senten. pas. ad c. fin. ad fin. 3. quest. 2. cap. cum te. de re iudicat.

Regulare est, quod licet Pœna tollatur culpa tamen duret, iuxta illud Ouidij. Pœna potest demum, culpa perennis erit. de quo etiam per Alcia. in tractat. de uerbo. signi. li. 4. post nu. 17.

Restitutio huiusmodi ad famam, & dignitatem, magni est momenti, ad solumque Principem, ac Senatam spectat l. 1. §. de qua autem restitutione. ff. de postu. Gemin. consi.

confi. 107. pro declaratione nu. 6. uer. quoad secundum. Quod tamē limitandum est, quando infamia orta est de iure communi, At si ex statuto Ciuitatis, uel banno alicuius officialis infamia nata est, Ciuitas ipsa per suum statutum, uel decretum, & ille officialis contrario imperio, uel etiam decreto restituere ad samam poterunt. Cuius est enim condere, eiusdem est & tollere. l. nam natura. ff. de conditio. indebi. l. nihil tam naturale. ff. de regu. iur. Et qui condemnare potest, potest etiam & absolue re. l. 3. ff. de re iudi.

Restitutio, quæ a Principe emanat, magnam cum restitutione diuina similitudinē habet. sicut enim Deus amissam restituit lucem. Marci 8. Et restitutus est ita ut clarē uideret omnia. Restituit uitam. Iohan. 11. Et statim prodiit qui fuerat mortuus, & in infinitis aliis locis: Ita princeps ad uomen deperditum, ad honores amissos, & ad plura alia, quæ ferē interierant, restituit.

Aduertendum tamen est, quod per quamcunque restitutionem, & reintegrationem, non recuperantur bona in alium translata, seu fisco incorporata, nec per signaturam consuevit dari clausula in præiudicium fisci, seu tertii, ad ea quæ uoluerunt gl. & Bar. in l. gallus. §. & quid si tantum, num. 13. & ibi Bal. & Taf. num. 25. ff. de libe. & posthu. Alex. confi. 190. maturē nume. 4. uerfi. quarto pro hoc facit Dec. consil. 525. uis his nume. 8. & uideatur omnino Rot. Belle. 743. conclusio patet, & Decif. sequen.

Incorporata autem bona fisco quando dicantur, respondeo, quod tunc quando in numero, & corpore aliarum rerum fiscalium redacta sunt, ad tex. in l. 3. iunglo. in uer. rationales in fi. C. de bo. uacan. & de incorp. libro x. Bal. & Fely. in c. translatio de constitu. Bar. in l. si conuenerit. 2. §. si nuda in fi. ff. de pigno. actio. Tiraq. in repetitio. l. si unquam in uerfi. donatione largicus post num. 192. C. de reuo. dona.

Absolutio uerò, remissio, & indulgentia cum clausula de qua supra, uidentur omnem infamiam tollere, & comprehendere omnem poenam pecuniariam, & bonorū confiscationem, etiam fisco incorporatam dummodo non in tertium translata. l. si docueris, & ibi Docto. C. de fals. Parisien. confi. 1. num. 17. 21. & 31. uol. 4.

Si promotus ad sacros ordines in 21. anno contra cle. fi. de æta. & quali. petit rehabilitationem, addi debent uerba uidelicet. [Eo ad annum suspensio.] de iure autem suspenditur ab ordinis executione usque ad ætatem legitimam. argum. tex. in c. uel non est, de tempo. ordi. & in terminis est gl. in d. cle. ult. in uer. anno.

Quando quis per saltum promotus fuit, puta a subdiaconatu ad presbyteratum omisso diaconatu tunc interdicitur ei executio ordinis, quem recipit, donec diaconatus collatus sit. c. sollicitudo 52. di. cū hoc etiam episcopus dispensare poterit, & ei dem diaconatū conferre, ut tunc ipse ordinatus ministrare possit. c. uni. ubi etiam gl. in uer. ministrare. de cleri. per sal. promo.

Verum si is in ordine non suscepto ministravit irregularis effectus est, & tunc solus Papa dispensat, & rehabilitat. Lap. Alle. 29. an dispenset. sum. Syluestri. in uer. irregularitas. §. 11. quaritur. & Rebuff. in praxi. de cleri. ad sacros ord. male promo. col. fi. nu. 16. & seq.

ABSOLVTIO, ET REHVBILITATIO AB HOMICIDIO.

Lex Draconis legislatoris Atheniensis cedis perpetratores extorres patria, & finibus fieri iubebat, non homines modo, sed & animantes alios, atque etiā inanimata, quæ lex non est dissimilis ab eo quæ scriptū est. Genesis 9. Et Suidas refert, cum quidā æmulus Niconis Tassii Pugilis celebrati, iam defuncti statuam odio indulgens sustibus

QVINT. MANDOSII.

bus cæderet, tanquam Niconem ipsum uiuum contumelia afficiens, statua in cæderem collapsa oppresit eum, & extinxit, propter cuius necem eius heredes statua ipsam necis ream egerunt apud Thasias lege Draconis, tandemque statua necis damnata, sententia iudicum in mare demersa est. Euse. lib. 5. de præpara. euan. Diomedis Athleta itatum fuisse dicit, Exodi uero cap. 2. i. scribitur. si bos cornu percussit uirum, aut mulierem & mortui fuerint lapidibus obruetur, & non commendentur carnes eius Gui. Papæ dec. 3. Item eodem Exo. & Deuter. 5. Léui. 24. Qui percussit, & occiderit hominem morte moriatur, & Num. 35. si quis ferro percussit, & mortuus fuerit qui percussus est, reus erit homicidii, & ipse morietur, Mandatur homicidam ab altari Dei euelli, ut moriatur, prout etiam in c. 1. de homi. in l. 1. cum aliis. ff. de sicca. Et scribitur Deutero. cap. 19. si quis autem odio habens proximum n. insidiatus fuerit uitæ eius surgensque percussit illum, & mortuus fuerit, fugeritque ad unã de supradictis urbibus, mittent seniores ciuitatis illius, & arripient eum de loco effugii, tradentque in manum proximi, cuius sanguis effusus est, & morietur, non misereberis eius, & auferes noxium sanguinem de Ifradel, ut bene sit tibi. & in Apolipsi, Ecce post hæc uidi animas interfectorum clamantes ad Deum, & dicentes usquequo Domine non das iudicium, & uindicas sanguinem nostrum de intersectoribus nostris, qui sunt in terris. Et beatus Tho. secunda secunda q. 122. art. 6. dixit homicidium de se non esse appetibile, sed magis horribile, quia non habet in se rationem alicuius boni. idem secunda secunda quæstio. 70. art. 3. Quo dinter, cetera peccata, quæ committuntur in proximum, homicidium grauissimum sit.

Ex præmissis, & infinitis aliis, quæ adduci possent apparet, quàm sit odio habendus homicida qui irregularis etiam efficitur, prout per Bal. consi. 439. ad bellũ, post prin. uol. 5. quàm uero moderate, & parcè secum dispensandum sit, qui quatuor offendit Deum uidelicet, idque dupliciter, & quòd creaturam ad imaginem suam factam ad c. hæc imago. 33. quæstio. 5. c. interfecisti, de homi. Rursus quòd præceptum Dei contendat, de quo in decalogo, Non occides, & Exodi. 2. i. Secundò offendit rempublicam, & Principem, quorum interest refertas esse ciuitates liberis hominibus. l. 2. C. de indi. uidi. tollen. l. 2. ad fi. C. com. mu. de manum. ff. l. 1. ff. solu. matrim. Tertio homicida lædit patrem, & alios maiores occisi, cum filii immortalitate quadam suos parentes donent, in Auth. de nup. §. 1. liberorum. ff. de uer. sig. consanguineosque, & cognatos interempti offendit, iniuria enim facta uni de parentela, in ignominiam cuiusque stirpis eiusdem redundat. l. 1. cum duabus seq. ff. de libe. cau. & dixit text. in l. capitalium. §. famosus. ff. de pœnis, pœnam homicidarum esse solatio cognatis, & affinibus interempti: Quarto occisum læsit, quem priuauit uita, nullis rebus humanis conferenda, argu. tex. in l. ut uim. ff. de iust. & iur.

Circa abolitiones ab homicidio, & rehabilitationes concedendas magna est differentia, an homicidium sit uoluntarium, per industriam, seu data opera; an uerò casuale, uel non ex proposito, seu uim ui repellendo, & ad defensam, iuxta tex. in l. ut uim, ubi omnes. ff. de iust. & iur. & l. is qui aggressorem, & l. si quis percussorem. C. de sicca. Et qui nolens occidebat etiam de iure diuino in tuto ponebatur, & diuersimodè ab aliis intersectoribus tractabatur, prout Deutero. 4. uersus fi. Tunc separauit Moyses tres ciuitates trans Iordanem ad orientalem plagam, ut confugiat ad eas qui occiderit nolens proximum suum & c. & c. 19. post prin. Qui percussit proximum suum nesciens. & c. & Iosue c. 20. in prin.

An autem presbyter celebrans aggressore ad sui corporis defensam interfecto re sacram inchoatam perficere possit. Io. de Ligna. in tracta. belli, q. 84 & Hiero. Grat. respon. 105. uidetur treguam, nu. 21 lib. 1. concludunt pro affirmatiua quòd tamen

non

non uidetur dubio carere: Negari enim non potest quin illius interfectoris etiam pro defensione commota sint uiscera, anima turbata, spiritus anxius, & cor conturbatum, iuxta Psalm. 6. & Psalm. 142. primi que motus non sunt in potestate hominis. Pro opin. uero de Ligna, pondero tex. in cle. uni. de homi. ubi qd talis nō efficitur irregularis, ergo prohibitus non habetur officia cœpta complere. Et eundē Io. de Ligna, sequuntur etiam Abb. in c. 2. nu. 2. de ui. & hon. cle. & Sarnen. in §. superest, post nu. 55. Intli. de actio. & ante ipsum D. meus Phil. Dec. in l. ut uim. num. 8. ff. de iust. & iure.

Si uoluntarium homicidium sit, tunc distinguere debemus cum aliqua ratione, causa, seu occasione; an uero iniuste, & irrationabiliter perpetratum supponatur. Rursus si iniuste, an loquamur de dispensatione quoad ordines, an quoad beneficia, prout considerant, & distinguunt Docto. in locis infra adducendis; Et uoluerunt Bald. in l. data opera column. 4. C. qui accus. & idem Bal. & Salycet. in l. 2. C. de noxa. & pulchre Alex. consi. 140. uidetur in casu, lib. 7. & præceptor meus consi. 9. & pro tehu, nu. 2. qd statuta imponentia pœnam mortis pro homicidio limitanda sunt, dum modo ex dolo, & proposito commissum sit.

In sacra pagina plura homicidia uariis ex causis cōmi ssa uidemus. Occidit Cayn Abel fratrem, Genes. 4. Moyses Aegyptium, Exo. 2. Dauid Goliath 1. Reg. 17 & Uriū 11. Reg. 11. Salomon Abdoniam. 3. Reg. 1. Herodes Antipas Io. Baptistam. Marci 6. Petrus solo uerbo Ananiam, & Saphiram Actuum. 5. uariæ itidem intentiones & cause in omnia a parebunt.

Absolutio ab homicidio in terris ecclesiæ, siue per laicum, siue per personam ecclesiasticam commissio, post aliquot annos, & habita pace à proximioribus, obtineri solebat cum rehabilitatione in forma, non autē quoad bona sisco incorporata. Quod autem homicidium recens magis puniatur, & difficilius remittatur, quam antiquū, probatur argum. tex. in l. 1. C. de raptu. uirgi. per glo. 1. in l. si diutino. ff. de pœn. & p. Hyppo. de Marf. in l. 1. §. præterea, nu. 31. uers. item magis punitur homicidium recens ff. ad leg. Cor. de sica. Hodie rard conceditur dispensatio, seu absolutio hæc, & non sine legitima, & rationabili causa.

Nec consueuit absolutio ab homicidio ab eodem summo Pontifice concedi tempore cuius illud perpetratum fuerit: pro consuetudine adduco illud Nume. cap. 35. [Manebitq; ibi donec sacerdos magnus, qui oleo sancto unctus est, moriatur.] & ad fi. [Exules, & profugi ante mortem Pontificis nullo modo in urbes suas reuerti poterunt &c.] & Iosue 20. [Et habitabit in ciuitate illa, donec stet ante iudiciū causam reddens facti sui, & moriatur sacerdos magnus qui fuerit in illo tempore.]

Quantum ad illam clausulam Habita pace à proximioribus, notandum est, qd proximi, seu proximiores hic accipiuntur pro sanguine coniunctis, prout est tex. in l. diuis ibi, Et securitatem proximorum pertinebit. ff. de offi. præsi. in l. post consanguineos. §. pe. & ult. & in l. item præter. ff. de su. & legi. in l. quicumque. C. qui admittit, & in l. quamuis adulter j. C. de adulte. Phi. Fran. in c. si pater, col. pen. in 27. quæst. de testa. lib. 6.

Nec refert, an dicatur Habita pœce à proximioribus, uel à proximis. Bal. consi. 146. præmissis col. 1. in fi. lib. 2. proximo enim proximior nemo esse potest, cum proximus is sit, quem nemo antecedit. l. proximus. ff. de uer. sign. l. 1. §. hæreditas, & §. legitima ff. de su. & legiti. & proximus exponitur. i. in priori gradu. D. meus consi. 1. nu. me. 1. uers. & proximus exponitur. Sed in quantum dixi non referre, an dicamus proximiores, an proximum, non uidetur absolute uerum, cum tex. in l. quamuis adulteri C. de adulte. dicat, Quod proximis necessariisque personis solum deferatur copia accusandi de adulterio. & tamen ibi dicitur quod patru licet accusare etiã si

QVINT. MANDOSII

frater extet, Patruus igitur dicitur ibi proximus, licet adsit frater illo proximior, dem probatur ex l. cum rem alienam. C. de legat. ubi legatum rei alienæ ab igno ante factum non ualet, nisi proximæ personæ relictum sit: quod intelligitur etiam de iis, qui non sunt priores gradu. omnes enim illam legem intelligunt de etiam cõis simpliciter.

Nec utiabitur illa clausula *Habita pace à proximioribus.* si ab uno tantum habita sit, quia solus proximus sit, ad tex. iu. d. l. 2. §. legitima, & §. proximus, de su. & legi. l. proximus, & l. in uulgari. ff. de uerbo. significat. pro quibus uideatur Tiraq. de utro. retra. §. 11. glo. 1. num. 1. pag. 499. ubi etiam subdit, quod proximior, seu proximus dicitur, et si longo intervallo sit remotus, modò inter duo discreta nihil mediũ interpositũ sit, iux. illud Ver. 5. Aene. Proximus huic, longo sed proximus intervallo

An autem illa uerba *[Habita pace a proximioribus.]* uera reddantur, si pax non est habita à muliere, quæ proximior erat aliis proximis, qui pacem dederunt? uideatur per Bal. consi. 6. hæc est copia lib. 2. & consi. 113. super primo, in prin. lib. 4. iunc. themate illius consi. per Cor. consi. 222. quamquam, per totum, lib. 3. & per alios citatos per Tiraq. de utro retra. §. 1. glo. 9. nu. 211. pag. 192.

Et an sufficiat consensus filia interepta, seu filia pacẽ facere possit de nece patris, distinguo aut extant masculi, & negatiuè respondeo: aut nõ extant, & affirmatiua uerior erit, ad Bal. in l. titia. §. lucius ad fi. ff. de lega. 2. l. as. post Ange. in l. 4. §. Cato ante nu. 78. ff. de uer. obli. Io. Campeg de Dote, q. 49. nu. 2. uer. Hinc est quod fœminæ.

Sed quæro, ad quid inuenta sit illa clausula *[Habita pace à proximioribus.]* an propter defectũ potestatis Papæ, quia Papa non possit aliter absolutionem huiusmodi concedere; an uerò supposita potestate, ex aliqua causa rationabili, & qua? Et uideatur q̃ Papa absque hac clausula non possit aliquem homicidam absoluerẽ; si enim simpliciter absolueret, filiis defuncti, nepotibus, & aliis consanguineis pecuniam, & panem quotidianum sæpe subtraheret: ponamus enim, quod quis interfecerit aduocatũ, procuratorem, medicum, uel alium, qui ex propria doctrina, uel artificio domui suæ uictum, & alia acquirerebat, conuenit ne quod filii, & nepotes interfecti mendicent propter hanc remissionem? quod quæ solita alimenta eis subtrahantur? quo casu non minus esset eos necare, quàm fuit ipsorum patrem, seu auum interficere, uulga. l. necare. ff. de libe. agno. & quomodo Princeps poterit hunc uictum, & pecunias, uel potius interesse subtrahere præfatis? quibus debetur æstimatio operarum quibus hæres occisi caruit, & carebit, iuxta opin. Azzo. in l. qua actione. §. si quis in colluctatione. ff. ad l. aquil. & Specu. in tit. de iniu. & dam. dat. §. 2. uer. si. nunquid pro homine libero, & Hippo. de Marfi. consi. 115. & 131. quod alias discussum fuit in Rota, ut alibi ostendam. Hac autem clausula *[Pace habita]* addita, consanguinei non cedent pacẽ, nisi ipsi de quo uis interesse hmoi satisfiat. Vera est opinio, q̃ Papa possit, et sic non cõsideretur defectus in potestate: Qua tamen absolutione concessa, non propterea denegari poterit hæredibus occisi, quin ad interesse prædictum agere possint.

Potior autem ratio clausulæ prædictæ ea (ut puto) erit, ut hæredibus in hoc mos geratur, ab ipsis quæ pax petatur, & hac uel alia satisfactione animi sanentur afflictorum. iux. tex. in c. si ille. 23. q. 4. & postquam remittitur uindicta in criminofum, quæ solatio fuisset cognatis, & affinis interempti. iux. tex. in l. capitalium. §. famofos latrones. ff. de pœn. & ad tradi. per Luc. de Pen. in l. 3. uer. quartum patet. C. de curio. & statio. lib. 12. & in l. 1. col. 15. in 5. q. C. de deserto. eo. lib. Decens est, ut aliquantulum istis per delinquentem satisfiat.

Et quod facilius parcatur delinquenti concordata parte aduersa, seu nemine reclamante, ultra notoriam consuetudinem ubique uigentem, pondero tex. in l. si adulterium. §. iudem imperatores. in fi. ibi, Et facilius si nemo reũ postulauerit. ff. de adult. Volun-

Voluntario homicidæ dispensationem petenti dabatur Signatura uidelicet [De absolutione.]

Et hæc absolutio considerari potest uel in foro poli seu conscientia, uel poenitentia, puta si homicidium occultum sit, uel si de iure civili aliquid liceat, licet non de iure canonico, & simus extra terras ecclesiæ, licet aliqui prout etiam Abb. in c. inter fecisti, nu. 2. de homici. ubique in ijs ius canonicum seruari debere asserant: uel ponas alium casum conscientiam tantum concernentem, circa quam facilius dispensatur, ut per Rebuff. in praxi, de dispen. cum corpo. uitia, nu. 19. Aut intelligas etiam de dispensatione in foro fori, si simus in terris ecclesiæ: si extra, quoad forum fori ad alium principem spectaret, Rebuff. de refer. Rehabi. mixto. in prin.

Aliquando dabatur [De absolutione, & obtentis & ad simplicia.] Nunc habemus Concil. Trident. Sessio. 14. aliàs 4. sub Iulio III. capit. septimo ubi quod homicida uoluntarius etiam occultus nec promoueri ad ordines, nec beneficium etiam sine cura obtinere possit, sed omni ordine, ac beneficio, & officio ecclesiastico perpetuo careat.

Pro clericis, si homicidium sit uoluntarium, addi debet clausula, uidelicet. [Citra ascensum ad superiores ordines.] iux. tex. in c. si quis post acceptum. ibi, Si ad clerum admittus fuerit, diaconum non accipiat dignitatem. § 1. dist.

Pro presbyteris uero addatur clausula uidelicet. [Citra altaris ministerium, & cura rata beneficia.] Ab altari enim repellere debent (ut diximus) iux. cap. 21. Exodi. Siquis per iudicium occiderit proximum suum, & per insidias, ab altari meo euelles eum, ut morte moriatur. Quæ uerba habemus etiam in c. 1. de homi. & quod talis non ad ministret. c. si. de tempo. ordi.

Aliquando ponebatur clausula pro presbytero homicida, uidelicet [Eo ad triennium suspenso a die perpetrati delicti, uel homicidii computandum] de qua clausula loquitur Sarnen. & de aliis quæ huic materiae congruunt in tracta. expectiua. nu. 88.

Aliquando addebatur clausula [Et extra locum perpetrati delicti, uel homicidii.] & sic ibi nunquam celebrare poterat: Ratio huius additionis per Signaturam inueniatur, ac denegationis, ne in loco perpetrati delicti celebrare possit. uidetur esse; quia sicut quis puniri debet in eo, in quo deliquit, ad tex. in c. literas. §. si. de tempo. ordina. c. quanto, uerfi. cæterum, de transla. episco. c. pastorali, in fi. de iu. patro. ita puniri, seu priuari debet, ne in loco à se offenso celebrare, uel aliquid commodi, seu honoris habere possit, argum. etiam tex. in c. si. de immu. eccle. & generaliter dicimus, non solum quem priuari priuilegio loci ubi deliquit, immo ibi eum puniendum esse, l. 3. ff. de offi. praes. l. si. de noxa. l. 1. ff. de accusatio. l. 2. C. ubi de cri. agi oportet. c. postulat, & c. si. de fo. compe.

Sunt qui contendant, Papam cum homicida uoluntario dispensare non posse quo ad ordines, dicente Domino Dauidi, Non ædificabis tu mihi domum ad habitum dum. 1. Paralipo. 7. iterum cap. 22. Multum sanguinem effudisti, & plurima bella belasti, non poteris ædificare domum nomini meo tanto effuso sanguine coram me. rursus cap. 28. Non ædificabis domum nomini meo eo quod sis uir bellator, & sanguinem effuseris. Psal. 5. Virum sanguinum, & dolosum abominabitur Dominus. Et Prouerb. cap. 6. Manus effudentes sanguinem innoxium odit Deus cap. si quis omnem, uerfi. noui rursus. 1. q. 7. & de consec. distinct. 1. in prin. & facere uidetur camiror. 50. distinct. & glo. penult. in uer. consilium, in c. sicut dignum de homi. beatus Thom. secunda secundæ q. 64. art. 7. Specu. de dispen. §. nunc breuiter num. 3. uerfi. quinto cum homicida uoluntario. Breuiter in contrarium est ueritas, prout concludit Hostien. & Abb. num. 12. dicit hanc esse communem opin. respondet ad contra-

QVINT. MANDOSII.

zia, & illa soluit in d.c. sicut dignum, Idem uoluit Cardi. Alex. & alii in c. lector 34. di. finct. Bui. & Abb. in c. super eo, de bigam. Fely. in c. ad audientiam. num. 2. & 3. de homi. Et in ueteri testamento habemus, quodd dispensatum fuit cum nepote Aaron, qui vocabatur Phinees, & duplex homicidium commiserat, & fuit sibi permiffum administrare diuina, Paulus item Apostolus homicida fuit, & tamen diuina ministrat: unde uidetur quodd Dei uicarius similiter dispensare possit.

Quando illi, qui fuerunt pætores, seu potestates, uel Iudices in causis criminalibus, tulerunt sententias sanguinis, quibus sequuta fuerunt ultima supplicia, uel fuerunt assessores, seu exequutores petunt rehabilitari ad ordines, & beneficia, eis conceditur rehabilitatio etiam in altaris ministerio, & ad beneficia quæcunque, & licet illis nihil imputari possit, quæ enim fecerunt, amore, & in exequutionem iustitiæ gesserunt, ad c. quæ situm 23. q. 1. c. de occidendis, in prin. c. non est iniquitatis. ca. non est crudelis, & in alijs. 23. q. 5. Immo iudex qui a Deo recepit potestatem ad laudem bonorum, & uindictam malorum, ad c. solita, de maio. & obe. c. postulasti de homi. bene iudicando, & iuste delinquentes puniendo, non solum non demeretur, sed meretur, iux. Psalm. Beatus qui facit iusticiam omni tempore, & Pro uerbio. cap. 6. Manus effundentes innoxium sanguinem odit Deus: ergo à contrario sensu manus effundentes sanguinem noxium non odit, præsertim pro iustitiæ conseruatione, & ad tradi. per Abb. in c. 1. num. 6. de reser. Hæc tamen rehabilitatio est necessaria, tales enim efficiuntur inhabiles, & irregulares. c. si quis uiduam, iunct glo. 1. 50. distinct. c. 1. & sequen. 51. dist. c. sepe princeps 23. q. 8. c. clericis, & c. sententiam, ne cler. uel monac. c. ex literis, de excess. præla. Staphi. super signa. fol. 193. a ter. uersic. pari modo datur rehabilitatio & c. Rebuff. in praxi tit. de rescript. Rehabili. mixto, nu. 4. & seq. Videantur quæ scripsi in prima q. 5. reg. nu. 20. & seq.

An autem aduocati, & procuratores in causis capitalibus irregulares efficiantur, & sic rehabilitatione indigeant, distinguendum est, aut enim loquimur de aduocatis, seu de procuratoribus contra reos qui ultimo supplicio damnati sunt, & affirmati uere respondendum est, & in hoc omnes concordant per tex. in c. aliquem col. 51. dist. c. his à quibus. 23. q. 8. & per alia iura supra adducta: Aut loquimur de aduocatis, siue de procuratoribus reorum, & sunt opiniones, ut per Hostien. in c. 1. de postu. uersic. in criminalibus enim, & per Spe. de aduoca. §. 1. num. 8. uersic. in causa autem criminali nullus clericus. Ioan. And. in c. sententiam, col. 2. uersic. quid si aduocatus, ne clerici uel mona. & ibi Abb. num. 15. in 5. quæstio. & latè per Maria. Sozzi. in c. ad audientiam, nu. 29. in 3. quæstio. de homi. Breuiter hoc iure utimur, quodd pro reis, & ad defensionem, citra incursum alicuius irregularitatis aduocati, & procuratores, interuenire possunt, nullaque propterea absolutione, uel rehabilitatione indigeant: argum. tex. in c. reos 23. q. 5. prout etiam per Aegid. Bossium in sua praxi crimi. titul. de Fautio. Defensionis, col. ij. uersic. & ideo aduocatus ecclesiasticus.

Mirum autem, & durum mihi uisum fuit, quodd clericus ex lectura literarum principi transmissarum ab eodem sibi consignatarum, ut eas sibi legeret, in quibus continebatur quendam criminofum in tali degere hospicio, eumque ultimo supplicio damnatum esse, qui facinorosus postea captus, & necatus fuit, irregularis efficiatur, & dispensatione seu rehabilitatione indigeat, prout uoluerunt Hostien. Io. An. et Abb. in c. sententiam, ne cler. uel mona. ubi etiam dicunt Papam Clem. 1. ita respondisse, cum quibus transit Mar. Sozzi in alleg. c. ad audientiam, po. t. nu. 30. in 3. quæ. de homi. sequitur etiam Per. à Baxio in Directo electio. cap. 29. par. 2. nume. 3. Ratio per Docto. adducta est, quia talis clericus legendo literas auxiliium ad mortem præstuit: debuit enim uel sibi primò legere, uel saltem cum ad illam particulam literarum peruenit, in qua continebatur quodd curaret Dominus ille ut de linquentem capi

et pu-

& puniri faceret, id subterere, literasq; Domino restituere dicens non spectare ad ipsius officium literas huiusmodi legere. Facile aut tali rehabilitatio concederetur.

Similiter datur rehabilitatio illis, q; ut secretarij, vel Cæcelarij, aut coqui, vel similes, alicuius domini in bellis interfuerunt, non aut ut armigeri, in quibus homicidia, rapinae, & incendia commissa fuerunt, & addi debet clausula, videlicet [Attento q; orator non interfecit, neque muilauit, neque incendia, uel rapinas fecit] Pro hac clausula adduci potest glo. in c. pe. ibi nisi sua facta exercuit. §. 1. dist. 2. ubi dicitur q; non

illis autem, qui ut armigeri bellis interfuerunt, rehabilitatio dari non consuevit, ad tex. in sum. & c. 1. & alijs. §. 1. dist. nisi valde nobilibus, & dignis, uel ex aliqua magna causa, sed sola absolutio datur nobilitate, dignitate, uel aliqua magna causa non concurrente.

Absolutio, & rehabilitatio Phisico, seu Chirugico, qui non obseruauit traditiones, seu præcepta artis, uel negligens fuit, & is cuius cura & saluti præpositus erat, mortuus est, necessaria erit, ad tex. in c. ad aures. à contrario sensu. de etate & quali. Card. in cle. 1. post nu. 12. uer. uel si medicus, de homi. uideatur. c. sed nec, & ibi per Doct. & c. sententiam. §. nullus quoque, ne cler. uel mona. & c. tua nos, & ibi Inn. Abb. & Fel. post omnes, de homi.

Homicida uoluntario religionē mendicantium ingredi uolenti datur rehabilitatio ad oēs ordines, etiam in altaris ministerio, arg. tex. in c. 1. de fil. presb. ubi illegitimi ad sacros ordines promoueri prohibentur, nisi fiant monaci, quasi religionis ingressus, seu (ut ita dicam) monachus delicti purget, seu delect, uel tollat irregularitatem, uel saltem Papam ad dispensandum facilem reddat. c. 1. de eo qui ordi. furti. fufce. c. 2. ibi, Ut fauor religionis ipsius circa eum ualeat dispensari, de apo. Staphi. ubi supra. fo. 193. à ter. Sarnen. in tracta. expectati. nu. 88. uer. & cum uolente ingredi religionem mendicantium, ubi subdit, dispensari etiam cum homicida uoluntario occulto. & Rebuff. in praxi, titu. de Dispen. cum corpō. uitia. nu. 19.

Absolutio si petatur, pro eo, qui interfecit Abbatē, seu presbyterum, monachū, uel clericū, si sit absens non conceditur; talia. n. perpetrantes sedem apostolicam uisitare debent pp. enormitatem delicti. c. sicut qui, iun. gl. & c. si quis suadente. 17. q. 4. & si allegetur pauertas, infirmitas, bellum, uel aliud impedimentum temporale, addi debet clausula, videlicet [Et quod cessantibus impedimētis, sedem uisitet Apostolicā.]

Idem dicendum, & seruandum est, si non interfecerit, sed muilauerit membrum: & q; talis, immo etiam qualitercunque quis clericum, uel monachū percusserit, apostolico conspectui se præsentare, eiusque mandatum suscipere debeat, probat text. in alle. c. si quis suadente. 17. q. 4.

Amplio et quoad interficientes moniales, gl. in fi. in præal. c. sicut qui. 17. q. 4. Hypo. de Marf. in l. 1. §. præterea, nu. 30. ff. ad leg. corn. de sica. Item ad beguinās, ad Rot. 331. not. q; clericus, in anti. de quibus beguinis in toto corpore iuris canonici (si recte memini) tantum fit mentio in cle. 2. de reli. domi. & in cle. fi. de hære. De beguinis, & priuilegio illis concessio celebrandi tempore interdicti tractat Fede. de Sencon. 186. factum est.

An autem hæc procedant in interficiente canonicam secularem? puto quod non ex iis quæ uoluit in simi. Bisigne. Dec. 2. de senten. excommu. in antiquio: subdens hoc seruare, cancellariam. Vide omnino Mar. Sozzi. in c. si quis clericus, nu. 15. de fo. compe. in 12. Decla.

Interficiens, insequens, uel capiens cardinalem nunquam absolueretur, seu rehabilitaretur, imò grauissimis pœnis afficeretur, de quibus in c. felicit. de pœnis li. 6. quod non solum emanauit contra interficientem, insequentem, percipientem, uel capientem, sed & contra plerosque alios, de quibus ibi.

Nec et rehabilitarentur interficientes, percutientes, uel bannientes episcopum, seu id mandantes, uel ratum habentes, contra quos, & alios habemus cle. 1. de pœnis. Amplio ad offendentes, uel bannientes episcopum, qui de facto tantum sit episcopus Nic. Mil. in uer. obtinere dicitur, circa medium, uer. de primo est talis. & Paris. consi. 74. gratia, nu. 2. 1. uol. 4.

Notandum est, & ad hoc absolutiones ab homicidijs impetrare uolentes aduertant, quod obtinens absolutionem ab homicidio, seu alio crimine, uel habilitationem non facta mentione alterius homicidij, uel similis delicti illi, à quo hanc absolutionem petit, eius gratia omnino inuabida erit, & sicut homicida in pœnam capitis damnari poterit, ac si absolutionem non impetrasset, argum. tex. in l. capitalium, uersic. quod si correctæ, & l. solet. ff. de pœn. & in l. nemo deinceps circa fin. C. de epi. audi. ubi ad hoc not. Bar. in si. l. quicumque. C. de ser. fugi. l. desertorem, uer. si plures. ibi, **Qu** si iterato hoc admiserunt, pœna competenti afficiuntur. ff. de re mili. cap. cum haberet, de eo qui duxit in matrimo. c. hoc ueltræ, cum gl. 1. 11. distin. Barba. in c. super literis, & Fel. in c. postulasti, col. 4. uersic. & per istum tex. potest inferri, de rescrip. l. as. in l. præscriptione, nu. 32. C. si contra ius uel uti. pub. Pari. consi. 1. nu. 70. libro 1. Videatur pro præmissis pulcher tex. in c. diaconi. §. certè, uer. si in peccatis usque ad mortem illicitè perduramus, assidue peccantium non miseretur Deus. 93. dist. & in l. 7. ad si. ubi etiam. Bal. C. de epi. audien.

Ratio præcipua huius conclusionis quæ primo aspectu rigida, & seuera omnibus uideri potest, ea ex locis supra citatis & nunc citandis sumi potest, quod iteratio eiusdem delicti delictum aggrauet ita: ut recedatur à communiibus, & ordinarijs regulis, hinc uidemus, quod delicta extra territorium commissum iuncto delicto intra territorij commissio augèt pœnam, & furta inibi commissa qualificant & aggrauant furtum in territorio perpetratum, adeo ut acrius puniri, imo talis fur suspendi possit ex pulchra theoricâ Bar. in l. si cui. §. cum sacrilegiu. in si. ff. de accus. sequuntur And. Barba. consi. 11. illud afferam ad si. lib. 2. pro quo, & pro simili casu concludunt Bal. in auth. qui semel nu. 25. ver. no. hoc uerbum C. quomo. & quan. iud. Anto. Corset. in singu. in uer. statuto cauetur quod homicida. Fel. in c. sicut, nu. 4. super gl. in uer. adulterio, ubi in si. hanc communem supponit alios citans, de testi. Nic. Boe. Dec. 164. alia in super, ante nu. 6. Hæc ego aducebam Doctissimo, & primario Aduocato Tusco D. Dominico Bôssio, qui in hanc eandem sententiam uenit postquam plura in contrarium uergentia, & subtilia argumenta protulisset.

An autem peccata dimissa re deant, obseura, & perplexa quæstio est, ut præmittit Magister Senten. lib. 4. dist. 27. plura notatu digna more sua adducens.

Insuper aduertendū est, quod contra homicidas, ac rixosos, seu tumultuosos emanarunt plures constitutiones diuersorum Rom. Pont. quæ ad hoc tendunt, ut pacata, et quieta sit hæc urbs, cum reliquo dominio ecclesiastico, malisq; hominibus careat. iuxta text. in l. 3. & in l. congruum. ff. de offic. præsid. & in l. 1. §. quies quoque populorum. ff. de officio præfect. urbano. quas constitutiones audio nunc comprobandas, ac innouandas esse. At qui in illas inciderit, absolutionemque, uel quamuis gratiam aduersus illas impetrans, ut subsistant, his, uel similibus clausulis uti omnino debet. [Non obstant. præmissis, ac const. & ord. apostolicis, nec non Pii II. Sixti IIII. Iulij II. Leonis X. Cle. VII. ac quorumcunque aliorum. S. V. prædecessorum, ac S. V. literis, cum quibusuis uerborum clausulis, etiam fortissimis, ac derogatorijs derogatorijs sub quibusuis tenoribus, & decretis quomodolibet concessis, confirmatis &c. etiam si de ijs specialis, & indiuidua, & non per clausulas generales mentio faciendâ, uel totus tenor inserendus esset, etiam si in illis expresse caueatur, quod sint similes gratiæ nullæ nisi per trinas literas cum interuallo certî temporis concessæ,

concessit, ac specificata, & determinata cā exprimeretur, quæ Ro. Pont. induceret ad derogandum literis Sixti præfati, seu aliorum Rom. Pont.] Has clausulas inueni, ut nobili D. Io. Vincentio Strambono mihi amicissimo morem gererem, cuidamque re scripto addidi à peritissimo quodam Rom. Praxis fabricato, quod absque iis clausulis omnino inualidum fuisset.

Tpe Pauli III. rogauit me prælatus magnus, ut in fauorē sui familiaris charissimī ex dicecesi Camerinen. qui homicidium, & alia crimina detestabiliora perpetrauerat, clausulam ualidam excogitarem, qua imperata eius familiaris in tuto esset: Ego sic illam concepi. [Ipsumq; specialibus fauoribus, & gratis prosequendo, eundē oratorē ab hmōi homicidij reatu, ac omnibus, & singulis excessibus, delictis, & criminibus qualitercunque & quōcunque usque in præsentem diem, et forsā dicto homicidio maiorib. & grauioribus, cuiuscunq; qualitatis sint, etiā iteratis, & reiteratis uicibus et occasione militiæ, uel alia quacunque et inexcogitabili per eum perpetratis. &c.] Supplicationē postea signatam cum præmissa, & aliis clausulis, & uerbis prægnantibus uidi, & legi. Pro dicta clausula, & hmōi formula adducebam uerba referēti, seu epistolæ Regis Demetrii posita. 1. Machab. c. 13. Remittimus quoque ignorantia, & peccata usque in hodiernum diem, &c.

Postremo circa homicidas uoluntarios, & alios non ex proposito, sed casu, uel uim ui repellendo, uide quæ in præalle. Conc. Trident. Sessio 4. sub Iulio III. aliis 14. statuta sunt, capit. 7. in Decr. Refor. incipient. Cum etiā qui per industriam occiderit.

ABSOLVTIO AB HÆRESI.

Abolutiones ab hæresi, si extra curiam, committuntur Inquisitoribus illarum partium, si in Curia nemo se intromittit, nisi Sancta Inquisitio, ac illi præfecti. Et hæresis propriè dicitur error in fide. c. 3. & ibi gl. & Doct. de hære. & hæretici dicuntur mēbra diaboli, ut in dicto. c. 3. & fugiendi sunt, nec saluandi quidem, Iohan. 2. ca. 1. Qui enim dicit illi, aue &c. & odit Deus sacrificia hæreticorum, & à se proicit. cap. odit Deus. & c. seq. c. non oportet, & c. si quis inquit. 1. q. 1.

Hæreticus propriè quis dicitur in duobus casibus, quando aliter sentit de articulis fidei, quàm Ro. Ecclesia, & quando quis malè sentit de sacramentis ecclesiæ. c. firmissimè, & ibi per Hostien. Abb. & alios de hæret. & ita communiter tenere Doct. dicit Boss. titu. de hæret. nu. 1.

Amplia ut hæreticus etiā uerè dicatur is qui habet peruersum dogma, uel nouas gignit opiniones falsas, aut ueteres falsas, & ab ecclesia damnatas sequitur, gloss. penult. in cle. uni. de usur. Fran. Squillacen. in tracta. de fide catho. cap. 1. 4. unde asserens simplicem fornicationem non esse peccatum iudicatus fuit hæreticus. iuxta Dec. Tholo. Auffs. 346. Item fuit quesitum uel dicens periurium non esse peccatū mortale. Bellen. conf. 78. nu. 6.

Tam detestanda est hæresis ut pro hæretico accusato, uel inquisito nō possit impune absq; licentia. comparare, & hæc communis opi. dicitur ex mēte doct. afflit. super prima part. consti. Regni. rub. 1. nu. 43.

Nō datur absolutio, nisi facta publicè abiuratione, postquam si quis iterum in hæresim reincident, grauius punitur propter relapsum, & pertinaciam, ad tex. in c. super eo, & in c. accusatus, de hære. lib. 6. gl. in c. ad abolendam eo. ad gl. pe. in uer. hæreticū, in cle. uni. de usu. & Imo. super ea, nu. 28. & alios, & per Abb. in c. arti clerici, nu. 37. uer. ad tertium quæ sunt crimina, de iudi. & in tracta. Fran. Squillacen. de fide catholica cap. 19. ubi de relapso, & eius pœna.

Relapsus propriè dicitur, qui lapsus cōuersus recidiuauit, uel post abiurationem

In hæresim incidit, prout colligitur ex uerbis Apostoli ad Titum c. fi. Hæreticum hominem, inquit, post unam, & secundam correctionem deijta, sciens quia subuersus est: qui eiusmodi est, & delinquit, cum sit proprio iudicio condemnatus. c. ad abolen dam, & c. excommunicamus. §. si qui uerò ex eis, de hæret. Cald. confi. v. inu. 2. uerfi. ad id quod dicitur de relapso, sub eo. tit. Sic & flumina relabi dicuntur, dum fluxum iterat. Hora. i. Carmi. Od. 29. Quis neget arduis, pronos relabi posse riuus montibus?

Recidius etiam in alia materia quis dicatur, uideatur tex. in c. quidam, de apo. & Gl. pragma. de concubina. §. qui si post dispensationem recidius uomitu, in uerb. recidius.

Publicam aburationem nostræ similem habes tu humanista apud Hora. Carminū lib. ii. ubi inquit. Parcus deorum cultor, & infrequens insipientis dum sapientiæ con fultus erro, nunc rector sum uela dare, atque iterare cursus & c. ubi pœnitere se alierit pp lapsu in impietatem, ex quo epicureorum sententiam sectatus iuisset, qui deū humana curare negant. Et merito ille doctissimus poeta hoc epicureorum deereū insanum uocat, quod et ab insana, & furente Didone prolari inuenies apud Virgil. Aeneidos li. 4. scilicet is superis labor est, ea cura quietos sollicitat, profitetur Hora tius respere uelle, & iis accedere, qui Dei prouidentia omnia administrari putant.

Hæresim infra quantū tempus liceat abiurare, tractant Doct. in præallect. ad abolē dam, Arch. in c. ut commissi. de hære. li. 6. latè Boc. dec. 341. inquisitus de hæresi, & dec. 343. Bertran. confi. 212. quia post confessionem. lib. 2. in anti.

Ultra absolutionē erga hæreticos, datur et aliquā rehabilitatio, uel dispēsatio, & à solo summo Pontifice. Mil. in Reper. in uer. dispensare non pōt. eps. in hæresi. Et qua tuor modis secū dispensari pōt, uel semiplenē, uidelicet. Qd ad minores ordines p mōneri possint. c. si quis hæreticē. r. q. r. uel plenē, Vt sacerdotes effici possint. c. con uententibus. t. q. 7. uel plenius, Vt eps, sed non primas fieri possit. c. nos consuetudi nē. r. di. uel plenissimē, Quando ad omnes ordines, & dignitates promoueri possint cū pla pietas. 24. q. 4. Pro quibus omnibus per gl. fi. in præallect. c. nos consuetudinem, & illam gl. sequitur Spec. de dispensatio. §. qualiter aut col. 2. uer. qualiter, & in quibus dispensetur cum redeunte ab hæresi.

Dispēsatiō fuerat p Ale. VI. in fauorē filii cuiusdā cōdēnati, & relaxati curiæ secu lari, ut posset hēre bñficia & oīa alia & c. corā bo. me. epō Maricano in Hispaniē. Por tionis inter Io. de Morillas ex una, & Io. Martinez ex altera, die 10. Martij 1541. fuit i Rota dubitatu, & disputatu an gratia illius subreptitia, & cōsequētēr inualida eēt, qa nō fuerat expressā qualitas, q̄ ille erat filius nō in hæretici, sed hæresiarchæ, qd si Pa pa sciuisset, uel cū filio hæresiarchæ nō dispēsasset, uel salte difficilium. fuit p Rotam tandē cōclusu qd dispēsatio erat bonā, & nō subreptitia, & p hoc Rotæ decreto addu cebatur Dec. Bellame. 333 in cā, p̄r annotatū inueni in quibusdā Recollected Io. Mo hedani Rotæ Auditoris. Cōtraria soluebatur ex illa cōclusiōe, q̄ est, qd nō oīa q̄ Papā difficiliorē redderēt, narrāda, seu exprimēda necessariō sint, sed illa tantum de quib. in iure cautum est ut narrari, seu exprimi debeant, ad Fel. in c. super literis de reser.

Hodie cōtra hæreticos, & de fide male sētiētes Sanctif. D. N. Pius. V. hæresū extir pator, ita prudēter, ac nō minus pie, q̄ iuste pcedit, et p se ipsum cū interuētū præ clarorū. D. Cardinalū ad id electorū oīa intelligēs, ac discutiēs, ut nihil ultra deside rari possit. Philippus itē Hispaniarum Rex uerē catholicus perditissimos hæreticos insequitur, illos debitis pœnis, ac suppliciis affici curās, iuxta documentum diui Au gustini li. 2. cōtra Gaudētij Epistolā de hæreticis sub ijs uerbis: Hoc hominū genus p imperatoriam curā corrigi debet. Et super Iohannē abundē docet Imperatores, & Principes catholicos, uti debere gladio cōtra hæreticos: Sic & Cōstātinus impator Arriū cū adhærētū. in exiliū dānauit, quia nolebāt adhærere Cōcilio Niceno. l. ma niceos.

nicheos. C. de hæc. Theodosius imperator puniuit hæreticos manicheos, omniumq; bonorū possessione, & omni successione priuauit, post mortēq; admittit inquisitionē fieri. Iarriani. C. de hære. iun. l. ultimum supplicium. ff. de pœn. Valentinus, ne Manichei in solo Romano conueniendi, morandive facultatem haberent, statuit, illosque ultimo supplicio tradendos esse decreuit. l. quicumque. §. ulti. C. eo. Spero nouum Imperatorem Maximilianū I. ueræ religionis assertorem horū, & aliorum exēplis, propriāq; uirtute excitatum hæc, & maiora facturum, in impiosque, ac in omnes hæreticos, forti manu seuerissime animaduersurum, hæresesq; radicitus extirpaturum.

ABSOLVTIO A MALA FRVCTVVM.
PERCEPTIONE.

Absolutio à mala fructuum perceptione, & rehabilitatio concedi solet, & pro cōpositione solui deberent integri fructus percepti, seu potius usurpati, ex gratia tamen nonnunquam solum medietas soluebatur.

Et ego super fructibus malè perceptis ex beneficio Brixien. pro quodam magno prælato, qui post resignationem rursus & uacationem suæ ecclesiæ intrusus possessionem continuauit iuxta tex. in c. cum dilectus 2. post prin. ibi. Quas ipse nihil detinuit. de purga. cano. & per Paris. con. 143. nu. 18. uol. 4. absolutionem obtinui in amplissima forma.

Necessaria est hæc habitatio, fructus. n. indebitè percipiens inhabilis efficitur, ac rehabilitatione indiget. c. in literis, de rest. spol. c. dudum 2. & ibi Abb. & alij de electio. Io. An. in addi. ad Spec. in tit. de dispensatione. §. uidendum, circa si. uer. sed pope aliquis dicens, qd Papa Iohannes mandauit dimidiam fructuum à quodam suo scholari indebitè perceptorum solui Cameræ suæ, idem uult Mil. in reper. in uer. gratiā beneficij impetrans, licet de beneficio, Fel. in c. in nostra, corre. 2. uer. & adde quòd non solum de iniusta detentione, de rescr. Syl. de bene. par. 3. q. 11. post nu. 4. uerf. & non solum est facienda mentio, Rebuff. in praxi in 3. par. signa. in uer. necnon iuris patronatus, nu. 56. & seq. & de dispensatio. cum regula, pag. 325. num. 66. & seq. Grāma. consi. ciui. 144.

Proximè dicta limitari possunt iuxta nota. in lib. nuncupato Prouin. fol. 62. uerfic. quando quis possedit, & percepit fructus de facto contra ius scriptum, aliàs non, arg. tex. in c. is qui, de senten. excomm. lib. 6. pro quibus adduci potest Glo. pragma. de pigno. cul. diui. col. pe. in uer. amittat: Non tenebitur igitur absolutionem petere, uel rehabilitationem propter malam fructuum perceptionem, si quis fructus malè perceptit, puta contra Regulas Cancellariæ, uel contra aliquam reseruationem in corpore iuris non clausam, & similia, quæ iustè, impetrans ignorare potuit. Hæc est magna limitatio, si uera est, hic non discutio, plura enim pro ea dilucidata tractanda ueniunt.

Possunt etiam limitari prædicta, ut solum procedant, quando quis ex perceptione fructuum factus est inhabilis, præalle. c. in literis, de resti. spolia. & c. quisquis, de electio. alioqui secus dicendum sit, Hostien. Io. An. & alij in c. dudum, de elect. Autre. dec. Tholosā. 483. Fel. in c. postulasti, col. pe. de rescr. Rebuff. super concor. in for. Māda. Apo. in uer. pro expressis, uerf. quinto etiam de fructibus.

Amplia ut et in gratia [Si neutri.] sit necessaria mentio fructuum malè perceptorū, alioqui dicta gratia corruat, prout Dec. Ptol. 48. incip. Cōchen. paro. S. Michaelis.

Amplia ut expressio fructuum malè perceptorū facienda sit, & rehabilitatio obtinenda, etiam si huiusmodi fructus fuissent modici, puta ualoris unius, seu dimidij auri, etiam si de intrusione in genere mentio facta fuisset: tum quia subreptio quæcumque etiam minima in beneficialibus uitiat. cap. si proponente. de rescr. c. si motu pro-

Q V I N T. M A N D O S I I.

prio, eo, tit. libro 6. Et furtum committitur in uno ovo. glo. in uersicu. qui furandi, in §. gallinarum, Institut. de rer. diui. Tum quia si Papa intellexisset, q̄ iste fuerit tanta temeritatis quòd sine titulo fructus usurpasset, ei gratiam non concessisset, prout in proprijs terminis habemus Dec. Putei 12. de præb. inci. taciturnitas modicorum fructuum, ubi etiam q̄ ita pronunciatum fuit in Rota

Iuxta consuetudinem ecclesiarum in Hispaniis, & quarundam aliarum pars fructuum, & redituum beneficiorum pro fabrica erogari debet, quæ consuetudo rationabilis est, ad tex. in extraua. suscepti, de electio. Io. 22. Oldra. confi. 112. Itaturum factum, Gemin. qui distinguendo opin. concordat in cap. si propter nume. 8. de rescri. lib. 6. Lamber. de iur. patro. libro 3. quæst. 2. art. 8. num. 1. fo. 388. & quòd èt de iure pars fructuum pro fabrica distribui debeat, probat tex. in ca. concessio, & ca. seq. 11. quæstio. 2. Nunc nobilis, & magnus antistes (pro quo ego plura adduxi) supplicat se in utroque foro absolui à parte fructuum bellorum tempore perceptorum in fabricæ usum, iuxta dictam consuetudinem non conuersa, nil hæctenus desuper decretum fuit.

Casum, in quo absolutio præmissa seu compositio super fructibus malè perceptis propter non residentiam non sufficeret, uide in Decr. Refor. Conc. Triden. Sessio. 23. alias 7 sub Pio III. cap. 1. col. 3. uer. si quis autem, ubi Prohibita quacunque conuentione, uel compositione, quæ pro fructibus malè perceptis appellatur, ex qua etiam prædicti fructus in totum, aut pro parte ei remitterentur &c.

A B S O L V T I O A B E X C O M M U N I C A T I O N E.

Absolutio ab excommunicatione concedi consueuit in impetrationibus quarumcunque gratiarum ad effectum ualiditatis, & subsistentiæ illarum, quæ aliàs non ualere, & nullæ essent. c. postulasti, de cleri. excomm. mini Rot. 362. no. quòd excommunicato, in anti. Staphi. super signa. fol. 8. à ter. uersu. uerior tamen uidetur, Amplio èt si sit excommunicatus occultus, ad Dec. Cassa. 1. de præb. & propterea in omnibus rescriptis gratiæ ponitur clausula [Et cum absoluteione à censuris ad effectum &c.] quæ postea in literis extenditur hoc modo, uidelicet [Teque à quibusuis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque ecclesiasticis sententijs, censuris, & pœnis, quibus quomodolibet innodatus existis ad effectum præsentium absoluentes &c.] de qua clausula uideatur Staphi. ubi supra. fo. 82. uer. teque, quæ clausula, ut aliàs dixi, operatur impetrationis ualiditatem, ad tradi. per Fel. Dec. & alios, in ca. apostolicæ, in prin. de exceptio.

Verum plerumque contingit, quòd absolutio ab excommunicatione, etiam in utroque foro, seorsum ab alijs gratijs impetratur, uel quia excommunicatus non uult amplius in excommunicatione persistere, uel querit posse sibi ualidè ab ordinario beneficium conferri, quia ab excommunicatione Pape reseruata absolueri non possit, clem. grauis, de senten. excomm. c. felicis, de pœn. lib. 6. c. ad eminentiam, ubi Fel. num. 2. & seq. de senten. excomm. & nisi sit calus exorbitans, absolutio denegari non consueuit.

Aliquando quis est excommunicatus ob manifestam offensam, & tunc absolutio denegatur. c. ex parte 1. & c. seq. de uer. sig. c. soli, de senten. excomm. lib. 6. ubi excluditur etiam absolutio ad cautelam, glo. si. ante si. in c. ab excommunicato, de rescri. Ant. de But. & alii in c. 1. de iudi. Mil. in reper. in uer. excommunicatus pro manifesta offensa, & in uer. excommunicatus pro manifesta contumacia.

Excommunicatus maiori excommunicatione celebrans, qui irregularis efficitur, ad ea quæ scripsi supra, dum de priuationibus tractaui, à solo Papa absolui, dispensari,

spensari, seu habitari potest. cap. 1. ante fin. de re iudi. libro. 6. Gemina. in c. 1. §. caueant, num. 3. uerf. not. quòd solus Papa, de senten. excomm. lib. 6. & hæc habitatio difficilè obrinetur.

Abolutio ab excommunicatione non suffragaretur excommunicato, ex quo literas Papæ falsificauit, seu in illis manum apposuit, ea ratione, quia delictum hoc grauisimum habetur. c. ad falsarium, & ibi Ioan. And. Abb. & Mar. Sozzi. de criminali. Hostien. in summ. eo. §. porrò. uerf. sed hodie subdit præceptum esse, quòd in literis Papæ, nec in magno, nec in modico audeat quis manum apponere, etiam literam unicam, uel punctum unicum corrigendo exceptis officialibus, quibus hoc est commissum, alio qui manum apponens ex canone lato in curia ipso facto sententiam excommunicationis incurrit, quæ non pòt per aliquem, citra Sedem apostolicam relaxari, Hæc ille. Habemus item Bullã in cœna domini, quæ quolibet anno in die Iouis hebdomadæ sanctæ in conspectu ipsius Papæ per duos Cardinales, astante populo in platea. S. Petri legitur per unum, uidelicet latino sermone, per alterum uerò uulgari, ne quis ignorantiam prætere possit, de qua bulla loquitur Fel. in c. ex parte. 1. post nu. 18. uer. & qui apponit manus, & uer. & dic quòd excommunicantur in p. cellu, de rescrip. Amplio etiam ad falsantes breuia, prout per Sarnen. in tracta. Breuium num. 5.

Abolutio hinc non suffragatur impediens nuncios apostolicos, & aliis de quibus Regula 76. iuxta ordinem modernum, nec illis qui per annum inforduerunt Doc, qui alios refert Dec. 290. nu. 3. Rolan. de Valle. con. 46. nu. 37. lib. 1.

SI IN EVIDENTEM.

Rescriptum [Si in euidentem.] sic nuncupatur, quia eius conclusio est, quod committatur uicario urbis si in Rom. Cu. si uerò extra eam ordinario, seu alicui, uel aliquibus probis uiris in partibus illis, cum clausula [Vel eorum alteri.] ut contlito sibi, quod uenditio, seu locatio, uel permutatio, seu emphiteusis in euidentem utilitatem ecclesiæ. N. cesserit, & cædat, uenditionem, locationem, permutationem, seu emphiteusim eandem cum omnibus, & singulis pactis, & conuentionibus in ea appositis comprobet, & confirmet, seu comprobent, & confirment; omnesque, & singulos, tam iuris, quam facti defectus, si qui forsitan interuenissent, suppleat, seu suppleant, cum potestate citandi & c. ponitur. Et breue. S. V. hac supplicatione interclusa. Attento quòd prædij valor non excedit centum ducatos, seu attento, quod annuus census, seu annuus ualor non excedit summam quinque ducatorum auri de camera.

Et hæc uerba [In euidentem utilitatem utilitatem.] habes et in l. 2. ff. de constitut. principi. ubi quod euidentis utilitas multum operatur, etiam ut recedatur ab eo iure quod diu æquum uisum fuit. Et euidentis accipitur pro claro, aperto, & omnibus noto, iuxta tex. in l. sed & si pupillus, uer. pro scribere palam. ff. de institut. Dicitio, si, in hoc rescripto conditionem facit, ad l. 2. post prin. l. his legatis. §. si ita scriptum, & l. demonstratio. §. an si conditionaliter. ff. de conditio. & demonstratio. l. ex facto. §. fin. ff. ad Trebel.

Si valor excedat centum ducatos, uel annuus redditus sit ultra quinque ducatos similes non datur per breue, sed debent literæ expediri, si extra curiam: Et in omni caso addi debet per Referendarium in calce supplicationis hæc uerba, uidelicet. [Et si in euidentem] De hoc rescripto, & eius clausulis uideatur plenè per Staphi. super signa. fo. 188. uer. datur per breue, ad quæ se remittit Rebuff. in praxi, dum de breui tractat pag. 453. num. 39. uideatur etiam per Sarnen. in tractat. breuium num. 22. uerf. solet etiam concedi per breue licentia uendendi & c. qui tamen de Staphin. nullam

QVINT. MANDOSII.

mentionem facit.

Dum aut Signatura æquiparat, q̄ ualor rei excedat centum ducatos, uel illius red-
ditus sint ultra ducatos quinq; hac ratione factum esse crediderim, quia pretium
rei secundum redditum consideratur iux. tex. in Auth. de non alie. §. quod autem,
in fi. & in l. si fundum, ubi ad hoc illum tex. notat ibi glo. i. ff. de lega. 1. & pro simi-
li æquiparatione est tex. in l. si quos. ibi [Qualitas rei, & redituū quantitas æstimetur.]
C. de rescin. uendi. & Romæ dicimus domum ualere mille, quia communiter loca-
tur, & conducitur quinquaginta ducatis.

Quare autem per Signaturam limitari consueuerint huiusmodi concessionem per
illam clausulam [Attento quod annuus ualor non excedit summam quinque ducato-
rum.] potest responderi, q̄ hæc sunt arbitraria. Rursus quod non omnium, quæ
a maioribus nostris tradita sunt, ratio reddi potest. iux. tex. in l. non omnium. ff. de
legib. Exquisitus uerò perferenti occurrit text. in l. diuus. ff. de bon. da-
mnato. ibi, Aut leues anulos, id est qui rem non excedunt aureorum quinque, & sic
quinque aurei habentur pro parua summa, unde merito pro illa, Signatura non cu-
ret literarum expeditionem, & sic graues impensas.

Suppletio defectuum deleri debet, præsertim si defectus in supplicatione in specie
non narrantur, prout etiam supponit Hier. Pau. in lib. nuncupato prouinciale. fo. 64
uer. si petantur suppleri defectus.

Supplicatione super gratia. [Si in euidentem.] signata per [Fiat ut petitur.] literæ
expediti poterunt cum suppletione defectuum, prout notauit Hier. Pau. ubi supra,
ibi. uel per fiat ut petitur, supplicatio signata fuerit, super hoc, & altero quod præmi-
si habemus regulam Cancellariæ. 39. iux. ordinem antiquum ibi declaro, quid opere-
tur illa clausula. [Supplentes defectus.] & qui defectus suppleantur.

Emanauit bulla à Sanctiss. D. N. Paulo III. sub data pridie idus Iulii anno. I. ad fu-
turam rei memoriam, super rescissione alienationum bonorum ecclesiasticorum in
damnum ecclesiarum, seu non seruatis solemnitatibus à iure requisitis, aut si aliæ
nulliter factæ sint, & concurrente uno ex illis tribus irritantur quæcunq; bonorum
ecclesiasticorum alienationes, quantumuis longa temporis præscriptione non ob-
stante, & constitutionem hanc fundat super illa Sixachi Papæ uidelicet. c. non liceat
Papæ. 12. q. 2. & super alia pauli II. uidelicet extraua. ambitiozæ de reb. eccl. non alie.
inter communi.

Emanauit ab eodem Paulo III. successiuè motus proprius, per quem committe-
batur. R. D. Auditori Cameræ, q̄ constitutionem præmissam executioni demanda-
ret, moneretq; reos, & iurium ecclesiarum detentores, ut bona ecclesiastica huiusmo-
di relaxent, & de fructibus satisfaciant, uel quamobrem id facere non teneantur do-
ceant, alioqui tempore ad id præfixo elapso, & quare ad id non teneantur non docto,
ad censuras ecclesiasticas, brachium seculare &c. procedet.

Vigore dictæ constitutionis Paulinæ, & Motus proprii prædicti plures lites susci-
tatae sunt, quarum aliquæ adhuc sub iudice sunt, pluresque conuicti, & compulsi fue-
runt ad restituenda bona prædicta alienata.

Sola causa legitima alienandi, seu solæ solemnitates, neque ex forma Pauli-
næ, neque de iure antiquiori sufficiunt. cap. sine exceptione. 12. quæstio. 2. gloss.
pen. in cap. 1. & ibi Abb. de restitu. in integ. c. 1. de reb. eccl. non alie. Gemini. confi.
48. presbyter Franciscus, num. 3. Dec. qui plures allegat, & hanc dicit esse commu-
nem opinionem, confi. 242. & pro tenui nu. 4. & in dictis locis declaratur, quæ sint
legitimæ cause.

Solemnitates, quæ, & quales requirantur à iure, & consequenter à con-
stitutione Paulina, longum esset recensere, ego puto, quod Paulina non re-
qui-

quirat solemnitates à iure ciuili requisitas, prout in l. iubemus. cum authen. hoc ius porrectum. C. de sacro. eccle. & per Ang. in repe. l. quod in libellum col. 9. C. de fi. in stru. & iu. haste fisca. sed illas, quæ à iure canonico requiruntur, quæ pauciores sũt, pro quibus uideatur præall. confi. Gem. 48. & confi. Sozzi. 29. uiso quodam nu. 3. & 5. ac nu. 16. & seq. lib. 1.

Ego dictam constitutionem Paulinam dicebam locum sibi non uendicare solemnitatibus non interuenientibus, si alienatio facta fuisset per aliquem summum Pontificem prædecessorem, seu si fiet per successorem motus auctoritate Abb. confi. 41. uidendum est col. 1. num. 3. uerf. item omnis solemnitas lib. 1. Phi. Fran. in c. 1. nu. 29. in 13. limi. de reb. eccle. non alie. lib. 6. & Dec. Neapo. Capit. 16. in causa, colum. 2. in fin.

Insuper contendebam Paulinæ non esse locum, si in bulla, seu breui derogatum fuisset præalle. c non liceat. 12. q. 2. & extraua. ambitiofæ Pau. 2. à quibus iuribus solemnitates seruandæ eliciuntur, subdebamque negari non posse Pau. III. & alios dictis iuribus derogare potuisse, ad tex. in l. relegari, iun. gl. fi. ff. de pœn. & c. innotuit de electi. Plura alia adducebam in causa Amerina Castri, pro seruanda alienatione facta per Pau. III. Ciuitati Amerinæ de Castro. S. Liberati.

Quæ autem præscriptio tollatur per constitutiouem Paulinam, & an illa ultra ceterum annos, seu tanti temporis, in cuius contrarium memoria hominum non existat, hic non discutio, uideatur in simili tex. in Auth. ut de cæte. com. eccle. colla. 5. ibi. Nullaque ei temporis præscriptione in hoc obijcienda, cum gl. in uer. nulla, & ibi Ange. idem Ange. in l. 1. C. ne rei domi. uel tempo. & Ludo. Roma. in l. 1. num. 4. ff. de usuca. Pro quibus etiam, & quod præscriptio immemorabilis, immo etiam quadragenaria non tollatur per clausulam non obstante lapsu temporis, uide Barth. Caf sen. qui etiam alios citat con. 54. ex narratis; nume. 72. & seq. uerf. quæ quidem præscriptio tanti temporis.

Pauli III. constitutio præmissa per Pium III. 3. Idus Septembris, anno eius 1. in uim motus proprii fuit reducta ad uiam iuris tanquam nimis rigorosa, postea uero xv. Kal. Iunij anno VI. Similem constitutionem Paulinæ idem Pius III. edidit: hæc rescripta inuenies inter bullas diuersas.

Consensus super istis alienationibus, super quibus gratia [Si in euidētē.] Imperatur, siue canonicorum, siue clericorum, siue alicuius capituli, uel collegij per tex. in ca. sine exceptione. 12. q. 2. & per alia iura requisitus, debet esse expressus, tacitus enim non sufficeret, prout uoluit Archid. in d. cap. sine exceptione, nume. 6. in uer. taciturnitas Ioan. And. in ca. is qui tacet, colum. 4. dum tertiam quæstio reasumit, de regu. iur. lib. 6. Paris. confi. 31. circa præsentem nume. 16. uerf. prout etiam ruit uolu. 4.

In rescriptis [Si in euidētē.] Concedendis in deputatione iudicum, quibus illa diriguntur, & in processibus super illa fabricandis, maior hodie cura, quam iam consueuerit, adhibetur, & supplicationes gratiarum. [Si in euidētē.] Proponuntur coram Sanctissimo, & in Ro. Cu. (ut præmissi) committitur Vicario urbis; extra Curiam uerò apponi solet clausula per Signaturam uidelicet. [Et committatur ordinario, & primam, seu principalem dignitatem obtinenti, ac uni canonico ecclesiæ cathedralis coniunctim.]

Rescriptum [Si in euidētē.] Super alienatione, uel distractione rerum immobilium impetrari consueuit; an autem super mobilibus preciosis requiratur, uideatur affirmatiue respondendum esse; mobilia enim preciosa immobilibus æquiparantur, extraua. ambitiofæ in prin. Pau. II. & post Abb. concludit Glo. pragma. rub. de pi gno. cult. diui.

Q V I N T. M A N D O S I I

Annui redditus, an computentur inter immobilia, est text. in cle. exiui §. cum q̄; annui redditus inter immobilia, de uer. signi. idem uoluit Fed. de Sen. conf. 12. fratres, nu. 4. Paris. conf. 3. i. circa præsentem, nu. 8. uol. 4.

An in alienatione bonorum hospitalium præmissa procedant, æquiparenturque bonis ecclesiasticis, crederem quòd sic, ad tex. in §. nos igitur. in Authen. de nō alie. & in auth. hoc ius porrectum est ad omnem uenerabilem locum, omneque collegium, quod actio pia constituit, ut nec res eorum pignorentur, ubi Bal. num. 2. C. de sacrosan. eccle. ad quod pondero etiam uerba extraua. ambitiosæ. uerf. alienanti uerò bona ecclesiarum, monasteriorum, locorumque piorum quorumlibet; illa dictio, quorumlibet, iuncta uerbis, locorum piorum, omnia penitus loca pia comprehendit, ad l. si pluribus, ubi gl. Bar. & Imol. ff. de leg. 2. per Bar. in l. hoc articulo nu. 3. ff. de hæc. institut.

Quæro an habenti regressum non citato præiudicet locatio fructuum ad lōgum tempus per prælatum, seu rectorem in uim rescripti [Si in euidentem.] Facta, seu confirmata in quo aderat clausula [Etiam quo ad successores.] Pro opin. negatiua facit, quia locatio, seu illius confirmatio fuit cum solita clausula [Si in euidentem.] Et sic supponitur in hoc utilitas ecclesiæ, quæ Papam magis mouere debet quam interesse prælati, seu rectoris: Nihilque interesse uideatur, an quis succedat uirtute regressus, an per obitum, in quolibet enim casu successor uocari possit, ergo siue per obitum, siue in uim regressus comprehendetur sub illa clausula [Etiam quoad successores.] Verbum igitur, successoris, conuenit habenti regressum, ergo & dispositio de successore loquens, argu. tex. in l. dies cautioni §. toties. ff. de dam. infe. & in l. ita autem, in prin. ff. de adm. tuto. & utrobique Bar. & in c. indemnitate. §. penul. de electio. lib. vj. Pro opin. uerò affirmatiua, quæ uerior est, ponderari potest quod locatio in utilitatem prælati non obligat successorem glo. in uer. terminum, in c. fine præla. u. suas Rot. 2. 3. si prælatus, in no. Alex. conf. 160. uiso, uol. 6. Hyer. Gig. de pensio. q. 88. n. 1. Et sic cessat illa clausula [Etiam quoad successores.] Quæ locum sibi uendicaret in locatione facta nomine ecclesiæ, non in fauorem prælati seu rectoris. Verum concessio quòd fuisset nomine, & in utilitatem ecclesiæ, quo casu interueniente superioris auctoritate successor obligatur. c. 1. de solutio. Gemini. consil. 17. pro declaratione, & Sozzi. conf. 34. num. 4. lib. 3. Vel in omnem casum admittamus locum esse prædictæ clausulæ. [Etiam quo ad successores] Adhuc interpretatio fieri non poterit de habente regressum: tum quia Papa per dictam, & aliam quancunq; clausulam non præsumitur iustertij tollere uoluisse. c. super eo. de offi. dele. Doct. in c. cum causam 2. de testi. Insuper diuersa est ratio inter successorem, & habentem regressum, ille enim incertus est, cum penitus ignoretur quis futurus sit, & sic non potest uel de hac locatione certior reddi non potuit, qui non poterit postea contradicere cum sit facta locatio nomine, & in fauorem ecclesiæ: uel propter illam clausulam. [Etiam quo ad successores.] Sed habens regressum certus erat futurus successor, præterdens etiam ius saltem ad rem de præsentem debebat sibi intimari cum posset præterdere interesse. ad Rot. 3. o. licet in causis, in no. Alex. conf. 5. in causa, li. 2. & Felin. in c. exhibita, de iudi. Et ita conclusum inuenies per R. Dominos de Rota, si duas illorum Dec. coniuges, & rectè scrutaberis uidelicet Decif. Mohed. 240. uel 70. aliàs 5. de loca. quæ incipit, locatio ad 28. annos, & alteram Accoram. 42. eo. quæ incipit, locatio facta.

L I C E N T I A E.

Licentia pluribus modis sumitur, quandoque pro libertate in bonam partem, uti apud

apud Cice. 3. officio. Nobis autem nostra Academia magnam licentiam dat, ut quod cunque probabile maxime occurrat, id nostro iure liceat defendere. Libertas autem quid sit, diffinitur in l. libertas. ff. de sta. homi.

Licentia nonnunquam in malam partem capitur, ut sit immoderata, impunitaque quædam facultas agendi, dicendique quicquid uelis, ut Hester ca. 3. Et optime nostri quod non expedit regno tuo ut insolescat per licentiam, & apud Teren. Deteriores omnes sumus licentia. Est etiam licentia dispensationis, de qua in c. fi. 1. q. 5. Item licentia permissionis, de qua in c. qui sincera. 45. dist. pro quibus, & quot modis; sumatur licentia, uideatur per Luc. de Pen. in l. pen. col. penu. in uer. licentiam. C. de proxi. sacro. serinio lib. 12.

Non datur licentia resignandi, uel permutandi dignitates maiores, & principales, & propterea addi debet clausula [Dummodo non sint dignitates maiores, uel principales.] Hæ enim sunt generaliter reseruata, per Reg. 2. Cancellæ. super qua scripsi, immo etiam hac clausula non addita, uideretur dicendum sub generali facultate, uel clausula resignandi, uel permutandi beneficia, etiam si dignitates sint, non uenire dignitates maiores, & principales, ad Rot. 468. extra Rotam col. 3. post nu. 4. uerf. certum enim est de iure moderno.

Licentia uisitandi pro Archidiacono datur in forma, & quod uisitare possit per procuratorem, pro qua licentia aliàs compositio soluebatur: Archidiaconus an de iure uisitare possit, uidetur quod sic, per tex. in c. 1. & c. mandamus de offi. Arch. Alij dicunt, quod de iure non potest uisitare, sed tantum de consuetudine. c. fi. & per gl. in c. cum satis, & in dicto c. mandamus in uer. uisitadas eo. Archi. in sum. eo. titu. uerf. quod sit eius officium, ante nume. 5. Maria Sozzi. de uisita. post num. 4. uer. octa uo quæro, an Archidiaconi. Et pro utraque opin. ponderari possunt uerba Gemini. post Lap. in c. super eo, uersus si. de præb. li. vj. uerf. cum ipse archidiaconus ex consuetudine non haberet potestatem excommunicandi interdicendi, & uisitandi: quia si senserit quod de consuetudine non poterat, licet de iure: uel potius quod nec de consuetudine, nec de iure: si enim potuisset de iure, frustra dubitari contigisset, an de consuetudine potuisset; sufficiebat enim quod de iure posset. Si obtinetur hæc licentia, supponitur quod de iure uisitare Archidiaconus non possit, item quod in illo loco non sit talis consuetudo, uel saltem quod consuetudo sit limitata, uel dubia, alioqui indulgentia hæc frustra obtineretur contra l. 1. in fin. ff. ad munici. & l. uni. C. de thesau. lib. 10.

Vel aliàs considerare possemus, quod ex quo archidiaconus non habet curam animarum principaliter, sed sub episcopo, quasi episcopi vicarius a iure deputatus, seu constitutus, ad nota in c. 1. de offi. archidi. Et uisitat dioccesim loco episcopi. Abba. in c. cum in cunctis. §. inferiora, nu. 4. uerf. item requirit, & uisitat. de electio. alijs curam animarum committere non posset. c. cum satis, de offi. archidi. Abb. in dicto §. inferiora, uerf. hinc est quod alij non potest committere curam animarum: sequitur quod necessaria sit indulgentia, seu licentia uisitandi per alium.

Postumus forsan intelligere de licentia uisitandi limina apostolorum iux. tex. in c. ego N. §. si. de iureiur. quod etiam extenditur ad episcopos non exemptos, dummodo tamen id iurauerint, ut per Cardi. ibi in fi. Et hodie communiter omnes iurant uisitare limina: De quibus etiam liminibus apostolorum habes tex. in ca. præsens, in prin. 20. q. 3. & in ca. ad limina 30. q. 1. Supponamus igitur quod archidiaconus inferior ordinarius, uel quia immediate subditus Papæ, uel quia iurauerit limina apostolorum quolibet anno uisitare, petat licentiam uisitandi per procuratorem.

Idem dicamus in quouis alio inferiore ordinario, qui eisdem uideretur uinculis astrictus,

QVINT. MANDOSII.

strictus, eisdemque fauoribus, & immunitatibus gaudere, & potiri debet, quibus & ordinarius superior. Eadem est enim ratio ordinarij inferioris, quæ ipsius episcopi, præsertim quoad subiectionem, & collationem. Cardi. in cle. i. q. 14. post gl. in uer. ordinarium, ut li. penden. c. ordinarij, cum gl. in uer. locorum, de offi. ordi. li. 6. Dominus meus consi. 12 r. in causa, col. 1. in fi.

De uisitatione Archidiaconi tractatur hodie actione, seu Sessio. 24. aliàs 8. sub Pio III. cap. 3. de Decre. Refor. in conc. 1 riden. uerf. Archidiaconi, Decani, & alij inferiores in ijs ecclesijs ubi hætenus uisitationem exercere legitime consueuerunt de beant quidem assumpto notario de consensu episcopi deinceps per seipfos tantum ibidem uisitare &c.

Et de uisitatione Archidiaconi, Decani, & archipresbyteri uide Archidi. in sum. de offi. archidi. §. quid sit eius officium, col. 2. uerf. patet ex præmissis, & uerf. Sed quid dices, quid faciet. & Mar. Sozz. in Tracta. Visitatio. post nu. 4. in 8. q. qui postea q. 10. de alijs prælati inferioribus an uisitationis officium exercere possint, & dat regulam generalem q̄ quicumque prælatus iurisdictionem habens uisitationis officium exercere possit. per tex. in c. 1. de cens. li. 6. ubi etiam Gemini.

Licentia uisitandi sepulchrum Dominicum, & alia loca ultra marina, datur sub sola Signatura, etiam pro absentibus, & pro religiosis de licentia sui superioris, & hoc, ne sub colore peregrinationis huiusmodi ad alia loca diuertant, uagentur, & percurrant diuersas mundi partes, contra. c. si cupis. 16. q. 1. & per Staph. fo. 19 1. uer. pari modo datur sub sola Signatura licentia uisitandi &c. Non solum autem monachi ab alijs monachis abesse non debent, immo omnes eadem mensa uti debent, cum ij, quos monachos, seu fratres uocamus, sodales dici possint, ut sodales Dominicales, sodales Franciscani, ut per Bud. in 2. To. annota. in Pande. in l. fi. ff. de collegijs illiciti. ubi de sodalibus sacerdotibus, & alijs sodalibus: Et de sodalitatibus uideatur. Cice. de Senectū. inducens Catonem ita differentem: Sodalitatis autem me quæ store constitutæ sunt sacris Idæis magnæ matris acceptis, epulari igitur cum sodalibus &c.

Ultra marina autem loca, seu transmarina, quæ dicantur, uideatur in l. natione §. continentis, & ibi per Alciat. ff. de uer. signi. de quibus etiam in l. transmarina. ca. delegatio. lib. 10. in l. fi. C. de dilatio in l. fi. is qui Romæ. ff. de iudi. Sic & transmarinas res dicimus, Cæsar lib. vj. Belli. Galli. Gallis autem propinquitas, & transmarinarum rerum notitia multa ad copiam, atque usum largitur, paulatim assuetacti superari &c.

Licentia uescendi lactinijs, ouis, & carnis datur cum clausula. [Et de licentia utriusque medici.] Et per breue, ut per Sarnen. super Signa. fo. 190. uerf. datur per breue licentia uescendi. Et de licentia Papa concessa uescendi carnis tempore quadragesimali, & cum tali concessione utens peccet, habes Dec. Delphi. Gui. Papæ CXI. quia de præsentis super quo ego potius starem decisione Theologorum, quam ipsius Gui. Papæ. & præcipue in hac materia, quando quis carnis temporibus prohibitis, uel alia prohibitione stâte puta uoto, uesci possit, an non, seu ut uescatur, se cum dispensari conueniat, considerandum esse putarem, an propter non usum carnis imminuat periculum mortis, uel notabilis ægritudinis, an non. Hinc uoluit Abb. in c. si uero, col. 2. uerf. & per hoc dicerent. de iureiur. Fratrem Cartusienfis ordinis uoto non obitante propter tale periculum posse carnes comedere.

Carnis usum non fuisse ante diluuium colligitur. Genes. 1. ubi herbas, olera, & fructus arborum, & semina herbarum assignantur homini, & bestijs in cibum. Genes. autem 9. assignatur homini bestiæ, uolatilia, pisces &c. sub ijs uerbis. Quasi olera uirentia dedi uobis omnem carnem &c. diuus Thomas prima secundæ quæst. 102. art. 6. ad secundum. Leuiti. autem 11. fit prohibitio in parte. In Eleuterij pontificis

ficis uita ita legitur. Hic iterum firmavit, ut nulla esca usualis à christianis repudietur, maxime à fidelibus (scilicet porrecta ut puto) quam Deus creauit, quæ tamen rationalis, & humana esset. De abstinentia à carnibus, & uiuo, & pro aliquibus ex præmissis uide tex. in c. ab exordio. 35. dist. An autem prohibitus edere carnes prohibetur & edere oua, caseum, & lac, uide in tracta. de episcopo. Io. Firma. lib. 4. par. 2. in 107. casu. nu. 1. uerf. quæro incidenter, an prohibitus edere carnes.

Illa uerba [De licentia seu consilio utriusque medici.] intelliguntur de medico animæ præstantiori, & corporis inferiori. c. cum infirmitas, & ibi Docto. de pœni. & remissio. Et tanta est connexitas medicinæ animæ, & corporis, ut sæpe hæc ab illa procedat, & contra ab infirmitate animæ ægritudo corporis, & mors ipsa proueniat, prout in ad Corint. 11. Ideo inter uos multi infirmi, & imbecilles, & dormiunt multi. Iohann. 5. Ecce sanus factus es, iam noli peccare, ne deterius tibi contingat. Et diuus Chrysostomus super Iohann. Homilia 37. declarans illud de Paralitico inquit. Quid hic admonemur? primum quod ex peccatis morbi generantur &c. idem super Matthæum Homilia 28. uult plurimas ægritudines ab animi peccatis originem trahere. & Homerus lib. 1. Iliados scribit, pestem à Diis in græcorum exercitum immisam ob eorum scelera. Quem Virgil. sequutus lib. 12. Aeneidos inquit. si quando lætum horrificum, morbosque Deum rex molitur, Et iis, qui mandata seruauerint, sanitas promittitur. Exodi 23. & Deutero. 7. & Theophilattus in Matthæum cap. 8. morbos milites, & uindictas Dei appellat.

Monachis in quibusdam casibus non solum Papa, sed etiam Abbas dat facultatem comedendi carnem uel cibos delicatos, puta in casu infirmitatis, propter debilitatem complexionis, dum fuerint in studio, uel aliis, per tex. in c. carnem, iun. glo. in uerf. seruato, de conse. dist. 5. c. cum ad monasterium, & ibi glo. in uer. indulgentia, ubi Abbas, anti. uer. extra refectorium, cum iis, quæ subiicit, & Abb. Modern. nu. 16. super illa gli. in uer. indulgentia, de sta. mona. Dom. meus in cap. cum omnes, in 1. lectu. nu. me. ro. de consuet. in uer. multa horu. nu. 2. & ibi glo. in uer. multa horu. nu. 2.

In licentia pro sacerdotibus uicinis turcis, petentibus horas canonicas, & missas in uulgari recitare, & celebrare posse, additur clausula, uidelicet. [Attento quod in illis partibus in uulgari celebrare consueuerunt.] Hac licentia non impetrata, missa latinè dicenda esset cum dictionibus grecis, Kyrie eleison, Christe eleison, de quibus per Io. An. in ad. ad Spe. ti. de prolatio. sen. §. ut at, & cum dictionibus Hebraicis Sabaoth, & aliis, de quibus per eundem Io. An. in rub. defum. tri. reliqua uerba missæ latina esse debent, ut per gl. pragma. rub. quo tempo. quis deb. esse in choro in uer. Kyrie eleison in fi.

Hodie habemus Concilium Triden. Actione, seu Sessio. 22. alias 6. sub Pio III. cap. 8. titu. Doctrina de Sacri. missæ in hæc uerba. Et si missa magnam contineat populi fidelis eruditionem, non tamen expedire uisum est patribus ut uulgari passim lingua celebraretur &c. Rursus eadem Sessio. titu. de sacrificio missæ, canone 9. ibi Aut lingua tantum uulgari missam celebrari debere. &c.

Licentia dicendi officium nouum, seu horas canonicas iuxta nouum ritum, etiam cum uno socio, quem orator duceret eligendum, passim concedebatur, etiam per solam signaturam, seu cum sola supplicatione. Hodie talis licentia denegatur, immo illa, quæ hæcenus concessæ fuere (ut audio) reuocatae sunt à Sanctiss. Paulo III. exemplo forsitan Gregorij. VII. qui damnabat illos, qui quotidie solum tres psalmos, & tres lectiones dicebant, seu recitabant, non ex statutis sanctorum, sed ex negligentia, & torpore, unde redarguebat illos, qui antiquum ordinem Romanum subuertebant. prout in c. in die, de conse. dist. 5. & per Cardi. in clem. 1. respon. 1. quæstio. 7. de cele. missa.

Q V I N T. M A N D O S I I

Circa officium, & horas canonicas, nisi aliud à Papa decernatur, puto seruari debere id quod iura, & Docto. noluerunt, ut modus dicendi officium, seu horas canonicas sit iuxta formam, dispositionem, uel consuetudinem ecclesie cathedralis, si in ea habeatur specialis, seu specificus modus, alioqui ad metropolitanam ecclesiam: p illius obseruatione recurrendum sit, iuxta Concilium Toletanum, de quo in ca. de his. 1. 2. dist. glo. in c. pastoralis in uer. exceptis uersic. primò cum deuiat in diuinis officijs à consuetudine metropolitana ecclesie, Ioan. And. Abb. & alii in c. 1. de celebratio. missa. Et melius omnibus declarat in tracta. de horis cano. q. 4. doctissimus ille Io. à Lignano, qui in utroque iure plura optimè scripsit: Insuper uideatur Nic. Plouius in simili tracta. 1. q. 2. par. prin. & glo. pragma. de collatio. §. primò cum, in uersic. metropolitana. & Roman. consi. 2 18. præfens casus, nu. 1. uersic. textio in simili.

Papa dispensare potest, quòd clericus secularis, uel monachus recitet officium, & horas canonicas, uel iuxta ritum Romanum, uel iuxta alium, & super horis diuinis potius uno modo, quàm alio dicendis ad libitum dispensabit. Abb. in c. 1. & fin. de celeb. missa. Cardi. in clem. 2. in 6. not. eo: Paris. consi. 68 dubium exoritur. nu. 144 & seq. uersic. Quarto probatur quoniam ut horæ canonicæ, uol. 4. Religiosi tamen licentia, seu dispensatio quælibet super præmissis denegari solet.

Est uerum, qd de iure clerici etiam religiosi commensales Cardinalium, uel Episcoporum, licet sint alienæ diocesis, poterunt dicere officium sicut eorum domini ele. si. de cele. missa. & ibi glo. declarat in uer. dicent.

An autem requiratur licentia, ut omnes simul horæ dici possint? uidetur dicendum quòd sic, cum de iure officium recitari debeat distinctis, & competentibus horis. ca. 1. in prin. ibi ita tamen, ut competentibus horis &c. & ibi Hostien. de cele. missa. & illa clausula, ita tamen, est, modificatiua, & limitatiua præcedentium. l. ubi ad huc. §. ita tamen, iunct. glo. & iis quæ not. ibi Saly. C. de iur. dot. Aymo consi. 2 51. num. 1 6. ubi quòd si testator legauit uxori uictum, & uestitum, ita tamen quòd teneatur bene regere, & gubernare, Legarum uictus, & uestitus censetur restrictum, adeò qd non uideatur uxori relicta proprietas, & alienandi facultas, Paris. consi. 17. potuit absque dubio num. 17. libro 1. restringi igitur, & limitari debet dispositio illius text. ut prima, tertia, sexta, nona, & uespera dici, seu recitari solum, & dumtaxat possint horis congruis, ergo non alijs horis, seu simul: Insuper sicut non reuelat factum diuersis temporibus, quod uno contextu fieri debebat. l. continuus. ff. de uerbo. signi. cum alijs quæ adduco in 13. q. 3. 2. regu. nume. 12. ita & contra: Et qui non seruat tempus constitutionis, eius formam non seruasse dicitur, ad l. scire oportet. §. consequens. ff. de excusa. tuto. Bald. in authent. quæ supplicatio in 3. not. & ibi Saly. & alij. C. de preci. impe. offe. Pau. Castren. in l. qui Romæ. §. Callimachus, in fi. ff. de uer. obli.

Distingui posset, aut loquimur de officijs diuinis in ecclesijs recitandis, & tunc crederem seruari debere dispositionem illius text. c. 1. de cele. missa. ut officia gradatim dicantur, nec ordo datus perueri possit, licentia à Papa non obtenta. Aut loquimur in prælato, seu quouis clerico beneficiato horas recitante non publicè in ecclesia, sed in loco priuato, & tunc subdistinguerem, aut est persona ualde impedita, præsertim ob publicam utilitatem, pro ut sunt Reuerèdi. D. Rotæ Auditores, uel etiam alijs occupati, seu impediti, ut sunt scholares, uel pauperes, qui uictum sibi querere aliquo exercitio necesse habent, & hos puto absque aliqua licentia horas omnes simul recitare posse, pro quibus ponderari potest tex. in d. c. 1. ibi iuxta possibilitatem iun. glo. 1. Aut loquimur de personis legitimè non impeditis, & putaré, quòd illæ absque licentia horas conculcatè, seu simul recitantes non impleant ea,

ad quæ tenentur ex dispositione tex. in prælle. c. 11 & c. dolentes de cele. missa. Pro præmissis uideatur glo. pragma. rub. quo. diui. offi. in uer. debitis, & competebus. Ve autem illis, qui nec in ecclesijs, nec in priuatis locis, nec distinctis horis, nec simul, seu unico contextu officia diuina recitant, sed solum redditus beneficiorum percipiunt, seu potius usurpant, & sæpe in malos usus conuertunt. Quare uocentur horæ canonicæ, & quot sint, & quâdo de præcepto sint, uideatur per dictam gl. pragma. super eadem rub. in uer. canonicas, & rub. qual. hor. sint dicen. extra cho. in prin. in uer. teneantur, & postea in uer. officium. Et quod omnes horæ canonicæ, & missa dicantur officium diuinum, habes apud Io. Fran. Pau. de offi. & pote. cap. se. uacan. 2. prælu. nu. 10.

Licentia celebrandi in ecclesia interdicta à solo Papa conceditur, gl. pen. in c. ad hæc quoniam sub interdicto, de appella. Ludo. Bologni. in addi. post tracta. de pote. Papæ Catal. de Boncom. num. 1. post Inno. in c. præterea, de appellatio. hæc licentia raro conceditur, & tunc addi deberent hæc uerba uidelicet. [Ianus clausis, suppressa uoce, & non pulsatis campanis; item Dummodo orator causam aliquam non præstiterit interdicto.] Hæc omnia clarè eliciuntur ex tex. in c. quod nonnullis, de priui. & pro illa clausula [summissa, seu suppressa uoce.] Est tex. in c. fi. si. iun. glo. fi. eo. lib. 6. Et pro omnibus prædictis clausulis est tex. in c. alma. §. illis etiam, & §. adijcimus ibi. Summissa tamen uoce & ianus clausis, excommunicatis, & interdictis exclusis, & postea uersic. sic tamen, Quod illi, propter quorum excessum interdictum huiusmodi & c. de senten. excom. co. li. 6.

Induti celebrandi tempore interdicto, seu celebrari faciendi, & ecclesiastica sacramenta recipiendi formulam quis uidere poterit in consi. Fede. de Sen. 186. factum tale est.

Quæ autem sit pœna principum, seu dominorum temporalium in terris, seu locis suis celebrare cogentium tempore interdicti, dic quod sunt excommunicati ipso facto, nec ab alio quàm à Papa absolui possunt, cle. grauis. de senten. excom. Steph. Aude. de potestate ecclesie super laicis, in 71. casu. nu. 42.

Episcopis ex aliqua causa conceditur, quod adhibitis tribus, uel quatuor Abbatibus ad degradationem presbyterorum suorum procedere possint: Intellego pro criminibus degradatione dignis, de quibus in c. cum non ab homine, de iud. in c. ad abolendam, cum sua gl. in uer. relinquatur, ad quam omnes recurrunt, de hære. & p. Ancha. consi. 158. & narratis, nu. 5. & per Abb. in c. at si clerici, nu. 37. uers. ad tertium quæ sint crimina. de iudi.

Transitus de una religione ad aliam monachis, & alijs religiosis prohibitus est. c. non est uobis, & c. sanè, ubi Ioan. And. & alij, de regula. Lap. Alle. 62. quidam & all. 130. pro dubij (si tamen ea Lapi est) colum. 2. & sequen. & utrobique addo.

Religiosis dari consuevit licentia transferendi se ad alium ordinem addita clausula. [Et de licentia sui superioris.] Et in Bulla translationis poni debent hæc, uel similia uerba uidelicet. [Te de monasterio. M. cuius monachus existis, ad monasterium. N. auctoritate Apostolica transferentes, & uolentes, & decernentes, quod ex nunc eiusdem monasterij. N. monachus censearis, & in eo recipiaris in monachum.] pro quibus, & an nouam professionem tacere teneatur, uideatur consi. Fede. de Sen. 5. quidam monachus. c. abbate, & ibi Panor. in 4. not. de uer. signi. Idem Abb. in c. præterea, & ibi pulchrè per præceptorem meum, num. 2. de præben.

Quod ad minorem, seu laxiorem religionem, seu regulam monachus transire possit, nemo præter Papani dispensare potest, prælle. c. non est, & ibi not. de regula. & est pulchra glo. in c. cum singula §. prohibemus, in uers. canonicæ, de præben. li. 6. idem concludit Lap. dicta alle. 130. col. 4. num. 3. uers. sed Papa, ubi quod Papa etiam

etiã sine causa dispensare potest, ut monachus ad minorem, uel laxiorem transire possit. & Sozzi. confi. 270. consideratis, col. 3. ad si. uers. quarto moueat lib. 2. Nouissime habemus cap. 19. ultimi actionis, In Sessio. con. Trident. sub Pio III. titulo de regula in hæc uerba. Nemo etiã regularis cuiuscunque facultatis uigore transferatur ad laxiorem religionem.

Quando uerò religiosus ad arctiorem regulam se transferi e uult, datur licentia absque illa clausula [De licentia sui superioris.] Ratio est, quia iura permittunt monachos ad arctiorem religionem transire posse. c. licet, de regula. Fede. de Sen. præal. le. confi. 7. num. 2. uers. casus autem concessi, & Dec. supra adductus in c. præterea, de præben. & pro præmissis, & alijs, quæ huic materiæ satis cõserunt, uideatur pulchrum singu. Roma. 452. Domini mei. ubi etiã quærit, cuius consensus requiratur, si religiosus transire uelit ad regulam parem. latè Rebuff. in præxi de translat. mona. pag. 233. & seq.

Quæ uerò dicatur regula latior, seu laxior, quæ strictior, & durior, uide Lap. præmissa Alle. 62. & alios, quos ibi cito in mea Apostil. in uer. ultra regulam.

Quæ dicta sunt in monachis, procedunt etiã in monialibus gl. in uer. perpetua, in c. uni. de regula. lib. vj. in Apostil. magna, in c. non est, uers. Item omnia quæ in iure dicuntur de transitu de una religione in aliam habent locum in monialibus eod. titu.

Non datur licentia fratri mendicanti transferendi se ad alium ordinem mendicatum, super quo uidenda est extranea. ambitiose de regula. inter commu. & Reg. Cella. 23. de mend. transeun. super qua scripsi.

Fratribus mendicantibus, & alijs religiosis dabatur licentia standi extra loca sui ordinis, & si petebatur, etiã cõcedebatur, quòd deseruire possent alicui beneficio seculari, uel regulari, cum cura, uel sine cura, quodque confessiones audire possent & administrare, seu tractare cum ecclesiastica sacramenta; & per breue, & per sacramentum poenitentiarum, illa eis concedebantur cum clausula. [Et de licentia sui superioris.] Et cancellabatur illa uerba uidelicet. [Vel sine cura, uel regulari.] De qua licentia loquitur Staph. super sigua. fo. 194. uers. professio ordinem regularem, & de præmissis, & alijs modis standi extra, & de diuersis causis, quæ modò ueræ adducebantur, modò confingebantur, uideatur latè per Sannen. de breuib. nu. 31. usque ad num. 43.

Licentia præmissa, & aliæ similes regulariter denegantur, immo auctoritate Bullæ Pauli III. contra omnes fratres, seu monachos uagantes, apostatas, seu fictè, uel malè, & nulliter dispensatos, maximo cù rigore procedi receptu fuit, & summa ratioe; eo enim res deuenerat, ut infiniti monachi, qui frontem perfricauerant, habitu relicto, honore deiecto, seu potius religione, immo ipso Deo prosterगतis, omnia sibi impune licere putabant, beneficia simplicia secularia, beneficia curata, immo & collegiata ecclesiæ, & cathedrales ipsæ, quin & ipse prælatorum curiæ hæc apostatis, ac cacodæmonibus plenæ erant.

Conquerebantur plures, quorum Bulla Paulina tangebatur præcordia, quòd constitutio hæc præsentia, & præterita concerneret; cum tamen lex in futurum tantu, non de præterito ligare debeat c. fi. de confi. Bar. in l. oes populi, in 5. q. prin. fi. de iu. sti. & iur. cuius opinio communiter tenetur, ut per Paris. confi. 49. nu. 3. uol. 4. dolerantque uitam strictiorem sibi induci.

Ego pro Bulla Paulina ultra alias rones, & auctoritates, adducebam pulchrã glo. in c. uni. in uer. præsentis, de sta. reg. li. 6. assereramque constitutionem (quæ id caueretur) etiã de præterito ligare, præall. c. fi. de constit. præsertim quando per legem generalem, seu per uiam declarationis, iuxta communem opi. de qua per Fel. in d.

c. fi. de const. per Cur. Iun. confi. 56. num. 10.

Monachus igitur quicunque sit, si in posterum extra monasterium reperitur, nisi debitam dispensationem ostendat cum suis legitimis causis, & processibus, siue cum habitu monicali, siue sine illo incedat, excommunicatus, & apostata habebitur. iux. tex. in c. placuit. 2. 16. quæst. 1. c. 2. ne cleri. uel mona. lib. 6. cle. 1. §. quia uerò, de sta. mona. & iuxta Bullam prædictam Pauli III. Et contra tales ego adducebam illud Lucae 9. in fi. Et ait alter, sequar te Domine, sed permitte mihi primum nunciare his qui domi sunt: Ait ad illum Iesus, Nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retro aptus est regno Dei: Et sic conc. ludebam monachis licentiam respiciendi retro aliove diuertendi denegandam fore.

Et contra illam licentiam, quæ olim concedebatur passim religiosis portandi habitum subitus, habes nouissimè Con. Trident. Sessio ult. sub Pio. III. titulo de Regula. cap. 19. in fin. Nec detur licentia cuiquam regulari occultè ferendi habitum suæ religionis.

Monialibus ex causa dabatur etiam licentia trãseundi ad aliud monasterium alterius ordinis, cum mutationis habitus clausula. [De consensu superiorum ordinum huiusmodi,] ut per Staphi. super Signa. fo. 192. uers. moniali professæ.

Alia licentia, quòd in domo sui patris, uel fratris (donec uixerit) extra monasterium permanere posset, licet aliàs daretur, ut Staphi. ubi supra subiicit, hodie non datur, sub hoc enim prætextu plura, quæ non decerent, sequi possent. Et habemus. 2. Macha. 3. Virginem inclusam domi consistere debere: Et fœminæ religiosæ sub clausurâ morari debent, ut dicit text. in ca. mulieres, ante fi. de iudi. lib. vj. c. uni. de sta. regu. eo. lib. & debent cum alijs monialibus habitare, & uiuere; immo nec illis propria receptacula, ac priuata domicilia habere licet. c. periculosum. 18. q. 2. In summa, in omnibus circa illas cautè procedendum est, ut ea uitentur, quæ earum pudicitia infidari possent, ad pulchrum text. in l. si disceptetur. ff. ubi pupil. edul. debeat.

Ex duabus præsertim causis concedebatur licentia ad domum paternam redeundi, una erat, quando pater, seu mater graui detinebantur infirmitate, præcipuè si nullum consanguineum habebant, qui eis infirmis assisteret, unde filia iure naturæ obligata reperitur parentibus opem ferre. ad l. ueluti. ff. de iust. & iur. & quod propter infirmitatem suorum liceat cuique festinanter, & aliquòd, etiam Papa infalutato, recedere, probat tex. in c. cõmunis, post prin. & ibi gl. in uer. suorum ad hoc notat 23. dist. Nec conuersatio filia cum patre, fororis cum fratre aliquid sinistra suspicari permittit. l. eum qui, uers. in ijs. n. nihil fœui criminis & c. de episc. & cler. c. pen. de co. ha. cleric. Abb. in c. 1. eo. tit.

Altera erat, quando ipsa monialis grauius ægrotabat, nec in monasterio eam euisuram ab infirmitate spes erat, uel propter aeris intemperiem, seu defectum, ut plerunque hic Romæ accidit in monasterio. S. Syluestri, quo casu à tali loco recedere licet. c. quorundam, post prin. ibi, Ita nimia tristitia, & loci qualitate uehementer afflictum. 74. distin. c. ad supplicationem, iun. glo. 1. de renun. Hostien. in sum. de cler. non resi. ad fi. Henri. Boic. in c. quoniam frequenter, ut lit. non contest. ubi quòd si aer est infirmus, potest beneficiatus se absentare à beneficio, nec potest contra eum procedi ad priuationem, sed debet expectari donec cesset impedimentum huiusmodi. gloss. in cap. communis in uers. suorum, uers. etiam not. quòd propter intemperiem loci aliquis excusatur. 23. distin. gloss. in prin. in c. ecclesias per congrua. 16. quæstio. 7. & dixit Barto. in l. de ætate. ff. ad Trebellia. quòd aeris intemperies est iusta causa quòd citatus non compareat. Et uoluit Abba. in cap. cum dilecti de dolo & contu. quòd ubi aeris corruptio est uehemens, & citati complexio est talis

quòd uerisimiliter ex accessu dubitaretur de morte, citatus non comparens excusatur, idem Abb. post Io. An. in c. si uero, de iureiuran. Nic. Boc. Dec. 228. præsuppono illud post nume. 11. Recedere etiam licebit propter aliud urgens uitæ periculum.

Ego utramque causarum prædictarum urgentem, & legitimam esse fateri cogor, at in utroque casu licentiam periculis, & laqueis plenam esse cognosco, licentiam tamen huiusmodi potius pro ægritudine propria, quam pro infirmitate parentum moniali concedendam esse putarem, plura ad hæc adducere possem, sufficiat ratio naturalis, quæ pro quacunque decisione ualide adduci potest, ad l. cum ratio naturalis. ff. de bo. damna. in prin. l. scire oportet. §. sufficit. ff. de excu. tuto. Si moniales infirmo patre, in illius domo morabitur, nec custodietur ab Abbatisa, & alijs monialibus, nec ab ipso patre infirmo, & sic magno, & quasi euidenti honoris, & pudicitie amittendæ periculo exponetur. Nec ad rem facit, quòd sit in domo patris, matris, uel fratrum; ab alijs enim sollicitari, seu tentari poterit, qui non erunt pater, & fratres iux. sententiam Augustini de qua in c. legitur quòd beatus Augustinus nec cum sorore habitare consenserit dicens, quæ cum sorore mea sunt, sorores meæ non sunt 81. distin.

Si grauer infirma in domo paterna deget, donec sana euadat, interim nemo uerisimiliter illius uirginitati insidias parabit, prout in sim. ponderat glo. 2. in ca. uolumus, ibi, sed hoc de senibus. 81. distin. sanaque effecta ad monasterium statim redibit.

Quoad secundam causam grauis ægritudinis monialis, uideatur omnino Luc. de pen. in l. 1. c. de comm. lib. xii. qui ad partes disputat, an moniali grauer infirmæ liceat claustrum exire, & ad balnea ire petita licentia, licet non obtenta, & pro opinio. affirmatiua infinita adducit, tandem residet in hac distinctione, quòd aut medici periti, & insignes asserunt mortis imminere periculum, nisi eat ad balnea, & uera sit opinio affirmatiua. Aut peritiores contrarium asserunt, & subsistat opin. negatiua; in dubio autem, cum de hoc certitudo haberi non possit, uel est contentio inter medicos, tutius est quòd monialis in claustro moretur.

Quantum ad illa uerba [Licentia petita, licet non obtenta] aduertendum est quod in quibusdam casibus, præsertim propter quandam reuerentiam, seu recognitionem, uel in signum obedientiæ sufficit licentiam petere, esto quòd illa non obtineatur. ad tex. in l. fi. c. de iu. emphite. c. licet, uerf. talis ergo, cum iis quæ sequuntur. de regula. cle. dudum §. si uero. de sepul. gl. prag. ti. quo tēp. quis deb. esse in cho. in uer. obtenta. Similem casum habes quod sola licentiæ petitio sufficiat militi superueniente infirmitate ut discedere possit, prout per Luc. de pen. in l. 1. post prin. uerf. Item nota quod si militi superueniret infirmitas, C. de comm. li. 12. Regulariter aliud dicendum est uidelicet, quod non petere licentiam, uel petere & non obtinere, paria sint l. 2. iun. gl. in uer. non petita, quæ supplet uel petita, sed non impetrata. C. de in ius uocan.

Concessum fuit Abbatisæ, & conuentui, quòd pro fructibus colligendis duas ex monialibus extra monasterium mittere possint, hoc mihi periculofum, & parum honestum uisum fuit, & quod hoc tempore denegaretur, cum (ut supra dixi) scemina religiofa monasterium exire non debeant. c. mulieres, ante fi. de iudi. lib. 6. ca. uni. in prin. ubi etiam Ancha. Gemi. & Fran. de sta. regula. eo. li. & c. indemnitatibus. §. porro. uerf. sed cum eas. de electio. eo. li. 6. Lap. Alle. §. 4. nu. 4. & nouissime habemus Cõci. Triden. Sessio. ult. sub Pto III. tit. de Regula. & monia. cap. 5. uerf. Nemini autem sanctimonialium liceat post professionem exire à monasterio, etiam ad breue tempus quocunque prætextu, nisi ex aliqua legitima causa ab episcopo approbanda.

Monacho uerò, qui licet uouerit, & professionem fecerit, unde in monasterio semper manere debeat, nec exire possit. c. sicut literis, de iureiuran. Sozzi. reg. ultim. in uer. uouens, pro utilitate monasterij non solum à sede Apostolica licentia concedi consuevit, ut ad tempus extra monasterium morari possit, sed etiam illa ab Abbate concedi poterit, uel illi per Abbatem seu alium superiorem præcipi, ut extra claustrum ad tempus manere debeat, prout per Abb. in dicto. c. sicut literis, in fi. & Sozzi. ubi supra fallen. 3.

Datur licentia mulieribus honestis nobilibus uel valde dignis, quòd quater in anno cum tribus, uel quatuor honestis mulieribus intrare possint quæcunque monasteria monialium, quorumcumq; ordinum, etiam sanctæ Claræ, de licentia illarum, quæ monasterijs præfuerint, cum clausula [Dummodo ibi non pernoctent.]

Illa uerba [etiam. S. Claræ] ostendunt quòd difficilius Papa concedere solet, quòd quis intrare possit monasteria sanctæ Claræ, quàm aliorum ordinum propter naturam dictionis, etiam, quæ adijctus casui difficiliori, seu magis dubitabili, & implicat minus dubitabilem. c. uni. in prin. de commo. iun. declaratione Io. An. ibi col. 2. in uer. etiam c. uni. post prin. ne se. uacan. lib. 6. cle. grauis. ibi, Populos etiam interdictos, de sentent. ex comm.

Vidialias concedi nobili. D. Leonoræ Valasci Vlixbonen. quòd cum duabus mulieribus posset quæcunque monasteria Regni Portugallie cuiuscunque ordinis, etiam. S. Claræ, & militiarum duodecies in anno ingredi, & aliquando in quadragesima pernoctare de licentia Abbatissæ, alicuius alterius superioris licentia minime requisita.

Si simpliciter concederetur licentia intrandi monasteria non expresso per quot uices, intelligeretur de prima uice tantum, & ultra argumentum illud l. boues. §. hoc sermone. ff. de uer. sign. uoluit post Alb. de Rosa. & Alex. Hipp. de Marfil. in praxi cri mi. §. quoniam num. 16.

Viris nunquam conceditur, quòd monasteria monialium ingredi possint, non. n. conuenit illas hominibus immisceri, & periculosa est hæc, & contra iura commixtio, arg. l. maritus. C. de procu. c. monasteria, de ui. & hone. cle. c. diffinimus, iun. gl. in uer. monachi. 18. q. 2.

Ad effectum reparationis monasterij, uel ecclesie, seu ædificiorum conceditur uiris, quòd monasteria monialium ingredi possint, & hoc est de iure, quia hæc est legitima, euidens, & maxima causa, ad tex. in præalle. c. monasterium, ibi, Sine manifesta, & rationabili causa frequentare præsumpsit. de ui. & hone. cle.

Amplio etiam ad medicos, tonsores, puta causa flebotomie, uel alia urgenti, carpentarios, & similes, ad tex. in c. uni. uerf. nisi rationabilis, & manifesta causa, cum gl. in uer. causa. de sta. regu. lib. 6.

Nouissimè per Conc. Triden. Sessio. ult. sub Pio III. tit. de Regula. & moni. ca. 5. prouisum ita fuit. Ingredi autem intra septa monasterij nemini liceat cuiuscunque generis, aut conditionis, sexus, uel ætatis fuerit sine episcopi uel superioris licentia in scriptis obtenta, &c.

Licentia benedicendi ornamenta ecclesiastica, ac utendi mitra, & aliis pontificali bus datur Abbatibus, non tamen consecrandi calices, patenas &c. cum non sint consecrati, super hoc ultimo uidendum est per Io. An. in c. Abbates super gl. pe. de priu. lib. 6. & ibi per Gemi. super gl. in uer. tonsuram.

Abbatibus etiam datur licentia, seu indultum, quòd primam tonsuram conferre possint, ac quatuor minores ordines suis nouitiis, ad tollendum fortè dubium, an Abbates ad ordines monachos suos promouere possint, aliqui enim uoluerunt quòd ad primam tonsuram duntaxat, ad capit. abbates, ante fin. ibi, Primam clericalem,

QVINT. MANDOSII.

conferre tonsuram, de priuil. libro 6. Nonnulli verò dixerūt, quòd promouere possint ad quatuor ordines minores. c. quoniam. 69. distin. & ad ea, quæ adduco in 2. quæstio. 24. Reg. de Male promotis, nume. 5. Si habent à iure communi hanc potestatem, superflua est hæc licentia, seu indultum, ad l. i. in fi. ff. ad muni. l. unic. C. de thesau. libro x. Nisi quis respondeat, quòd tunc obtineretur ad euitandum opinionum conflictum.

Indultum de non faciendo mentionem de defectu natalium in prouisionibus beneficiorum, seu in aliis impetrationibus gratiam concernentibus aliàs concedi solebat, & compositio solui consueuerat ad ducatos centum: Hodie nec compositio talis soluitur, nec talis facultas conceditur, & non absque magna ratione, hæc enim qualitas omnibus nota esse debet, & illegitimi paternæ præsertim incontinentiæ imitatores à sacris ordinibus, & beneficiis ecclesiasticis excluduntur. c. i. cum aliis. 56. dist. c. 1. & fi. & toto tit. de fil. presbyte. c. 1. & 2. eo. lib. 6.

Autem illegitimus dispensatus ad duo beneficia, impetrans postea beneficiū, teneatur de dispensatione mentionem facere, Rot. 279. no. quòd ubi est dispensatum in anti. concludit pro negatiua.

Presbyter, uel beneficiatus medicus, quando petit licentiã exercendi medicinam, debent addi uerba uidelicet. [Citra aduersionem, & incisionem, & amorem Dei.] De hac clausula [Citra aduersionem, & incisionem.] uideatur tex. in c. sententiam, ante fin. ne cleri. uel mona. Et quòd promoti, uel promouendi Chirurghi potissime, ab incisionibus, & aduersionibus abstinere debeant, concludit post Goffre. Maria. Sozzi. in cap. ad audientiam, ante num. 3. 2. ad fi. 8. quæstio. de homi. Pro quibus èt adduci pot. c. tua, & ibi per omnes eo. ti. supponendo, prout Ab. ibi & alii uolunt, quòd illud cap. licet. de monacho loquatur, sit propter contingentiam facti, & sic etiam in clerico seculari locum habeat. prout etiam per Paris. consil. 136. stante numero. 3. & seq. uol. 4.

In iis duobus uidelicet in aduersione, & incisione, seu inuersione, & sectione consistere ferè uidetur tota illa una ex quinque partibus medicinæ, quam Plato chirurgicam nuncupat, quæ sectione, & uersione curat, prout etiam per Diog. Laert. in uita ipsius Platonis, & sic quatuor alias partes indistinctè per huiusmodi licentias concedi asserimus, uidelicet pharmaceuticam, quæ morbis medicata portione subuenit. Diætericæ, quæ sola uictus ratione, & ordine ægritudines arcet, Irè γοσσογωμικην quæ ex celeri discretionem morborum succurrat ægris. Adiutricem denique, sic dictam quæ strenuo auxilio doloribus continuò liberet.

Pro illis uerbis [Amore Dei.] & sic pietatis causa habemus text. in alle. c. tua nos. ibi. Si tamen causa pietatis, & non cupiditatis id egerit, de homici. & facit præal. con. Paris. 146. nu. 37. uol. 4.

Quando est medicus principis addi debent uerba, uidelicet. [Citra aduersionem, & incisionem, & pro persona principis, & familiarium suorum domesticorum duntaxat.] satis est enim, quòd pro principe, & suis secum dispensetur, cum officium huiusmodi sit seculare, non autem spirituale, & sic clericis prohibitum tota quæstione. 3. causa 21. cap. 1. in fin. ne cleric. uel monac. quoad alios igitur, præsertim si sint sacerdotes, debent esse medici animarum, non corporum. cap. cum sit ars artium, de æta. & quali. per Abba. in. c. sententiam, nu. 21. ne cler. uel mona.

Aliàs uidi concedi licentiam presbytero, qui per plures annos, antequam ad sacros ordines promoueretur, in medicina studuerat, & practicauerat, & medicinam exercuerat, cum nullum beneficium haberet unde se, & familiam sustentaret, ut si militer mederi possit, medicinamque exercere, ac ex illa sibi, & familiæ suæ succurreret

reret, seu prouideret, & sic absque illa clausula [Amore Dei.] Iux. illud Matt. 23. Vo-
ca operarios; & redde illis mercedē, & Aposto. 1. Corin. 9. Quis unquam suis sti-
pendijs militat, an quis plantat uineam, & de fructu eius non edit? quis pascit gregē,
& de lacte eius non comedit? c. iam nunc, ante fi. 28. q. 1.

Licentia recipiendi reliquias uel corpora sanctorum ex aliqua ecclesia, & trans-
portandi ad aliam, non conceditur nisi ex magna causa, ad ca. tribus ex causis, & ca.
corpora, & confe. distin. 1. Oldra. consi. 62. & circa. col. 1. uerf. & sic cum propter per-
secutionem hostium sedes, & corpora sanctorum possent mutari. & Ludo. Roma.
consi. 35 2. quæritur, post nu. 18. Audiui concessam fuisse licentiam recipiendi reli-
quias ex capella. S. Anastasij monasterii trium fontium extra urbem, & portandi ex
tra Ro. Cu. addita clausula uidelicet. [Et de licentia Reuerendiss. Commendatarii di-
cti monasterii.] Prout per Staphi. super Signa. fo. 190. uerf. licentia recipiendi reli-
quias. Absque licentia reliquias remouens ab una ecclesia, seu transportans, ultra pœ-
nam sacrilegij, etiam de iure ciuili puniendus ueniret. l. si. ff. de sepul. uiola. l. 1. & l.
qui sepulchra. C. eo.

Licentia portandi lapides porphireos, uel similes extra urbem pro altaribus uir-
tutis, seu pro alio usu, non facile conceditur propter Romanos impediētes. sæpè
tamen, uel cum licentia, uel sine, & lapides huiusmodi, & statuas pulcherrimas ad
exterreas nationes transportari audiui, & sic uerum redditur illud. Omnium rerum
uicissitudo: sine licentia res huiusmodi asportans, siue religioni destinatas, uel reli-
gionis effectas, iux. tex. in l. 1. C. de sepul. uiola. siue sacro, uel publico usui, seu ad or-
natum ciuitatis, uel sepulchri, seu ad delectationem populi positas, grauius de iure
puniendus ueniret. argum. text. in l. & liberi, cum duabus sequen. ff. de contrahen-
da emptione. l. lege Iulia peculatus, uerf. mandatis, & l. sacrilegij. 1. & 2. ff. ad
leg. Iul. pecula. l. qui sepulchra §. 1. ff. de sepultu. uiola. Instit. de rer. diuifio.
post prin.

Licentia cudendi monetam à principe tantum conceditur, & rarò, & tunc ciui-
tati, uel dominis temporalibus, uel successoribus eorum, qui talem facultatem habe-
bant. l. si. i. u. glo. C. de fal. mone. Tac. de Are. quem ibi sequitur Alexan. in l. singula-
ria. ff. si cer. peta. Bart. in l. qui falsam monetam, & ibi Hyppo. de Marsil. nu. § 4. &
seq. ff. ad leg. Corn. de fal. ubi etiam dicunt, quòd absque hac licentia cudentes mo-
netam quamuis bonam puniuntur de falso.

Hanc licentiam cudendi monetam antiquitus concessam per Regem Antiochū
sacerdoti magno, ac principi Iudæorum uidere poteris in epistola Antiochi Regis,
quam descriptam inuenies 1. Machabeo. cap. 15. sub iis uerbis. Et permitto tibi face-
re percussuram proprii numismatis in regione tua.

Priuatæ uerò personæ hæc facultas cudendi monetam nunquam conceditur, &
si concederetur, dicunt nonnulli quod concessio non teneret. gl. & Bar. in alle. l. fin. C. de
fal. moneta, ubi et quòd non ualuit hæc concessio facta per Imperatorem nobilibus
Ianuensisibus de Flisco. & ad l. 1. & ibi Bar. C. de uete. numisma. Ias. in l. ex hoc iure, in
ult. not. nu. 19. ff. de ius. & iur. Ego autem dicerē non ualere non derogato iuri con-
trario, at si Imperator uel Papa solēniter concederet, subsisteret; & tunc cautela est,
quòd in concessione dicatur [non obstante tali lege uel constitutione] Glo. & Bar. in
l. 1. C. de peti. boni. subla. lib. x. Barth. Veronē. caute. § 6. incipien. & est cautela pul-
chra. & caute. 116. nonnulli, post medium. & cautel. 210. Supplicatur post me-
dium, & gloss. in qua circ. medium uersicu. Quæro tamen in Authen. qui. mo-
nat. est. sui.

INDIVITVM LOCANDI REDDI. TVS BENEFICIORVM.

De iure civili locatio fieri potest in plures annos, & etiam ad vitam locatoris, seu conductoris, ut supponunt. l. locatio precariive rogatio, & l. qui fundum colendum in plures annos locauerat. ff. loca. est uerum quod olim prædia ad quinquennium locari solebant, ut in l. si quis nec causam, uersic. nam & si colonus post lustrum completum fructus perceperit ff. si cert. peta. iun. declaratione Bud. super illo text.

De iure canonico locatio prædii, seu rei ad ecclesiam spectantis in perpetuum fieri non potest. c. nulli, & c. ad audientiam. de reb. eccl. non alie. c. 2. de loca. Non hoc tamen quod locatio ad vitam facta esset, simoniaca dici posset. Præposit. in c. sed adhuc, col. 2. in fi. 1. q. 1. Gig. de pensio. q. 87. nu. 4.

Ex constitutione Cle. V. uidelicet per cle. 1. in fi. de reb. eccl. non alienan. locatio seu uaditio fructuum ad modicum tempus conceditur, quod etiam uoluit Fed. de Sen. consi. 123. quæritur, nu. 2.

Quod sit modicum tempus ad effectum nostrum, aliqui dixerunt esse quinquennium, iux. opin. Irne. Nonnulli septennium per tex. in c. si. ne præla. in suas. & hoc expressè tenuit Hyer. Gig. in alle. Tract. pens. o. q. 87. n. 7. uer. & fortè fundatur. Vel aliud tempus infra decennium, ad glo. in l. 1. §. quod autem in uer. actio. ff. de superfi. Lap. Alle. 3. an non obstate, ad fi. Afflit. quem ibi in Apostil. cito. idem Lap. Alle. 80. quæris cum locatio ad longum tempus. Cardi. consi. 95. D. Abbas, nume. 4. uerfi. quod autem tempus nouem annorum dicatur modicum. Alexan. in l. si filiofamilias. §. si uir. nume. 25. ff. solu. mati. glo. in e. 2. in uer. non modicum, iux. primam opin. de reb. eccl. non alie. lib. 6. Vel potius arbitrio iudicis relinquatur, quæ dicatur modicum tempus ad effectum prædictum, prout residet glo. in d. §. quod autem, quæ communiter approbatur, prout per Bar. & alios ibi; glo. prædicta in ca. 2. in uer. non modicum iux. secundam opin. de reb. eccl. non alie. lib. 6. & glo. fi. circa medium, in cle. 1. eo. Ioan. An. in addi. ad Specu. super rub. eo. tit. in uer. in 6. & cle. post prin. & Alex. dicta. l. si filiofamilias. §. si uir. nume. 25. ubi hanc opin. dicit esse communem, & illam communem, & ita seruari, dicit Dec. consi. 204. in causa.

Limita tu, & declarat quando præmissa, uel alia circa tempus iudicis arbitrio relinquuntur, ut per Cardi. dicto consi. 95. post num. 4. uerfi. item opin. illa quod sit arbitrium. Pro quibus etiam uide Alex. consi. 17. uiso, nu. 2. uol. 4.

Quæro, sit locatio ad modicum tempus, puta ad quinquennium, cum pacto de re nouando ad aliud tempus, quod priori iunctum longum tempus constituit, an dicatur ad modicum tempus facta, & subsistat? Concludendum est locationes huiusmodi equipollere locationi ad longum tempus, & consequenter inuolidam fore, ac in fraudem præsumi non obstante quod illarum nulla sit ultra modicum tempus, pro ut in alijs terminis considerat Lap. Alle. 12. disputat hic, colum. 1. uer. secundo quia & uerfi. nec obstat quod nulla: & Lapum plures sequuntur quos ibi cito in mea apostil. Et pro hac opin. concludit And. Tiraq. de ut. Retra. tit. 2. in præfa. nu. 11. uerfi. Sed huic sententiæ.

Quæ autem locari possint, & quæ ueniant sub hmoi locationibus, de quibus hætenus disentiendū ueniret, breuiter p. utroq; adduco tex. iun. gl. fi. cir. mediū, uer. Item dicitur ecclesia ipsa obuentiones, in c. si. ne præla. uic. suas. ubi p. nedum prædia ecclesiæ, sed & obuentiones oēs locari possunt. Idē uoluit gl. in extrau. suscepti. in uerfi. multa subastatione. post medium. de elect. Io. xxij. pro quibus latè Nic. Boe. qui alios citat Dec. 133. iuxta pollicitationē. n. 4. & 24. Abb. præsertim num. 3. & 9.

De iure autem nouissimo prohibetur etiam locatio, & conductio bonorum ecclesiasticorum ultra triennium Extrau. Ambrosia Pau. II. sub titu. de reb. eccl. non alie. inter communes. Qui igitur ultra triennium fructus, seu redditus beneficiorum conducere querit, licentiam à summo Pontifice super præmissis impetrare cogetur, & si quis in istet indultum pro multis annis obtinere, Signatura limitabit ad congruum tempus, puta ad quinquænum, de quo supra, uel ad plus, ad ter ternos. i. nouenos annos, ut per Bud. ubi supra.

Verum dubitatio maior consistit, ut conductor tutus sit etiam quo ad successorem in beneficio, siue postea illud uacet per obitum, siue per cessionem, seu resignationem, supponendo, quòd etiam in casu cessionis, cedens quoad beneficium cessum pro mortuo habeatur, ad text. in ca. in apibus. S. ecce in quibus 7. quæstio. 1. clem. 1. iun. glo. in uer. mori, ut lit. penden. & ad ea quæ adduco in 5. quæst. 32. reg. nume. 2.

Sicut de iure civili successor singularis, seu particularis non tenetur stare locationi, seu conductioni. l. si merces. S. qui fundum. & l. qui fundum. si. local. emptorem. C. eo. ita & maiori ratione successor in beneficio non tenebitur stare locationi per prædecesorem, seu præcessorem factæ, in beneficijs. n. non cadit propriè, & uerè successio, nam illa obtinentes, à Papa, seu ordinario habere uidentur, ad c. Moyses 8. q. 1. Lap. Alle. 89. ante num. 12.

Supponamus igitur A. locare uelle fructus, redditus, & prouentus sui beneficii. B. quòd etiam de iure canonico conceditur. c. nulli, a contrario sensu, de re. eccl. non alie. & præalle. extrau. Ambrosia eo. & est text. in ca. uestra. de loca. ubi quòd tenet locatio prouentuum decimarum: quomodo cautum erit. B. in euentum quòd. A. cædat, seu decedat termino locationis durante? nulla alia uia, B. tutus erit, quàm si obtentum fuerit indultum pro annis, in quos locatio fit, per quod Papa concedat licentiam locandi, & conducendi ad tot annos, infra quos. B. à nemine molestari possit, sed quoad omnes, etiam in beneficio successores tutus sit, & signatura limitabit ad duos, tres, uel plures annos, adeo quòd successor nihil plus petere poterit pro mensuris, seu annuis solutionibus, uel pro terminis in locatione apposis, quæ præcessor, seu prædecessor petere, seu consequi potuisset, nec illam locationem, durante tempore in indulto contento, infringere poterit.

Quod locatio pro se, & successoribus non facta mentione regressus alterius, etià confirmata, illi non obstat, uide supra de Rescrip. si in euidentem, uer. quæro an habenti regressum.

Sed ne quid (quod huc spectet) intactum relinquam, dico quòd adhuc superest alia maior hæsitatio, ponamus quòd A. beneficiatus ære alieno grauatus, uel ut commodius uiuere possit, cupit beneficii redditus, & prouentus ad triennium, uel longius tempus anticipata solutione huiusmodi annorum. B. locare, quomodo. B. pecunias omnes anticipatè soluens cautus erit. A. cædente, uel decedente? ultra adducta supra uideatur Rot. 232. Si prælatus in no. Ego autem concluderem non nisi rescipi pro in optima forma impetrato. B. cautum reddi posse. Rescriptum autem huiusmodi non faciliè concederetur, præsertim cum omnibus clausulis, quæ ad effectum huiusmodi requirentur. Ego uidi breue obtentum in fauorem cuiusdam prælati, quod latissimum, & amplissimum erat, cui ego antequam signaretur, qualdam clausulas addendas esse monui.

Pro præmissis etiam, & alijs huc pertinentibus uide Lap. Alleg. 12. disputat hic. Rot. 232. si prælatus, in nou. & omnino Concilium Tridentinum. Sessio 25. alias 9. & ultima. sub Pio III. capit. 11. incipien. magnam ecclesiæ pernitiem, in Decr. Refor.

INDVLGENTIAE.

Indulgentiæ uerbum multis modis accipitur uidelicet. pro remissione pœnæ l. nam & si sub conditione. §. penul. alias §. seu uerfi. Ergo & si quis damnatus capite in integrum indulgentia principis sit restitutus. ff. de iniu. & irri. testa. l. indulgentia, quæ est si. cum gloss. C. de gene. abo. c. fi. §. indulgentia. 2. quæst. 3. Item pro dispensatione. c. dudum. 2. uerfi. in super indulgentiam, iun. præceden. uerfi. nos igitur dictam, ibi per Sedem Apostolicam super hoc dispensatum, de electio. Insuper, pro molli permissione, quæ seueritati opponitur. Quintil. lib. 1. cap. 3. Mollis illa educatio, quam indulgentiam uocamus, neruos omnes, & mentis, & corporis frangit. Indulgentia etiam pro pulchritudine, quemadmodum indulgens pro pulchro. Quintil. declama. 18. Placet ergo, ut si filio obtigerit, indulgentiam facies &c. & apud Statium: Egregiæ tanta indulgentia formæ. Indulgere etiam interpretamur. i. uacare, seu operam dare, Virgil. 4. Aeneid. Indulge hospitio, causasque innecte morandi. & est pulcher tex. in l. non distinguemus. §. sacerdotio, ibi. Sed & maiestati Dei indulgetur, cuius sacris uacare sacerdotes oportet. ff. de arbit. Hic iuxta primam interpretationem accipimus & aliter, uidelicet ut indulgentia sit remissio pœnæ temporalis, quæ pro peccatis dabatur, concessa à Papa, ut post Calde. per Fel. in tra&. Indulgen. par. 2. nu. 8.

Stationes urbis non conceduntur, nisi de expressa licentia Summi Pontificis, nec dantur quoad septem basilicas, in quibus sunt plenariæ indulgentiæ: De indulgentiis basilicarum beatorum Petri, & Pauli, uideatur extraua. 1. & 2. & extraua. quemadmodum, de pœni. & remissio. inter commu.

Stationes autem nostræ Romanæ quare sic nuncupentur diffusus tractemus, aliqui dixerunt, quod per translationem sic uocentur, statio enim præsidium appellatur, & salutis propugnaculum, hinc dicitur præsidium stantium, Cicero 1. Philip. Hæc mea uigilia, hoc præsidium stantium. Et statio dicitur locus ad custodiam assignatus, quando milites stantes uigilant, uulgo corpus guardiæ: Cæsar libro primo. Belli Ciui. Sed perpetuis uirgilijs, stationibusque. Virgil. 9. Aeneid. sterneruntque uices statione relicta. Sueton. in Augu. Centuriones statione deserta itidem ut manipulares capitali animaduersione puniuit. Stationarij item milites, qui & præsidarij dicuntur in locis hostium finitimis stationes agitare solent, de quibus in l. liminarchæ, ubi Bud. in fin. ff. de serui. fugi. Nunc ad rem nostram, sicut statio, & stationarij milites efficiunt, ut exercitus, & populi sub ipsorum custodia, uigilia, & spe tuti, & quieti sint, ad supra adducta, & est pulcher text. in lege prima. §. penultimo. ff. de offic. præfecti urbis, ubi quod præfectus urbis debet etiam dispositos milites stationarios habere ad tuendam popularium quietem, & ad referendum sibi, quid ubique agatur, ita per illos, qui stationes (de quibus tractamus) piè, ac aliàs, ut decet uisitant, peccatores omnes, & omnes Christiani à Deo præferentur, & illorum orationibus, precibus, & meritis ad meliorem frugem, sanctioremque uitam redigantur, seu restituantur. Possimus etiam dicere, quod sicut statio pro temporaria habitatione accipitur. Cicer. ad Attic. lib. 6. Athenis statio mea nunc placet Cæsar li. 2. Belli. ciui. Habetq; non incommodam æstate stationem. per translationem hoc nomen conueniat stationibus nostris, in quibus, & eas uisitantibus ad tæpus modicum quædam spiritualia, & cœlestia dona, ac priuilegia, & indulgentiæ concessæ sunt. Rursus statio à stando dicitur, & is locus demonstratur ubicunque naues

eute stare possunt, ut dicit Vulpia. in l. i. §. stationem. ff. de flumi. & in l. portus. ff. de uer. signi. ubi statio pro portu accipi uidetur. & in hoc significato accipi debere affirmo apud Cæsarem de Bello ciui. lib. 3. non multum post prin. ibi II. non. Ian. post ridie terram attingit Cerauniorum saxa inter & alia loca periculosa quietam nactus stationem, & portus omnes timens, quos teneri ab aduersarijs arbitrabatur. Metaphorice igitur dicamus, quod sicut nauigantes ad portum confugiunt, & in portu consistentes securi dicunt, ac absque aliquo metu Cice. in Verrem actio. 7. Statim sine ullo metu in portum ipsum penetrare cœperunt. Plaut. in Mercat. In portu res est, hoc est in tuto, & extra omne periculum. Ac dum nauigantes sunt in medio mari undarum, & uentorum arbitrio iactantur, sic & omnes, qui in hoc mundo sunt ab undis & uentis agitati, & quibus carmen illud Ouidij de Ponto conuenit. Iam iam tacturos sidera summa putes: Iam iam tacturos tartara summa putes. si ad stationes ipsas, & ecclesiarum thesauros debitis modis confugiant, tuti erunt in hoc, & alio seculo, & in portu erunt. Sed ueh illis qui stationibus huiusmodi pro tabernis, seu stabulis abutuntur, pro stabulo iumentorum stationem accepit Iulianus Iurecon. in l. æquissimum, ad ff. de usufru. Illis conueniunt uerba Esdræ 4. cap. 8. Nec indigneris eis qui bestiis peiores iudicati sunt. His etiam conuenit illud Tobie 6. Et suæ libidini uacarent, sicut equus & mulus, in quibus non est intellectus. Illud Psal. 31. Nolite fieri sicut equus, & mulus &c. Illud Psal. 48. Et homo cum in honore esset, non intellexit, & comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Rursus & illud Daniel. 4. Cor eius ab humano commutatur, & cor feræ detur ei. ac cap. seq. Sed & cor eius cum bestiis positum est, et cum Onagris erat habitatio eius. Hæc inquam omnia conueniunt (pace omnium) sit dictum Romanis nostris, & exteris, qui sanctas stationes Romanas non deuotionis & pietatis causa, sed cuiusdam male consuetudinis, ac lasciuia causa uisitant. De his loquitur Hierem. dicens Nolite confidere in uerbis mendacij dicentes Templum Domini, Templum Domini, templum Domini est: Et postea & uenistis & stetitis coram me in domo hac in qua inuocatum est nomen meum, & dixistis liberati sumus eo quod fecerimus omnes abominationes istas, nunquid ergo spelunca latronum facta est domus ista? De quo etiam Luc. 19. in fin. Scriptum est enim, quia domus mea, domus orationis, uos autem fecistis illam speluncam latronum. Quid plura? uidi ego his oculis, multa inhonesta committi in iis stationibus, & sacris templis, sermonesque obscenos, turpes, ac impudicos his inquam auri bus ausi: Qui habet aures audiendi audiat, & clamor meus ascendat ad Dominum, stationem pro domo seu mansione, apotheca, & taberna habes in Auth. de tabellio. in pluribus locis, in consi. Io. And. incipien. quia sepius, post prin. quod est 61. inter consi. Alex. uol. 4. & consi. Bal. 1. 25 iuxta nouam impressionem, incipien. quidam Iohannes, nu. 2. uolum. 4. Et stationem in alio diuersissimo significato inuenies in Sphæra Io. de sacro Busto, uersus fin. titu. de statione, directione, & retrogradatione.

Aliquando concessum fuit Regi, & Reginae, quod consequerentur indulgentias, ac si Romam uenissent.

Monialibus infirmis, & carceratis, & aliter impeditis plerumque, per clausulas in indulgentiis poni consuetas, consultitur, ut de indulgentiis participem, perinde, ac si ad urbem, uel aliquam ecclesiam, seu ecclesias Romæ, uel alibi existentes, quibus indulgentia conceditur, accederent, cum hoc, ut aliquid aliud faciant, prout per Fel. in tracta. seu sermone indulgentiarum plena. col. 8. uers. ulterius ex regula, & doctri na, & ego plerisque collegijs, societatibus, ac officialibus Ro. Cu. & præsertim meritis D. Rotæ Auditoribus concedi uidi, ut ecclesiam sibi propinquam eligant, quam uisitando indulgentias consequantur, quas consequuntur alij, quatuor, seu se

ptem ecclesias uisitantes.

Indulgentia concedi solebat pro uisitantibus corpus Christi, quando ponebatur super altare certis diebus per decenniū duratura. In iure autem habemus indulgentias concessas per Urbanum III. interressentibus officis diuinis in die festi corporis Christi, uel infra octauam. cle. uni. §. si. de reli. & uene. sancto.

Indulgentia per rescriptum non nisi ex causa, & in certis casibus, ac limitate concedi debent. c. cum eo, uerfi. ad hoc, quod per indiscretas. de pœni. & remissio. c. fin. eo. lib. 6. Papa uerò quando uult, & ut uult, illas dare potest, & dat; ipsi enim data est potestas clauium ligandi, & soluendi. Math. 16. c. translato. de constitutio. c. solitar, uerfi. quodcunque ligaueris de maio. & obe. laudabile tamen existimatur, si ipse summus Pontifex parcè, & moderatè indulgentias concedat iux. præalle. c. cum ex eo, in fi. de pœni. & remisf.

Indulgentiæ nõ frequenter concedi deberent, ne cõcedentis auctoritas uilescat. ar. tex. in l. obseruandum. ff. de offi. præsi. & per Card. in clem. 2. §. ad hæc, nu. 8. in 11. not. de pœni. & remisf. sic & in simi. habes excommunicationes parcè concedendas, ac fulminandas. Sessio. ult. con. Triden. in Decre. Refor. c. 3. sic & parcè legem soluendam, dispensationesque concedendas esse, ubi supra ca. 18.

Super concessione, & moderatione indulgentiarum habemus Regulam 56. iuxta ordinem antiquum cum tribus Regulis sequent. super quibus Deo dante scribam.

In indulgentijs apponi consueuerunt uerba, uidelicet [à uesperis ad uesperas] & etiam dictis uerbis non appositis illa subintelligi debent, argum. tex. in c. quod die ante si. ubi, Cum à uespere sabbati initium constet ascribi 75. distinct. Leu. 23. A uespera in uesperam celebrabitis sabbata uestra, & in c. 2. de fer. in cle. 1. ad fi. uer. qui autem in primis ipsius festi uesperis, de reli. & uene. sancto. & per glo. in c. alma, in ver. assumptionis, de senten. excomm lib. 6. Quæ etiam procedunt in obseruationibus festorum, ut incipiant à uesperis, & durent usque ad uesperas, ad supra adducta, & ad c. 1. in prin. ubi glo. de conf. di. 3. c. 1. ubi glo. & Abb. de ieris. Lap. Alleg. 90. si queratur, in fi.

In indulgentijs quæ conceduntur pro constructione, reparatione, seu utilitate ecclesiæ, monasterij, loci pij, uel pro captiuis apud infideles apponuntur uerba [Quòd illas consequi uolentes manus adiutrices, seu liberales porrigant.] de quibus etiam per Ludo. Roma. con. 266. Ilte Petrus, post prin.

Pro indulgentijs uidere poteris Chrysost. in illud Matthæi 16. Tibi dabo claues. Homini mortali cœli & terræ, & omnium, quæ in eis sunt, commisit potestatem & c. Melius in Codice græco quàm interpretatione Trapezuntij. & Thom. in Cathena aurea. art. 4. dist. 20.

LICENTIA AVDIENDI LEGES,
ET PHISICAM.

Magnū fuit dubiū, an clericis, an presbyteris, an monachis, de iure liceret Leges, seu Phisicam audire, uel expediret illas audiendi, uel illis operam dandi prædictis licentiam impartiri, super quibus Summi Pontifices diuersimodè cauerunt, & statuerunt prout ex infra adducendis apparebit.

Episcopis, & aliis personis ecclesiasticis prohibitum uidemus libros gentilium legere, etiam eos, qui dialecticam, & phisicam docent. c. 1. cum pluribus seq. dist. 37. c. cum multa. 86. dist.

Contra uerò uidemus Mosem, & Danielem omni scientia Aegyptiorum, & Caldeorum

deorum eruditos fuisse, quorum exemplo homines Deo inseruiens non uidentur prohibiti scientias discere. c. legimus. §. sed è contra. cum pluribus sequen. dicta 37. distinct. & nota. glo. 1. dicta distinct. in fi. quod sola uoluptas reprobatur, quasi dicat, quòd non scientiæ, & artes, ac seculares disciplinae prohibentur clericis, sed illarum abusus, & glo. seq. in c. episcopus in fi. dicit, leges per ora principum diuinitus promulgatas esse, easque audire licere, ut per eas melius canones percipiantur argum. text. in cap. summopere, 11. quæstio. 3. & notat Luc. de Pen. in l. unic. colum. 4. uersicul. & ideo iudices C. de conduct. & procura. libro. 11. & idem uoluit Abb. in capit. super specula, ne cleric. uel monac. ubi quòd licet sit prohibitum clericis audire ius ciuile, illud tamen fallit, nisi audiant quoad 'eruditionem' canonum; sine legum enim peritia nunquam ius canonicum assequi poterit quispiam, facit tex. in c. 1. de no. ope. nuncia. ubi quòd sicut leges non dedignantur sacros canones imitari, ita & sacrorum statuta canonum principum constitutionibus adiuuantur, & in fi. Pa. pa. mandat negotium illud secundum legum, & canonum statuta terminari. Et si fateamur prohibitum esse clericis leges legere, illisque operam dare, ne cessariò nos fateri oportebit illis etiam uentum fore decretum legere, cum in eo in finitæ leges insertæ sint; idem dicamus de titu. de reg. in. li. 6. in quo sunt plures leges ad uerbum, quòd dicere quàm absurdum sit, nemo est qui nesciat.

Sciendum est, quòd Alexan. III. in Concilio Turonen. per c. non magnopere, ne cleri. uel mona. sub grauius pœnis prohibuit religiosis professis leges, uel phisicam audire, ea ratione, ne occasione scientiæ uiri spirituales, mundanis rursus actiõnibus inuoluerentur.

Superuenit Honorius III. qui per cap. super specula, sub co. titu. ne cleri. uel mona. extendit, & ampliavit dictum. ca. non magnopere ad Archidiaconos, Decanos, Plebanos, Præpositos, Cantores, aliosque personatus habentes, necnon ad presbyteros.

Idem Honorius edidit decretalem super Specu. de magi. & c. super specula. de priu. pro quibus, & alijs præmissis ultra scribentes super dictis iuribus uideatur omnino Rebuff. in tracta. nomina. q. 5. num. 14. cum pluribus seq. ubi aliquas difficultates mouet, & soluit: Ex omnibus supra adductis clara colligitur conclusio, quod monachi professi, presbyteri & alij supra nominati, leges audire prohibentur, illasque alijs, publicè legere, & declarare: an autem prohibitio simplices clericos comprehendat, credo quòd non.

Necessariò igitur indulcum, seu licentia audiendi leges, seu phisicam, uel illas, seu alterutram explanandi alijs, à monachis professis, à presbyteris, & alijs personis, supra expressis obtineri debet, ad cautelam autem etiam ab ipsis simplicibus clericis impetrari poterit, eis tamen illam non necessariam semper asserui, licentiaque præmissa ab ipsis presbyteris, & alijs prænominatis ab ipso Papa impetratur, & ita Ro. Cu. feruat, cui consuetudini post discussionem ad partes acquiescit. D. Pet. Rebuff. ubi supra num. 33.

Dum sacerdotes & aliæ personæ ecclesiasticæ petunt licentiam studendi, audiendi, & legendi leges, tollitur uerbum, legendi; cætera uerò conceduntur.

Licentia legendi dum conceditur adduntur hæc uerba, uidelicet [Non tamen in publico.] seu [Non tamen publicè.] quæ limitatio operabitur, ut sic dispensantur non possit legere in loco ubi ex priuilegio, uel consuetudine iura legi solent per tex. in proc. ff. §. hæc autem uolumina tria. c. tuæ, de cleri. non resi. cle. dudum. §. in studiis autem generalibus, & ibi per glo. & Docto. de sepult. per glo. pragma. in rub. §. quibus attente, in uer. generalium. Putarem uigore dictæ licentiæ sic limitate, tales posse etiam legere Romæ, Senis, Bononiæ, & in alijs locis, ubi sunt studia uniuersalia,

QVINT. MANDOSII.

lia, sed in domibus duntaxat priuatis, non autem in scholis uel locis publicis.

Addi etiam semper debet clausula in licentijs audiendi leges, uidelicet [Et ad quin quennium.] Illud enim quinquennium sufficit leges à præceptoribus audire iuxta sententiam Iustiniani in proæ. ff. intelligo si interim scholaris continuo, & totis neruis legibus operam det, non autem (ut per plerosque fit) quibus uel negligentibus, uel ignauis, nec decennium sufficit. credo etiam limitari licentiam prædictam ad illud tempus ne sub prætextu per longius, seu prolixius tempus studendi, presbyteri, & alii præmissi a suis ecclesijs abscentes uagentur, & ea ad quæ tenentur negligant.

Licentia leges audiendi, uel illis studendi nunquam datur religiosis, & sic quoad eos iura, de quibus supra, indistinctè seruantur, & facit tex. in c. 2. §. si. iun. glo. in uer. dimissio, ne cleri. uel mona. lib. 6. Et quòd Doctor expellere debeat monachum intrantem scholam suam, uide gloss. in cap. 1. in uersic. expellant. de usurp. eod. lib. 6.

Immo religiosi prohibentur accedere ad studia generalia, seu uniuersalia causa studendi in quauis scientia, & sic etiam in studijs uniuersalibus theologiæ operam dare non poterunt propter generalitatè tex. in præal. c. 2. ne cle. uel mona. libro 6. nisi habita licentia à Papa, uel suo prælato, & hoc casu cum consilio sui conuentus, uel ipsius maioris partis, uel iuxta consuetudinem hodiernam solius ipsius Abbatis, uel ipso sine causa recusante ipsius Episcopi sub cuius diocesi monasterium existit, pro quibus omnibus uideatur Rebuff. super concor. sub rub. de collatio. §. uolumus in uer. religiosus pag. 421.

o Studio Parauino (ut audiui) concessum fuit, ut quæcunque personæ ecclesiasticæ leges ibi audire possint, credo etiam aliquibus alijs ciuitatibus illud indultum concessum fuisse, Maria. Sozzi, in c. ad audientia, post num. 27. uersic. item clericus audiens leges, de homi. testatur studium Senense habere priuilegium, quod in eo regulares & alii clerici possint leges audire: in alijs igitur studijs, quibus priuilegium huius modi concessum non fuit: necessaria erit licentia præmissa, priuilegium enim, seu indultum alicui uniuersitati, seu loco concessum, extra illum seruandum non erit, ad tex. in l. pen. iun. glo. in uer. orientis. C. defun. patri. & Saluen. li. 11. & arg. tex. in c. 11. & c. 2. §. statuta, de consili. lib. 6.

LICENTIA DOCTORANDI.

Doctoratus ad gradum promouere ad principem spectat, uel ad collegium studij uniuersalis ex auctoritate principis, præuio examine, & relatione Doctorum uel septem secundum aliquos, uel ad minus quatuor Perusij, & in aliquibus alijs studijs uniuersalibus, ac subsequuta approbatione Cancelarij, archidiaconi, uel similium, prout omnia præmissa traduntur per Ioan. An. in cap. 1. super glo. fin. de celeb. missa. per Bart. in l. magistros. C. de profes. & medi. lib. x. & in proem. ff. numer. 9. gloss. fin. in clement. fina. de magi. & per Salycet. in l. nemini. C. de aduoc. diuer. iudic. numer. 2.

Licentia doctorandi concedi solet, aut in Rom. Cu. aut extra eam; si in Curia per solam Signaturam, Et committitur alicui, D. Cardinali, uel prælati, quem doctorandus desiderat; si extra Rom. Cu. per breue extensum, seu supplicatione introclusa, & committitur alicui, seu aliquibus probis uiris in dignitate ecclesiastica constitutis ut assumptis secum duobus, uel tribus in decretis, seu legibus, uel artibus, & medicina Doctoribus, rigorofo præcedente examine, si oratorem idoneum, & sufficientem esse reppererint, eum ad doctoratus gradum huiusmodi promoucant, eumque do-

doctorem creent, seu creet, solita insignia exhibeant, seu exhibeat &c.

A communiter accidentibus taliter ad doctoratus gradus ascendentes parum de seipsis confidunt, uerenturque, si coram doctoribus alicuius uniuersitatis periculum faciant, seque eorum censuræ subiiciant, non honorem, sed infamiam perpetuam se reportaturos. De his loquitur Gui. Papæ dec. gratio. 88. num. 3. & dec. 388. num. 11. uer. sed an recipiens gradum, & Rebus. in tracta. Nomi. q. x. nu. 4.

Aliquando uerò turpis ægestas efficit, ne illi, qui diu infudarunt, & ualde profecerunt, propter graues expensas, quæ in studijs uniuersalibus (ut omnes norunt) in se seipiendo doctoratus gradu fiunt, in similibus studijs ad optatos, eisque debitos honores peruenire possint, unde meritò talibus licentia hæc indulgenda esset; alijs uerò indistinctè, mea quidem sententia, deneganda, pauperibus enim pleraque conceduntur, seu indulgentur, & remittuntur, quæ non diuitibus, ad l. si procuratorem. §. si ignorantes. ibi, Quid tamen si paupertas eis non permittit? excusata est eorū inopia. ff. manda. c. ex ratione, ubi omnes, de appellatio. Bal. in l. 2. §. si quis iudicio. ff. si quis cau. Cassa. dec. 6. de appellatio.

Dum (ut præmissi) supplicatur, quod assumptis secum duobus, uel tribus doctoribus &c. delentur illa uerba [Duobus uel.]

Si in supplicatione non sint posita illa uerba, uidelicet. [Rigorofo examine præcedente.] illa omnino per Signaturam addi debent, hac præsertim ratione, ne imperiti ad hunc gradum promoueantur, ijque postea doctrinam adulterinam discipulis tradant, iux. tex. in proæ. ff. hæc autem tria. Doctorandus autem instar Athletæ post trinum examen, trinamque comprobationem ad illum summum honorem promouetur, ad l. uni. & not. Bar. C. de athle. lib. x. & l. magistros. C. de professo. & medi. eo. lib. & per Abb. in c. proposuisti, col. pen. nu. 13. de proba. Pro hac clausula [Rigorofo examine.] seu [De rigore examinis.] uideatur Rebus. super concor. sub rub. de Reg. ad præla. nomi. §. j. in uer. cum rigore examinis, pag. 130. & seq. de collatio. §. præterea, in uer. cum rigore examinis.

Scholaris autem ualdè cognitus, an absque examine doctorari possit, arguo ad partes in. 13. q. 24. Reg. de Ma. Prom. ubi pro affirmatiua concludo.

Siue licentia doctorandi committatur in Rom. Cu. siue extra eam, semper addi debent uerba, uidelicet [Assistentium uotis iuratis] Doctores enim semper iurare debent super peritia, & habilitatibus ad doctoratum promouendi, ut per Bar. in proæ. ff. & per Abb. in c. proposuisti, col. pe. nu. 12. & seq. de proba. pro quo, & aliquibus ex præmissis uideatur per Staph. super Signat. in uer. licentia doctorandi fol. 190. & per Sarnen. de Breui. nu. 43. & seq.

Quando quis petit, quod gaudere possit priuilegijs, & fauoribus, quibus gaudent alij eiusdem facultatis doctores quaruncunque uniuersitatum, addi debent uerba, uidelicet. [In quibus studuit duntaxat.] Et prudenter Signatura potius utitur uerbo, studuit, quam studuerit, ad euitandum illud dubium, Quid si talis post impetratum rescriptum, seu post adeptionem gradus studuisset in alijs uniuersitatibus, an etiam alijs priuilegijs gaudere deberet: hanc quæstionem, licet ad alium finem, ad partes disputat Per. Rebus. super concor. sub rub. de collatio. §. præterea, in uer. studuerint.

Illam uerba [Quarumcunque uniuersitatum.] comprehendunt etiam uniuersitates insignes, tum propter illam dictionem uniuersalem, quarumcunque, ad l. quacunq. cum ibi not. ff. de procu. l. hoc articulo. ff. de hære. insti. c. solita, ante fi. de maio. & obediens. c. 2. de præben. libro 6. tum propter illa uerba [in quibus studuit:] quæ accipi possunt non minus restrictiue, quam demonstratiue, ad tradi. per Bar. & alios in l. omnes populi. ff. de iust. & iur. & in l. cunctos populos. C. de summ. Trin. Tum etiam

pro-

Q V I N T. M A N D O S I I

propter identitatem rationis, eadem enim est ratio, ut gaudeant privilegiis Doctorum graduatorum in insignibus uniuersitatibus, si in illis studuerunt. Illæ autem uniuersitates dicuntur insignes, & celebres, ubi primarij Doctores cum magno Auditorum numero legunt, prout per Rebuff. super concor. §. præterea, de collatio. in uer. famosa.

In theologia, quoad seculares, & religiosos, hic in curia committi consuevit Magistro Sacri Palatii.

Religiosi doctorantur de licentia superiorum. Hostien in summ. de Magi. §. qualis debeat, Docto. in c. quia nonnullis. eo. Abb. in c. de multa, de præben. & confi. 89. Doctorantur autem in theologia, & aliquando in iure canonico, Collecta. tamen in c. 2. num. 2. de stat. mona. & Calde. confi. 2. sub titu. de magi. probare nituntur, quod religiosi etiam in legibus doctorari possint, quibus obstat uidentur, quæ diximus supra de licentia audiendi leges, ubi quod non conceditur religiosi: si igitur leges audire non possunt, quomodo eas doceant: contra tex. in c. sic uiuere, ibi, Multo tempore disce, quæ postmodum doceas, & in c. seq. 16. q. 1.

Apostatæ nullo modo doctorari debent, nec eis doctorandi licentia conceditur, ad nota. per Bar. in l. cont. C. §. hæc quæ. num. 12. uer. & ideo dico, quod infames, apostatæ & c. Firma. in tracta. Episcop. in prima par. 7. lib. in 35. quæstio. uerf. apostata, uerò, Lamber. de iu. patro. in 9. arti. 9. q. 1. par. 2. lib. num. 4. fo. 241. & num. 1. declarat tribus modis dict. Apostatam.

Inter clausulas non obstantiarum pro Carolo de Negron Baccalaureo Hispanen, concedi uidi infra scriptas clausulas. Ac quod dictus orator cursus lectionum per licentiatos, & Doctores ante promotionem ad gradus huiusmodi fieri consuetos, & requisitos forsan non fecerit, seu non compleuerit, ac const. & ordin. Apostolicis, ac quarumcunque uniuersitatum, & locorum etiam iuramento & c. roboratis, statutis, & consuetudinibus, privilegiis quoque, indulgiis, & literis Apostolicis quomodo libet in contrarium facien. tam sub plumbo, quam in forma breuis per quoscunq; Rom. Pontifices. S. V. prædecessores concessis, confirmatis, & innouatis, etiam forsan disponentibus, quod in illis pro tempore studentes, ibidem gradus consuetos accipere debeant, & quod nullus ad huiusmodi, & alios gradus, nisi prius certos cursus, uidelicet legendi, & alia faciendi ad id requisitos compleuit, promoueri possit, quibus omnibus & c. latissimè derogare placeat, cæterisque contrariis quibuscunque.]

Iudæis concedi solet licentia, se doctorari faciendi in medicina; absque licentia igitur non possunt, cum doctoratus sit dignitas. c. quanto, & ibi Abb. de magi. Bar. in l. 1. col. 4. nu. 10. C. de no. co. compo. Gui. Papæ dec. 388. Quo uerò ad doctores. nu. 9. & hæc est communis opinio, prout per Dec. confi. 161. num. 2. uerf. tertio considerandum est: Iudæi autem infames sunt, Bar. in l. fi. C. de iudæ. & in l. omnes. C. de decu. lib. x. per Staphi. ubi supra fo. 190. ante fi. Pro præmissis omnibus uide Claud. Seyfel. qui alios citat super proce. ff. nu. 5.

Iudæis autem nunquam indulgetur, quod legum Doctores creati possint, nec mirum, leges enim sacratissimæ sunt. l. leges sacratissimæ. C. de legi. 1. 1. §. proinde. ibi, Est enim quidem res sacratissima ciuilibus sapientia & c. ff. de uar. & extra. cogni. auth. habita, ibi. Et maxime diuinarum, atque humanarum legum professoribus. & ibi, Quorum scientia mundus illuminatur, & ad obediendum Deo & c. C. ne fil. pro pa. & si iudæi à legibus ciuilibus arcentur, fortius à iure canonico, uideant medici quanto legistis, & canonistis inferiores sint, cum iudæis soleat aperiri uia ad eorum doctoratum perueniendi, ad ciuilem autem sapientiam nunquam admittantur.

Rursus & serui, qui pro nullis habentur. l. quod atinet, cum uulga. ff. de regu. iu. medi-

medicinam exercere non prohibentur. Genes. cap. ult. in prin. Præcepitque seruis suis medicis ut aromatibus condirent patrem. Ad quæ autem Iudæi admittantur, uel non. Seyfel. super dicto proœ. ff.

Sanctiss. D. N. Paulus III. Iudæos à Christianis penitus segregauit, antiquamque commixtionem sustulit, propriam regionem muro cinctam illis concessit, & legē posuit, ne transirent fines suos, ne Christianos mederi auderent, seu illis pharmaca, ut prius, subministrarent, neue Christiani ad illos infirmos curandum accederent, nec nutrices, neue mulieres Christianæ, quæcunque sint, illis inferuirent, immo tam uiri, quam sceminae habitum colore distinctum ab illo Christianorum in capite gestare coacti fuerunt, & summa ratione illi ab iis, qui Deum uerè colunt, segregati esse debent. Dominum enim nostrum Iesum, & prophetas occiderunt, & apostolos persecuti sunt, & Deo nõ placent, & omnibus hominibus aduerfantur, super quos peruenit ira Dei usque in finem Pau. 1. ad Thessa. 11. Et in oratione pro iudæis in die sabbati sancti non dicitur, Flectamus genua.

Interrogatus quid sentirem circa delationem prædictam habitus distincti, & diuersi ab illo christianorum, uel delatione alicuius signi, respondi idem iamdiu constitutum fuisse in concilio, prout in tex. c. in nonnullis prouinciis a christianis iudæos, seu Saracenos habitus distinguit &c. de iudæ. subdebam consuetudinem contrariam ab usum potius, seu corruptelam dici debere, parumque laudabam Martini. V. priuilegium in fauorem Iudæorum ne cogi possent ad deferendum aliquod signum ultra antiquam consuetudinem, damnabamque Fulgo. confi. 157. proponitur q. in ciuitate Ferrariæ, ubi conatur defendere priuilegium illud, etiã quod non esset in specie derogatum concilio prædicto, comprobaturque consuetudinem non deferendi aliqd. signum diuersum, quam ego, ut præmisi, ab usum uoco etiã auctoritate tex. in alle. c. nonnullis, ibi, Sic quædam inoleuit confusio: Et con. illud ueniale assereram, prout alia quedam quæ tempore meo emanarunt: Et ego hic Romæ aliàs ab uniuersitate Hebræorum magnis mihi propositis præmiis, ut defenderem quendam eorum librum Talmut nominatum ne combureretur, ignique ne liber huiusmodi damnaretur, super eorum pluribus priuilegiis, & consuetudinibus parum decentibus scriberem, ea facere renui respondens, me aurum non sitire.

Et quòd etiã in iure canonico prohibitum sit, pro infirmo sanando adhibere medicum iudæum, aut ab eo medicinam percipere, probat tex. in. c. nullus eorum. 28. q. 1. quem text. ibi, limitant Docto. & Luc. de pen. in. l. ne cui liceat. col. 4. post prin. C. de comme. lib. xii. nisi periculum mortis immineat, aliisque medicus inueniri non possit, prout sæpe accidit in aliquibus oppidis, & in c. sæpe, & in alijs 28. q. 1. probatur prohibitã esse conuersionem, cõionẽ, & familiaritatẽ cum iudæis, & in c. 1. c. ad hæc, & in alijs, de iudæi, & in c. iudæi, ad fi. de testi. Clau. Seyfel. super dicto proœ. ff. nu. 20. & Rip. de Remed. ad curan. pestem, nu. 52. cum pluribus seq. An autem inter Christianos, & iudæos possit esse societas occasione mercium, Ange. post Bar. qui non decidit in. l. 1. ff. ad leg. iul. maie. & idem Angel. in l. utimur. ff. de sepul. vio. & Abb. in c. post miserabilem, per illum tex. de uiur. concludunt pro affirmatiua: Corset. uerò in suis singularibus, in uer. societas an cadat in iudæum, dicit quòd licet hæc theoricã sit sequenda, tamen sibi uidetur dura, & periculosa, & fortè de rigore iuris non uera.

Neophitis uero. i. nouiter ad fidem conuersis, an absq; aliqua licentia doctoratus insignia in studijs uniuersalibus, ubi studuerunt, & ubi alijs licentia opus non est, concedi debeant, dubitari possent, ad singu. Ludo. Rom. 672. inueniamus, uerticu. sed quid de eo, qui est factus de iudæo Christianus, cum iis quæ subiicit, ideo ad cautelã licentia impetrari posset, quæ nulli denegaretur.

QVINT. MANDOSII.

LICENTIA AD ORDINES SE PROMOVERI FACIENDI.

Prima tonsura, seu corona, an sit ordo, diuersæ fuerunt opinioniones, ego puto non propriè dici ordinem, sed potius dispositionem ad ordines, nec illam inter ordines, officium, & exercitium habentes, connumerari debere, prout in c. accolitus, cù quatuor. seq. 33. distin. per Inno. in c. cum contingat, uers. ratio diuersitatis, de arat. & quali. uideri poterunt, quæ scripsi in 1. quæstio. 24. Reg. de Male Promo.

Ordines sacri sunt subdiaconatus, diaconatus, & presbyteratus. c. erubescant. 32. distin. c. à multis, de æta. & quali. & ad ea, quæ latius prosequor in dicta. 1. q. 24. Reg. nu. 7. & seq.

Ab alio, quàm à proprio Episcopo nemo clericali caractere insigniri debet. c. pen. 72. dist. & propterea pro licentiis ad Rom. Cu. recurri solet.

Pro licentia ad primam tonsuram in Rom. Cu. sola supplicatio sufficit, cuius est hæc formula. Supplicat. N. qui militiæ clericali ascribi desiderat, quatenus ipsum specialibus fauoribus &c. ut à quocunque Catholico Antistite, quem maluerit, aut ad hoc elegerit in Rom. Cu. residente, clericali caractere se insigniri facere, ac primam clericalem tonsuram recipere, & habere possit; necnon ipsi antistiti desuper licentiam, & facultatem respectiue concedere, & indulgere &c.

Additur, (si non sit in ventre supplicationis) clausula hæc, uidelicet [Et promouetur per aliquem Catholicum Antistitem gratiam, & communionem Sedis Apostolicæ habentem, in Rom. Cu. residentem.] quid autem uelint illa uerba [Catholicum Antistitem gratiam, & communionem &c.] declarat tex. iun. glo. fi. in c. quod Sedem, de offi. ordi. & in c. ueniens, uers. si quidem catholicus fuerit, & gratiam Sedis Apostolicæ habuerit &c. de præfer.

Si extra Ro. Cu. ratio, seu causa adduci solet, puta sibi, qui in diœcesi Alerien. residet, ac in qua, & tota Corsica nullus Antistes existit, ut à quocunque vicario, seu officiali alicuius Antistitis Corsicæ diœcesis, uel Ciuitatis clericali caractere insigniri &c. in fine additur [Et promouetur per aliquem Antistitem] ut supra Ro. Cu. residentem per oratorem eligendum, & conceditur per breue extensum, seu supplicatione introclusa.

Licentia promoueri se ad sacros ordines faciendi, aliqua die dominica, uel festiua, ac extra tempora, & à quocunque in Roma. Cu. uel extra eam conceditur, quæ licentia non obtenta, nec quis ab alieno Episcopo, nec extra tempora ordinari possit, de primo constat per præalle. c. pe. 72. distin. & 9. quæst. 2. per totam & ca. nullus, de parro.

De secundo habemus tex. in c. de eo, de tempo. ordi. immo extra tempora ordinatus suspenditur, donec cum eo dispensetur. c. cum quidam. eo. tit.

Subdiaconatus igitur, & superiores ordines de iure conferri debent in ieiunijs quatuor temporum, in sabbato sancto, & Sabbato mediæ hebdomadæ quadragesimæ, licet secus dicendum sit in quatuor minoribus, ad ea quæ adduco in 1. q. 24. Reg. nu. 9.

Super utroque habemus Constitutionem Pij II. quæ incipit, Cum ex sacrorum, & etiam Reg. Cancell. de Male promo. quæ est 24. iux. ordinem modernum, super qua scripsi, ad ibi dicta me remitto.

Additur per Signaturam in fine supplicationis clausula hæc, uidelicet [Et quatenus arctatus, aut sufficienter beneficiatus sit.] quæ dictio, quatenus, uel conditionem faciet, ad l. flicum qui meus erit, uers. sed conditio talis. ff. de lega. 1. Bar. in l. 1. nu.

20. ff. de condi. & demon. uel erit limitatiua, & exponetur, quatenus id est inquantum. I. si quis crediderit, ubi glo. ff. de pac. c. placet, de conuer. coniu. Dec. confi. 385. iuridi cam. nu. 2. & Rui. confi. 14. uol. 4.

Vel sic additio concipitur [Et si, uel postquam orator arctatus, uel competenter beneficiatus fuerit.]

Si impetrabat licentiam non graduatus, aliquando per Signaturam addebatur [Et examinatur in Camera Apostolica.]

Religiosi in Camera Apostolica non examinabantur, sed eorum supplicationibus addi consueuerat. [Et de licentia sui superioris.]

Additionem aliam ponit Staphi. fo. 191. a ter. dum de hac licentia loquitur, uult enim licentiæ se promoueri faciendi extra Rom. Cu. addi debere clausulam, uidelicet. [Et de licentia sui ordinarii.] Ego super hoc dubito, immo contrarium seruari uidi, & legi in supplicationibus uerba hæc, uidelicet [Absque literis dimissoriis sui ordinarii.] & frustra impetraretur licentia promouendi à quocunque (non dico extra tempora) si ordinarii licentia requiri deberet, posset enim ordinandus ab ordinario literas dimissorias obtinere, æqui uocauit forsitan propter clausulam, quæ in licentiis religiosorum addi solet, de qua supra, à quorum superioribus tales literæ dimissoriæ obtineri non possunt.

Nec quis miretur, me differentiam constituere inter Episcopos, & Abbates regulares circa literas dimissorias concedendas; de iure enim illi concedere possunt, isti non, ut probatur ex c. clericum alienum. 72. dist. c. cum nullus episcopus, de tempo. ord. lib. 6. & ex aliis, quæ adduco in 2. q. 24. Reg. nu. 6.

Si tamen adderetur dicta clausula [De licentia ordinarii] illa plures remoueret, seu tolleretur abusus; solent enim infames, & imperiti loca propriæ nationis fugere, ad aliosque ordinarios confugere, à quibus sæpe ea, quæ ab ordinariis obtinere nõ possent, extorquunt. Circa quos incognitos maxima cura adhiberi debet in perquirendo, cuius uitæ, conditionis, & morum sint, iuxta tex. iunct. gl. 2. in c. qui episcopus. 23. dist. c. & tex. in c. ueniam, uers. Eustachium uero à me sæpissime comprobatum. § 6. q. 9.

Quando quis petit, quòd promoueri possit in una, duabus, uel tribus Dominicis, aut feriatis, uel non feriatis diebus, simul, uel successiue, tunc deleri debent uerba, uidelicet [In uno, uel duobus.] postea illa [Vel non feriatis.]

Solis Episcopis, & superioribus conceditur, quòd uno die dominico, uel festiua ad ordines promouere possint; istis enim non solum circa hæc, sed & circa alia plurimum deferri solet. cap. quia periculosum, de senten. excommu. lib. 6. c. 2. de offi. dele.

Si in supplicatione petatur committi alicui antistiti etiam extra Rom. Cu. tolli debet illa dictio, etiam, quæ est implicatiua, & inclusiua diuersorum, & maiorum expressis. I. etiam. ff. solut. matrimo. l. 2. & ibi glo. in prin. C. de testi. C. etiam ob chirogra. in rub. & nigro. c. intantum, uers. prauam etiam, de simo. c. unic. de commo. ubi Ioan. And. colum. 2. post prin. hanc dictionem ibi positam dicit implicare culpam latam, & leuem. Gemin. confi. 120. nume. 8. uers. & ponderandum est, in terminis nostris uigore talis licentiæ, non solum extra Rom. Cu. sed & in eadem Cu. quis se promoueri facere posset: & sic ambigua, & captiosa esset hæc impetratio, & si in Curia in uim dictæ supplicationis quis se ad ordines promoueri fecisset, euitasset illam clausulam olim addi solitam, uidelicet. [Et examinatur in Camera apostolica.]

Hodie licentia promoueri se faciendi in Rom. Cu. conceditur cum clausula [Quæ orator examinatur, & promouetur per deputatum à uicario Urbis.] & cum clausula (de qua supra) uidelicet. [Et dummodo arctatus, & competenter beneficiatus exi-

K flat.]

QVINT. MANDOSII.

stat.]Extra Curiam uero cum clausula[Quòd promoueaturn à suo ordinario, uel ab alio de eius licentia.]similiter cum illa clausula[Dummodo arctatus &c.]

Vide Con. Tridentinum in Decreto Reformationis Sessio. 7. sub Paulo. III. c. xi. incipien. Facultates de promouendo a quocunq. Item cap. procedens. quod prohibet capitula ecclesiarum sede uacante infra annum licentias promouendi, & literas dimissorias concedere in fauorem non arctati occasione beneficii.

Nouissimè circa ordinationes ad sacros ordines & circa licentias ab alio èt statuto temporibus promoueri se faciendi, habemus decretum con. Tridentini Sessione 23. alias 7. sub Pio III. cap. 8. incipien. ordinationes sacrorum ordinum.

ALTARE PORTATILE.

Altare uiaticum, quod mobile, seu portatile uocant, de quo loquitur tex. in c. fi. de priui. lib. 6. paruum, seu modicum esse solet, quod sepe portatur de loco ad locum, eoque utuntur in exercitu præsertim, & peregrinatione, & aliis in locis, in quibus quis continuo persistere non solet, super quo ritè celebratur. c. concedimus, de conse. dist. 1. Gemi. in dicto. c. fi. nu. 5.

Viaticum seu uiatorium, quod etiam portatile nominant, omne id dicit potest, quicquid iter agendi causa necessarium est, seu quod ad uiam pertinet, unde uiatorium uas, & uiatorium cubile. Plin. lib. 16. cap. 10. Vasa etiam uiatoria ex taxo uinis in Gallia facta mortifera fuisse compertum est, & lib. 37. c. 2. Qui sceptris, & personis, & cubicula uiatoria unionibus consternebat. Cic. ad Cassium lib. 12. Cætera cuiusmodi sint ex hoc iudica, quòd legato tuo uiaticum eripuerunt, Idem ad Atticū lib. 4. Viaticum Crassi pes præripit. Nihil prælati, uel dominis temporalibus, seu alijs personis insignibus tam utile, & tam necessarium est pro suo itinere faciendo, & dum in aliquo loco morantur, ubi missas audire non possent, quàm huiusmodi altare portatile, meritò uiaticum, seu uiatorium dici poterit: De uiatico, & uiaticulo habemus tex. in l. cum filiusfamilias, & ibi glo. declarat. ff. si cer. peta. & in l. si longius ad fi. ff. de iudi.

Viaticum item interpretatur. i. itinerationes, seu expensas in itinere factas. l. cum quem temere, ibi. Viatica, litisq. sumptus aduersario suo reddere oportebit. ff. de iudic.

Missà in domo priuata celebrari non debet, sed tantum in ecclesia, nisi summa necessitas aliud suadeat, & ad hoc licentia ab episcopo obtineri debet, utque in domo propria, seu priuata celebrare possit requiritur cappella cõsecrata iux. illud Deute. 12. cir. medium, Vide ne offeras holocausta tua in omni loco, quem uideris, sed in omni loco, quem elegerit Dominus Deus tuus. c. sicut, cum quatuor seq. & ca. unicuique, iun. gl. in uer. non licet, & in c. si quis èt. de consec. dist. 1. Vt autem domi, uel foris celebrari facere liceat, obtineri debet altare portatile, seu licentia, uel indultum altaris portatilis.

Episcopum etiam concedere posse altare uiaticum, uoluit Lap. All. 42. quæritur, post nu. 2. uers. Possit etiam episcopus concedere altare uiaticum.

Episcopis, uel superioribus ab ipso iure indulgetur, ut altari portatili uti possint c. fi. de priui. li. 6. & ibi gl. in uer. indulgemus, nota q. illa est iuris indulgentia, idem dicit Mil. in suo reper. in uer. missa celebrari.

Amplio, ut èt tempore interdicti Episcopi coram se, quocunq. iuerint, diuina celebrari facere possint, sed tamen summissa uoce, & hostio clauso. d. c. fi. cum gl. fi. de priui. li. 6. Nic. Plo. in tract. de inter. nu. 17.

Fratres etiam prædicatores, & minores habent priuilegium a iure, ut in altari uiatico

tico absque episcopi licentia celebrare possint. c. in iis quæ. de priui.

Regula. 8. de Pote. Vicecan. sub rub. qui conce. alta. porta. disponit altare portatile in forma concedi dominis terrarum, & locorum, ac Abbatibus, Prioribus, & superioribus prelatibus, & magnorum principum consiliarijs.

Altare portatile olim, & nunc solum nobilibus, & graduatis, ac dignis personis concedebatur, & conceditur, & a solo summo Pontifice. c. melius, de priui. Gem. in c. si. nu. 5. uers. quæro quis possit concedere, eo. tit. li. 6.

Non conceditur in locis Apostolica, sed auctoritate ordinaria interdicitis.

Solum in petentis, & familiarium suorum domesticorum presentia, ac quinque aliarum personarum conceditur, & quantum ad familiares attinet illi includerentur, etiam si de eis expressè cautum non esset, non principaliter propter se, sed ratione suorum Dominorum. l. restituenda, cum ibi not. C. de aduo. diuer. iud. & ibi Bal. not. quod priuilegium concessum officialibus, uidetur concessum subditis, glo. in c. hinc est, in uer. sigillatim, uers. item quod primatibus conceditur, uidetur concessum & illis, qui subsunt eis. 16. quæstione. 1. Bald. in l. 2. in 3. nota. & postea num. 4. C. de epi. & cler. & in terminis nostris est tex. in c. licet uer. cum conceditur. de priui. li. 6.

Quando obtinetur cum clausula [Ante diem] addi debet [Circa tamen diurnam lucem] alioqui uerbis illis non additis, quis celebrari facere possit quacunque hora noctis, quod absurdum esset iuxta. Psal. 126. Vanum est uobis ante lucem surgere: & non solum Missæ (excepta illa Natiuitatis. D. N. Iesu Christi) non debent de nocte celebrari. c. nocte. de conse. distin. 1. c. consuluit iun. gl. 1. de celebratio. missa. immo nec de nocte iudicium ecclesiasticum, & seculare exerceri debet. c. consuluit. uer. si. ne uerò iudicium ecclesiasticum exerceatur in tenebris, de offi. delega. & latè ad partes discutit, an actus iudicarij de nocte fieri, & sententia de nocte ferri, & electiones de nocte fieri possint. Ioan. de Sel. de benefi. par. 3. q. 17. nume. 1. cum alijs sequen.

Aduertendum tamen est, quòd licet in illo. c. nocte, in 2. respon. dicatur, quòd missæ ante horam tertiam diei minime sint celebrandæ, dispositio illius tex. non procedit, saltem ex consuetudine; a prima enim hora diei usque ad meridiem celebratur, prout etiam per gloss. pragma. quo. temp. quis. debe. esse in cho. in uers. missa.

Quomodo autem interpretanda sint illa uerba. [Circa diurnam lucem.] Plura adduci possent, ego magis tutam opinionem puto, ut intelligamus ante solis ortum, cælo iam albescere incipiente, ad nota. in c. si perfoderis, de homi. Bar. in l. aut facta. §. tempus. ff. de pœn. nume. 2. uers. uenio ad secundum, Bal. in l. uni. C. de eme. Iusti. Codi. in prin. & sic illud tempus parum ante ortum solis pro die habetur, ut per præf. supra adductos, & per Dec. consi. 354. in casu proposito; Et si quis interpretari uelit post galli cantum de mane, non malè sentiret iuxta illud Marci. 13. in super quibus uideatur per Ange. in praxi crimina. in uer. de nocte, & per August. Arimin. qui ibi plura addit. Pro quibus uide etiam Io. de Sel. de benefi. dicta q. 17. par. 3. nu. 5. ubi inter alia refert opin. illorum qui dicunt diem dici posse, cum quis discernit, seu cognosci potest.

Idem tempus etiam significamus per illa uerba. Cum cœperit diluescere, prout 1. Reg. 29 ad fi. Et cum de nocte surrexeritis, & cœperit diluescere, pergite. Item die illucescente. 2. Machab. 13. Hoc autem factum est die illucescente: & per illa prima luce, de quibus Cæsar lib. 6. Belli Galli. Non multum post prin. Et postero die prima luce castra mouerunt. & lib. 7. Principesq; earum ciuitatum, quos sibi ad cõ-

Q V I N T. M A N D O S I I.

filium capiendum delegerat, prima luce ad se quotidie conuenire uidebat. & postea, Prima luce magnum numerum impedimentorum ex castris detrahi. Idem etiam uolunt illa uerba, cum lux appareret. Cæsar ad fi. dicti lib. 7. Cum lux appareret uerit ne ab latere aperto superioribus castris irruptione circumuenirentur. Pro nonnullis ex dictis uerbis idem significantibus, uide etiam apud Cæsarem. lib. 1. Belli Ciui. Et prima luce postredie constituunt proficisci Cæsar exploratis regionibus albente cælo. &c.

In signatura, seu in clausulis semper addi debent [In forma.] Staph. super signa. fo. 189. uer. Altare portatile. & Sarnen. de Breui. nu. 26.

S A L U O C O N D U C T U.

Saluusconductus securitas uocatur iuxta primum intellectum glo. 1. in l. 1. ff. ad leg. Iul. Maie. & per Nic. Mil. in uer. securitas. & per Mar. Sozzi. de citatio. art. 18. n. 9. Vel magis propriè & elegantius fides publica uocari potest. Cice. in Pisonem. huc Tessalonicam fide tua uenire iussisti. Salustius. Post ubi fide publica accepta dicere iussus est, omnia aperit. Idem. Comes eius, qui Romam fide publica uenerat. Guid. Bud. in Annot. in Pandect. super prin. l. 1. ff. ad leg. Iul. Maie. ubi subdit. Nostri saluum conductum nocant. Et aliàs in interregno se. re. Pauli III. dum essem Gubernator Beneuenti respondi, propterea fidas ibi pro saluis conductis accipi, tanquam sint fides publicæ. Fidantia a Io. And. in Addi. ad Specu. titu. de accusa. in §. sequitur uidere, in uer. ut intra, ad fi. & a Bar. in l. is qui reus, col. fi. uerf. præterea ibi loquitur quando datur fidantia. ff. de publi. iudi. nuncupatur. Item a Mar. Sozzi. dicto art. 18. post num. 9. ibi, loquitur enim solum de fidantia, seu securitate data bannito. Nominatur etiam fiducia. D. meus conf. 51. & pro tenui, numero. 2. ibi, concedimus liberum, ac ualidum saluumconductum, ac plenissimam securitatem, & fiduciam.

Saluumconductum perpetuum, & in quibusdam casibus etiam non perpetuum a principe solum (supple tu uel eum representante) concedi posse uoluerunt Bart. in l. relegati. ff. de pœnis. Bal. in c. 1. de pa. constant. in uer. dispensationem, uerf. Et eis solus princeps securitatem dare potest. Nellus de S. Gemina. in tracta. Bannito. in 2. par. 2. tempo. quæst. 15. post num. 15. uerf. ad secundum respondeo. & Nic. Boe. qui alios citat Dec. 179. & primo, in princ. Cautius erit a principe illum impetrare.

Ex causa autem inferior saluum conductum concedere potest, præsertim si est ille met. iudex qui banniuit. Bar. in l. is qui reus. num. 12. ff. de publi. iudi. Dec. Neapo. Afflit. 4. aduocatus. & Gramma. uoto 25. nu. 11. D. meus, & Cagno. in l. ea est natura. ff. de reg. iur.

Saluusconductus quotuplex sit, dic ut per Vita. de Gamba. in tracta. claus. in uer. Nil nouari securitate penden. in prin. Quantum ad materiam signaturæ attinet, dico quod salui conductus tria sunt genera: aut enim ille conceditur pro debitis, aut pro criminibus, seu delictis; aut pro utrisque. De prima specie salui conductus loquitur tex. in l. 2. iun. glo. in uer. abducere. C. de his qui ad eccle. confu. Bart. consil. 169. Statutum ciuitatis Tuderti. in prin. Et saluum conductum pro rebus, & bonis, ac mercibus in nauis existentibus habes in con. D. mei. 51. & pro tenui.

Salui conductus super criminibus, & excessibus etiam enormibus formulam amplissimam habes hodie Sessio 18. aliàs 2. sub sanctissimo Pio. IIII. in Conci. Trident. qui saluus conductus concessus fuit à congregatione generali nationi Germanicæ, postea subsequitur extensio ad alias nationes. Et de saluo conductu in criminalibus uide

uide gl. in uer. custodies, in §. neque autem homicidas, in Auth. de manda. prin. Bal. in c. 1. de pa. constan. in uer. dispensationem. Ange. de Malef. in uer. quod fama, nu. 60. in §. q. Vita. de Gamba. in alle. tracta. Clausu. in uer. nil nouari securi. penden. nu. 21. Mar. Sozzi. in dicto tracta. Citatio. art. 18. nu. 9.

De saluo conductu mixto habes per Bar. præalle. con. 169. statutum, præsertim in fi. per Afflit. Dec. Neapo. S. D. Rex, in prin. Et ut sit saluus conductus mixtus, necessaria est etiam expressio quoad erimen, seu delictum, alias saluus conductus non se extenderet ad delicta, prout per Vita. de Gamba. ubi supra, post nu. 12.

In saluo conductu in ciuilibus conceditur clausula quæ magni est effectus, uidelicet. [Quod non possit molestari in psona, nec in bonis] De qua per D. meum præall. confi. §. 1. ante nu. 2. & postea uersus fi. uer. & quia expresse dicitur.

Verum quia obligationes regulariter iuramento firmantur, aduertendum est ne omittatur mentio iuramenti huiusmodi [Ac absolutio a iuramento quatenus opus sit] alioqui et obrenta clausula, de qua proxime loquutus sum, saluus conductus non releuaret: immo corrueret, prout per Ale. con. 205. uis. nu. 6. uer. dico insuper qd saluus conductus. li. 2. & confi. 38. uisa petitione, nu. 4. uer. sed illis non obstantibus, li. 3. Fel. in c. constitutus, post nu. 3. uer. similiter Alex. de reser. Afflit. Dec. Neapo. §. ubi etiam quod nemine discrepant & conclusum, & executum fuit. & Dec 111. nu. 24.

Pro firmiori ualiditate similis saluiconductus, qui etiam moratorie dilationi non nunquam comparari potest, ad con. Alex. proxime citandum, & ad euitandum dispositionem l. uniuersa. C. de preci. impe. offe. & per Alex. confi. 205. uis. his, col. 1. uer. secundo casu, lib. 2. obtineri debet clausula [quod saluum conductum obtinens non teneatur aliquam satisfactionem, seu cautionem præstare de soluendo salui conductus, seu dilationis tempore finito] Et expediret addere [Non obstante lege, seu constitutione contraria.] prout per Bal. in dicta l. qui uniuersa, num. 4. uer. ficul. quærit glo. & per Catal. de Boncom. de sindica. post num. 92. uer. fi. Adde quod habens saluum conductum.

Voluerunt aliqui saluiconductum pro delictis concessum, præsertim grauioribus non esse seruandum ea ratione, ne delictorum impunitas sequatur, uel supplicium nimis differatur. Et arg. tex. in l. 1. §. non fuit, uer. maximè si aduersus hostem, latronemque quis machinetur. Nec de lege, uel iustitia conqueri possit, qui eam contempsit. arg. tex. in l. auxilium, in fi. ff. de mino. Hanc opi. tenet etiam gl. in uer. neque custodias. §. sed neque hoc. in Auth. de manda. prin. Nonnulli distinguunt, prout Bald. in l. 1. §. non fuit ff. dolo, uer. ego dico, Nellus in alle. tracta. Bannito. in 2. part. 2. tempo. uer. quoad territi. & Vita. de Gamba. in dicto tracta. clausu. in uer. nil nouari, nu. 6 & seq. Cy. uerò in l. 1. ræfenti. C. de his qui ad eccl. consu. concludit indistincte securitates hmoi seruari debere, & hæc opi. Cyn. tanquam æquior, & rationabilior ac humanior mihi semper placuit: Nec illam Bal. in dicto. §. non fuit negat æquiorum esse. Hanc opi. qd saluus conductus indistincte seruari debeat, tenuerunt etiam Odra. per Bar. relatus in l. is qui rebus, col. fi. ante nu. 13. uer. fi. Dico tamen quod fiducia si datur, est seruanda. ff. de publi. iud. & Paris. con. 68. dubium exoritur, num. 168. subdens causam, ne saluum conductum habens sub fide publica deceptus remaneat. Quod si saluus conductus à summo Pontifice concedatur, nulli dubium quin ad unguem ab omnibus semper seruari debeat.

Limita nisi habes saluiconductum denuo delinquat, seu illo abutatur: tunc n. fide publica non obstante puniri debet, ad tex. in c. priuilegium omnino incretetur 11. q. 3. & in c. cum accessissent. de const. Nico. Boc. Dec. 176. nu. 3. Rationes huius limit. uide per Vita. de Gamba. dicto trac. clausu. in uer. nil noua. secu. pen. post nu. 9. uer. contrarium.

Q V I N T. M A N D O S I I.

Saluus conductus sepe conceditur pro Titio & focis, an cōprehendat etiā iudæos focios: pro affirmatiua concludunt Ange. in l. i. ff. ad leg. iul. maie. & in l. utimur. ff. de sepul. uiola. Rolan. à Valle consi. 25. uifa, nu. 33. lib. 1. ea ratione quod hæbreorū societas non sit reprobata: cautius esset nonnullis uerbis in rescripto additis omne dubium remouere.

C O N F E S S I O N A L E, S A C R A M E N T A, E T S E P V L T V R A E.

Episcopis, & aliis prælatis exemptis à iure indulgetur absque alicuius superioris licentia, ut sibi confessorem eligere possit. c. si. de pœni. & remissio. Aliis uerò denegatur, Quacunque contraria consuetudine non obitante. c. 2. eo. lib. 6.

Licentiam confitendi peccata sua cui quis uult laico etiam Papa concedere potest & consueuit, ut etiam per Ludo. Roma. consi. 166. iste petrus, uersus sin. uersicu. & hoc similiter.

Religiosis non exēptis si a Papa indulgeatur licentia libere eligendi si sacerdotem pro cura suarum animarum, ipsi eligēt confessorem, ordinarius uerò loci illū confirmabit, si uera est opi. Fel. in c. j. col. 7. uer. & ex prædictis pridie. de refer. pro quo, et iis quæ prius tractat idē Fel. ibidem de priuilegio religiosorū audiendi cōfessiones. quo runcūq; an requiratur licētia proprij curati, seu rectoris, uide Io. Fran. Rip. de Reme. d. ad curan. pestē, nu. 3. uer. sed hic dubitare quis posset. Ego in utroq; casuum per Fel. positurum semper obseruari uidi, quod absque alia licentia, seu confirmatione uel assensu parrochi iuxta thema propositum quisque peccata sua confiteatur.

Confessionale continet plenariā absolutionem omnium peccatorū semel in uita, & in mortis articulo, etiam si postea mors non sequatur; constitutus autem in articulo mortis ille dicitur, qui est morti uicinus, seu in extremo uitæ momento, seu in discrimine uitæ constitutus est, 1. Reg. 4. in ipso autem momento mortis eius. & ad tex. in l. si. uer. an uerò quæ potuit etiam extremo uitæ momento impleri. ff. de cond. insti. l. pamphilo. §. propositum, ibi in discrimine uitæ. ff. de lega. 3. vel est in ultimo uitæ tempore. c. fratres. uer. quod si contra. 16. questio. 1. seu (ut aiunt) in extremis laborat, ad tex. in l. quoniam. C. de testa. Saly. in l. iubemus, in prin. C. eo. Dec. con. 175. in causa, colum. 3. uerfi. quarta quando Papa, Angel. in l. in fraudem. §. 1. ff. de mili. te. sta. Angel. & Imol. in l. aduersa. ff. de testam. Barto. in Repert. l. 1. nume. 39. C. de sacrosanct. eccles.

In articulo etiam mortis eum constitutum esse dicere possumus, qui adeo infirmitate laborat, ut iam articulate loqui non possit, ad tex. in l. iubemus, & ibi Bar. nu. 1. C. de testa. Vel est constitutus in ultimo uitæ spiritu, seu in puncto mortis, Abb. in c. cum ad monasterium, num. 15. de sta. mona. Et in articulo mortis constitutus mortuo similis dicitur. Bal. in auth. dos, post prin. C. de dona. ante nup. per text. in l. in hac. ff. de triti. condi. & quod in terminis nostris facienda sit interpretatio de mortis articulo præsumpto, licet non uero, post Archie. Florē. qui refert Eugenium. III. eiusque pœnitentarios ita de clarasse, firmat Fely. in tract. seu sermone de indulgentiæ, quæ conceditur quotidē pluribus à Papa per uiam specialis indulti, q̄ in articulo mortis per idoneum confessorem, quem elegerint, possint auctoritate apostolici indulti absolui plenariē.

Notandum est, quod in articulo mortis pleraque conceduntur, quæ aliàs denegarentur, imò casus articuli mortis semper exceptus uidetur. c. si quis iuadente. 17. q. 4. c. sanctum est baptisma, ad fi. de consecra. dist. 4. c. pastoralis, uer. ad quod, cum glo. in uer.

uer. præterquã, de of. ord. c. fundamenta. §. q̄ si secus, iun. gl. in uer. mortis, de electio. lib. 6. c. non dubium, de senten. ex comm. cle. 1. §. penul. iun. gl. antepe. & clem. 2. ibi Aqua non possint absolui præterquam in mortis articulo. de hæretic.

Siquis exquisitius inuelligans quærat, quãdo quis dicatur mori, vel quod sit mortis momentum, adeat Philosophos, qui discutiunt, quando moriens moreretur cum iam in morte esset, an tũ etiam cum in vita foret. Sic & quando surgens surgeret cum iam staret, an tum etiam, cum sederet, vtrum horum quis dicat, absurde loquetur, multoq̄que absurdus si vtrumque esse dicat, aut neutrum Aliqui moriendi verbũ atque momentum manente adhuc uita dici, atque fieri putauerunt. alii nihil in eo tempore uitæ reliquerunt, totumq̄ue illud qd̄ mori dicitur, morti uendicauerunt. Epicurus in Epist. Menicæo, quã habes in eius uita per Diog. Laert. inquit. Qm̄ cum nos sumus, mors non adest: cum uero mors adest, nos iã non sumus, neq; igitur ad uiuẽtes, neq; ad mortuos pertinet, nã his qui sunt illa nõ est, quib. uerò adest iã illi nõ sunt. Plato aut̄ in libro, cui titulus est Parmenidis, neq; uitæ id tps, neq; morti dedit, idemq̄ue in omni consimilium rerum disceptatione fecit, sensit enim utrumq; pugnans esse, nec posse ex duobus contrariis altero manente, alterum constitui, quæstionemq̄ue fieri per diuersorum inter se finium, mortis, & uitæ coherentiam, & ideo ipse aliud quoddam nouum in confinio tempus expressit, quod uerbis propriis, *Τὸ ἐξ αὐτοῦ φέρειν*, appellauit, ut per Au. Gel. lib. 6. Noctium Atti. c. 13. Cice. Tuscul. lib. 1. mortem ad punctum temporis fieri asserit.

Circa terminos nostros in confessionali continente, ut præmissi, plenariam absolutionem in articulo mortis, interpretationem ueram sumere poteris ex uerbis per Ludo. Roma. conf. 346. circa, post nu. 4. ibi Ego arbitror primum modum esse salubriorem. f. q̄ in articulo mortis constitutum nõ tamẽ articulo extremo, sed piẽ, ac ciuili modo arbitrato, dum sunt compotes rationis, & sacramenti capaces constituantur generaliter, & facta cõfessione petant absolui, & eis præmissam indulgentiam elargiri, nõ autem expectari debet extremum momentum uitæ, ex quo infirmus incapax, & omnino indispositus redditur ad faciendam confessionem, & agendam mentalem poenitentiam &c. Ita etiam intelligi debent illa uerba tex. in c. eos quos. de consecra. dist. 4. ibi. Quibus laica tantum communio in morte est reddenda. expone tu. i. in articulo mortis, & dummodo sint compotes rationis, & aliã ut per Roma. ubi supra. Et quòd tam in terminis nostris, quã dicti. c. eos quos. interpretatio fieri non possit de ultimo uitæ spiritu, seu quando quis in extremis laborat, ostendo, nam talis nõ præsumitur habere animi consilium, deficiente enim corpore deficit intellectus, qui sine me corpore nihil agit infra orbem lunæ. Aristot. in 1. de Anima. Bal. in l. fi. nu. 14. C. de bon. quæ lib. ubi etiã q̄ talis nec omnino uiuit, & Psal. 6. dicitur, Quoniam non est in morte qui memor sit tui.

In signatura confessionalis semper addi debet, in forma.

Confessionale etiam conceditur confraternitati, & conuentui, & additur clausula uidelicet [Dummodo confratres non excedant numerum ducentum] & olim compositio soluebatur, & confessionale, seu indultum confraternitati, uel conuentui concessum non proderit familiaribus, ad tex. in c. pen. vers. non sic autem in familiaribus. de priuile. libro. 6. & ibi glo. & Docto. rationem differentiam à casu præcedenti adducunt.

Confessionale pro confratribus, non debet de religiosis mentionem facere, & si faciat, addi debet. [Et de licentia superioris] confratres eos uoco, qui grãce phraseres .i. eiusdem fratriæ appellantur, inter quos cultus ille sanctorum quorundam intercedit, qui uel cultus diuini gratia conueniunt, ut declarat Bud. in Annotat. in pande. ff. de offic. quæsto.

Q V I N T. M A N D O S I I.

In confessionali iuxta clausulam [Et quo ad casus referuatos, & plenariam remissionem.] Si tunc sit annus iubilei additur [Post finitum annum iubilei.] Quod i ubi leum prius erat centesimo quoque anno, extraua. Antiquorum Boni. VIII. inter eò mu. sub tit. de pœni. & remissio. quod postea redactum fuit ad annum quinquagesimum, extraua. Dudum Cle. vi. co. tit. Postremo uerò annus iubileus redactus est ad breuius tempus, & sic quolibet uigesimo quinto anno iubilei annus constituitur, extraua. quemadmodum Sixti eo. tit. inter commu.

Semper in clausula [De casibus referuatis.] Addi debent hæc uerba uidelicet [Ca fibus in Bulla cœnæ Domini contentis duntaxat exceptis.] Vt per Staph. super Signa. fo. 191. & per Sarnen. de Breui. post nu. 25.

Præterea addo, quòd habemus extraua. Et si dominici primam, Pau. II. inter commu. ubi inserta alia constitutione, expressionem casuum Papæ referuatorum continente, considerans ipse Papa, quòd plerunque contingebat suam Sanctitatem facultates, & confessionalia tam presentibus, quàm absentibus concedere, ne prætextu concessionis huiusmodi poenitentes, uel confessores in illis casibus fallerentur, statuit, & decreuit suæ intentionis fuisse, & esse, per quasunque concessionem, & facultates, per ipsum, tam scripto, quàm uerbo factas, & in posterum faciendas nemini licere irritos dictis casibus absoluere &c.

In confessionali aliquando datur clausula, seu facultas absoluendi, ab excommunicatione.

Quando quis petit, quòd ecclesiastica sacramenta à quocunque sacerdote recipere possit, addi debent hæc uerba uidelicet. [Præterquam in pascate, & sine præiudicio.] Propter. ca. omnes utriusque sexus, de pœni. & remissio. & c. fi. de pœni. distinct. 6.

Aduertendum est ad gl. in d. c. fi. de pœni. dist. 6. & ad Staph. super Signa. fol. 191. uer. similiter conceditur petentibus, quòd possint recipere sacramenta ecclesiastica, dum declarât, quis sit proprius sacerdos, quod is quinque modis accipi potest, uno pro eo qui præest parrochia, ut parochus, rector seu plebanus, qui habet potestatem, sed modo inferiori, Alioqui præest modo superiori, & sic episcopus proprius, & immediatus est sacerdos omnium suæ diocesis. c. ult. ubi Hostien. de offi. Archi. c. duo ista, post prin. 23. q. 4. c. cum non liceat, & c. cum olim, post prin. de præfer. c. cum episcopus, de offi. ordi. lib. 6. uel qui præest modo principalissimo, ut Papa, qui est proprius sacerdos omnium Christianorum c. cuncta per mundum. 9. quæst. 3. c. ad honorem, de aucto. & usupal. c. 2. de præben. lib. 6. clemen. 1. in fi. ut lit. penden. Tertio proprius sacerdos dicitur habens iurisdictionem delegatam ab aliquo prædictorum, uel à legato Papæ. c. 1. & ibi glo. de offi. lega. Quarto habens iurisdictionem permissione iuris, & sic proprii sacerdotes dicuntur illi, quos Episcopi, & Abbates exempti eligunt in confessores. c. fi. de pœni. & remissio. Quinto proprius sacerdos peregrinorum, seu uagabundorum est is, ad quem tales deueniunt. Inn. & Hostien. Io. And. & alii in præall. c. oēs utriusque sexus. Proprius sacerdos quis dicatur quoad effectum concedendi licentiam confitendi alieno presbytero, uide Lap. Alle. 58. ad secundam, nume. 5.

Quando parochiani à matrice distantes, non possunt propter aquarum inundationes, aut alia pericula ad matricem ecclesiam commode accedere iuxta tex. in l. 2. §. si quis in iudicio, & §. quod diximus. ff. si quis cautio. c. ad audientiam i. in prin. de eccle. ædifi. & Lap. Alle. 67 quoddam monasterium, col. 3. uer. sed quæro nūquid tunc eis conceditur, q̄ in eorum cappella diuina audire, & sacramenta recipere possint, additur tamen semper clausula uidelicet. [Sine præiudicio.]

Quando petunt, quòd si contingat eos decedere tempore interdicti auctoritate ordina-

ordinaria apposti, eorum corpora ecclesiastica tradi possint sepulturæ, quod de iure prohibutum est. c. cum & plantare. §. quod si templarii. de priuile. c. quod in te. de pœ. & remissio. cle. 1. de sepul. addi debent hæc uerba uidelicet [Sine funerali pompa.] Vel [Absque solemnitatibus consuetis.] Arg. tex. in præall. c. p. in te, ibi, sine cā panarum pulsatione, cessantibus solemnitatibus omnibus, cum filietio tumultentur. de pœni. & remiss.

An autem si aliquibus concessum sit, quod diuina officia celebrari facere, & ecclesiastica recipere sacramenta possint tempore interdicti, si tales decedant tempore interdicti in uim huius indulti, seu priuilegii ecclesiasticam sepulturam habere debeant? in partem negatiuam decidit Fed. de Sen. consil. 186. factum est tale.

Interdicti tēpore auctoritate Apostolica apposti, nullis, nisi solis Principibus cōceditur, quod eorum corpora ecclesiastica tradi possint sepulturæ, & tunc similiter addi deberet illa clausula. [Sine funerali pompa.] Vel [Absque solemnitatibus cōsuetis.] Iux. præalle. c. quod in te, & satis uidetur principibus deferri, si quod omnibus denegatur, illis conceditur, quo ad substantiam, & effectum, licet non quoad mundi pompam. Pompa. n. funerum, solemnns exequiarum apparatus, sepulera preciosa, magis sunt uiuorum solatia, quā mortuorum subsidia. iuxta tex. in c. animæ. 13. q. 2.

Quando petunt, quod extra parrochiam sepeliri possint, adduntur uerba. [Sine præiudicio.] Quæ sunt ualde rationabilia, immo etiam non addita subintelligi debeant. c. ex multiplici, uers. unde, quia non fuit nostræ intentionis. de deci. c. super eo, ante si. de offi. dele. c. quamuis, de refer. lib. 6. & in terminis nostris facit tex. in c. 1. de sepul. Hostien. in c. quia nonnulli, colum. 1. uers. ideoque & unusquisque, de cler. non refi. & ita concludit Abb. in c. certificari, nu. 10. de sepul.

Illā clausula [Sine præiudicio.] in casu nostro præseruat rectori parrochialis ecclesiæ iura funeralia, & ea, quæ ex illis, ac exequijs, & oblationibus, canonica portio ne, & alijs, de quibus in c. 1. cum duobus seq. & toto tit. de sepul. & in c. ex transmissa iun. gl. in uer. funerali, de præscriptio.

Monachis non consueuit concedi electio sepulture, seu quod extra monasterium proprium sepelli possint; rō est, quia non habent uelle, seu posse; unde non debent sibi sepulturam eligere posse, iuxta tex. in c. fi. de sepul. li. 6.

Quando petunt posse corpus de una ecclesia ad alteram ex rōnabili cā transferri facere, quod alias de iure non liceret. l. fi. ff. de sepul. uio. C. de reli. & sum. fune. l. nemo, cum gl. ibi sine Augusti assatibus. i. Papæ c. corpora, de conse. distin. 1. & hoc est principi reseruatum l. ossa, in prin. & l. cum in diuersis §. cum autem, iun. gl. in uer. impetratur ff. de reli. & sum. fune. Roma. in l. imperium col. 2. cir. medium uer. item potestatem dispensandi, q. corpus uno loco humatum extrahatur & alibi ponatur, p. tex. in l. fi. C. de legi. Additur similiter clausula uidelicet. [Sine præiudicio.]

Ecclesiastica sepultura qui carere debeant, colligi potest ex uerbis Apoc. 21. Timidis autem, & incredulis, & execratis, & homicidis, & fornicatoribus pars illorum erit in stagno ardenti, igne, & sulphure, & est tex. in c. quibus peccata, & alijs. 12. q. 2. & ca. quia in omnibus. de usu. & ca. sacris de sepul. Rip. de Remed. contra pestem post nu. 106. Et priuatio sepulturæ est maxima pœna, & ignominia l. uni. C. de his q. paren. aut libe. occi. de. Bal. conf. 426. præmittendum, nu. 5. uers. item quia corpus nō traditur sepulturæ lib. 1. sequitur Rip. ubi supra nu. 139.

VOTI COMMVTATIO.

Votum *ὁμολογία* deliberatio, promissio facta Deo, alicuius faciendi, uel non faci-

Q V I N T. M A N D O S I I

faciendi, quod etiam apud gentiles in usu erat. *Cæsar lib. 6. Belli Galli.* Natio est omnium gallorum admodum dedita religionibus, atque ob eam causam qui sunt affecti grauioribus morbis, qui que in prælijs, periculisque uersantur, aut pro uictimis homines imolant, aut se imolatuos uouent. *Cicero. 3. de Natura Deo.* Nonne animaduertis ex tot tabellis pictis, quam multi uotis uim tempestatis effugerint? *Liuius lib. 1. ab urbe condita.* Romulus & ipse turba fugientium actus arma ad cælum tollens Iuppiter tuis inquit auibus iussus hic in palatio prima urbi fundamenta jeci, arcem iam scelere ereptam sabini habent, inde huc armati superata ualle media tédunt, ac tu pater Deum, hominūque hinc saltem arce hostes, deme terrorem Romanis, fugamque scdam liste, hic ego tibi templum statore Ioui, quod monumentum sit posteris tua præfenti ope seruatum urbem esse uoueo. & *lib. 5.* Dictator è Veis Deos euocans, tuo ducta (inquit) Pythice Apollo tuoque numine instinctus pergo ad lendum Urbem Veios; tibi que hanc decimam partem præde uoueo &c. *Plinius in Paneg.* Nuncupare uota, & pro æternitate imperij, & pro salute ciuium solebamus. *Cicero. 3. Philip.* Neglectis que sacrificijs solemnibus ante lucem ea uota, que nunquã soluent, nuncupauit. Et nuncupare uota, erat alicui Diuorum uota polliceri, & destinare.

Vota complurima pro Principe nuncupabantur, *Cornel. Tacitus li. 4. & Trāquil. in Augusto,* & est tex. in l. si calumniatur. §. post calendas Ianuarias die tertio pro salute Principis uota suscipiuntur, ubi uideatur *Alcia. ff. de uer. sig.*

Votum à principio uoluntarium est. *Nume. 29. in fi.* Hæc offeretis Domino in solemnitatibus uestris præter uota, & oblationes spontaneas. & *Deutero. cap. 23. ad fi.* si nolueris polliceri, absque peccato eris. c. ex parte, ante si. ibi. Quoniam, cum huiusmodi uota gratuita fecerint ab initio, de censu. sed postquam factum est, seruari debet, *Psal. 71.* Vouete, & reddite Domino Deo uestro. *Nume. 30. in prin.* Si quis uiuorum uotum Domino uouerit, aut se constrinxerit iuramento, non faciet irritum uerbum suum, sed omne quod promisit implebit. *Deutero. 23.* Cum uotum uoueris Domino Deo tuo, non tardabis reddere; quia requiret illud. Dñs Deus tuus: & si mortuus fueris, reputabit tibi in peccatum. Et postea. Quod autem semel egressum est de labijs tuis, obseruabis, & facies sicut promissisti Domino Deo tuo, & propria uoluntate, & ore tuo locutus es. *Iudic. 3.* Si tradideris filios Ammon in manus meas, quicumque primum fuerit egressus de foribus domus meæ, mihi que occurrerit &c. ubi lepte propter uolum imolat Deo unicam filiam uirginem respondentem patri, si aperuisti os tuum ad Dominum; fac mihi quod unquam pollicitus es. *Pro uerbio. 20. ad fi.* Ruina est homini deuotare sanctos, & postea uota retractare. *Ecclesiastes 5. si quid uouisti &c. Ionæ 2. in fi.* Quæcunque uoui reddam, c. nuptiarum in fi. 27. q. 1. c. quod Deo, in prin. 33. q. 5. c. licet, in prin. & c. per tuas, de uot. l. 2. ff. de pollicita. *Barto. Brixien. in quest. Domi. q. 40.* dum disputat, an maritus inuita uxore peregrinari possit, in prin. & in q. 41. post nu. 2. ver. item uotum istud uoluntarium fuit à principio.

Amplio ut filius uotum patris implere teneatur 2. *Paralipo. 5.* Intulit igitur Salomon omnia quæ uouerat Dauid pater suus. c. licet. de uoto. Quod maxime procedit quando pater ad id filium grauauit, seu quando filius ad id se obligauit.

Amplio ad uotum etiam incertum, seu in genere ut obliget uouentem, & ad illud implendum is cogi possit, puta si promisit Deo intrare religionem, compelli poterit ut aliquam ex religionibus intret. c. porrectum, cum ibi not. de regu. c. ex parte. & ibi *Abb. num. 1. & 7. de censu. Barba. consi. 33. clementissimi, col. 4. nu. 17.* uer. idem dicitur in uoto, ut incertum ualeat. *lib. 1.*

Votum stultum, temerarium, iniquum, seu impium non ligat. *Ecclesiast. 5. Displacet*

cet enim ei infidelis, & stulta promissio. Huiusmodi uoti exemplum habes Actuum cap. 23. Deuotione deuotissimus nos nihil gustaturos donec occidamus Paulum. & postea. Qui se deuouerunt non manducare, neque bibere, donec interficiant eum. &c. Idem etiam dicimus in simili iuramento, prout in illo Herodis, de quo Marci 6. Pete a me quod uis & dabo tibi, & iurauit illi &c. Et quod tale uoti, seu iuramentum impleri non debeat, habemus tex. in c. in malis promissis rescinde fidem: in turpi uoto muta decretum, quod incaute uouisti, ne facias. & c. præceden. & pluribus seq. 22. quæst. 4.

Reus uoti, ut declarat glo. in l. 1. ff. de duo reis, quam sequitur Rip. super rubr. ff. de uer. obl. nu. 12. appellatur qui uoto allicitus est, de quo Nume. 30. Mulier si quipiam uouerit, & si constrinxerit iuramento, quæ est in domo patris sui, & in ætate adhuc puellari, si cognouerit pater uotum quod pollicita est, & iuramentum quo obligauit animam suam, & tacerit, uoci rea est. Vel dicitur, uoti reus qui in euentum conditionis promittit, quod hodie sæpissimè accidit: Aliquis enim uouet Deo, si sanita tem sibi uel aliud restituit, templum, seu cappellam erigere, uel aliquid aliud facere.

De hoc habemus Genes. 28. Item uouit Iacob uotum dicens si fuerit Dominus mecum, & custodierit me in uia per quam ego ambulo, & dederit mihi panem ad uescendum, reuersusque fuero prosperè ad domum patris mei, erit mihi Dominus in Deum, & lapis iste, quem erexi in titulum, uocabitur domus Dei, cunctorum quæ dederis mihi decimam offeram tibi. Et Nume. 21. At Israel uoto se Domino obligans ait, si tradideris populum istum in manu mea, delebo urbes eius.

Hic mos uouendi apud antiquos frequentissimus erat, & apud quos reus uoti dicebatur, qui Diis in euentum conditionis promittebat, at ubi conditio euenerat, damnatus uoti nuncupabatur, male autem interpretatus est Macrobius, uoti damnatos eos, qui uota soluerunt, & non potius iccirco obligatos ad uoti obseruationem. Vota sub conditione hoc modo fiebant: Mars pater, si mihi, Populoque Romano hodiè uictoriam dederis, hoc ipso in loco tibi ex marmore templum statuum. ita accepit Vergi. in 6. Aeni. Tum Phæbo, & Triuix solido de marmore templa Instituum &c. hoc uoto ita facto, qui uouit, statim factus est reus uoti; nihil tamen cogitur præstare, nisi adepta uictoria, tunc demum dicebatur damnatus uoto, hoc est allicitus, & obligatus ad persoluendum uotum. Verg. in Daphn. ut Cereri, Bacchoque, tibi sic uota quotannis Agricola facient, damnabis tu quoque uotis. Liuius lib. 7. Ab Vrbe condita dictator (inquit) Deorum quoque opes adhibendas ratus, inter ipsam dimissionem ædem Iunoni Monetæ uouit, cuius damnatus uoti, cum uictor Romam euerit, dictatura se abdicauit. & postea subdit, Subsequenti anno uotum persolutum fuisse, Dictator igitur statim parua uictoria damnatus fuit uoti, cum tamen uotum adhuc non persoluisset, & sic Macrobius, & alii ipsum sequuti non bene declararunt, prout etiam aduertit Alci. in l. nominis, & rei, in uer. rei ad ff. de uer. signi. Et quod etiam in iure uerbum damno, ultra notam significationem accipiatur pro obligo, & damnatus pro obligatus, est tex. in l. si hæres. ff. de actio. emp. in l. si quis in fundi uocabulo. ibi damnas esto tot dare, & in l. legata in utiliter, post prin. in l. nõ amplius. §. 1. ff. de leg. 1. & Init. eo. §. sed olim. iun. glo.

Votum ex causa commutari potest. c. 1. & 2. & c. magnæ, de uoto.

In clausulis commutationis uotorum, præsertim in confessionalibus addi debent uerba, uidelicet Hierosolimitano, uisitationis liminum beati Petri, & Pauli Apostolorum, & Sancti Iacobi Compollæ, ac religionis, & continentia uotis duntaxat exceptis. De liminibus Apostolorum p. epm. immediatè Papæ tubicetū uisitandis, habemus tex. in c. iuxta 93. dist. & in c. ego. N. iun. glo. fi. de iureiur. & ibi Io. An. & Abb. post numer. 6. & Felin. numer. 9. declarant limina Apostolorum, & Roma. Cur.

Q V I N T. M A N D O S I I

Cur. pro eisdem accipi.

Illæ exceptiones votorum Hierosolimitani, & ingressus religionis, sunt tanti ponderis, ut aliqui tenuerint, uota omnia tolli per indulgentiam anni Iubilæi, exceptis istis duobus, de quibus uidentum est per glo. in extraua. 1. de pœni. & remis. in uer. quod autem, uer. dixit etiam quod uota.

Papa an possit ex causa uotum remittere, concludunt pro affirmatiua. c. non est uoti, & ita omnes ibi firmant, de uot. Abb. in c. proposuit. num. 12. de concess. præb. & in c. ad monasterium, num. 2. de sta. mona. ubi post Inno. Io. An. & Henri. Boic. dicit ex causa Papam posse dispensare, ut monachus contra uotum solemne ducat uxorem, & liceat Bea. Thom. in hoc uariauerit, cum in summa secunda secundæ q. 88. art. ult. contrarium tenuerit, & sic partem negatiuam, affirmatiuam tamen tenuit in 4. distinct. 3. 8. q. 1. artic. 4. cir. medium, & hæc est magis communis opin. ut per Fely. in c. si quando, num. 5. de rescr. & per Paris. confi. 68. dubium exoritur nu. 147. & sequen. uol. 4.

Verum opinio negatiua tutior uidetur, & magis ex mente sancti Thomæ, ipse. n. in 4. senten. ex aliorum mente loqui uidetur relatiuè potius, quam decisiuè, insuper illum librum iunior edidit, unde non mirum, si postea ætate maiori, maioriq. doctrina, ac rerum cognitione, & experientia iuperuenientibus, sententiam mutauerit, & dixit Philo. in 3. de Anima, quod propter diuersa fantasmata in nobis quotidie diuersæ opiniones generantur, idem notauit Bal. in l. de tutela nu. 4. & ante. C. de in in te. restitu. hanc opinionem negatiuam (ut audio) diuus Paulus III. Pont. Opt. Max. comprobabat.

Votum Hierosolymitanum de mense Nouembris. 1558. (ut audiui) per summum Pontificem commutatum fuit in fauorem cuiusdam Nobilis Veneti ex præclara familia Delphina, qui præsertim propter senium absolutus fuit à uoto prædicto, solutis decem quinquaginta ducatis pro luminibus, & aliis ad usum, & seruitium, ac decorem sanctissimi sepulchri. D. N. Iesu Christi, & senectus fuit legitima causa dispensandi, seu commutandi. c. magnæ uerl. uerum ætatis uitæ senescens defectus, atque canities, quæ uix labores, & dolores suos tolerare possunt &c. de uot. & argu. tex. in l. ciuitatib. uer. hoc amplius ubi senectus dicitur ætas infirma, & pueritiæ æqui paratur. ff. de lega. 1. & ad rem nostram est bonus tex. in c. tempora, ibi etiam habentes ætatis senilis intuitum. 26. q. 7. c. tanta. 86. dist.

Votum de nunquam petendo dispensationem à Papa non ualet, Riccar. in 4. senten. distinct. 3. 8. q. 9. art. 3. quem sequitur Fely. in c. cæterum ante si. & in ca. constitutus, col. 4. in si. uerfi. similiter dixit, de rescr. & confi. 2. 6. quidam M. nu. 10. & Staph. su per signa. fol. 167.

Quæro, duo exercent opus pium, seu aliàs Deo gratum, alter astrictus uoto, uel professione, alter uerò omnino liber, quis eorū magis mereatur? Illa regula, q. nemo in necessitatibus liberalis existit, ad l. donari uidetur. ff. de dona. l. si quis pro uxore. ff. de dona. inter ui. & uxo. l. rem legatam in si. ff. de adi. lega. pro secundo concludere uidetur. Idem elicitur ex uerbis diui Hieronymi de uirginitate, ubi inquit, plus aliis amat uirgines Christus quia Christo sponte tribuunt quod sibi non fuerat imperatum: Maioris est enim gratiæ offerre quod non debes, quam reddere quod teneris: ut etiam per Ludo. Roma. in suo sermone, vos estis lux mundi, col. pen. ad si. post nu. 29. Pro præmissis uide etiam quod uoluit gloss. fi. in c. fin. de obser. ieiui. In contrarium faciunt rationes adductæ per beatum Thom. secunda secundæ quæst. 87. art. 6. & glo. in clem. uni in uerfi. seipsum de reli. & uene. sancto. cum qua transeunt ibi Cardi. in uer. o singularis, post nume. 2. & Imol. num. 22. idem etiam concludit Fely. in c. de hoc, num. 8. de sumo. Limitarem hanc secundam opin. ut non procedat si uotum,

tum, seu professio non simpliciter, & causa non præexistente, seu ad euitandum mortis periculum, uel aliud emanauerit; tunc enim cessarent rationes dictæ glo. in clem. uni. & responsio Cardi. ad contraria post nu. 3. ubi distinguit secundum Steph. q. est quædam necessitas coactionis &c. Nonne uotum quasi coactum, & quasi necessitas uotendi, & promittendi Deo nuncupari poterit, si quis infirmus morti uicinus uel conuulsus a fluctibus nauis in mari constitutus socios submergere uideat, & se iam periturum cernat, uel si cum alio ultimo supplicio condemnatus, socium criminis in executionem sententiæ latæ iam truncum capite uideat, uoueatur sanctum Christi sepulchrum se aditurum, uel in aliqua religione professionem emissurum, uel ecclesiam ædificaturum, seu in pauperes patrimonij partem erogaturum, si enim uoti compos euadat, Deo persoluere, quod promisit (si æternam damnationis salutem euitare uelit) tenebitur.

LICENTIA TESTANDI, ET SPOLIORVM CONCESSIO.

Clericus, siue prælatus de bonis acquisitis, siue mobilibus, siue immobilibus ex hæreditate, artificio, uel doctrina ad libitum testari, & de illis disponere potest c. 1. & 2. 12. q. 3. c. quia nos, & c. relatum. 2. uers. cæterum quæ ex hæreditate, & c. requisiti, ante fi. de testa. Iaco. de Butriga. in l. 2. ad fin. C. de episc. & cleri. Bal. in authen. licentiam. nume. 1. & sequen. C. eod. Alexan. consi. 101. super primo. nume. 1. & sequen. uolu. 7.

De acquisitis uero per ecclesiam, seu ecclesiæ intuitu de iure testari non potest, præall. c. 1. c. cum in officio, præall. c. quia nos, & c. relatum. 2. de testa. Phi. Franc. super rub. de testa. li. vi.

In dubio autem, an bona per prælatum, seu clericum acquisita præsumantur esse de bonis ecclesiæ, an prælati, seu clerici, docto. in locis supra adductis diuersimodè loquuti sunt, mihi placet illa distinctio, quod aut constat clericum habuisse proprium tempore promotionis, aut constat non habuisse, aut dubitatur; in primo membro pro clerico; seu prælato, & pro ualiditate eius testamenti iudicandum sit; in secundo, & tertio membro pro ecclesia, & sic contra testamentum, ita uidentur concordari posse omnia iura supra adducta, & hæc distinctio uidetur ex mente. c. 1. & 3. de pecu. cleri. facit Lap. alle. 113. nume. 1. uers. pro declaratione huius materiæ: Pro præmissis omnibus uideantur consi. 20. punctus quidam Franciscus Benedicti de Bene. qui uulgo Capra nuncupatur in 1. quæsito. con. Ludo. Rom. 159. super eo, & con. Sozzi. 216. accuratè, ubi etiam concordat opin. li. 2.

Defuncto prælato, presbytero, seu clerico beneficiato, cui de iure ecclesia uel futurus platus uel beneficiatus succederet. c. 1. de testa. in fi. c. hæc huius iū. gl. in uer. conseruare. c. illud cum glo. in uer. successoris c. non liceat 12. q. 2. c. præsentis de offi. ordi. lib. 6. c. quia sæpè post prin. de electio. eo. lib. uel aliquando illi, pro parte, hæredes, ad ea, quæ latè adducit glo. pragma. de Annat. §. Item quod si ecclesia in uer. acquisitos, Camera Apostolica. in locum ecclesiæ succedit in bonis, quæ spolia uocant, prout in c. sicut dignum. §. eos in super. de homi. Rot. Bifi. uni. de solutio. in anti. quio. incip. cum Cam. Apostolica recipit spolia, & est eadem cum illa in anti. 855. Bella. Dec. pe. incip. si rector. col. 3. uer. itè quæ uitas. Et quæd Papa bona hmoi quæ, aliàs futuris beneficiarum successoribus reseruanda essent, decernere possit ad se pertinere, & decernat, uide D. meū con. 157. quæritur, antenu. 2. uer. Et hoc facere cõsueuit in bonis cardinalium, & post nu. 3. uer. Nam Papa concedendo potestatem testandi in talibus bonis, quæ ad ipsum solent pertinere. Commissarius Apostolicus, seu ab eo substitutus

QVINT. MANDOSII.

tutus uel collector bonorum mobilium, & immobilium possessionem assequi solet non expectata declaratione an defunctus testamentum condiderit, & an illud facere potuerit, uel super quibus bonis disponere potuerit, & disposuerit; consanguineos, siue defuncti hæredes, si quid prætendunt contra cameram agere, seu experiri necesse est. Qui mos antiquus est Cardi. Zabarellæ in c. nisi, uers. intueri in 3. nota. de renun. parum amicus.

Spolia, de quibus tractamus, ut ex præmissis colligi potest, dici possunt quæcunque bona per prælatum, se beneficiatum ex fructibus beneficiorum, uel intuitu ecclesiæ acquisita quæ superfuerunt tempore illorum obitus, uel etiam eis debita, uel quæ peti poterant tamen huiusmodi puta fructus, percepti ex prædiis ecclesiarum, fructus decimarum, ac census, & alia percepta intuitu ecclesiæ, prout etiam per Guid. Papæ alle. Dec. 110. & per Stepha. Bertran. confi. 111. uiso casu, in primo dubio. libr. 3. in primis.

De spoliis in alia significatione habemus tex. in l. diuus uers. spolia quibus indutus est quis cum ad supplicium deducitur. ff. de bo. damna. M. Tullius pro Roscio Amerino. Cruenta spolia cuiquam detrahere. Vir. 4. Aeneid. Egregiam uero laudem & spolia ampla refertis, Psal. 138. Lætabor super eloquia tua sicut quæ inuenta spolia multa. Psal. illud de spoliis nostris loqui sentit Gui. Papæ Dec. 110. uersus si. quod ego non probo.

Amplio, quod non solum Camera, seu Papa succedat in spolijs, seu bonis beneficiati defuncti, sed quod etiam hodie percipiat fructus quorumcunque beneficiorum uacantium, etiam manualium, glo. in cle. uni. de supplen. neglig. præla. post medium uers. unde & hodie Papa, qui recipit fructus uacantium, recipit fructus talium &c. & postea uers. & ob hanc causam si assisterem Papæ consulerem declarari &c.

Aliquando familiaris Papæ, uel aliâs gratus bonæ prælati, seu cuiusuis beneficiati defuncti sub spoliolorum nomine impetrat, & sic in locum Cameræ Apostolicæ sufficitur, in forma motus proprii, seu per supplicationem, super quo breue plerunque expeditur.

Qui spolia huiusmodi impetrant, parum differunt a delatoribus, de quibus in l. 2. & l. deferre ff. de iu. fi. & in l. nec lupina ff. de iu. & fac. igno. uel quadruplatoribus. i. his qui pro delationis præmio quartam partem in bonis delatorum consequuntur, de quibus apud Cic. in Verrem actio 3. sub iis uerbis. Quis detulit? nemo, nisi si fortè existimatis ei quadruplatores ad fretum præsto fuisse; seu a sectoribus, ut apud Cice. in 2. Philip. Et eius uiri nomine me insectari audes, cuius me amicum, te sectorem esse fateare. De omnibus istis uidere est per Bud. in Anno. pande. super dicta l. nec lupina, quam declarat in l. plurimum eo. ti. de iu. & fac. igno. ubi inter alia dicit, tales, qui delationibus faciendis confiscationes a principibus impetrant, homines interdum infontes fortunis omnibus euertere, sæpè ego audiui spoliolorum (de quibus loquutus sum) imperatores, et prælato semiuiuo in bona, & in consanguineos prælati more ferino sæuisse.

Spoliolorum defuncti concessionis formula hæc est. Motu proprio &c. dilecto filio N. familiari nostro continuo commensali, ut decentius sustentari ualeat, de aliquo subsidio prouidere uolentes, omnes, & singulos fructus, pecuniarum summas, iura actiones, bona mobilia, & immobilia ubicunque existant, & in quibuscunque rebus consistant, ad quondam P. dum uiueret clericum &c. de præsentis mensis uita fundum spectant. tempore sui obitus, etiam debitorum nomina, & alia per eum acquisita, & quomodocunque tempore obitus eiusdem relicta, seu dimissa, etiam per Q. eius fratrem, tam ante, quam post eius obitum quouis modo occupata, ablata, extracta,

tracta, & transportata, etiam si ad nos, & Cameram Apostolicam mediate, uel immediate pertineat, quorum qualitates, denominationes, & ualores haberi uolumus pro expressis, eidem. N. gratiose damus, concedimus, & elargimur, ac donata concessa, & elargita existere, & ad eum pertinere, ac sibi integrè tradi, & relaxari debere, eūq; illa exigere, & legitimè recuperare in iudicio, & extra pro illis agere, & expediti, ac ueluti, & prout de propriis bonis disponere, omniaque alia, & singula facere posse in præmissis, & circa ea necessaria. Et ita iudicandum fore &c. Distincti inhihendo &c. Irritum &c. Non obstantibus &c. Et dispensationibus, & indulgentiis per eundem defunctum, nisi forsan sufficienti a sede Apostolica suffultus esset. obtentis &c. & cum absolutione &c. Et concessione, elargitione &c. Et cum opportuna exequutorum deputatione, qui assistant, etiam sub censuris cum facultate aggrauandi &c. Et quod præmissorum &c.

Addit aliquando Signatura clausulam limitatiuam, uidelicet. [Et usque ad summam, seu ualorem quingentorum ducatorum] ne sub prætextu incertæ quantitatis, seu ualoris Papa, seu Camera decipiatur, & defraudetur putans quod spolia sint parui momenti, & tamen magni sint ualoris, & sic unus sibi stipendia plurimorum uendicaret, contra tex. in c. quia nonnulli. de cleri. non resi. & Papa ualorem spoliatorum ignorans non posset ea iuxta personarum qualitatem distribuere, & sic ille, qui paruo contentus esse deberet, faciliè dirisimus efficeretur, contra ea, quæ in simi. notat Ab. in c. ad aures, ante nu. 5. de refer.

Illa clausula ad si. præmissæ formulæ concessionis spoliatorum & in nonnullis alijs rescriptis poni consueta, uidelicet [Et ita iudicandum fore.] seu [Et iudicari debere &c. Sublata aliter iudicandi facultate &c.] magni est effectus, & operatur ut imponatur necessitas iudicibus ita iudicandi, & si aliter iudicauerint, inualida sint iudicia, & inde secuta, prout etiam declarat Caro. Rui. consi. 76. primo est, post nu. 9. uers. & eadem intentio, uol. 5. Paris. consi. 5. unio istius, post nu. 133. uers. & quia ipse Leo X. & con. 3. licet, nu. 7. uol. 4.

Si bona ecclesiæ intuitu acquisita sint, prælatus, seu beneficiatus de illis testari nõ poterit, nisi in casu Bullæ Sixti, & Leonis, utramque inuenies post 6. lib. statutorum, seu post librum Reformationum urbis, sub titulo Bulla testandi & dificandi. &c.

Vel nisi sit ex officariis Rom. Cu. quoniam aliqui ratione suorum officiorum testari possunt, prout sunt Milites S. Petri, inter quos ego sum, similiter scriptores Apostolici, & quidam alij.

Ceteri facultatem testandi impetrare debent, quæ aliàs indifferentur concedi solebat, & si ultra formam Quinterni Cancellariæ, quæ extracta fuit ex c. relatum. 2. de testa. soluebatur compositio regulariter ad rationem decem pro centum.

Verù dubitant aliqui, an Papa arbitrio suo clerico testandi licentiam de bonis quæ sitis intuitu ecclesiæ concedere possit? Abb. in Reper. c. cum esses, col. pen. ante nu. 3. 2. concludit pro negatiua, per rones, quas ibi adducit: & cù Abb. residere uel Fel. in c. cõstitut. nu. 20. de refer. Iaf. in l. & militibus col. 1. uers. præterea est dubium C. de mili. test. Contraria opin. & sic affirmatiua est uera, & communis, pro qua sentire inuenies Oldra. si subtiliter eius uerba et mentem perscrutaberis, consi. 249. quæritur utrum in positione tertii quæ sit, iun. resolutione, de qua num. 3. uers. ad tertiam, quærit ipse inter alia, an episcopus cui per statutum licebat usque ad mille de bonis ecclesiæ testari, dicti statuti mentione non facta possit ex priuilegio Papæ ultra dictam summam testari? concludit priuilegium non esse subreptitium propter nõ expressionem statuti prædicti, supponit ergo Papam testandi priuilegium huiusmodi concedere potuisse. Hanc opin. affirmatiuam expresse tenuerunt Alex. con. 101. uolum. 7. Idem in alle. l. & militibus nu. 3. uers. & facit quod si cardinali. C. de mili. testa. D. meus qui

QVIN T. MANDOSII.

eam communem testatur consi. 157. quæritur, col. 1. uersificet enim non sit disputandum. & hoc idem tenuerunt alii, quos infra citabo, uersificu. aduertendum tamen est, qui etiam loquuntur in fortioribus terminis, uidelicet in licentia testandi monacho concedenda.

Indultum huiusmodi testandi à Papa concessum debet intelligi, secundum ius commune, & sine præiudicio alterius, ad l. si quando, & ibi per Bal. C. de inoffi. testam. & in propriis terminis concludit D. meus præalle. consi. 159. col. 2. uersif. Tamen tale priuilegium, & post nu. 4. uer. & priuilegium testandi.

Cardinales an testari possint licentia non obtenta, & quid in cardinalibus religiosis, quid in secularibus: uideatur Hostien. in summ. de pœni. & remisio. §. cui confitendum, uersif. cui Cardinales Bal. in alleg. l. si quando. C. de inoffi. testam. Alex. consi. 101. Domini, uol. 7. Hieron. Alba. in tracta. Cardina. q. 48. Glo. pragma. titul. de nume. & quali. Cardin. §. sint uiri, in uer. moribus, cum Addi. Probi. Et quod non possint, supponit D. meus præalleg. consi. 157.

Cardinali licentiam testandi petenti concedi uidi, quod testari, seu aliàs disporre possit etiam in articulo mortis de omnibus bonis mobilibus, & immobilibus, castis, uillis, palatiis, domibus, prædiis tam urbanis, quàm rusticis, aliisque omnibus, & palibus, ac iurisdictionibus, cuiuscunq; qualitatis, quãtitaris, ualoris, speciei, pretii, & conditionis existentibus, debitorum nominibus, iuribus, & actionibus, tam ratione tituli, & aliarum quarumcunq; cathedralium, etiam metropolitanarum, nec non monasteriorum, prioratum, dignitatum, cæterorumque beneficiorum ecclesiasticorum cum cura, & sine cura secularium, & quorumuis ordinum regularium, quæ ex quibusuis concessionibus, & dispositionibus apostolicis in titulum, commendam, & administracionem, & aliàs quomodolibet obtinuit, & obtinet, ac in posterum obtinebit: Nec non fructuum reddituum, prouentuum ecclesiasticorum, an pensionum annuarum super similibus fructibus, redditibus, & prouentibus sibi reseruatorum, & assignatorum, ac reseruatorum, & assignandorum. Nec non emolumentorum quorumcunq; officiorum Rom. Cur. per eum pro tempore etiam ex indulto Apostolico obtentorum, quàm suis industria, laboribus, ac aliàs undecunq; acquisitis, & acquirendis, & quæ ad eum quauis occasione, vel causa, seu contemplatione pro tempore prouenerint, etiam si in pecunia numerata, iocalibus, gemmis, aliisque pretiosioribus rebus consistant. Nec non domesticæ cappellæ, quam nunc habet, & pro tempore habebit ornamentis, & paramentis, ac aliis quibuscunq; rebus suis in dicta curia, & extra ubilibet etiam penes eum ecclesias, & beneficia ipsa adhuc existentibus, quorum omnium qualitates, & ueros, etiam annuos ualores, ac si hic specificè & sigillatim exprimeretur, & demonstraretur, etiam si alia forent, quæ in generali appellatione honorum, & supellestiliu non uenirent, sed specialibus indigeret uocabulis, præsentibus pro sufficienter expressis, & declaratis haberi placeat. Ac etiam de ipsis prouentibus, & pensionibus debitis, & debendis, & nondum perceptis, & exactis, etiam si earundem pensionum solutionis termini nondum aduenerint pro illa rata, pro qua sibi tam tempore conditi per eum testamenti, seu alterius dispositionis, quàm obitus sui si nondum decessisset, debita essent: tam pro decetibus, & honestis impensis funeris sui, quàm etiam remuneratione illorum, qui sibi uiuenti seruerint, etiam ultra seruitii meritum. Ac in suorum fratrum, con sanguineorum, affinium, nepotum, & germanorum, ac aliarum personarum, etiam extranearum, ac de iure incapacium, prohibitarum, & quomodolibet reprobatarum. Nec non communitatum, uniuersitatum, collegiorum, & aliorum etiam piorum, & non piorum locorum fauorem, ac in pios, & non pios usus, & aliàs pro suo arbitrio & uoluntate absolutis, tam donatione inter uiuos, quàm causa mortis, ac per uiam
testa-

testamenti, codicillorum, fideicommissi, legatorum, & aliis uibusque modis, & titulis, tam uerbo, quam scriptura, etiam minus solemniter, etiam coram duobus, uel tribus testibus tantum, aut scheda manu sua subscripta, & alias in omnibus, & per omnia prout sibi uidebitur, etiam in dicta curia, & in mortis articulo, etiam nulla facta mentione presentis, uel aliarum libi pro tempore concessarum facultatum, Aut quod in uim illarum testari, uel disponere uelit, uel intendat etiam semel, & pluries usque ad quancunque summam, quantitatem, & ualorem, quantunlibet grandem, & notabilem testari, ordinare, statuere, & disponere: illaque donare legare, ac alias prout sibi uidebitur distribuere, ita quod quicquid per eum gestum, ordinatum, seu dispositum erit omni meliori modo, & in uim simplicis distributionis, ualeat, & obseruari omnino debeat. Ipsaque testamentum, dispositiones, ordinationes, donationes, legata, & statuta, etiam pluries, ac totiesquoties sibi uidebitur, moderari, limitare, & reuocare, ac etiam denuo edere libere, & licite ualeat. Et nihilominus si cōtingeret ipsum ab intestato, & sine ulla bonorum rerum, ac fructuum reddituum, & prouentuum prædictorum dispositione decedere, quod illa omnia, & singula non ad cameram Apostolicam, seu suos in dictis beneficiis successores pertineant, sed inter hæredes, consanguineos, & familiares suos arbitrio trium Cardinalium &c. distribuantur, nisi de alia dispositione, uel intentione sua, etiam uerbo, uel scriptura etiam minus solemniter, uel efficaci suis appareret, quam tunc ueluti efficacem ipsis tres cardinales, aut alii iudices, uel exequutores pro tempore existētes omnino exequi, & adimplere, illique se conformare in omnibus, & per omnia debeant, plenam, & liberam auctoritate Apostolica concedere facultatem. Ac solemnitatum tunc forsā ommissarum, necnon substantiales, aliosque omnes, & singulos iuris, & facti defectus &c. Ac decernendo ualida &c. Non oblit. Alex. vi. tertiam partem omnium bonorum de quibus per quascunque personas uigore facultatum eis concessarum testari, uel alias disponi contingeret dictæ cameræ Apostolicæ debere disponēte, ac Pauli III. & Iulii 6. III. Romani. Pontifici. prædecessorum nostrorum & super fructibus, redditibus, & prouentibus ecclesiasticis, & pecuniarijs obitus tpe nō exactis, spolijsque platorum & clericorum pro tempore decedere. Nec non alijs per alios quoscunque Ro. Pont. et prædecessores uestros, ac et per S. V. & sede n præfatam quomodolibet editis, & edendis, aliisque Apostolicis, & prouincialibus &c. Nec non quarumcunque ecclesiarum ordini, &c. ac uarium locorum &c.

Per formulam præmissam, & clausulas in ea positas infinita dubia tolluntur, & in ter alia illud, an licentia hmoi testandi per Papam et Cardinali cōcessa restringatur ad primum testamentum, quod uideret ex quo priuilegium hmoi est odiosum, prout per Abb. in Repe. c. cum esles, col. penul. de testa. & per D. meum infra citandum, at in dispositione odiosa semper fit restrictio ad primum actum, prout in simi. dicimus de dispensatione, iuxta tex. in c. nō pot. §. 1. de præb. li. 6. Archid. in c. 1. in fi. de fil. presby. eo. lib. & in proprijs terminis nostris concludit præceptor meus D. Phil. Dec. consi. 512. quod incipit cum Reueren. Sozzi. Jun. consi. 89. nu. 27. & seq. lib. 1. Tiraq. in l. boues §. hoc sermone in 1. regu. nu. 12. ff. de uer. signi. Vide tamen Alban. in tract. de præstan. Card. i. q. 98. & Rolan. con. 99. nu. 28. & 33. li. 27. In indulti autem formula præmissa ut ad oculum ostendo præmissa difficultas remotetur.

Alia etiam ambiguitas tollitur, uidelicet an data licentia testandi alicui, idē uirtute licentiæ huiusmodi possit codicillari, in qua Sozzi. consi. 13. præfens, nu. 12. & seq. lib. 1. propter odium licentiæ huiusmodi concludit pro negatiua contra regulam illam, quod qui testari potest, poterit & codicillari l. 2. ff. de lega. 1. & ibi late Rip. nu. 2. l. diuus §. codicillos & l. conficiuntur. §. 1. ff. de iu. codici. Et communior uidetur testamenti appellatione contineri codicillos. Docto. in l. 1. ff. de testa. Torniel. super

rub. ff. de lega. 1. nu. 2. & cum Sozzi. ubi supra concludit, & residet D. meus con. 512. col. 1. ad fi. Immo etiam q̄ codicillus non fit species testamenti concludunt Moderni Fontellaten. in tracta. de Notis Crauet. lib. 3. cap. vi. per totum, præcipue nu. 13. & nonnulli Docto. in alle. l. 2. ff. de lega. 1. Iuxta formulam præmissam poterit etiam codicillari, & alia pleraque facere quæ alias uel non possent, uel dubium esset an posset. Hæc pragmatici nostri Romani communiter ignorant, & casu quodam formulas suas conficiunt, uel alibi reportas ad literam transcribunt, quo fit ut plerunque rescripta impetrantes ob pragmaticorum inscitiam, desidiam, & ignauiam operam & impensam perdant. Non loquor de doctissimis, & oculatissimis D. Abbreviatoribus, & nonnullis aliis, quorum studiis, & dignissimis laboribus Ro. Cu. eiusque sty lus instar fulgentissimi sideris coruscat.

Eremitæ an licentia testandi indigeant, uideamus. Pro opin. affirmatiua pondero quòd eremus, siue ἔρημος solitudinem significat, monachus item, siue μόναχος, solitarius dicitur, & μόνος unus, seu solitarius. c. placuit 1. & 2. 16. q. 1. cum igitur eadem deriuatio, seu denominatio competat eremitæ quæ monacho, idem iudicandum est de utroque. Et monachos & eremitas æquiparat. gl. l. 2. in uer. non possunt. ff. de in ius uocan. Et quòd eremitæ personæ ecclesiasticæ dicantur, est tex. in c. cum monasterium, ibi. In quendam, qui cum fratribus tuis in eremo est laudabiliter conuersatus, & ibi Inno. concludit eremitas esse personas ecclesiasticas. de electio. c. qui uerè, cū glo. 16. q. 1. Pro opin. negatiua quòd eremitæ hac licentia testandi non indigeant, & sic liberè testari possint, habemus exemplum Pauli primi Eremitæ, qui testamento reliquit colobium suum Athanasio episcopo, tunicam uerò beato Antonio, ut 19. q. 3. c. perlatum. S. econtra Paulus, ubi gl. notat q̄ eremitæ habent propria, & idè concludit Abb. in c. 2. nu. 10. de fo. compe. ubi latè Fel. nu. 5. uer. Eremitæ sunt de foro ecclesie, & ante ipsum (de quo tamen ille mentionem non facit) latius tractauit Mar. Sozzi. in c. 1. num. 11. & seq. in 8. Declara. cum aliquibus seq. eo. tit. ubi de eremitis, fratribus, & sororibus tertii ordinis, & pœnitentibus, Iesuatis, & alijs. Quantum ad rem nostram attinet eremitæ magis uidentur laicis æquiparari posse, quam clericis secularibus, seu regularibus: est uerum quòd non sequitur, eremitæ possunt tenere propria, ergo testari poterunt, clerici enim seculares habent propria, testari tamen in distictè non possunt ut supra ostendi. Hæc tamen sola qualitas q̄ sit eremita, non operabitur quòd testandi licentiam impetrare teneatur.

Formulam ordinariam facultatis testandi, cum clausula per signaturam addi solita uidelicet. Volumus autem, quòd in dicti prioratus, seu præposituræ, & aliorum beneficiorum dispositione, bonorum iuxta quantitatem residui erga ipsum prioratum, seu præposituram, & alias ecclesias, à quibus illa percepisti, te liberalem exhibeas, prout conscientia tibi dictauerit, & animæ tuæ saluti uideris prouidendum, ponit And. Barba. consi. 33. Clementissimi Dei col. 1. li. 1. uerf. Stat mò difficultas in gratia, & ibi latè disputat super illa Additione ad effectum irritandi testamentum: Meo tamen arbitrio nimis rigorosa, & aspera est eius sententia contra testamentum de quo ibi.

Formula melior, tutior, ac potentior est illa, quam supra extensè posui: quòd si eam, quæ regulariter concedi solet, scire desideras, lege hanc quam tibi breui sermone hic subicio. Tibi ut de omnibus, & singulis pecuniis, & mobilibus, ac immobilibus bonis per te ratione N. & M. ecclesiarum, & quorumcunque aliorum beneficiorum ecclesiasticorum per te nunc, & pro tempore obtentorum, & eorum fructuum & c. acquisitis, & in posterum acquirendis, quæcunque, quotcunque, & qua liacunque, & ubicunque sint, ac in quibuscunque rebus consistant, tam in uita, q̄ in ultima uoluntate inter consanguineos, & quascunque aliàs personas prout tibi libuerit,

buerit, usque ad summam mille ducatorum auri de camera, de reliquis uerò bonis tuis undecunque, non tamen per ecclesiam, seu ecclesias, alià sicut acquisite, & acquirendis, & ad te pro tempore spectantibus testari, codicillari, & aliàs de illis pro libito tuæ uoluntatis tam in uita, quàm in ultima uoluntate tuis præfatis disponere, illaque donare liberè, & licitè possis & ualeas, apostolica auctoritate tenore præsentium concedimus, & indulgemus &c.

Alia circa hanc licentiam testandi uide per Staph. super Signa, fo. 187. in fi. uers. folet etiam per breue, & per Sarnen. in tracta. Breuium, nu. 16. uers. Facultas est testandi.

Aduertendum tamen est, quòd supponunt difficilius, & magis limitate religiosi facultatem testandi concedi. ad Rot. Bellame. 247. Frater minor, Et tunc cum clausula. [Et de licentia superioris.] Argu. tex. in c. ad monasterium de sta. regula. Et q. Papa etiam monachis testandi licentiam dare possit, uoluerunt Bal. in l. certum, post nu. 24. C. unde legi. uers. Illud non est. idem Bal. in l. si quando, in 3. oppo. uers. & ex lege ista C. de inoffi. testa. & in auth. nisi. nu. 23. C. ad trebel. Sozzi. consi. 13. præfens, post nu. 12. cum pluribus seq. lib. 1. Iaf. in auth. ingressi nu. 11. in 1. limi. C. de sacro. eccle. Caccialu. de pensio. q. 19. in fi. Phil. Fran. super rub. de testa. li. 6. D. meus con. 512. cum reueren. col. 1. uers. quibus tamen. Rebuff. in praxi de Refor. missis, nu. 2. Hodie monachis testandi facultas denegatur.

Occurrit pulchrum dubium, an testamentum factum ante licentiam obtentam subsistat, plura pro utraque parte adduci possent, & inter alia discutiendum ueniret, anabilitas superueniens respectu alicuius actus, seu effectus producendi, ita operetur cum superuenerit, sicut si à principio adfuisse, super quo plura scripsi in 12. q. 18. Reg. hic conclusiue loquor, & teneo concessionem, seu indultum respicere, seu ualidare testamentum iam factum, prout in terminis nostris uoluit Alex. post Pau. Castren. in l. ut militibus in prin. C. de mili. testa. & uoluit in simili Gemi. in c. uni. col. 2. in prin. de excus. præla. li. 6. Indultum concessum fratribus de obseruantia Bononiens. ut possent ædificare ecclesiam in monte, extendi ad ecclesiam iam ædificatã, Et dixit Bal. in l. si. col. ulti. C. de senten. quæ sine cer. quanti. quòd si testator legat centum Bertæ maritandæ, & ipsa iam maritata erat tempore testamenti, quod sibi debetur illa centum per. l. si iam facta. ff. de condi. & demon. & concludit Pau. Castren. in l. si quis filio. §. irritum. ff. de inoffi. testa. q. si data sit licentia alicui, ut faciat molendinum in flumine publico, si ille habebat iam factum, potest illud retinere uirtute illius concessionis, pro quibus uideatur Barba. in cap. constitutus, penult. & ult. col. de rescrip. & Felyn. in c. quoniam, colum. 12. de consti. & Hippo. de Marsil. qui loquitur in propriis terminis nostris in l. quæstionis habendæ, numer. 45. & sequen. ff. de quæstio.

INDULTVM PERCIPIENDI FRUCTVS IN ABSENTIA.

Absens à beneficio fructus percipere non debet, argum. tex. in c. charitatem. 12. q. 2. immo monitus non residens beneficio psuatur, c. ex tuæ, & c. fi. de cleri. non resi. c. fi. de rescri. li. 6. Oldra. consi. 95. articuli. Ancha. consi. 17. super primo Dec. Nea. Aflic. 219. Serenissime, Ioan. de Silua de bene. par. 4. q. 3. & seq. Rip. in c. 1. in 9. no. nu. 28. de iudi.

Priuilegiatus autem à iure non residens fructus percipere poterit, puta absens p. Episcopo, seu Episcopi causa præsentium priuilegiis gaudebit. c. scire. 7. q. 1. c. de cetero. c. ad audientiam, uers. decernimus, de cleri. non resi. c. fin. in fin. de uerb. signifi. lib. 6. Bald. per illum tex. in l. iuris peritos. uers. not. ex hac lege argumentum, ubi q.

clericus, qui in seruitio sui prælati, pro præfente habetur, nec est facienda distinctio loci. i. ubi sit. ff. de excu. tuto.

Absens similiter pro sua ecclesia fructus percipere debet. c. ex parte. 2. & dicto c. ad audientiam. in fi. de cler. non resi. c. uni. post medium. ibi, aut euidens ecclesiæ utilitas excusaret, eo. ti. li. 6. Oldra. con. 48. ius commune in prin. & Par. confi. 31. licet regulariter, nu. 2. 8. & seq. & toto confi. uol. 4.

Absens etiam pro Romana ecclesia, seu pro Sede Apostolica, præfens existimatur, & pro præfente tractari debet c. cum dilectus, de cleri. non resi. optimè per Oldra. dicto confi. 48. ubi quòd tanto magis procedat in absentibus pro seruitio Romanæ ecclesiæ, quæ aliarum mater, & magistra est, & quæ omnium ecclesiarum curam gerit, Fede. de Sen. confi. 246. de iure communi post medium, uers. item si canonicus est absens pro seruitio ecclesiæ suæ, uel D. Episcopi, uel Papæ, in reper. post prin. in uers. absens in seruitio Papæ. Io. And. in c. si. num. 3. Gemini. nu. 6. Phi. Fran. num. 7. uers. quid autem si consuetudo, de consue. lib. 6. Paris. confi. 22. licet circa nu. 44. libr. 2.

Præfens in concilio ex declaratione facta in concilio Constan. Sessione. 19. omnes fructus sui beneficii, etiam distributiones quotidianas percipiet, non obstantibus statutis contrarium disponentibus: Et hoc seruari uidi in persona. R. P. D. Angeli Massarelli tunc Secretarij Concilij Tridenti, nunc uero dignissimi Episcopi Thelesi, ac iterum Secretarij dicti concilij.

Indultum fructus in absentia percipiendi impetrabunt hi, qui à iure communi de super priuilegiati non reperiuntur, quod quidem illis concedi uidi, qui sunt in Ro. Cu. seu in studio generali morantur, uel illi, qui in altero beneficiorum, quæ obtinet, residet.

Voluerunt aliqui existentibus in studio generali non esse necessarium hoc indultum, cura id à iure illis concedatur argument. l. nec non & si quis, in prin. ff. ex qui. cau. maio. l. 1. C. qui æta. & profess. se excu. lib. 10. c. de quibusdam iun. gl. 1. in prin. quæ ex illo text. sumit argumentum, quòd scholares in scholis existentes ecclesiarum suarum præbendis gaudere debent 37. dist. Et Reipublice interest, ut mundus uiris peritis illuminetur, ad tex. in auth. habita C. ne fili. pro pa. & no. per Alex. & moder. in l. 1. col. pen. ff. foli. matri. Barto. brixien. in q. Domini. q. 75. consuetudo erat, ante nu. 5. uers. præterea isti absentes ad utilitatem ecclesiæ scientiam addiscunt, Boe. dec. 17. quæstio fuit. nu. 3.

Contrarium concluderunt alii, & melius, mea quidem sententia, quæ immo causa studiorum absentes, fructus beneficiorum percipere non debeant, nisi petita, & obtenta licentia c. licet, de præben. c. relatum, ibi, nisi fortè de licentia & c. & c. inter quatuor. ibi, tuo præsertim non accedente consensu. & c. tuæ ibi, quibus studiorum gratia est indultum, iun. gl. quæ supplet, ab Episcopo, uel papa. de cleri. non residen. ca. cum ex eo, de electio. lib. 6. glo. fi. in c. 2. uers. nec intelligas quæ de iure & c. de priui. eo. lib. 6. & ex ijs, quæ subdit ibi dicta glo. colligitur, quæ ad hoc, ut existens in studio fructus beneficii percipere possit, unum ex tribus requiritur, uel quæ ad id sit dispensatus, uel quòd consuetudo id uelit, uel quæ statuto ecclesiæ id cautum sit. Et quæ dispensatio super absentia causa studiorum non includat perceptionem fructuum, nisi hoc expressè dicatur, uoluit Lap. Alle. 58. ad seruandam, nu. 6.

Regulam Cancellariæ habemus 55. iuxta ordinem antiquum de fructibus in absentia percipiendis pro existentibus in Ro. Cu. uel studio, super qua scripsi. Et quòd Romæ studentes non obstante statuto ecclesiæ fructus percipere possint in uim priuilegii. Bonifa. VIII. uoluit Oldrad. consilio 117. incipien. bo. me. quem sequitur Staphil. super Signa. fol. 99. uers. post dicta uerba. Indultum huiusmodi

di Boni. VIII. inuenies retensum in prin. 6. libri statutorum vr̄bis, sub titu. Bulla priuilegiatorum Romanæ Academiæ &c.

Indultum habens à Papa percipiendi fructus in absentia, si sit in studio, an absque licentia sui prælati illos percipere possit? Dec. consi. 541. Visa donatione num. 17. & 695. num. 25. post Cardi. & Imo. in c. tuæ, de cleri. non resi. concludit pro negatiua. Ego opin. affirmatiuam contra præceptorem meum, quòd absque aliqua alia licentia fructus percipere possit, ueriores puto, saltem ex consuetudine uniuersali, iuxta quam hæc licentia in clericis secularibus non requiritur, quæ consuetudo ualida est, Inn. Hostien. & alij in c. inter quatuor, de cleri. non resi. & c. relatum, eo. alternatiuè loqui uidetur: de licentia suorum prælatorum, uel studio literarum &c.

Concedi uidi facultatem rectori parrochialis ecclesiæ infirmo, ut residendo in una ciuitate pro sanitate recuperanda usque ad certum tempus fructus dictæ parrochialis ecclesiæ perciperet: Hæc licentia iuri ciuili, & canonico conformis uidetur; Infirmi enim impedimentum a quacunque cura excusat, & à quocunque seruitio. S. item propter aduersam ualitudinem. Inlti. de excu. tut. l. quæsitum, & ibi Alex. col. 1. ff. de re iudi. c. cum in tua. qui mat. accu. pos. Hostien. & Io. An. in c. nõ iniultè, de appella.

Nec conueni potest ecclesia si non seruiat, cum quicquid illa habet, destinatum, & deputatum sit pietati. Io. And. in c. fi. col. 2. de cleri. non resi.

Canonico seni cõcessum fuit, quòd non teneatur interesse missæ maioris, & nihilominus distributiones perciperet, nec mirum, quia si infirmo id indulgetur, ut proxime dixi, eadem ratione & seni, qui infirmo æquiparatur. c. uni. ibi. [Senio, aut ualitudine.] De cleri. agro. lib. 6. & poeta dixit. Pallentesque habitant morbi, tristisque senectus, & Horatius de Arte poetica, Multa senem circumueniunt incommoda &c. & per Luc. de pen. in l. decurio fortunam, post medium, uers. quando totius corporis habitus senectute confectus ad interitum properat, dum oculi caligant, auris grauius audit, capilli fluunt, facies in pallorem mutatur, dentes lapsi numero minuuntur, cutis aret, flatus non suauiter olet, pectus suffocatur &c. C. de decurio. lib. 10.

Indultum de fructibus in absentia percipiendis non se extendit ad distributiones quotidianas, quas etiam priuilegiati habere non debent, nisi diuinis intersint, est tex. in terminis nostris in c. licet. de præben. c. de cætero, iun. glo. fi. de cleri. non resi. c. uni. eod. lib. 6. ca. fin. de rescrip. eo. libr. Oldra. præalle. consil. 117. post prin. ibi. Quotidianis distributionibus duntaxat exceptis. Io. Calde. qui consuluit cū Io. And. con. uni. sub tit. de cleri. non resi. incipien. an dispensatio, nu. 2. in 2. dub. Paris. consi. 32. licet regulariter nu. 4. uol. 4. Videantur quæ subdit Paris. in dicto cons. quãdo non dicantur propriè distributiones quotidianæ, & quando etiam de illis absens participare debeat.

Priuilegiatus, quòd fructus in absentia per biennium, uel quinquennium percipere posset, per annum rescriptum non præsentauit, quæritur, an à die præsentationis, an à die datæ fructus sibi debeantur. Post Oldra. consi. 56. Tullius impetrauit, Ioan. An. in addi. ad Specu. super rub. de cleri. non residen. uers. circa quam quæro quando incipiat currere quinquennium, cum iis quæ subijcit, concludit, quòd à die datæ, quam opin. sequuta est Rota in Conchen. fructuum coram bo. me. Marco Antonio Marescorto, uoluit enim ut annotatum inueni, quòd ille, qui habuit priuilegium capiendi fructus, & distributiones quotidianas in absentia, perinde, ac si esset præsens diuinis, debeat prædicta consequi à die datæ priuilegii, non autem à die intimationis. Tamen si distributiones fuerant per capitulum bona fide di-

Q V I N T. M A N D O S I I.

tributæ, tunc contra capitulum agere non possit, ad consil. Oldrad. supra adductum.

Aliquando indultum huiusmodi petitur cum clausula [Vbilibet, uel alibi residento] Hæc uerba tolli debent.

Aliquando tamen conceditur existenti in seruitio Imperatoris, seu alicuius Regis, puta Secretario, Consiliario, Confessori eiusdem Imperatoris, seu Regis additis uerbis infra scriptis uidelicet [Quandiu in seruitio imperatoris, uel Regis fuerit] seu [durante seruitio huiusmodi.] Nec mirum si talibus mos geritur, & illis aliqua a deo de Apostolica conceduntur, quæ cæteris denegantur; Ratio enim est præcellens dignitas, & splendor Imperialis, seu Regius, ad tex. in l. cum multa, ante fi. ibi. Vt enim Imperialis fortuna omnes supereminet alias. C. de bo. quæ libe. & iux. illud. r. Pet. 2. siue Regi tanquam præcellenti, & postea. Deum timete, Regem honorificate, & ad tex. in c. solita, de maio. & obedi. c. magnum, ante fi. uers. siue Regi tanquam præcellenti. r. q. r. c. si. uers. nec aliquis, de offi. dele. li. 6. De indulto in fauorem Consiliarij Principis, in alia materia loquitur tex. in l. uerum. uers. uel hi qui sunt circa Principem occupati, ut in consiliarij Menandri persona est indultum. ff. de mino. l. iuris peritos, in prin. ff. de excu. tuto. Nic. Boe. decif. 17. quæstio fuit, nume. 13. ubi de priuilegio Pij. II. in fauorem Regis & Reginae Franciæ, quod eorum Cappellani familiares, & domestici fructus beneficiorum in absentia percipere possent.

Ego tempore fœ. re. Pauli III. obtinui Indultum huiusmodi pro D. Ludouico Nigro Canonico Sulmonen. familiare à secretis Illustrissimæ D. Isabellæ Columnæ Principissæ Sulmonæ Domine meæ, & ultra stilum Ro. Cu. & alia iura ad rem meam faciendia, aducebam clem. uni. de baptif. per quam solis Regibus, & principibus cõceditur, quod illorum filios domi baptizari facere possint, per quem tex. interebam, quod iura de Regibus loquentia, etiam in Principibus locum sibi uendicare deberent: Item quod Principes Regibus æquiparentur. Et illam glo. cle. uni. sequitur, ad eam se remittens Abb. in c. 1. ante num. 3. de re. permu. Sic etiam uidemus quod literæ iustitiæ sine supplicationibus expediri possunt, ad not. in c. ad hæc, de referip. & in c. præterea, de confir. uti. uel inuti. & in lib. nuncupato prouinciale fol. 14. uers. item nota quod literæ de iustitia, cum concedi soleant absque supplicatione & c. L. imita, nisi literæ huiusmodi sint contra Reges, & Principes, seu magnos Duces, tunc enim non dantur literæ iustitiæ sine signatura Papæ, prout in eo. lib. dicto Prouin. fol. 20. uers. contra Reges, & principes, seu magnos Duces & c. Quo fit, ut æquiparatis duobus per legem antiquam, disposito postea super uno tantum ex æquiparatis, cõseatur et super alio dispositum l. ut tantum §. j. ff. de ser. corrup. iun. l. si quis seruo C. de fur. cum alijs, quæ adduco in 1. q. Reg. de Vnio. Si igitur intuitu regum hæc facultas concedi solet, ergo & principum.

Rursus dicebam, quod dicta cle. uni. Principes ab illa regula excipiens, non poterat de alijs principibus intelligi (licet gloss. ibi, & Docto. diuersas dent interpretationes) quæ de principibus aliquarum prouinciarum sic uominatis, sub quibus ueniunt princeps Sulmonæ, princeps, Bisignani, Stilianj, & similes, & gl. prædicta iuxta hunc intellectum dat exemplum in Principe Achaiæ, & similibus. Et glo. illa, quæ singularis, & not. est, in illa opin. residere uidetur, quod Princeps ibi accipiatur pro habente secularẽ dignitatem, seu potestatem, & dominium, qui sit post Regem, & Regi comparandus, prout etiam declarat ibi Cardi. in 6. q. Pro præmissis est tex. in c. fundamenta. §. proinde ibi: Vel Rex, princeps, Marchio, Dux, Comes, aut Baro. & c. de electio. li. 6. Et sic princeps post Imperatorem, & Reges, & ante Marchionem Ducem, Comitem, & Baronem nominatur. Ita etiam accepit Bald. in l. uni. §. an autem,

autem, nume. 16. C. de cad. tollen. ubi quærit, an compaternitas per procuratorem contrahi possit, negatiuè concludens subdens in contrarium esse consuetudinem præsertim in principibus. Pro quibus etiam, & quòd principis appellatione ueniat etiam Baro, & episcopus temporalem habens iuris administrationem, uide Paris. confi. 341. ad solutionem, nu. 28. & seq. uol. 4.

Amplio ut etiam in materia pœnali sub nomine principis ueniunt principes, de quibus loquutus sum c. Pro humani, uers. sacri approbatione. de homi. lib. vj. Cardf. Alexand. in c. 1. 15. distin.

In priuilegijs huiusmodi derogare consueuit Signatura statutis, & priuilegijs ecclesiarum. Nec dubium est quin Papa possit singulares cuiusque ecclesiæ, & loci consuetudines tollere, ad l. 3. §. diuus Adrianus ff. de sepul. uio. c. 1. de confi. li. vj. Odra. con. 117. bona, uers. nullum enim dubium.

Formula supplicationis facultatis percipiendi fructus in absentia hæc est. Beatis. Pater supplicat humiliter deuotus illius orator. N. clericus &c. quatenus ipsum, qui sacristiam parrochialis ecclesiæ &c. obtinet, specialibus fauoribus, & gratijs profequendo sibi quoad uixerit, ut in Ro. Cu. uel altero beneficiorum suorum ecclesiasticorum, per eum pro tempore obtentorum residendo, aut literarum studio in loco, ubi illud uigeat generale insistendo, omnes, & singulos fructus, redditus, & proventus, tam dictæ sacristiæ, quàm quorumcunque aliorum beneficiorum ecclesiasticorum, cum cura, & sine cura qualitercunque, qualiteatorum de iure, statuto, cõsuetudine, fundatione, ac alijs quomodolibet personalem residentiam requiren. quæ in quibusuis ecclesijs, siue locis obtinet, & in posterum obtinebit, cum ea integritate. (Hic per signaturam addi solet. [Quotidianis distributionibus duntaxat exceptis] Ad tex. in c. fi. ibi. distributionibus quotidianis duntaxat exceptis, de rescri. lib. 6.) percipere, cum qua illos perciperet, si in iisdem ecclesijs, siue locis personaliter residere, & ad residendum interim, in eisdem ecclesijs, siue locis nullatenus teneatur, nec ad id a quoquam inuitus compelli possit, indulgere, sicque per quoscunque &c. Sublata &c. Iudicari debere, Irritum &c. decernere dignemini de gratia speciali, Non obstant. si dictus orator in eisdem ecclesijs, seu locis præuiam non fecerit residentiam personalem consuetam, ac fœ. re. Bonifacij Papæ VIII. prædecessoris uestri constitutione, per quam concessionis de fructibus in absentia percipiendis sine præfinitione temporis fieri prohibentur, & quibusuis alijs Apostolicis, ac prouincialibus, & sinodalibus confi. Et ordi. nec non prædictæ, & aliarum quarumuis ecclesiarum etiã iuramento &c. roboratis, statutis, & consuetudinibus, priuilegijs quoque &c. ceterisque contrarijs quibuscunque, cum clausulis opportunis, & consuetis. Et cum ab solutione à censuris &c.

Hodie habemus con. Triden. Sessio. 6. sub Paulo III. in Decre. Refor. ca. 2. contra indulta perpetua de non residendo, in hæc uerba. Nullique priuilegia, seu indulta perpetua de non residendo, aut de fructibus in absentia percipiendis suffragentur, indulgentijs uerò, & dispensationibus temporalibus ex ueris, & rationabilibus causis tantum concessis, & coram ordinario legitime probandis in suo robore permanentibus.

ERECTIONES.

Erectiones omnes dantur cum clausula. [Et sine præiudicio.] pro qua clausula ad effectum erectionum adduco tex. in c. ecclesiæ antiquitas, & c. seq. 16. q. 1. c. 1. ante fi. ibi. & quia nulla ecclesia in præiudicium est alterius constituenda, de no. ope. nuncia. c. cum olim, in fi. de elect. ca. ad audientiam i. cum ibi nota. de eccle. adifi.

extrau. ad apostolatus, quæ est ultima. de concessio. præben. Io. 22. Cardi. confi. 8. quidam Syndicus, numero tertio Guido. Papæ Decif. Delphic. 360. utrum ecclesia. Sine præiudicio intellige de alio, quàm in gratia expresso. Oldra. confi. 330. ad idè in fi. Paris. confi. 70. inhærendo, nu. 17. lib. 1. Sarnen. in 1. q. Reg. de non tol. iu. quæ. fi. uerfus fi. Rebuff. in praxi, in for. Nouæ prouisio. nu. 6.

Nouas dignitates solus Papa erigit c. 1. & ibi gl. 1. 22. dist. c. cum olim. de electio. Feli. in c. cum accessissent. nu. 14. in 3. conclu. de consti.

Inferiorum beneficiorum erectio etiam ad Episcopum spectat c. nemo ecclesiam de conse. distin. 1. gl. 1. ad fi. in cle. 2. de deci. Rot. 19. quidam patronus in anti & 17. de præben. in antiquo. Collecta. in c. pen. in prin. & Anch. in. c. 2. col. 2. uerf. quid enim refert, de institutio.

Quando quis petit in aliqua cathedrali, uel collegiata ecclesia, nouam dignitatem erigi, per eum dotandam, ac sibi conferendam, quodque sit in illa ecclesia ultima dignitas, si concedatur, tunc addi debent uerba uidelicet. [Sine præiudicio, præalleg. cap. cum olim in fin. de electio. [Item additur] & de consensu illorum quorum interest.]

Quando Decanus, & capitulum supplicat, tunc signatura addit uerba uidelicet. [De consensu ordinarii.] Et hoc, ut debitus honor Episcopo, uel cuius ordinario deferatur, & ne sperni uideatur, tum etiam quia Episcopus in sua diœcesi, uel plebe est dominus absolutus, instar diuitis regentis familiam suam, mariti regentis coniugem, & patris regentis prolem suam. c. duo ista, post prin. 23. q. 4. c. cum non liceat & c. cum olim, post prin. de præscrip. Abb. in c. uenerabilem, nu. 19. de elect. non conuenit igitur aliquid graue, seu notabile in ciuitate, uel diœcesi fieri, seu mutari, ordinario in seio, & non consentiente.

Erectio non solet concedi absque causa rationabili, & uidi concedi erectionem fontis baptismalis, cuius supplicationis, & concessionis formulam extensam subiiciam, ut ex illius clausularum lectura plura dubia, quæ oriri possent, tollantur.

Beatiff. Pater exponitur. S. V. pro parte deuoti illius oratoris Io. Macha clerici Leodien. diœcesis, quod cum in loco Luigni Leodien. diœcesis ultra quinquaginta habitatores Christi fidelium hominum reperiantur, & ibidem quædam parochialis ecclesia sub inuocatione. S. Lamberti, absque tamen sacro fonte baptismali erecta, constructa, fundata, ac sufficienter dotata, existit, & propterea cum contingit pueros, seu infantes hominum dicti loci baptizari, homines dicti loci pueros, seu infantes illorum ad quandam parochialem ecclesiam loci, N. eiusdem diœcesis, ab eodem loco lugni per spatium trium miliarium, uel circa distantem, pro baptismi sacramento suscipiendo, & consequendo, non sine graui labore, & uitæ periculo, propter quoddam flumen, seu illius decursus aquarum, quæ quandoque abundant inter dictum locum Luigni, & parochialem ecclesiam. N. prædictam consistere potare coguntur, unde aliquando propter distantiam loci, præsertim dum flumen, ac decursus aquarum prædictarum abundant, ac nonnunquam propter tempestates calamitosas, & uim uentorum contingit pueros, seu infantes prædictos, absque sacramento baptismatis susceptione, ab hac luce decedere, seu migrare, & in fluminis prædicti transitu periculoso frequenter homines ibi pertranseuntes perire, ac in eodem suffocari, in diuinæ maiestatis offensam, & Christi fidelium animarum periculum, & scandalum plurimorum. Verum Pater sancte si in dicta ecclesia parochiali Luigni unus fons baptismalis instar aliarum parochialium ecclesiarum pro inibi pueris baptizandis erigeretur, & institueretur, ex hoc profecto animarum Christi fidelium habitantium in loco Luigni prædicti saluti plurimum consulere- tur, ac scandalis, & periculis obuiaretur. Supplicat igitur humiliter. S. V. Io. ora-
tor

tor præfatus quatenus sibi specialem gratiam faciendo, ut in dicta parrochiali ecclesia Luigni, unum sacrum fontem baptismalem ad instar aliarum parrochialium ecclesiarum constituere, erigere, instituire, & consecrare, ac sacramentum baptismatis huiusmodi, quibus opus fuerit, alicuius licentia super hoc minimè requisita, ministrare, seu construi, erigi, institui, consecrari, & ministrari perpetuis futuris temporibus facere licentiam, & facultatem concedere, & indulgere dignemini de gratia speciali: Non obstan. &c. ac statutis &c. Nec non fundatione, & dotatione Luigni roboratis, priuilegiis quoque &c. Cum clausulis opportunitis, fiat ut petitur. A. Et cum absolutione &c. Et de erectione, institutione, constructione, consecratione, ministracione, concessione, indulto, derogationibus, & aliis præmissis in forma gratiosa, etiam si uidebitur, ad perpetuam rei memoriam, cum deputacione iudicum, & exequutorum, seu conseruatorum, qui in præmissis existant, ea que omnia, & singula præmissa, sub sententijs, censuris, etiam pecuniarijs pœnis eorum arbitrio imponendis obseruari faciant, cum potestate contradictores &c. Et quod præmissorum omnium, & singulorum &c. fieri possit in literis per breue. S. V. expedien. Signatura cassat, per breue, & addit: Et sine alicuius præiudicio, fiat. A. Datum Romæ apud S. Petrum. Quinto idus Octobris. Anno Quarto.

Per hanc erectionem parrochialis ecclesiæ in baptismalem, mutatur status ecclesiæ, de iure enim parrochialis ecclesiæ ius baptismi non competit, sed soli ecclesiæ maiori baptismali, quæ matrix nuncupatur. cap. 1. & c. ex transmissa, de præscr. ca. præterea, de transac. Pet. de Perus. in tracta. de muta. de sta. ecclesia, post prin. uerfic. inter mutuum.

Et dicitur matrix ecclesia, quia sicut mater generat, ita illa regenerat per baptismum, Ioan. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto, non potest intrare in regnum Dei. c. filius Dei, de conse. distin. 4. c. debitum, uerfic. in baptismo quippe de baptis. uideatur tex. in cle. §. nos igitur, ibi, Cum cathedrali, uel matricem, seu parrochiale loci ecclesiam, de sen. excomm. ubi ista tria pro diuersis ponuntur, & ibi glo. in uer. matricem declarat quare sic dicatur, illam glo. sequitur, & ueram dicit Imol. nu. 9. Et etiam declarat Cardi. in clem. uni. in 3. not. de baptis. & Lap. Alle. 15. idem est dicere in 1. conclu. Videantur omnino Abb. in c. ex transmissa, in 5. not. de præscrip. idem Abb. & præceptor meus in capit. ex parte 2. ille post num. 1. hic nu. 2. de refer. & Pet. Rebuff. in tracta. Decima. in 6. q. prin. ubi quod ecclesia matrix duobus modis sumitur, primo pro cathedrali, ad tex. in c. sacrorum. §. cum ergo, ibi. An clericorum maioris ecclesiæ tantum. & postea. Ut ad eligendum episcopum sufficiat ecclesiæ matricis arbitrium. 63. distinct. & c. uenerabili, in fi. ibi. Nos enim per matricem ecclesiam cathedralem intelligi uolumus. de uer. signific. Altero modo matrix ecclesia dicitur quasi aliarum ædicularum & cappellarum mater, & principalis quædo sub se cappellas habet, quæ etiam plebania nuncupatur, iuxta tex. in c. 1. ad fi. ne cler. uel mona. lib. 6.

Ex formula præinferta colliguntur causæ concessionis prædictæ erectionis, & quidem urgentissimæ, uidelicet Distantia loci. c. ad audientiam. 1. de ecc. ædifi. c. temporis in prin. à contrario sensu. 16. q. 1. Item itineris periculum, præsertim propter flumen, & aquarum inundationes, ad tex. in l. 2. §. si quis in iudicio, & §. quod diximus. ff. si quis cau. & præalleg. c. ad audientiam, in prin. ibi. Ut tempore hiemali cum pluuia inundant &c. Lap. alleg. 67. quoddam monasterium col. 3. uer. sed quæro nunquid prædictæ causæ sint sufficientes. & de impedimento inundationis aquarum, & niuium loquitur iuxta alios terminos Archidia. in cap. episcopum, post nu. 2. x. quæst. 1.

Tempestas calamitosa, de qua in præfata supplicacione, & de qua in l. ex conducto.

Q V I N T. M A N D O S I I

cto. §. si uis tempestatis calamitosa. ff. loca. uim maiorem, seu uim diuinam appellant, de qua per Plin. lib. 18. cap. 28. de sterilitatum causis. Ante omnia autem (inquit) duo genera cœlestis inturiæ meminisse debemus, unum quod tempestates uocamus, in quibus grandines, procellæ, cæteraque similia intelliguntur, quæ quum acciderunt uis maior appellatur: Hæc ab horrendis sideribus exeunt, ueluti Arcturo, Orione, Hædis. De ui, seu uiolentia uentorum loquitur tex. in l. fluminum. §. seruius quoque putat. ff. de dam. infe. Vis autem omnis est, quæ periculo aut decedere nos aliunde cogit, aut prohibet accedere, ut apud Cice. pro Au. Cecinna.

Insuper mortis periculum quoad fieri potest euitari debet, hoc enim suadet natura, & ius humanum, ac diuinum. c. si quod uerius. 3. q. 2. cap. 2. in fin. de obser. iei. multo magis periculo perdendi animas occurri, ac animarum saluti consuli debet. c. petrus. 39. distin. & ad rem nostram facit in ratione sui tex. in cle. uni. uers. aut talis necessitas, de baptism.

Aliam causa erectionis nouæ parrochialis ponit, & super ea ualde discutit Iap. dista alle. 67. subdens remedia parrochianorum impeditorum sacramenta ecclesiastica à rectore prioris parrochialis ecclesiæ percipere, & plura alia ad rem nostram ponit, quæ uideantur.

Baptisma, & pœnitentia ut præstari possint omnino prouidendum est, prout est elicitor ex uerbis diui Gregorii lib. 1. episto. 15. Peruenit ad nos, inquit, quod populi nonensis ecclesia ita sit sacerdotis officio destituta, ut nec pœnitentia decedentibus ibidem, nec baptisma possit præstari infantibus, huius igitur tam piæ rei, tamq; necessariæ mole præmoniti iubemus & c.

Amplius ubi fidelium multitudo excreuit, erigitur nouus episcopatus, noua baptisimalis, seu parrochialis ecclesia, cum clausula [De consensu.] prout in cl. præcipimus. 16. q. 1. c. 1 & ibi per Doct. ne se. uacan. extra u. Sa. luator, uer. sanè considerantes attentius, de præben. inter communes.

Et generaliter dicimus numerum præsentium secundum quantitatem subditorum constituendum esse. cle. dudum, uers. extra ciuitates, & ibi glo. in uers. exigit de sepultu.

Vndecim Episcopatus in Flandria, & unus Episcopatus in Archiepiscopatum hoc mente Maii. 1559. efflagitante Catholico Rege Philippo, & supplicantibus uniuersitatibus clericorum, & laicorum erecti fuerunt à summo Pontifice & orator Theologus ad hæc destinatus pluries me (cui negocium audiendum, & referendū demandatum fuerat) adiit, certiore reddens, populos ita in illis diocœsibus creuif se, quòd in earum singulis, singulorum vultros nequibat, ut decebat, unicus Pastor inspicere, aut alias partes boni pastoris implere salubriter, iux. cap. 32. Ecclesia. & tex. in extra u. sedes, in prin. de offi. deleg. inter commu. Docebat etiam dictus orator in solemnibus, & frequentioribus locis has nouas erectiones faciendas esse, & quòd non poterat dubitari, quòd episcopalis dignitas uilesceret, iux. tex. in c. episcopi 80. dist. & in c. 1. de priui.

Propter excrementiam reddituum sit etiam noua erectio, de qua proximè loquutus sum, & etiam præbendarum, argum. tex. in c. quoniam, in prin. de ui. & honest. cle. c. cum M. & Fel. nu. 5. ac Rip. num. 35. & seq. & c. penulti. cum glo. in uer. diminuti, de constitu. Bar. in l. non plures, nume. 3. C. de sacros. eccle. & ad text. in præallega. extra u. Saluator, uers. attendentes etiam quòd licet Tholosanus Episcopatus.

Erectionum supplicationes hodiè in Signatura Papæ proponuntur.

Non solum autem conceduntur erectiones in forma gratiosa, sed etiam mandata, seu concessiones de erigendo, prout euenit super mandato de erigendo

do supplicante Antonio de Raude perpetuo commendatario S. Petri de Laude ordinis S. Benedicti narrato quòd cum monasterium quod conuentu caret, in commendam obtinuerit, & ratione dicti monasterij curam animarum exercere, & alia si bi incumbentia onera perferre teneatur, idque per se ipsum facere nequeat, cupiatque in ecclesia dicti monasterii vicariam perpetuam pro uno presbytero seculari perpetuo vicario nuncupato, qui curam animarum huiusmodi exercere, & ecclesie sacramenta ministrare, & alia supportare teneatur, ac illi pro eius dote, & ipsius sustentatione annuum redditum 24. duc. au. de ca. ex tot bonis monasterij præfati applicari, & appropriari, quod si fiat diuinus cultus in ipsa ecclesia maximum suscipiet incrementum. Et committatur episcopo, seu vicario &c. quòd vicariam huiusmodi de ipsius exponentis expresso consensu arbitrio suo erigat, & instituat &c. & illi pro eius vicarij sustentatione dictum annuum reddituum applicet, & appropriet, decernendo erectionem, & alia præmissa, postquam per uos, ut præfertur, facta sint, ualere &c. Et sic per quoscunque iudices &c.

Vicaria huiusmodi perpetua non facit quòd monasterium desinat esse curatum, prout declarat Rot. 2. de off. uic. in anti. & Fallo. dub. 25. & Abb. in c. extirpandæ. §. qui uero. in 1. lectu. nu. 6. uerfi. & not. & in 2. lectu. nu. 15. de præb. Card. in clem. 1. nu. 9. ubi etiam Imo. nu. 7. de off. ui. Rebuf. de cong. portio. q. ult. nu. 15. & seq. extracta. Nomina. q. 16. nu. 23.

Et proximè dicta maximè procedunt ut de huiusmodi cura sic faciendâ mentio in impetratione, seu aliis rescriptis. ad tradi. per Car. con. 30. uer. aut est perpetuus, & per Fel. in c. postulasti, col. 1. uer. & uide, & in c. in nostra, in x. core. de rescr. ubi de mentione q. beneficium per vicarium deseruii solet.

Concil. Trident. Sessio. 21. cap. 4. prouidet quando crescente populo unus rector non sufficit, quod alii adiungatur. Rursus in 2. parte propter incommodum percipiendis sacramenta nouæ parochiales constituuntur iuxta formam præalle. c. ad audientiam. de eccle. ædific.

TRANSLATIONES.

Translatio est de una ecclesia, seu beneficio ad aliam, seu aliud mutatio, ut probat tex in c. mutationes, in prin. 7. q. 1. ubi pro eodem accipitur mutatio, & translatio. c. rogamus. 24. q. 1. Roman. consi. 352. quæritur, nu. 17. & seq. & Paris. con. 45. fuit, post nu. 6. uol. 4.

Transferuntur aliquando personæ ecclesiasticæ, prout his diebus translatus fuit Episcopus Thelesinus ad episcopatum S. Agatæ, de hac translatione loquitur text. in præalle. c. mutationes, ubi de translatione Petri Apostolorum Principis, ab ecclesia Antiochiæ ad Romanam. c. in apibus. §. ecce. 7. q. 1. c. si quis iam translatus. 2. r. q. 2. ubi de effectu huius translationis, & quòd sic translatus penitus liberatur à prima ecclesia, & addicitur, seu obligatur illi ad quam transfertur. De translationibus tractat etiam. c. post translationem, de renun. & totus titu. de transla. epif. & Hostien. eo. in summ. & de diuersis translationibus, seu mutationibus personarum ecclesiasticarum, uideatur Pet. de Perus. in tracta. de muta. ita. perso.

Translatus episcopus non solum liberatur, & penitus eximitur à prioris ecclesie cui præerat, uinculo, ut præmissi, & uoluit Paris. præalleg. consi. 45. post nu. 16. uol. 4. ita ut amittat ius, & possessionem prioris ecclesie, ad supra adducta, & per Io. And. in c. quod ob gratiam. de regu. iur. lib. 6. & Io. Fran. Paris. in tracta. de offi. & pote. se. uacan. in 7. & ult. prælu. nu. 7. immo etiam aliorum beneficiorum quæ ante translationem obtinebat, prout Dec. Mohed. 1. sub. titu. de Resti. spolia. incipien. fuit dubium

dubium propositum in Rota.

Translationes Episcoporum, solus summus Pontifex concedere potest. c. 1. & 2. c. quanto, & c. licet, de transla. epif. c. nisi, & c. quod translationem, & ibi glo. de off. lega. c. si quis Episcopus. 7. q. 1. Roma. confi. 467. ut clara, nu. 6.

Aliquando ecclesie de uno loco ad alium transferuntur, seu ecclesie, & personæ, iuxta tex. in præalle. c. 1. ibi ac per hoc translationes Episcoporum, & sedium immutationes de transla. Episco. De Muta. sta. eccle. tractatum fecit Pet. de Perus. ubi plura ad rem nostram.

Translatio ecclesie non nisi ex causa fit, causæ autem tres principales adducuntur per tex. in c. tribus ex causis, de conse. distinct. 1. Propter persecutionem hostiū, ut etiam per Oldra. con. 62. & circa. post prin. Propter difficultatem locorum, & propter malorum societatem. c. ecclesias iunct. glo. & c. si quis uult monasterium, cum sua glo. 16. q. 7. alibi dicitur, quod translationes, seu mutationes huiusmodi conceduntur, ex causa necessitatis, uel utilitatis. c. mutationes. 7. q. 1. c. si quis iam translatus. 2. 1. q. 2. Hostien. in summ. de translatio. Epif. uel eccle. nu. 6. in uer. quæ sit causæ transferendi. Roma. confi. 352. quæritur post num. 18. Plures causas adducit Lap. alle. 68. quæris an liceat. Vide etiam Firma. de episco. lib. 4. q. 35. num. 81. uersicu. ex quo no. causas transferendi ecclesias. Ludo. Roma. confi. 345. circa num. 4. ubi quod episcopus propter suam merita, & ut magis honoret, transferri potest. Item si propter eius personam ecclesia patitur persecutionem & sic propter pacem, & quietem & hoc Con. citare uoluit Ant. Corset. in suis singu. in uer. pax. 2. ubi notat propter pacem habendam, quem de una ecclesia ad aliam transferri.

Quando parochialis ecclesia transfertur ad alium locum, tunc semper addi debent uerba, uidelicet [Cum superficie terræ, & ossibus inibi existentibus. Ratio est, quia illa ecclesia prima, quæ ad alium locum transfertur desinit esse parochialis, & talis ut prius erat, docto. in c. 1. de transla. epif. & facit tex. in c. in apibus. §. ecce. 7. q. 1. arguendo, a personis ad res, ad l. qui furere. ff. de sta. homi. l. si quis inquilinos. §. si ita legatum. ff. de lega. 1. Bar. in l. miles ita. §. j. ff. de mili. testa.

Additur etiam supplicationi translationis parochialis ecclesie per signaturam, clausula hæc uidelicet [Dimisso ibidem aliquo sacello, seu oratorio in signum translatae parochialis ecclesie huiusmodi.]

Si in parochiali, uel alia ecclesia, quæ transfertur, sint corpora sanctorum, illa etiam transferuntur, præsertim concurrente una ex quatuor causis, de quibus in præalle. c. tribus ex causis, iun. gl. quæ addit quartam, uidelicet meliorationis. & ca. seq. de conse. dist. 1.

Monasterium etiam de licentia summi Pontificis, immo etiam ordinarii adhibito consilio fratrum ad alterum locum transferri poterit, & tunc addi deberet clausula uidelicet [Dimisso presbytero in priori loco ad ministeria ecclesie, seu qui ibi ministret.] iux. tex. in c. si quis uult monasterium. 16. q. 7. Petrus de Perus. de muta. sta. eccle. post nu. 6. uersu. sed debet eidem ecclesie antiquæ, si hoc posset fieri, per sacerdotem deferri & c. Venditio tamen nunquam fieri potest, quia locus remanet sacer etiam diruto ædificio. l. æde. ff. de contrahen. empti. l. intantum. §. sacre. ff. de re. diuis. & §. locus. Instit. eo. titu.

In translatione monasterii, & ecclesie de loco ad locum, ne priuatum monasteriū seu ecclesia destruat, addatur clausula [Prouiso quod ad prophanos usus non redigatur prouin. fo. 61. uer. in translatione, pro qua additione facit tex. in cap. semel Deo dicatum, de reg. iur. lib. 6. §. sacre res. insti. de re. diui.]

De translationibus religiosorum tractaui supra, dum de licentiis in genere loquutus sum.

Addo

Addo ibi dictis, quòd domus religiosa ex toto ad arctiorem religionem transferri potest, cum superioris tamen, & sic uel Papæ, uel episcopi auctoritate. c. sicut unire, de excess. præla. c. recolentes, uer. cæterum, & ibi ad hoc not. Abb. de sta. mona. nu. 2.

Pro quibus, & alijs huc spectantibus uide omnino Pet. de Vbal. de Peru. in tracta. unio. ecclesia. cap. 4. nu. 27. uerf. Bene tamen possunt religiosi transire ad arctiorem religionem.

Addo etiam, quòd propter malam uitam, & pessimos mores religiosorum possunt religiosi, & debent priuari domo, & conuentu, illaque in alios religiosos transferri poterit, & debebit. c. relatum. ne cle. uel mona. Paris. consil. 11. iustissimam in prin. uol. 4.

Sed quæro, monachus, qui prius erat in monasterio. A. illique bona aliqua donauerat, transfertur ad monasterium. B. cuius erunt bona illa? respondeo, quòd proprietates remanebit apud monasterium. A. ususfructus uerò illius monachi uita durante, spectabit ad monasterium. B. c. de lapsis, iun. glo. fi. ad fi. 16. q. 6. gloss. fin. de regula. Specu. in titu. de sta. monac. §. 2. uerf. sed quæritur, & q. 22. Calde. consil. 23. quidam secum, sub rub. de regula Lap. Alle. 62. quidam, post num. 8. uerf. gl. quæ est. & uerf. ns. fi. uerf. Et esto quòd licitus esset. & alii adducti per Rebuff. super concor. de regu. ad præla. nomi. §. ultimus in uer. concessa uer. quid si monachus dederit.

Postremò quæro, an, si ecclesia exempta transferatur, perdat exemptionem? concludendum est, quòd non, ut per Fran. in c. cum persona in fi. de priui. lib. 6. prout etiam dicimus, quòd si ciuitas destruat, & alij ciues, subrogentur, illi gaudebunt priuilegijs datis prioribus ciuibus illius ciuitatis, ut per Bertran. consil. 192. multa, num. 16. lib. 2. ex noua impress. cum præfatis residet Rebuff. ubi supra in uer. concessa. uerf. & Perusi.

Papa autem inuitum absque urgente causa non consueuit transferre, de quo uide per Io. And. in alle. c. quod ob gratiam. de reg. iu. lib. 6. per Nic. Mil. in reper. in uerf. Papa licet de æquitate, per Roma. consil. 345. circa primum nu. 3. per Fel. in c. quæ in ecclesiis nu. 43. de consil. & per pau. de offi. & pote. ca. sede uacan. in ult. prælu. nu. 7.

De translatione de una ecclesia ad aliam Grego. li. 1. epist. 77. & lib. 2. epist. 25. scribens episcopo squitaten. propterea, inquit, te Ioannem ab hostibus & c.

REDUCTIONES AD SECVLARI TATEM.

Monasteria semel Deo dicata, monasteria perpetuò esse debent, nec secularia habitacula fieri, iuxta concilium Calcedonen. de quo in c. quæ semel. 19. q. 3. & hæc est iuris regula, prout per Lap. Alle. 68. quæris an liceat, post prin. ibi, Quia regula est in contrarium, & regulariter mutatio status ecclesiæ prohibita est. cap. 2. de suppl. negl. præla.

Locus religiosus de iure hoc modo reformatur, ut si deficient religiosi alicuius monasterij, sumantur religiosi aliorum monasteriorum eiusdem ordinis, quibus deficientibus deueniendum est ad regulares alterius ordinis, & in defectum omnium regularium monasterium ad secularitatem reducendum erit, in illoque clerici seculares ordinari debebunt. c. inter quatuor, & ibi Io. And. & Abb. cir. medium de reli. domi. uerum iuxta iurium dispositionem huiusmodi raro, uel nunquam reductioni ad secularitatem locus esset.

Reductiones beneficiorum regularium ad secularitatem aliàs fieri solebant, & compositio soluebatur, habita ratione fructuum, seu reddituum, & illa dicuntur beneficium

QVINT. MANDOSII.

beneficia regularia, quæ in fundatione ita ordinata fuerunt, quòd per religioſos regantur, uel quæ per eos regi conſueuerunt ſpatio quadraginta annorum cum titulo, uel tanto tempore, cuius initij non ſit hominum memoria. c. cum de beneficio, de præben. libro 6. Syl. de Bene. part. 1. quæſtio. 4. num. 22. uerſicu. dicens quòd beneficia regularia.

Eccleſia ſecularis facilè regularis efficitur, prout ſentit Lap. alle. 45. an fratres, poſt num. 4. Et etiam auctoritate Epifcopi, Tamen ſiue Epifcopus, ſiue Papa id concedat, addi debet clauſula, uidelicet [Sine præiudicio clericorum, ſeu beneficiatorum dictæ eccleſiæ ſecularis.] uel [æque prouiſo alibi clericis, ſeu beneficiatis dictæ ſecularis eccleſiæ] omnia hæc probantur ex c. pe. de eccle. ædifi. c. apoſtolicæ, de donatio. gl. in c. poſſeſſiones, in uer. monachi, de reb. eccle. non alie. Pet. de Peruf. de muta. ſta. eccle. poſt prin. nu. 2. uerſ. unde dicebat glo.

Eccleſias uerò regulares ad ſeculares ſolus Papa reducit. ad tex. in prælle. c. quæ ſemel. 19. q. 3. argum. tex. in c. fi. §. ſed obiicitur, in fi. ubi, q. religioſe uiuentes, ſi à religione ceſſant, priuilegijs eximuntur. 25. q. 2. & q. alius à Papa ad ſeculares reducere non poſſit, probat text. in capit. poſſeſſiones, de rebus eccleſi. non alienan. & text. in clement. quia contingit, poſt princ. arguendo à pari, ſeu à fortiori, uel ab identitate rationis, de religio. domi. & argum. text. in l. j. ff. de adminiſtra. re. ad ciui. perti.

An autem, ſi eccleſia regularis reducit ad ſecularem, perdantur, & euaneſcant priuilegia prius conceſſa eccleſiæ, dum erat regularis? pro negatiua uideatur Inno. in cap. 2. de nou. ope. nunciatio. Rip. lib. 2. reſpon. cap. 2. canonici, in ult. quæſt. cum quibus reſidet Rebuff. ſuper concor. rub. de regu. ad prælato. nomi. faci. §. ultimus in uer. conceſſa poſt prin.

Sciendum eſt, quòd antiquitus quaſi omnes cathedrales, & Metropolitanæ Eccleſiæ Galliæ erant regulares, & plura, ac diuerſa monaſteria fuerunt redacta ad ſecularitatem tempore Pau. III. & Iulij III. de ſimili reductione habemus tex. in c. 1. ne ſe. uacan.

Quid circa præmiſſa concilium Tridentinum nouiſſimè ſtatuert, uide cap. 21. Sefſio. ultimæ ſub Pio IIII. tit. de regula.

RESERVATIONES IURIS PATRONATI.

Ius patronatus ex clara iuris regula acquiritur, ſeu prouenit ex tribus cauſis uidelicet. ex ſoli, ſeu fundi collatione, ex conſtructione, & dotatione eccleſiæ. c. filijs & c. qui. cunque. 16. quæſtio. 7. c. quoniam. ca. nobis, de iur. patro. Hoſtien. in ſumm. eo. & omnes ſuper rub. ubi uerſum ſubijciunt: Patronum faciunt dos, ædificatio, fundus.

Ius patronatus reſeruatur uolenti ædificare denuò eccleſiam ſolo. æquatam, aut illam ſufficienter dotare, uel dotem ad tantumdem augere. Additur clauſula uidelicet [Poſtquam ædificauerit, uel ſufficienter dotauerit, ſeu auxerit ad tantumdem.]

Magna eſt diſputatio, an reædificans acquirat ius patronatus, duobus tamen concurrentibus, uidelicet quòd obtineatur licentia, ſecundò quòd illa clauſula ſit omnino deſtructa. Pro parte affirmatiua concludendum eſſet, argum. tex. in c. conſuluit, de iudæ. Inno. ſuper rub. de iur. pat. & glo. in c. quoniam. eo. c. de fabrica iun. gl. in uer. innouata, de conſe. diſt. 1. ubi quòd eccleſia reædificata non eſt eadem cum prima, ſed diuerſa, licet ſecus quoad euitandam ſacramenti conſecrationis iterationem; ſi

ergo

ergo est alia à prima, reedificans ius patronatus acquirit, pulchrè per Gemin. con fil. 117. in quæstione num. 5. & sequen. expedit ad omne dubium tollendum iuris patronatus huiusmodi concessionem, seu reservationem à Papa modo præmissis obtinere.

Si beneficium haberet annum redditum quatuor, uel quinque ducatorum, nõ concederetur ius patronatus alicui, nisi ultra illum arbitrio Signatoris auxerit, alioqui assignando, seu dando ecclesiæ redditum unius, uel duorum ducatorum patronus efficeretur, & sic ecclesia libera cum parua utilitate serua euaderet, quod non solum in ecclesia iam constructa, immo nec in construenda, seu dotanda id admitteretur; insufficienter enim dotans non efficitur patronus. glo. singula. in c. quicumque. 2. 16. q. 7. Abb. in c. 3. in 3. no. de eccle. ædi. ubi concordant illam gl. cum alia gl. in sum. 63. dist. in fi. & idem Abb. super rub. de iu. par.

Datur reservatio iuris patronatus petenti in aliqua ecclesia cathedrali, seu collegiata nouam dignitatem erigi per eum dotandam, prout supra de erectionibus.

Aliqua pro præmissis, & circa patronatus uidere poteris in nouissimo conc. Trident. Sessio. ult. sub Pio III. c. 9. in decre. Refor.

EXEMPTIONES AB EPISCOPIS.

Exemptio (iuxta terminos nostros) est quædam libertas qua exemptus eripitur, uel liberatur ab ordinarij iurisdictione. capit. nulla, iunct. glof. 93. distinct. glof. in c. olim 1. in uer. diocesani. & ibi Abb. post alios de priui. præceptor meus D. Phil. Dec. confi. 113. uiso tenore, num. 7. uel exemptionem dicamus esse iurisdictionis priuationem, & libertatis concessionem, ex mente Geminia. in c. 1. in 1. not. de priui. lib. 6. Exempti æquiparantur filiis emancipatis, uel seruis manumissis, ad Bal. in l. si quis ad declinandam. C. de epi. & cle. §. in omnibus, nu. 6. uer. sed loquor, & postea uer. secunda conclusio.

Non tamen putes, exemptionem huiusmodi dici omnimodam libertatem, cum persona, seu ecclesia exempta recognoscat ius subiectionis respectu Papæ, nullaque ecclesia acephala possit esse. ad text. in c. nulla. 93. distinct. & in terminis nostris concludit Abb. in c. cum tempore, in 4. nota. de arbit. Io. And. in c. cum instantia de cen. si. Mar. Sozzi. de uisitatio. lib. 1. in 2. q. 14. quæst. prin. post num. 46. uer. Mouetur quia ecclesia Romana, & Fel. in c. cum non liceat. col. fi. nu. 14. de præscr.

Amplio ut exemptio a Papa concessa iurisdictione cuiuslibet ordinarij non inducat exemptionem a iurisdictione legati ipsius Papæ. ad text. in c. si abbatem, de ele. lib. 6. & prout notauit Io. And. in c. 1. post prin. uer. ergo cum legatus liget eos, per illum text. de uer. signifi. eo. libro 6. sequitur Ludo. Roma. singu. 507. an exemptus.

Limito in legatis natis Bal. confi. 337. super primo. uol. 4. iuxta nouam impress. & Mar. Sozzi. de uisitatio. lib. 1. in 2. q. 14. quæstio. princ. post num. 46. uer. sed in legatis natis.

Eximere propriè est apostolicæ sedis. c. frater, uer. & cum oportuisset, 16. q. 1. c. 1. iunct. glo. in uer. exemptionis, de priui. lib. 6.

Et quod Papa possit eximere subditos ab ordinarij potestate, indubitati iuris est, ut etiam per Ancha. con. 132. in primo nu. 5.

Exemptio aliquando conceditur personæ, aliquando rei, nonnunquam personæ & rei, prout in præall. c. frater, ibi, per quam eum, ecclesiamque eius de tuæ iurisdictionis potestate exemit. præalle. c. 1. & ibi Docto. de priui. lib. 6.

Per quæ uerba inducatur, seu probetur exemptio, & per quæ non, uideatur in c.

Q V I N T. M A N D O S I I

1. in prin. de uer. sig. lib. 6. in c. si Papa in pluribus locis, ad quem tex. se remittit glo.
1. in dicto c. 1. de priui. eo. lib. 6. & in consi. Dec. 152. in causa exemptionis nume. 2.
& per totum consi.

Et de clausula priuilegij recipimus in protectionem, q̄ non inducat exemptionem, uide tex. cum gl. in uer. protectionis, & ibidem per Docto. in cap. recepimus de priui.

Et quod aliud sit esse exemptum, & habere priuilegium exemptionis, uide Old. conf. 67. quæstio talis, ad fi.

Omnes ecclesiæ, omnia monasteria, siue monachorum, siue monialium omne denique hominum genus in diœcesi cuiuslibet episcopi existentes, de iure canonico sub episcopi cura, & iurisdictione sunt, quoad spiritualia uidelicet laici, quoad omnia clerici, siue seculares, siue regulares. c. obitum. 61. distinct. c. omnes basilicæ, cum alijs. 16. q. 7. c. monasteria, uel monachorum. c. abbatibus, & c. seq. 18. q. 2. c. cum episcopus, de offi. or. lib. 6. c. cum olim, de præscr. in prin. c. cum uenerabilis, de excep. c. 1. de offi. ordi.

Amplio etiam, si fundator ordinasset, seu disposuisset, quòd institutio non spectaret ad episcopum. c. sic quidam, & c. nouerint. 10. quæst. 1. Bar. in l. quoties. §. si. ff. de adm. tu. Abb. in c. dilectus, in 4. not. de consue. Idem Abb. in c. requisisti, n. 22. uerf. ex quo in fero, de testa. Fel. in præall. c. cum uenerabilis. nu. 33. de exceptio. Dec. conf. 121. in causa. nu. 2.

Amplia ut episcopus habeat liberam potestatem scelera inquirendi, & iudicandi, ac puniendi absque aliquo impedimento. c. episcopus in sinodo. 35. q. 6. c. cum contingat. de fo. compe. c. irrefragabili, de offi. ordi.

Amplia, ut etiam clericos alterius diœcesis in sua delinquentes punire, & contra eos inquirere, & eos condemnare possit. cap. placuit. 6. quæst. 3. cap. postulasti, de fo. compe. Lap. alleg. 10. disputat hic, num. 3. Corn. consi. 193. pro decisio. ne, nu. 1. & 2. lib. 2.

Verum succedente tempore compertum est, quòd monachi, eorumque monasteria, & capitula ab episcopis, archiepiscopis, & Patriarchis plerumque male tractabantur, & opprimebantur diuersimodè, prout in c. nimis iniqua, & c. nimis praua, ubi describuntur uiginti septem grauamina, quæ prelati religiosi inferebant. de excess. præla. cle. uni. eo. ubi Papa prouidet contra triginta grauamina per episcopos, & superiores inferri solita, & propterea expediens uisum fuit per Sedem Apostolicam exemptiones concedi infinitis capitulis, & religiosis, puta ordinis Sancti Benedicti Cluniacensis, & Cisterciensis, prout per Bal. præall. consi. 337. super primo. uolu. 4. in prin. Docto. in c. recolètes, de sta. mon. Nic. Boe. de sta. erem. Eremita. num. 8. Cœlestinorum, & alijs ordinibus, religionibus, & congregationibus, prout in illorū priuilegijs, seu concessionibus Apostolicis, quas bullam auream, seu mare magnum uulgares appellant.

Antiquæ igitur, & modernæ religiones quasi similes exemptiones obtinuerunt: & si noua religio fundaretur, facilè similem exemptionem obtineret. Pro huiusmodi exemptionibus, illorumque causis uideatur utilis tractatus Bal. de Periglijs Perusini, qui de exemptionibus inscribitur.

Milites, seu fratres Hierosolymitani, de quibus habemus tex. in c. dilecti filii, de priui. hodie exempti reperiuntur per literas Clemen. VII. quæ eximunt Hospitale Hierosolimitanum, illiusque baiuliuas, prioratus & c. domos, & loca & c. necnon magistrum, baiuliuos, castellanum, familiares & c. ab omni iurisdictione ordinaria Archiepiscoporum, & Episcoporum & c. eosque Sedi Apostolicæ immediatè subijciunt,

Mites

Milites Sancti Petri exempti sumus à quocunque Episcopo, seu ordinario, imò & à quocunque magistratu Romano, prout in bulla per Leonem. X. à successoribus confirmata; Milites etiam Sancti Pauli, Sancti Georgij, Liliij, & Lauretani, ac scriptores Apostolici, & plerique alij officiales Sedis Apostolicæ exempti sunt, & officiales prædicti non solum à iurisdictione aliorum à Papa, sed & à communibus regulis exempti sunt, ad ea, quæ scripsi in 14. q. 32. Regulæ. nu. 6. & 10.

Præfati, & omnes infradicendi, & alij exempti ab Episcopis, etiam si delinquant, ab ipsis episcopis, & superioribus. i. Archiepiscopis, & Patriarchis puniri non poterunt, ad c. frater noster. i. 6. q. 1. c. sicut nobis. §. si à contrario sensu, de suppl. neglig. præla. Hostien. in summ. de priui. col. antepen. uers. in contrarium probo, exempti enim & c. Et q̄ exemptis nullus sit superior nisi Papa, ultra adducta supra uer. Non tamen putes, & uer. seq. probat tex. in c. auctoritate, de priui. lib. 6. & glo. pragma. de causis. §. si uero. in uer. subiecto in prin. ubi subdit, quod legatus à latere habet iurisdictionem super exempto, licet non possit cognoscere de appellatione ad Papam interposita, uideantur quæ ibi adducit. Et pro officarijs Papalibus exemptis uideatur consil. Bertran. 102. nobilis in secundis. lib. 1.

Exemptus à iurisdictione episcopi an dando mandatum, vel aliàs possit iurisdictionem prorogare, & consentire in non suum iudicem? Licet regulariter dicamus quem posse iuri, & fauori pro se introducto renunciare. I. si quis in cōscribendo. C. de episc. & cle. c. ad apostolicam. de regula. uerum quia hic non solum concurret fauor exempti, sed etiam ipsius superioris, qui talem exemit, & eximendo suæ iurisdictioni subiecit, unde interest sua non perdere istam immediatam subiectionem, & propterea concludendum est pro opin. negatiua, ad tex. in c. cum tempore, ubi Abb. Pro negatiua concludit in 5. not. de arbit. Huc spectant quod uoluerunt R. D. de Rota in Legion. Matrimonij coram D. Pisaren. ut refert Crescen. Dec. 250. sententiam latam contra militem S. Iacobi de Spata exemptum fuisse: Tanto magis quia priuilegium Martini V. habet decretum irritans, cui partium consensu renunciari non potest. ad gl. in c. statutum. §. in nullo quoque. de rescr. lib. 6.

Exempti beneficia sua in manibus Episcopi renunciare non possunt, sed solum in manibus Papæ, prout dixi supra, dum de renunciationibus tractaui. per tex. in c. fin. de renun. & in c. cum uenerabilis, de consue. & per prob. in 6. addi. ad Glo. pragma. de collatio. §. item uoluit, in uer. uicario.

Clerici Episcopo subiecti propter litem criminalem, uel ciuilem, eximuntur ab eius iurisdictione, aliquando per rescriptum gratiæ, addita clausula per signaturam, uidelicet (Durante lite) quæ gratia, reclamante postea episcopo moderari solet ad tempus breue, puta ad semestre, uel ad tempus longius, uel breuius iuxta personarum, causarum, ac aliarum circumstantiarum qualitates: hæc autem exemptio conceditur, ne prælatus propter litem seuiat, aut contra subditum aliquid iniuriosè agat, gloss. Hostien. & Abb. in c. dilectus in 9. casu. de seque. possess. & est decisio in terminis Cas. fa. vlt. de priui.

Aliquando uerò committitur iudici quòd eximat, & sic per rescriptum iustitiæ, & tunc additur clausula, uidelicet. [Constituto de seuitia] & ante omnia illa probari debet, alioqui exemptio data, & omnia alia corruerent propter illam conditionem adiectam, seu modum datum in procedendo, ad c. si consliterit, & ibi Fel. nu. 5. de accusa. Paris. consil. 41. ex his, nu. 14. & 21. vol. 4.

Amplio, ut non solum hæc procedant in exemptione clerici à suo Episcopo, sed & in quoquunque, qui à suo superiore durius grauatur, sic quòd possit ad seuitiam existimari, quòd tunc eximi debeat à superioris iurisdictione, & subiectione, ad nota. per Io. Fabr. in §. sed hoc tempore, ante fin. per illum text. & alia iura, quæ

M adducit.

adducit. Insti. de his qui sunt, uel alie. iu.

Exemptio ab ordinario, ad postulationem patroni petentis hoc in fundatione ecclesie concedi non consuevit, propter cap. 1. & 2. & sequen. 10. questio. 1. Inno. in c. in Lateranen. in fin. de præben. Bar. in l. quoties. §. fi. num. 1. ff. de admini. tuto. optime per Fed. de Sen. consi. 247. quidam episcopus. Dec. consi. 13 §. ad iustificatio nem. col. 2. in prin.

Aliquando tamen per summum Pontificem concessa fuit, licet eam ordinarius dare non possit, ut per Sarnen. de breui. nu. 53.

Episcopus non potest in totum eximere ecclesiam suæ diocesis, Ioan. Andr. & Abb. nume. 3. in ca. cum uenerabilis, de cens. consi. 12. uerf. tamen per hanc unionem in titu. de reb. eccle. non alie. Abb. in c. cum inter. num. 13. de re iudi. Dec. consi. 152, in causa. nu. 1.

Exempta ecclesia, clerici ecclesie, canonici, conuersi, & perpetuo oblati, exempti dicuntur: exemptis uero canonici ipsi soli, non aut ecclesia, uel alii clerici exempti censentur: exemptis uero clericis alicuius ecclesie, tunc canonici, & alij clerici eximuntur: non autem ecclesia. omnia hæc probantur in c. per exemptionem, de priuile. lib. 6. per Nic. Mil. in reper. in uerf. priuilegium si eximit ecclesiam, & per Dec. in præalle. consi. 152. nu. 3.

Gratia exemptionis aliquando petitur, seu signatur, indistincte, aliquando limitate, puta, ut nullus præter Rom. Pontificem, uel legatum ecclesiam N. uel eius clericos, interdiceret seu excommunicare possit, extra illum casum episcopus iure suo utetur. c. 1. §. in eos autem, de priuile. lib. 6. & præalle. consi. Dec. 152. post nu. 1. uer. in aliis uero exemptio limitata uidetur.

Exemptio in plerisque casibus non prodest, prout in c. ex ore. de priuile. in c. 1. de testa. li. 6. cle. uni. de suppl. negl. præla. in cle. attendentes, de sta. mon. & per gl. pragma. de causis. §. item quod monasteria, in uer. non exemptis.

Casus speciales, in quibus diocesani habent iurisdictionem in exemptos, sunt in c. irrefragabili, de off. ord. in c. ad abolendam, de hæc. in c. tuarum, & in c. patentibus, de priuile. in c. 1. de cle. agro. lib. 6. & in aliis locis, de quibus per glo. pragma. de Anna. §. item quod ratione, in uer. apostolica. præmissa addi poterunt. Staphi. super Si. gua. fo. 193. uer. datur per breue exemptio ab ordinario.

An autem exemptio liberet etiam à reuerentia Episcopi, uidetur negatiue respondendum argum. tex. in l. alia, in fi. ff. solu. matri. & ibi Ale. in §. eleganter. in 1. not. nu. 2. pro hac opin. & ad ea que uult Fel. post Abb. in c. cum inter. num. 3. de re iud. ubi quod per exemptionem non abdicatur reuerentia episcopo debita, & per Rot. 333. not. glo. in anti. Breuiter contrarium concludendum est in exemptionibus a Sede Apostolica, de quibus loquimur, argum. tex. in l. fi. C. de bo. liberto. & ibi post Bal. Pau. Castren. num. 2. ubi infert ad calum nostrum, & respondet: contrarium procedere in exemptionibus, quas concedunt episcopi: idem etiam uoluit Iaf. in l. sed & fi. §. patro. nu. 2. quem legit cum l. in ius uocare, in 4. not. ff. de in ius uocan.

Ecclesias exemptas hodie uisitantur locorum ordinarii singulis annis auctoritate apostolica iuxta Decretum Reforma. con. Triden. Actione, seu Sessio. 7. sub Paulo III. cap. 8. in eip. locorum ordinarij.

Cappellanos sedis Apostolicæ religiosos quorumcunque ordinum superioribus, & correctoribus suis subesse, illis que obedire debere, perindem ac si iudem sedis Apostolicæ cappellani non esset, habemus Bullam, seu extraua. Gregorij XI. sub data Auinionis V. idus Nouembris anno tertio, quæ incipit, Ad Romani Pont.

Circa exemptionem cappellanorum regionum, & quando, seu in quibus talis exemptio non operetur, habemus text. in cap. cum cappella. de priuile. Et cir-

ca eosdem cappellanos, & Romæ residentes, nec non cardinalium familiares, & alios exemptos, habemus hodie Conc. Triden. Sessio. 24. alias 8. sub Pio III. in Decr. Refor. c. 11.

PROTHONOTARII ET ACCOLITI.

Notarii septem (quos Prothonotarios appellant) creati fuere sub Clem. I. ad res gestas martyrum conscribendas, ut post Damasum, & Platinam dicit Sarnen. in 1. q. proæ. regu. dum de origine & officio Prothonotariorum tractat, pro quibus uideatur glo. magna Pragma. sub rub. de causis, in §. Romanæ, in uer. Prothonotarios fol. 270. cum addi. probi.

Isti septem notarii, participes, seu participantes dicuntur, eò quia proprios distictos introitus, & redditus habent à Sede apostolica, & habent quædam emolumenta in expeditione quarundam literarum Apostolicarum, & habent locum proprium, seu banchum in Cancellaria, Non est dubium, quin ab omni ordinariorum iurisdictione sint exèpti, prout in const. Leonis X. in x. Sessio. in conc. Lateranen. super exemptione, immunitate, ac libertate, quibus notarii, ac alii Sedis Apostolicæ officiales, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus uti, ac potiri possunt, facta, seu promulgata sub dat. quarto Non. Maii Pont. Leonis X. anno III. & prout ex priuilegijs ipsorum Prothonotariorum patet, & ij soli sunt officiales, qui non iurant, prout alij, de Boni. de Vita. qui fuit unus ex septem in cle. 1. nu. 152. de hære. reprehendit notarios, qui iurant, & qui cappam, & rochetum à manibus Camera rii Papæ recipiunt.

Prothonotarii tam participes, quàm alij in dignitate magna constituti sunt, ut patet ex supra adductis, qui etiam nuncupari possent magistri scriniorum, habes rub. de magist. scrinio. libro 12. ubi Luc. de Pen. dicit se putare tales fuisse similes prothonotariis: & in l. unic. iuxta opinio. And. de Baru. uult magistrum scriniorum in regno dici posse prothonotarium. Pro prothonotario, uel illi simili aliàs ponderabam accipi debere notarium, de quo in l. unic. C. de mund. princ. ibi. Nec ullius dignitate terreri siue ullius Tribuni, siue comitis proferat dignitatem. Rursus in tex. l. j. & 2. C. de primice. & secunde. lib. 12. & Luc. de pen. super rub. illius titul. hanc interpretationem sentire uidetur, asserens notarios, de quibus ibi, dignitatem habere, si illos prothonotarijs assimilemus: si enim de simplicibus notarijs intelligeremus, ab illa cõclusionè recederemus, quæ est quòd notariatus simplex dicitur officium, seu ars absque dignitate. prout per Ange. consi. 33. incipien. supra dicta. & per And. Barba. de prættan. Card. post prin. num. 17. uerf. idem dicimus in notario.

Accoliti latinè Ceroferarij nuncupantur, ab Aaron, & filiis eius ministerij sumere possunt exemplum, scriptum est enim in Exod. Præcipe filiis Aaron, ut offerant oleum de arboribus oliuarum purissimum, piloq; contusum, ut ardeant lucernæ semper in tabernaculo testimonij, & collocabunt eam Aaron, & filij eius, & usque mane luceat coram domino, quod ergo tunc sacerdotes agebant, hoc nunc acoliti faciunt in ministerio lucernarum.

Accoliti etiam de numero participantium exempti, & immunes sunt ab omni ordinariorum iurisdictione, ut in bulla priuilegiorum ipsorum, hi habent locum deputatum in cappella Papæ, & in plerisque alijs actionibus publicis, illorum unus in consecratione episcopi interesse solet, & præfati habent proprios, & distinctos redditus, ac emolumenta, illorum officium iuxta canones est lumen accendere, & cereum, quando Euangelium canitur, portare, non solum, ut tenebras aeris illuminent, sed & proximis opera lucis ostendant, urceolum cum

aqua, & uino in missa suggerere. cap. clericos, ante fin. 2. distin. c. accollitus. 23. distincta.

Dubium est, an Prothonotarij, seu Accoliti à Papa, uel legato creati, qui non sunt de numero participantium, sint etiam exempti, præsertim itante decreto concilii Lateranensis, quod hic subiicio.

Constitutio Leonina in Concilio Lateranen. edita (de qua supra) huius est tenoris. Notarii autem dictæ Sedis, quorum officium in ipsis primitiæ ecclesiæ initiis à scelic. record. Clemente Papa. I. ad sanctorum gesta perquirenda, at que conscribenda noscitur institutum ad Prothonotariatus officium assumpti habitum, & rochetum deferentes, & alii nostræ, & dictæ Sedis officiales actu sua officia exercentes, tam in ciuilibus, quam in criminalibus ab omni ordinariorum iurisdictione sint exempti; alii uerò notarii habitum non deferentes Prothonotariatus, nisi illud infra trimestre post præsentium publicationem assumpserit, & ipsi, ac alii in posterum assumendi habitum, & rochetum huiusmodi continuè non gestantes, atque alij nostræ, & dictæ Sedis officiales officia sua actu non exercentes, tam in criminalibus, quam in ciuilibus ratione causæ summam uiginti quinque ducatorum auri de camera non excedentis dumtaxat eorundem diœcesanorum, & ordinariorum iurisdictioni subiaceant: in ciuilibus uerò causis summam huiusmodi excedentibus plena gaudeant exemptione, & dictorum diœcesanorum, & ordinariorum iurisdictione penitus sint exempti: Exemptiones autem de cætero absque rationabili causa, & quorum interest minime citatis pro tempore concessæ, nullius roboris, & momenti esse decernimus.

Omissa disputatione, quæ super dicta constitutione conciliari, & alijs præmissis caderet, concludo inspiciendum, & seruandum esse priuilegij tenorem. c. accepimus, & c. seq. de si. instru. c. cum plantare, ante si. c. porro, & c. petitis, de priui. Videamus igitur, quid Signatura hæctenus (quantum ad rem nostram attinet) concedere, uel cancellare consueuerit.

Et primò suppono, quòd retroactis temporibus concedi solebat prothonotariatus, qui componi consueuerat ad ducatos ceutum, & accollitus, qui componebatur ad ducatos uiginti quinque, nunc nec componi, nec concedi audiui. Formulas supplicationum, quæ super accollitu, & prothonotariatu signari solebant, hic subiicio.

Motu proprio &c. Dilectum filium. G. &c. Specialibus fauoribus, & gratiis prosequendo in nostrum, & Sedis Apostolicæ accollitum, & capellanum facimus, creamus, deputamus, & ordinamus, numeroque, & consortio aliorum cappellanorum nostrorum, & Sedis Apostolicæ accollitorum aggregamus, ac uolumus, & sibi concedimus, ut etiam habitum accollitorum, & cappellanorum nostrorum non deferendo omnibus, & singulis, priuilegijs, prærogatiuis, fauoribus, gratiis, indultis, exemptionibus, antelationibus, insigniis, honoribus, & oneribus, quibus dicti nostri cappellani, & eiusdem Sedis Apostolicæ accoliti utuntur, potiuntur, gaudent, seu uti, potiri, & gaudere poterunt, & possent, quomodolibet in futurum uti, potiri, & gaudere possint, & ualeat. Necnon dicto. G. concedimus, & uolumus, quòd in quibuscunque literis, tam gratiam, quam iustitiam concernentibus per nos eisdem concessis, & concedendis, se familiarem nostrum continuum commensalem scribere, & nominare, appellare, seu scribi, nominari, & appellari facere, & debere, perinde, ac si in tinello nostro, cum alijs nostris familiaribus commensalibus comederet, ac biberet, ac seruitijs nostris actu, & non ficè insisteret, et prærogatiuis &c. quibus dicti nostri familiares utuntur, potiuntur, & gaudent, seu uti

uti, potiri, ac gaudere poterunt, ac possent quomodo libet in futurum ipse G. uti, potiri, & gaudere, ac quasunque literas per nos, & sedem Apostolicam eidem concessas, & concedendas, tam gratiam, quam iustitiam concernentes gratis, ubique expediri facere possit, ac ualeat, simili motu, mandantes rescribendario &c. Abbreuiatoribus &c. expediant, & expediri permittant omni exceptione, & excusatione cessante, Ac Lateranea, & quorumuis aliorum Conciliorum Constitutionibus &c. Ceterisque contrariis non obstantibus, quibuscunque, cum clausulis opportunis, & consuetis. Et cum absolute à censuris &c. Et de deputatione, aggregatione, certo numero, ut præfertur, non obstante, indulto, mandato, concessione, ac omnibus præmissis &c. Et cum opportuna executorum deputatione, qui assistant &c.

Delicti consueuerunt illa uerba uidelicet, [Ac quasunque literas per uos, usque ibi, & excusatione cessante]. Et sic denegabatur, quod gratis expedire possent: Rationem denegationis, quod tales gratis expedire possint, puto esse, quia soli ueri continui contentiales Papæ, aliqui officiales, & quidam alii gratis expediunt; ceteri uero omnes soluunt. Et cum officiales Cancellariæ habeant sua officia, ex titulo oneroso, & in uim pacti, nunquam Papa, seu Signatura censetur eorum priuilegiis derogare uel le, ad theo. Bal. in l. qui se patris, col. 7. C. unde libe. Anch. in c. l. nu. 8. de Cost. lib. 6. Rom. 2. §. 2. nu. 3. Abb. in c. nouit, nu. 25. de iudi. Iasr. dec. 225. & 321. Cur. Iun. consi. 174. nu. 24. & 33. Alia concedebantur, ut supra.

Ille Accolitus sic creatus poterit forsitan gaudere etiam priuilegio extranei, cum Matthæus, de hære. inter communes, quia est Cappellanus Papæ, ad Rot. Bisigne. §. de renun. quidam Cardinalis, in antiquo.

Formula Prothonotariatus, à præmissa accolitatus parum distans, hæc est: Motu proprio &c. Dilectum filium. N. in nostrum, & Apostolicæ Sedis Notarium creatum &c. ac aliorum nostrorum, & dictæ Sedis notariorum consortio aggregatum, uolentes, quod omnibus priuilegiis, immunitatibus, libertatibus, exemptionibus, ac honoribus, quibus alij nostri, & eiusdem Sedis notarii utuntur, & gaudent, siue uti, & gaudere poterunt in futurum, uti, & gaudere ualeat: Non obstant. const. &c. Ac de certo numero &c. Ceterisque contrariis quibuscunque: Et cum absolute &c. Et quod gaudeant priuilegiis &c. ut præfertur: Et de aggregatione certo numero non obstante, ut præfertur.

Circa prothonotarios, & Accolitos ut ijs subditi sint Episcopo ratione beneficio rum, habemus nouissimè consi. Triden. de Decr. Refor. cap. 11. incipien. Quoniam priuilegia Sessio. 24. aliàs 8. sub Pio III.

CONSERVATORIA.

Conservatoria à Signatura gratiæ denegari non consueuere, quæ ab ordinariis et eximunt, hæc que iure canonico incognitiæ, ac ab illo dissonæ non sunt, prout uidere est in c. 1. & 2. ac si. de offi. dele. lib. 6.

Conservatores dicuntur Papæ delegati in causis sibi commissis, non autem ordinarii dictis c. 1. & si. & patet, quia de illis tractatur sub tit. de offi. dele. unde sequitur quod nec ab ordinariis, nec à legatis etiam de latere impediri, seu molestari in eorum iurisdictione, seu exercitio poterunt; immo in causis sibi commissis erunt maiores quolibet ordinario, etiam legato à latere c. 2. de offi. lega. & in terminis nostris Pet. de Ancha. consi. 132. in primo nu. 4. quem sequitur Caro. Rui. consi. 3. circa illud, uol. 4. De conservatoribus, & quod sint magnæ dignitatis, uideatur per Bertr. consi. 102. nobilis, in prin. in secundis.

Alius à Papa conservatorem dare non potest. c. 1. & ibi Docto. & Io. An. & alii in

QVINT. MANDOSII.

præalle. c. fin. de offi. dele. lib. 6. & in addi. ad Specu. sub tit. de iudi. dele. §. fin. in uer. lib. 6.

Conseruatores deputantur solum Episcopi, Abbates, & in dignitate ecclesiastica in ecclesiis cathedralibus, uel collegiatis constituti. c. fi. i. respos. & ibi glo. pen. de of. fi. dele. lib. 6.

Sed quoad canonicos cathedralis contrarium sentire uidetur Specu in præalle. §. fin. de iudi. dele. post num. 24. dum dicit, quod hodie nullus potest esse conseruator, nisi soli Episcopi, Abbates, & Canonici cathedralium ecclesiarum, præsertim in dignitatibus constituti. illa dictio, præsertim, exprimit casum minus dubitabilem, & implicat casus magis dubitabiles, & in eis uult idem esse l. r. §. pater uel maxime. ff. de colla. bono. l. fi. post prin. iun. glo. in uer. præsertim. ff. de libe. homi. exhi. l. qui se patris C. unde libe. gl. in l. illud in uer. existimari, ante fi. ff. ad leg. Acqui. mens igitur Specu. fuit quod Canonici cathedralium in dignitate ecclesiastica constituti absque dubio conseruatores creari possint, & non solum illi dignitatem habentes, uerum, & alii simplices canonici: Quicquid uelit Spe. ueritas est, quod canonici conseruatores esse non consueuerunt, aliquando aliud seruatur, prout supponit etiam Bertran. præalle. confi. 102. in prin.

Addi deberet per Signaturam ex mente Io. An. in dicto c. fi. de offi. dele. lib. 6. nu. 3. & in addi. ad Specu. in uer. contrarium uerf. est secundum uerbum, de clausula illa multum hodie in conseruatoriis usitata hæc, uel similis clausula in conseruatoriis, uidelicet. [Et ad quinquennium duntaxat.] uel [præsentibus post quinquennium minime ualituris.] Quia clausula non addita uel non subintellecta priuilegiū perpetuū durabit, ad l. quod semel. ff. de decre. ab ordi. facien. l. iuris peritos, ibi. & hoc non delatus finem certi temporis, ac loci non haberet. ff. de excu. tuto. §. illud quod que, ibi, Quoniam omne beneficium, quod siue à Deo acquiritur hominibus, siue ab imperio sequente Deum, decet esse mansurum. in Auth. consti. quæ de digni. & episc. §. propterea, in Auth. ut refer. sa. Pala. & l. i. C. in qui. cau. resti. non est necesse & ibi nota. Nouissime comprobata inuenies opin. Io. An. de qua supra per confi. Triden. infra citandum, uerf. Nemo etiam similibus literarum beneficio ultra quinquennium gaudere possit.

Conseruatores dantur ad tuendum, & defendendum, seu conseruandum aliquè, bona, res, seu beneficium, ac priuilegia à manifestis iniurijs, ac uolentijs præall. c. 1. & fi. de offi. dele. li. 6. & utrobique per glo. & doct.

An autem ultra præmissa, & ea de quibus in dictis c. 1. & fi. aliquid possint Archie. (quem ibi Cemi. in §. conseruatores autem, uerf. quæro, an iudistinctè, & nu. 5. uerf. circa intellectum, & alij reserunt) notuit, quod conseruatores simpliciter danti non possunt cognoscere, & citare, nisi prout in dictis iuribus disponitur, aliquando uerò forma conseruatoriæ latior, seu pberior est; prout in illa concessa Parmen. Episcopo Vicecancellario Boni. per quam dabatur conseruatoribus potestas, quæ et in iis, quæ iudicalem requirebant indaginem, per se, uel alios procedere possent, & citare usque ad quatuor dietas, illamque formam in stilum Curie uenisse dicant, ut quo ad hoc parum ualeat dictum c. fi. Quæ sit hodie forma conseruatoriæ, quidve continere soleat, hic subitico.

Beatissime pater supplicat humiliter. S. V. deuotus illius orator. N. Rector parochialis ecclesiæ. P. quatenus ipsius oratoris, ac dictæ ecclesiæ omniumque aliorum, & singulorum beneficiorum ecclesiasticorum, cum cura, & sine cura, secularium, & regularium, quæ in titulum, & in commendam obtinet, & in posterum obtinebit, indemnitati opportunæ prouidendo aliquos conseruatores dare, & deputare, qui ecclesiam, beneficia huiusmodi, ac oratorem ipsum aduersus inserentes sibi eccle-

fiæ, & beneficijs præfatis in fructibus, decimis, obventionibus &c. aliisque bonis spiritualibus, & temporalibus, iniurias, molestias, iacturas, atque damna iuxta formam militantis ecclesiæ in quinterno Cancellariæ descriptam, & cum potestate aggrauandi, & reaggrauandi, toties, quoties opus fuerit, ac etiam citandi per edictum publicum, quatenus ad citandos tutus non pateat accessus, etiam innocato &c. ad hoc auxilio brachii secularis, dare, & deputare dignemini de gratia speciali Consi. & ordi. Apostolicis, etiam Boni. Papæ. VIII. de una &c. stilo Palatij, ceterisque contrariis non obstan. quibuscunque, cum clausulis opportunis, & consuetis, Et cum absolutione à censuris &c. Et de conseruatoria in forma ut supra, Et cum potestate citandi, etiam per edictum publicum, quatenus ad citandos confitito &c. Et cum inuocatione brachii secularis, quatenus opus fuerit, Et cum potestate aggrauandi, & reaggrauandi, ut præfertur. Et cum derogatione præmissorum &c.

Plura de conseruatoriis, & conseruatoribus reperies apud Guid. Papæ Dec. Delphi. 18. in causa, & Dec. 247. an Papa, ubi etiam quis dicatur conseruator, ad quid constituitur, & an per obitum Papæ potestas conseruatoribus data expiret.

Hodiè circa huiusmodi conseruatorias, & conseruatores habemus cap. 5. in Decret. Refor. Concilij Triden. Actione, seu Sessio. 14. aliàs 4. sub Iulio III.

PROROGATIONES.

Prorogationem quatuor modis fieri contingit, aut enim fit prorogatio de persona ad personam, ut in l. si conuenerit fide iuris. om. iudi. l. 1. & 2. ff. de iudi. & in c. statutum §. in nullo, de rescr. li. 6. Aut de re ad rem l. inter convenientes ff. ad muni. l. de qua re, cum ibi nota. ff. de iudi. l. si idem cum eodem. l. penul. §. quoties, & l. si. cū glo. ff. de iuris. om. iudi. Aut de loco ad locum, ut per Bar. in l. quæro ff. de solu. Alexan. in l. si. post num. 5. quem sequuntur ibi communiter moderni, licet aliqui hæc prorogationem non admittant. ff. de iuris. om. iudi. Aut prorogatur tempus, Cice. Philip. 2. Vnum ne in quinquennium Cæsari imperium prorogaretur l. consensisse, uerfi. si & iudex, ubi gl. magistra, in uer. inhibita. ff. de iudi. Hic tractamus de ultima prorogationis specie uidelicet De temporis prorogatione, non quoad iurisdictionis prorogationem, cui hæc, & alia tres prorogationis species applicari possunt, sed in quantum à Bal. describitur, quod sit temporis labentis, uondum lapsi, extensio. an repet. l. æmiliius nu. 6. in §. not. ff. de mino.

Prorogationum usus Romæ frequens est, illarumque effectus est, ut tempus prorogatum idem cum primo censeatur, qualitatesque omnes primi termini assumat. l. 2. §. sed si iudex ff. de iudi. l. æmiliius, iun. gl. in uer. restitui, ubi et Bal. in repet. nu. 6. ff. de mino. hinc uoluit Bar. in l. 4. in si. prin. ff. de dam. in se. officium prorogatum idem numero dici, idem uult Bal. in l. meminisse in ult. q. ff. de offi. procon. & Dec. consil. 397. accurate post nu. 1.

Parrochialem ecclesiam obtinenti, qui de iure infra annum ad sacros ordines promoueri se facere debebat c. licet canon. c. cum ex eo. & c. commissa, de electio. lib. 6. concedi solet prorogatio dicti anni, diuersimode autem olim, & hodiè, prius enim quasi omnibus id petentibus concedebatur, etiam ad biennium, uel triennium, nunc uerò non sine legitima causa, & ad breuius tempus excepta causa studij, tunc enim etiam ordinarius ad septennium dispensare potest, per tex. in alle. c. cum ex eo, sed tunc cum clausula [quod infra illum annum ad subdiaconatus ordinem se promoueri faciat.]

Non solebant concedi prorogationes, de non promouendo ad sacros ordines, ultra triennium, nisi subdiaconatus ordinem habenti, ego autem plerumque aliàs ui-

QVINT. MANDOSII.

di etiam prorogari tempus predictum, tam quo ad suscipiendos ordines presbyteratus, quam diaconatus, & subdiaconatus, & eo res deueniat, ut plures curiales per multos annos parrochiales ecclesias, & plures insimul retinerent. seu potius occupatas detinerent cum sola prima tonsura, interimque fructus usurpabant contra tex. in c. commissa. §. cæterum, de electio. lib. 6. tandemque illorum aliqui dimissis, & aliquando distractis parrochialibus uxores accipiebant, nunc Deo dante, & Diui Pauli III. cura, & uigilantia præmissi, & alii plerique abusus a Rom. Cu. exulant, & exulabunt.

Prorogatio Regulæ [de Annali.] Et olim, & hodie concedi consuevit, tam quo ad primam, quam quoad secundam partem, prout latè prosequor in 76. q. dictæ Regulæ, ubi etiam prorogationum huiusmodi formulas subiicio.

Prorogationes etiam Regularum [de Triennali] & [De Publicandis] aliquando conceduntur, de quibus loquor in dictis Regulis.

An autem stante prorogatione Reg. de Trien. sit locus, Alle. Lapi 89. tracto super illa Alle. q. 13.

Et an prorogatio dictæ Reg. per unum ex litigantibus contra possessorem Triennalem obenta pro sit uenientibus pro interesse suo infra tempus prorogatum post triennale tamen possessionem, disputat Sarnen. in 21. q. dictæ Reg. de Trien.

In prorogationibus huiusmodi poni solet clausula uidelicet [A fine termini à iure præfixi, seu per Regulam concessi] addi debent uerba uidelicet: [Nondum elapsi] aut [de proximo instantis.] Si enim lapsus sit terminus non prorogatione, sed noua opus est concessione, ad l. sed & si manente ff. de precario l. si cum dies, in prin. ff. de arbi. l. cum stipulatus sim mihi, & proculo, & ibi nota. ff. de aer. obli. Spe. in tit. de dila. §. nunc uideamus, uerf. & sunt hæc, Saly. in auth. si tamen, in h. C. de tē po. 3. ppel. Alex. in l. dies cautioni, in prin. ff. de dam. infe. ubi differentiam facit inter prorogationem, & renouationem.

Prorogatio, uel breuior, uel saltem æqualis, non autem maior, seu longior primo termino concedi solet, immo nec debet, alioqui rōnibus, & legibus repugnaret, arg. tex. in l. sancimus. C. de fideiuf. auth. quæ semel C. quomo. & quan. iu. l. si iudex ff. de iudi. c. præsentis. 5. q. 2.

Prorogatio suscipiendi munus consecrationis aliàs concedi solebat, & pluries pro eademmet persona, & hæc prorogatio etiam antiquo tempore dabatur, ut supponunt Innocen. & Ioan. And. in ca. cum in cunctis, de elect. & Rot. 575. utrum episcopus, in anti. hodiè non absque maxima causa concederetur, sed non iteratis uicibus.

Quoties super eadem re pluries terminus prorogatur, ultimæ prorogationes debent esse primis breuiiores, & ultimæ prorogationi addi solet clausula uidelicet. [Et sine spe ulterioris prorogationis.] Quæ clausula excludit, & denegat omnem ulteriorem prorogationem, argumen. text. in l. si unius in prin. ff. fami. erci. & prout in simili dicimus de clausula [spe promotionis omnino sublata] & de altera [omni alia spe dispensationis adempta] quæ præcise futuras promotionem, & dispensationem denegant, denegandasque esse declarant, seu mandant: de quibus clausulis habemus text. in c. tælicis §. quod si quis prædictorum, in fi. & §. nulli præterea, in fi. de pœnis. lib. 6. & in c. 1. ad fi. ibi. Nullam super hoc de misericordia spem, aut fiduciã habiturus, de electio. eo. lib. Et sine spe recipiendi gradus c. si quis a proprio 21. q. 5. Sine spe futuræ reconciliationis. c. si quis episcopus in fi. ea. cau. & q. sine spe restitutionis. c. quoniã, de simo. c. ueritatis, ad fin. de do. & cont. sine spe coniugii maneat c. quidam fornicatus. aliàs est cap. fi. 34. q. 1. Idem significatur per similia uerba pûr, omni spe impetrandi adempta, prout apud Cæsarem lib. 5. Belli Galli. parum post prin.

prin. & eodem lib. omni spe deposita contentionis. & lib. 7. uersus fi. Mesti propè uitoria desperata & postea Galli nisi perfrugerint inunctiones de omni salute desperant. Iterum desperata salute copias a munitionib. reducunt. li. 2. Belli Ciui. Hi de sua salute desperantes. lib. 3. Belli Galli post prin. prope idem desperata salute. & lib. 6. parum post prin. Ne desperata salute aut se in Menapios abderet.

Prædicta tamen clausula [Sine spe ulterioris prorationis.] non obstante, aliquando aliâ prorogatione, seu prorogationis concessionem dari uidi, præsertim si aliqua causa prorogationem petentem a negligentia, & desidia excuset. arg. tex. in alle. c. 1. ad fi. ibi. Nisi manifestissimis & c. de elect. li. 6. Et q̄ in omni re, & in omni tempore spes aliqua supersit, & sperandum semper sit, ostendunt exempla Ruth. Tobiz Senioris, immo & utriusque, ac Mardochei, & aliorum, de quibus in sacra pagina. Rursum uerba Cæsaris li. 3. Belli Ciui. Qui modo sibi timuerant hos tutissimus portus excipiebat. & Ouid. in Elegijs. uictique resurgunt.

Si prorogatio obtenta fuerit, & altera petatur, debet uel præinseri prima obtenta, uel saltem in substantia narrari ad euitandum subreptionem, & ne, quæ impetratur, inualida reddatur. arg. tex. in c. 2. de fil. presby. li. 6. Oldra. conf. 2 15. puncta breuiter. Staphi. super signa. fo. 186. uer. dudum tecum ut ratione quoruncunque beneficiorum, & ibi ponit formulam breuis de non promouendo infra certum tempus ad sacros etiam subdiaconatus ordines.

Concessa fuit prorogatio patronis præsentandi post quatuor, uel sex menses, ut possent melius deliberare pro idoneo præsentando, uel propter discordiam inter patronos in iure præsentandi: quam prorogationem etiam ordinarius eocedere posset, ex quo non ageretur de præiudicio alicuius, nisi ipsius prorogantis. ad theoric. Bar. in l. 1. §. & post operis, nu. 5. ff. de no. ope. nun. & Alex. in l. cum stipulatus sim, ad fi. uerfi. & quid si terminus. ff. de uerb. obli. Et ita conclusum fuit in Rota, prout Dec. Crescen. cxlviii. aliâ 11. incipien. ordinarius potest, & Dec. seq. sub titulo de Dilatio.

Breue pro capienda possessione alicuius beneficii reseruati, de quo, & illius effectu latè tracto in 23. q. 16. Reg. de Concur. super bene. semper continere solet clausulam [Quòd infra sex menses dictum breue obtinens literas expediri facere, & iura cameræ apostolicæ soluere teneatur. Et quòd nisi literas expedierit, & iura cameræ infra dictum tempus persoluerit, breue nõ suffragetur.] uide in simi. supra de no uis prouiso. ad fi. uer. quæro in breui Apostolico.

Prorogatio illorum sex mensium ad expediendum literas, & iura Cameræ soluendum, concedi non consueuit, ea ut puto ratione, quia camera apostolica, & officarij, qui cameræ administrationem habent, prout per D. meum conf. 404. uiso eleganti, nu. 3. non possent debitis temporibus sua iura, & emolumenta exigere, seu consequi, & plerunque aperta uia similibus prorogationibus; contingeret beneficiatum mori nulla literarum expeditione facta. Nuper tamen Io. del cano. clericus Pampilonen. prorogationem expediendi literas post semel tre obtinuit, me ipsi, ac negotio huiusmodi patrocinium præstante.

Hæc sunt quæ mihi super signatura Gratiz notari digniora uisa fuerunt, quæ, & omnia alia scripta mea iudicio ecclesiæ, & iurium peritissimi cuiusque, ac in us plurimum expertus subicio.

FINIS.

INDEX

INDEX MATERIARVM QVAE IN HOC LIBRO CONTINENTVR.

A		Dispensatione pro corpore uitiatis . fo. 45. pag. 2.
	Bsolutionibus & rehabilita- tionibus. fo. 53.	Dispensatione de non promouendo . fol. 46.
	Absolutione ab homicidio. fo. 54.	Dispensatione cum simoniaci. f. 46. pa. 2
Absolutione ne ab hær. efi. fo. 58.	Absolutione de nõ residendo. f. 46. pa. 2	Dispensationibus matrimonialib. fo. 48
Absolutione a mala fructuum perceptio ne. fo. 59.	E	
Absolutione ab excommunicatione. fo. 59. pa. 2.	ERectionibus. fo. 84.	EExemptionibus ab episcopis. fol. 88.
Accolitis. fo. 90.	Expectatiuis fo. 32. pag. 2.	Extinctionibus. fol. 28.
Adoptandi indulto fo. 47.	F	
Altari portatili. fo. 73. pag. 2.	FRuctuum reservationib. fo. 26 pa. 2	FRuctuum in absentia percipiendorum indulto. fo. 82.
C		I
CErto modo. fo. 34.	Indulgentijs. fo. 68. pag. 2.	IIuris patronatus reservatione. fol. 87.
CEssionibus. fo. 14.	L	
Coadiutorijs. fo. 29. pag. 2.	LIcentijs. fo. 62.	LIcentia locandi fructus beneficiorum. fo. 67. pag. 2.
Commutatione ultima uoluntatis. f. 52.	Licentia audtendi leges, & phificam . fo. 69. pag. 2.	Licentia Doctorandi. fo. 70. pag. 2
Confessionali. fo. 75. pag. 2.	Licentia promouendi ad ordines. fol. 72. pag. 2.	Licentia testandi. fo. 79.
Confirmationibus. fo. 36. pag. 2.	M	
Conseruatoria. fo. 91.	MAndatis de prouidendo. f. 31. pa. 2.	N
D		O
DERogationibus iuris patronatus . fo. 7. pag. 2.	NOuis prouisionibus. fo. 16.	OFficii retentione propter contra- ctum matrimonii. fo. 52.
DERogationibus regularum. fo. 9.	P	
DERogationibus alijs. fol. 10.	PEnsionibus. fo. 20. pag. 2.	PEnsionum translationibus. fo. 24.
Dispensationibus fo. 39. pag. 2.	Perinde ualere. fol. 17. pag. 2.	Permutationibus. fol. 13.
Dispensatione super defectu natalium. fo. 40. pag. 2.	Priuationibus. fol. 35.	Proro-
Dispensatione pro corrupta ad Abbatif latum. fo. 41. pag. 2.		
Dispensatione super defectu ætatis. fo. 41. pa. 2.		
Dispensatione ad plura ben. fol. 42. pa. 2.		
Dispensatione ad beneficia sub eodem tecto. fol. 43.		
Dispensatione super retentione propter promotionem. fol. 44.		
Dispensatione monachorum pro obtine dis beneficijs. fo. 44.		
Dispensatione ad beneficia in ecclesia, in qua pater. fo. 44. pag. 2.		
Dispensatione cum Neophitis. fo. 45.		

Prorogationibus.	fol.90.		
Prothonotariis.	fol.90.		
Prouisionibus.	fol.3.		
		R	
R Educationibus ad secularitatem.			
	fol.87.		
Reformationibus.	fo.18.		
Regressibus & accessibus.	fo.24.pa.2		
Rehabilitationibus.	fo.53.		
Reseruis.	fo.31.		
Resignationibus.	fol.11.		
Retrocessionibus.	fo.14.pag.2.		
			S
		S acramentis.	fol.72.pag.2
		S aluo conductu.	fo.74.pag.2.
		Sepulturis.	fol.75.pag.2
		Si in euidentem.	fo.60.
		Si Neutri.	fo.19.pag.2.
		Spoliorum concessione.	fo.79.
		Subrogationibus.	fo.15.
			T
		T ranslationibus.	fol.86.
			V
		V nionibus.	fo.30.pag.2.
		Voti commutatione.	fo.77.

F I N I S.

